

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN
YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ
(Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma)

SİNAN KURTBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan-2017

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN
YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ
(Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma)

SİNAN KURTBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Yrd. Doç. Dr. Ahmet UYANIKER

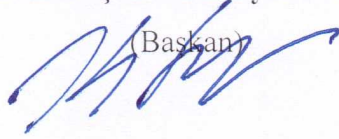
Ardahan-2017

KABUL VE ONAY

Sinan KURTBAŞ tarafından hazırlanan **BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ (Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma)** başlıklı bu çalışma, [01/12/2017] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

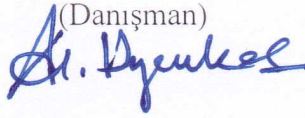
Yrd. Doç. Dr. Kutay ÜSTÜN

(Başkan)

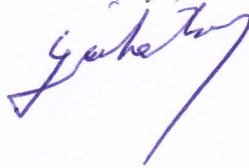
Yrd. Doç. Dr. Ahmet UYANIKER

(Danışman)

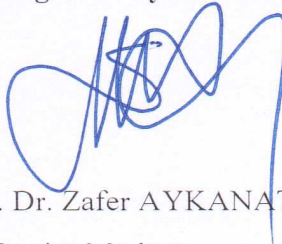

Yrd. Doç. Dr. Hasan Emir AKTAŞ

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Zafer AYKANAT

Enstitü Müdürü

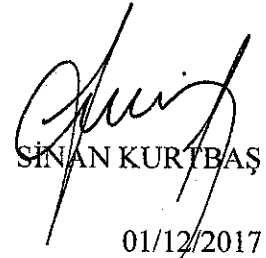
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım: †

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Ardahan Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun 3 (üç) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

SİNAN KURTBAŞ
01/12/2017

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski ve çok yönlü olan yoksulluk olgusu; gerek bireysel gerekse ekonomik, kültürel, politik ve sosyolojik açıdan bireyleri ve toplumları etkileyen önemli ve disiplinler arası bir sorundur. Bu çalışma, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, bütün ülkelerin en büyük problemlerinden biri olan yoksulluk olgusunu kavramsal açıdan ele alarak kurumsal düzeyde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın kamu politikaları bağlamında yoksullukla mücadeledeki etkisini ve rolünü araştırmaktır. Bu çerçevede Kars'ın Arpaçay ilçesinde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım almakta olan 400 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak anket uygulanmıştır. Böylelikle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan doğrudan yardım almakta olan vatandaşlar aracılığıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının rolü, işlevi, önemi ve yoksullukla ne düzeyde mücadele edebildiği gibi hususlar araştırılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde, yoksulluk gibi tarih boyunca bütün dünyayı bir şekilde etkisi altına alan ve kıskacında tarifsiz acılara vesile olan bir konunun yüksek lisans tezi aşamasına gelmesinde bilgi ve deneyimiyle destek ve ilgisini her zaman gördüğüm, değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet UYANIKER'e teşekkür ederim.

Hayatının her nefesinde sevgisini ve emeğini bizlerden esirgemeyen rahmetli babam Ahmet KURTBAŞ'a; varlığı en büyük değerim olan annem Cahide KURTBAŞ'a ve bütün aileme müteşekkirdiğimi belirtmek istiyorum.

Ve tabii ki tez çalışmam süresi boyunca benimle tüm zorlukları göğüsleyerek sabır ve anlayış gösteren sevgili eşim Burcu KURTBAŞ'a her türlü desteği ve özverisi için teşekkür ederim. O'nun her konuda ve her zaman yanımda olduğunu bilmenin güveni ve saadetini yaşıyorum.

Dünya durdukça yoksulluk olmasın diliyorum...

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

**BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN
YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ
(Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma)**

SİNAN KURTBAŞ

Ardahan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ARDAHAN-2017, Sayfa: XXX+219

İnsanlığın var olduğu günden beri, bireysel ve sosyal bir problem olagelen yoksulluk olgusu, modern dönemde kapitalizm, globalleşme, ekonomik liberalizm ve onun yarattığı acımasız rekabet şartları gibi birçok çağcıl gelişmenin etkisiyle en şiddetli ve en derin dönemini yaşamaktadır.

Dünyada, yoksullukla mücadelede devletlerin rolü ve işlevi ise, ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Ülkemiz açısından, Anayasamızın 2. Maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, demokratik laik ve sosyal bir hukuk Devletidir. Bu çerçevede, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal

Devlet ilkesinin bir gereği olup, sosyal hakların tesisinin sağlamakla görevle kamu kurumlarından biridir.

İlk kez, 1986'da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun kurulmasıyla var olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, bugün, illerde ve ilçelerde teşkilatlanan kamu kurumları olarak sosyal hizmetler vermektedirler.

Bir Kamu Politikası Olarak Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın Yoksullukla Mücadeledeki Rolü (Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma), başlıklı bu çalışmanın amacı; bir kamu politikası olarak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yoksullukla mücadeledeki etkisini irdelemek ve araştırmaktır.

Bu kapsamda çalışma; birinci bölümde kavramsal ve kuramsal çerçevenin; ikinci bölümde ise ampirik çalışmanın yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yoksulluk olgusunun teorik ve kavramsal çerçevesi ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu aracılığıyla hizmet veren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın idari, hukuki, mali yapısı ve yapılan yardımların mahiyeti ve türleri anlatılmıştır. İkinci bölümde ise, alan araştırmasının evreninin özellikleri, ampirik çalışmanın metodolojisi ve araştırma verilerinin analizi ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

Alan araştırmasında, Kars'ın Arpaçay ilçesinde içinde açık uçlu soruların da yer aldığı, yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı bir alan araştırması yapılmıştır. Alan araştırması çalışması için, hâlihazırda Arpaçay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan hizmet ve yardım almakta olan 400 kişi ile yüzyüze görüşme yapılarak açık uçlu soruların da içinde yer aldığı bir anket uygulanmıştır. Vatandaşla yapılan ankette, yöre halkının daha çok hangi yardımlara ihtiyaç duyduğu, kendilerine yapılan sosyal hizmetleri bir hak olarak görüp görmedikleri, sosyal yardımların kendilerinde bir bağımlılık ilişkisi yaratıp yaratmadığı, aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığı ve yardımları yeterli bulup bulmadıkları gibi hususlar kapalı anket sorusu ile

araştırılmıştır. Aynı anket formunda, katılımcıların aldıkları yardımlardan memnunsalra neden memnun oldukları; memnun değillerse neden memnun olmadıkları konusu ile devletin yoksullukla mücadelesinde ne tür beklenti ve önerilerinin olduğu hususları ise açık uçlu sorularla irdelenmiştir.

Böylelikle Arpaçay örneğinde, Sosyal Yardımlaşma Vakıfları'nın yoksullukla mücadeledeki rolü ve etkisi araştırılmış ve varsa sorunların çözümü konusunda doğrudan bu hizmetlerin muhataplarından çözüm önerileri alınmıştır.

Böylelikle konunun doğrudan muhatapları üzerinden güncel sorunlar ve çözüm önerileri tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin sosyal devlet, sosyal politikalar, yoksulluk, Sosyal Yardımlaşma ve Danışma Vakıfları gibi konularla ilgilenen akademik/ıdari, kişi ve kurumlara katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yoksulluk, Sosyal Devlet, Sosyal Politika, Kamu Politikası, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı*

SUMMARY**MASTER SEMINAR****THE SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATIONS
IN THE CONTEXT OF PUBLIC POLICIES FOR FIGHTING POVERTY**

(An Empirical Study on the Case of Arpaçay)

SİNAN KURTBAŞ**Ardahan University****Social Sciences Institute****Political Science and Public Administration Department****ARDAHAN – 2017, Page: XXX+219**

Since the day mankind emerged, the phenomenon of poverty, which is an individual and social problem, has been experiencing the most severe and deepest period under the influence of many modern developments such as capitalism, globalization, economic liberalism and the ruthless competition conditions created in the modern period.

In the world, the role and function of states in fighting poverty can vary from country to country. In terms of our country, according to Article 2 of our Constitution, the Republic of Turkey is a democratic secular and social state of law. In this framework, Social Assistance and Solidarity Foundations are a

requirement of the Social State initiative and are one of the public institutions with the task of providing social benefits.

Social Assistance and Solidarity Foundations, with the establishment of the Fund for the Promotion of Social Assistance and Solidarity in 1986 for the first time by the Law for Encouraging Social Assistance and Solidarity, now provide social services as public institutions organized in provinces and districts.

The aim of this study entitled Social Assistance and Solidarity Foundations in the context of Public Policy for Poverty Alleviation (An Empirical Study in the Case of Arpaçay), as a public policy, investigates the impact of Social Assistance and Solidarity Foundations on the fight against poverty.

In this context, the study consists of two chapters, conceptual and theoretical framework in the first chapter and empirical study in the second chapter. In the first chapter, with the theoretical and conceptual framework of the phenomenon of poverty, the administrative, legal and financial structure of the Social Aid and Solidarity Foundations which provide services through the Social Assistance and Solidarity Fund and the nature and types of the aids are explained. In the second chapter, the characteristics of the field research subjects, the methodology of the empirical study and the analysis and interpretation of the research data are included.

A field study using a semi-structured interview form was conducted in the Arpaçay district of Kars, where open-ended questions were also included. For the field study, a face-to-face interview was conducted to 400 subjects who are currently receiving services and support from the Arpaçay Social Assistance and Solidarity Foundation and a questionnaire including open-ended questions was implemented. The points such as whether the local people need more aid, whether they regard social services as a right, whether social assistance has created an addiction relation for them, whether the aid they are receive has relieved their lives and whether they can find this aid is enough were examined with a closed

questionnaire. In the same questionnaire, the points about why participants are satisfied if they are satisfied with the aid they receive; if they are not satisfied, why they are dissatisfied, and what their expectations and proposals on the state's struggle with poverty are, were examined with open-ended questions.

Thus, in the case of Arpaçay, the role and effect of the Social Assistance Foundations in the struggle against poverty were examined, and the solutions of the problems, if any, were received directly from those responsible for these services. Current problems and their solution proposals were identified directly via those responsible. It is expected that the data obtained will contribute to the academic / administrative, people and institutions dealing with issues such as social state, social policies, poverty, Social Assistance and Consultation Foundations.

Keywords: *Poverty, Social State, Social Policy, Public Policy, Social Assistance and Solidarity Foundation*

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	II
BİLDİRİM	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
SUMMARY	VIII
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XXI
KISALTMALAR	XXIX
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1.1. YOKSULLUK OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ	4
1.1.1. YOKSULLUK OLGUSU	5
1.1.2. YOKSULLUK SINIRI	12
1.1.3. YOKSULLUĞUN TÜRLERİ	12
1.1.3.1. Mutlak Yoksulluk.....	12
1.1.3.2. Görelî Yoksulluk	15
1.1.3.3. Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırılması	16

1.1.4. OBJEKTİF VE SÜBJEKTİF YOKSULLUK	17
1.1.5. YOKSULLUK DÖNGÜSÜ	17
1.1.6. YOKSULLUK KÜLTÜRÜ	17
1.1.7. YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ.....	18
1.1.8. YOKSULLUĞU BELİRLEYEN FAKTÖRLER.....	22
1.1.9. YOKSULLUĞUN NEDENLERİNİ AÇIKLAYAN YAKLAŞIMLAR	23
1.1.10. YOKSULLUĞA SEBEP OLAN FAKTÖRLER.....	25
1.1.10.1. Gelir Dağılımındaki Adaletsizlikler	27
1.1.10.2. Refah Devleti ve Sosyal Politika Unsuru	29
1.1.10.3. Ücretlerin Düşüklüğü	32
1.1.10.4. Kayıtdışı İstihdam ve İşsizlik	33
1.1.10.5. Göç	36
1.1.10.6. Bölgelerarası Farklılıklar ve Coğrafi Özellikler.....	38
1.1.11. KÜRESEL VE BÖLGESEL YOKSULLUK.....	41
1.1.11.1. Küresel Yoksulluk Olgusu	41
1.1.11.2. Bölgesel Yoksulluk Olgusu Ve Türkiye'nin Bölgesel Yoksulluk Analizi	43
1.1.12. YOKSULLUKLA MÜCADELE ETME YÖNTEMLERİ.....	61

1.2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA TEŞVİK FONU VE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI 64

1.2.1. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU ... 64

1.2.1.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Görevleri65

1.2.1.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Finansal Kaynakları65

1.2.2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI 67

1.2.2.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Yapısı.....68

1.2.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Finansal Gelirleri70

1.2.2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın Yaptığı Sosyal Yardımların Özellikleri70

1.2.2.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Aracılığıyla Desteklenen Sosyal Yardım ve Destekler71

1.2.2.4.1. Barınma Yardımları: 72

1.2.2.4.2. Doğum Yardımı Uygulaması 72

1.2.2.4.3. Eğitim Yardımları 72

1.2.2.4.4. Aile Yardımları 74

1.2.2.4.4.1. Gıda Yardımları..... 74

1.2.2.4.4.2. Yakacak Yardımları 74

1.2.2.4.5. Sağlık Yardımları 74

1.2.2.4.5.1. Tedavi Destekleri 74

1.2.2.4.5.2. Şartlı Sağlık Yardımı..... 75

1.2.2.4.6. Engelli Yardımları..... 75

1.2.2.4.6.1. Engelli Öğrencilerin Okullarına Ücretsiz Taşınması Projesi..... 75

1.2.2.4.6.2. Engelli İhtiyaç Yardımları..... 76

1.2.2.4.7. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakdi Yardım Programı..... 76

1.2.2.4.8. Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Düzenli Nakdi Yardım Programı..... 76

İkinci Bölüm

AMPİRİK ÇALIŞMA

2.1. ARPAÇAY İLÇESİNİN COĞRAFİ, İDARİ VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ	78
2.1.1. COĞRAFİ YAPISI	78
2.1.2. İKLİMİ VE NÜFUSU	79
2.1.3. İDARİ YAPISI.....	80
2.1.4. SOSYO-EKONOMİK YAPISI.....	80
2.2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	81
2.2.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	81
2.2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	82
2.2.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ, ÖRNEKLEMİ VE SINIRLILIKLARI	83
2.2.4. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI, UYGULAMA TEKNİKLERİ VE YÖNTEMİ	84
2.2.5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ	86
2.3. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	89
2.3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	89
2.3.1.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	90
2.3.1.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	91
2.3.1.3. Katılımcıların Medenî Durumlarına Göre Dağılımı.....	92
2.3.1.4. Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı	92
2.3.1.5. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Ve Aylık Hane Gelirlerine Göre Dağılımı	93
2.3.1.6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı	94

**2.3.2. KATILIMCILARIN SYDV'LARINDAN ALMIŞ OLDUKLARI
MAAŞ TÜRLERİ..... 95**

**2.3.3. İŞSİZ KATILIMCILARIN AKTİF OLARAK İŞ ARAYIP
ARAMAMA DURUMLARI 95**

2.3.3.1. Cinsiyet İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp
Aramama Durumları Arasındaki İlişki97

2.3.3.2. Yaş İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramama
Durumları Arasındaki İlişki98

2.3.3.3. Medeni Durum İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp
Aramama Durumları Arasındaki İlişki99

2.3.3.4. Meslek İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp
Aramama Durumları Arasındaki İlişki100

**2.3.4. İŞSİZLERE GÖRE İŞ BULAMAMALARININ EN ÖNEMLİ SEBEBİ
..... 101**

2.3.4.1. Cinsiyet İle İşsizlere Göre İş Bulunamamasının En Önemli
Sebebi Arasındaki İlişki102

2.3.4.2. Yaş İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi
Arasındaki İlişki103

2.3.4.3. Medeni Durum İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En
Önemli Sebebi Arasındaki İlişki105

2.3.4.4. Meslek İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli
Sebebi Arasındaki İlişki107

**2.3.5. KATILIMCILARIN SAHİP OLDUKLARI SOSYAL GÜVENCE
TÜRÜ 109**

**2.3.6. SOSYAL GÜVENCESİ OLMAYAN KATILIMCILARIN, SOSYAL
GÜVENCE YAPTIRMAMA VEYA YAPTIRAMAMA NEDENLERİ 110**

2.3.6.1. Cinsiyet İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların,
Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki112

2.3.6.2. Yaş İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal
Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki114

2.3.6.3. Medeni Durum İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların,
Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki116

2.3.6.4. Meslek İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal
Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki117

2.3.7. KATILIMCILARIN YAŞADIKLARI HANE TİPİ VE YAŞADIKLARI HANEDEKİ KİŞİ SAYISI.....	119
2.3.8. KATILIMCILARIN YARDIMLARI NEREDEN VE NASIL ALABİLECEKLERİ HUSUSUNDAKİ BİLGİLENME KANALLARI/KAYNAKLARI	120
2.3.9. KATILIMCILARIN SYDV HARİÇ, BAŞKA BİR KURUMDAN YARDIM ALIP ALMADIKLARI HUSUSU	121
2.3.10. KATILIMCILARIN SYDV’LARINDAN ALDIKLARI YARDIM TÜRLERİ	122
2.3.11. KATILIMCILARIN SOSYAL YARDIMI YOKSULLARA VERİLMESİ GEREKEN BİR HAK OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU	123
2.3.11.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmeme Durumu Arasındaki İlişki	124
2.3.11.2. Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	125
2.3.11.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	125
2.3.11.4. Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	126
2.3.11.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	127
2.3.12. KATILIMCILARIN DEVLETİN SOSYAL YARDIM YAPMASINI BİR ZORUNLULUK OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU ...	128
2.3.12.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	129
2.3.12.2. Yaş İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	130
2.3.12.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	131

2.3.12.4. Meslek İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	131
--	-----

2.3.12.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	132
--	-----

2.3.13. KATILIMCILARIN SOSYAL YARDIMLARIN HALKI ÇALIŞMAMAYA SEVK EDİP ETMEDİĞİNE VE HALKI YARDIMLARA BAĞIMLI HALE GETİRİP GETİRMEDİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİ 133

2.3.13.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	134
---	-----

2.3.13.2. Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	135
--	-----

2.3.13.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	136
---	-----

2.3.13.4. Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	137
---	-----

2.3.13.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	138
---	-----

2.3.14. KATILIMCILARIN, YARDIM ALMAYI KÖTÜ BİR ŞEY OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU..... 139

2.3.14.1. Cinsiyet İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	140
--	-----

2.3.14.2. Yaş İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	140
---	-----

2.3.14.3. Medeni Durum İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	141
--	-----

2.3.14.4. Meslek İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	143
--	-----

2.3.14.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	144
--	-----

2.3.15. KATILIMCILARIN, YARDIMLARA BAŞVURMA VE YARDIMLARI EDİNME SÜRECİNDE BÜROKRASİNİN YOĞUN OLUP OLMADIĞI DAİR GÖRÜŞLERİ 145

2.3.15.1. Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki147

2.3.15.2. Yaş İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki148

2.3.15.3. Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki149

2.3.15.4. Meslek İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki150

2.3.15.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki151

2.3.16. KATILIMCILARIN ALDIĞI YARDIMLARIN YAŞAMLARINI RAHATLATIP RAHATLATMADIĞINA DAİR GÖRÜŞLERİ..... 152

2.3.16.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki153

2.3.16.2. Yaş İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki154

2.3.16.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki155

2.3.16.4. Meslek İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki156

2.3.16.5. Hane Tipi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki157

2.3.16.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki158

**2.3.17. KATILIMCILARIN ALDIKLARI YARDIMLARI YETERLİ
BULUP BULMAMA DURUMLARI 159**

- 2.3.17.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli
Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki160
- 2.3.17.2. Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup
Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....160
- 2.3.17.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları
Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....161
- 2.3.17.4. Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup
Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....162
- 2.3.17.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle
Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları
Arasındaki İlişki.....163

**2.3.18. KATILIMCILARIN ALDIKLARI YARDIMLARDAN MEMNUN
OLUP OLMAMA DURUMLARI 164**

- 2.3.18.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun
Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki169
- 2.3.18.2. Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun
Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki170
- 2.3.18.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan
Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki172
- 2.3.18.4. Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun
Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki173

**2.3.19. KATILIMCILARA GÖRE, SYDV’NİN VERDİĞİ YARDIM
TÜRLERİ İÇİNDE, EN FAYDALI OLDUKLARINA İNANDIKLARI
YARDIM TÜRÜ 174**

**2.3.20. KATILIMCILARA GÖRE, KARŞI KARŞIYA KALDIKLARI EN
ÖNEMLİ SORUNLARINI ÇÖZMEK İÇİN EN ÇOK İHTİYAÇ
DUYDUKLARI DEVLET DESTEĞİ TÜRÜ..... 175**

- 2.3.20.1. Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En
Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği
Türü Arasındaki İlişki176
- 2.3.20.2. Yaş İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En
Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği
Türü Arasındaki İlişki178
- 2.3.20.3. Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya
Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları
Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki180

2.3.20.4. Meslek İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	182
2.3.20.5. Hane Tipi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	184
2.3.20.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki.....	185
2.3.20.7. Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	188
2.3.21. KATILIMCILARIN GENEL OLARAK HAYATLARINDAN MEMNUN OLUP OLMADIKLARI HUSUSU.....	189
2.3.21.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	189
2.3.21.2. Yaş İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	190
2.3.21.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	191
2.3.21.4. Meslek İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	192
2.3.21.5. Hane Tipi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	193
2.3.21.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri	194
2.3.21.7. Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	195
SONUÇ.....	196
KAYNAKÇA	207
Ekler: ANKET FORMU.....	214
ÖZGEÇMİŞ.....	219

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Literatürdeki Yoksulluk Tanımları	7
Tablo 2: Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Belirtilen Hedefleri	10
Tablo 3: Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırması	16
Tablo 4: Yoksulluğu Belirleyen Faktörler	22
Tablo 5: Yoksulluğun Makro ve Mikro Nedenleri.....	25
Tablo 6: DPT Araştırmasına Göre Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik İndeksine Göre Kademeli İl Grupları.....	39
Tablo 7: Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları	46
Tablo 8: Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Oranı, 2014-2016 (%)	50
Tablo 9: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirlerine Göre Sıralı Yüzde %20’lik Gruplar, 2015,2016	52
Tablo 10: Satın Alma Gücü Paritesi (Sgp) Kullanılarak Ve Kullanılmadan Türkiye İçin Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Bölgesel Yoksul Sayıları Ve Yoksulların Oranı, 2014	54
Tablo 11: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları Ve Yoksulluk Oranları, 2015-2016	56
Tablo 12: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayısı Ve P80/P20 Oranı, 2015-2016.....	59
Tablo 13: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları İl ve İlçe Merkezleri Mütevelli Heyetleri	69
Tablo 14: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	90

Tablo 15: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	91
Tablo 16: Katılımcıların Medenî Durumlarına Göre Dağılımı	92
Tablo 17: Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı	92
Tablo 18: Katılımcıların Aylık Gelirlerine Ve Aylık Hane Gelirlerine Göre Dağılımı	93
Tablo 19: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı	94
Tablo 20: Katılımcıların SYDV'larından Almış Oldukları Maaş Türleri	95
Tablo 21: İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu	95
Tablo 22: Cinsiyet İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki	97
Tablo 23: Yaş İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki	98
Tablo 24: Medeni Durum İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki	99
Tablo 25: Meslek İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki	100
Tablo 26: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi	101
Tablo 27: Cinsiyet İle İşsizlere Göre İş Bulunamamasının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki	102
Tablo 28: Yaş İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki	103
Tablo 29: Medeni Durum İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki	105
Tablo 30: Meslek İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki	107

Tablo 31: Katılımcıların Sahip Oldukları Sosyal Güvencelerinin Türü	109
Tablo 32: Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri	110
Tablo 33: Cinsiyet İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki	112
Tablo 34: Yaş İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki	114
Tablo 35: Medeni Durum İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki	116
Tablo 36: Meslek İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki	117
Tablo 37: Katılımcıların Yaşadıkları Hane Tipi ve Yaşadıkları Hanedeki Kişi Sayısı	119
Tablo 38: Katılımcıların Yardımları, Nereden Ve Nasıl Yardım Alabilecekleri Hususundaki Bilgilenme Kanalları/Kaynakları	120
Tablo 39: Katılımcıların SYDV Hariç, Başka Bir Kurumdan Yardım Alıp Almadıkları Hususu	121
Tablo 40: Katılımcıların Şimdiye Kadar Sydv'larından Hangi Tür Yardımları Aldıkları Hususu	122
Tablo 41: Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu	123
Tablo 42: Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmeme Durumu Arasındaki İlişki	124
Tablo 43: Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki.....	125
Tablo 44: Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki	125

Tablo 45: Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 126

Tablo 46: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 127

Tablo 47: Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu 128

Tablo 48: Cinsiyet İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 129

Tablo 49: Yaş İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 130

Tablo 50: Medeni Durum İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 131

Tablo 51: Meslek İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 131

Tablo 52: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 132

Tablo 53: Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri..... 133

Tablo 54: Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki..... 134

Tablo 55: Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki..... 135

Tablo 56: Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki..... 136

Tablo 57: Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki..... 137

Tablo 58: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki 138

Tablo 59: Katılımcıların, (Nereden Ve Kimden Gelirse Gelsin) Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu 139

Tablo 60: Cinsiyet İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 140

Tablo 61: Yaş İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 140

Tablo 62: Medeni Durum İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 141

Tablo 63: Meslek İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki 143

Tablo 64: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki..... 144

Tablo 65: Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu..... 145

Tablo 66: Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki 147

Tablo 67: Yaş İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki 148

Tablo 68: Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki 149

Tablo 69: Meslek İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki	150
Tablo 70: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki	151
Tablo 71: Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri	152
Tablo 72: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki.....	153
Tablo 73: Yaş İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki.....	154
Tablo 74: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	155
Tablo 75: Meslek İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki.....	156
Tablo 76: Hane Tipi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki.....	157
Tablo 77: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki	158
Tablo 78: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları	159
Tablo 79: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....	160
Tablo 80: Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki	160
Tablo 81: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....	161

Tablo 82: Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki	162
Tablo 83: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki.....	163
Tablo 84: Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları	164
Tablo 85: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki	169
Tablo 86: Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki	170
Tablo 87: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki.....	172
Tablo 88: Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki	173
Tablo 89: Katılımcılara Göre, Sydv'nın Verdiği Yardım Türleri İçinde, En Faydalı Olduklarına İnanıldıkları Yardım Türü	174
Tablo 90: Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü	175
Tablo 91: Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	176
Tablo 92: Yaş İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	178
Tablo 93: Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki	180

Tablo 94: Meslek İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki.....	182
Tablo 95: Hane Tipi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki.....	184
Tablo 96: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki.....	185
Tablo 97: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki.....	188
Tablo 98: Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri	189
Tablo 99: Cinsiyet İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	189
Tablo 100: Yaş İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	190
Tablo 101: Medeni Durum İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	191
Tablo 102: Meslek İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	192
Tablo 103: Hane Tipi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	193
Tablo 104: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri	194
Tablo 105: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	195

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Basic-Needs Approach: Temel İhtiyaçlar Yaklaşımı

BKİ: Beşeri Kalkınma İndeksi

Bkz: Bakınız

BSYBS: Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

GAP: Güneydoğu Anadolu Projesi

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSS: Genel Sağlık Sigortası

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HPIII: İnsani Yoksulluk İndeksi

Human Poverty Index: İnsani Yoksulluk İndeksi

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

MDGs: Milenyum Kalkınma Hedefleri

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

SGK: Sosyal Sigortalar Kurumu

SGP: Satın Alma Gücü Paritesi

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu

STK: Sivil Toplum Kurumu

SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TDK: Türk Dil Kurumu

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

GİRİŞ

21. yüzyıla girerken dünyanın en büyük sorunlarından biri yoksulluktur. Bu kapsamda kapitalist dünyanın tarihin en zengin dönemi yaşattığı iddiaları; zenginliğin dağılımındaki eşitsizlik ve adaletsizliğin en derin boyutlara ulaştığı iddiaları ile gölgelenmektedir.

Günümüz sosyal bilimcileri, küreselleşme, laissez faire tarzı politikalar ve modernleşmenin dünyayı yeni bir yapıyabüründürdüğünü belirtmektedirler. Adı ne şekilde zikredilirse zikredilsin, bu dönüşüm bir yandan bireye zenginlik, ülkeye/topluma müreffehlik olarak yansırken; diğer yandan yoksulluk, gelir dağılımı eşitsizliği ve adaletsizliği olarak sirayet etmektedir. Özellikle modern dünyada küreselleşme, “çok az insanın refah yolunda hızla ilerlediği, çok hızlı bir biçimde zenginleştiği, büyük bir çoğunluğun ise sefalet içinde yaşamaya mahkûm edildiği ‘bir kazananlar ve kaybedenler dünyası’ inşa etmiştir” (Kızılcelik, 2008: 237). Artık, “gelişmiş-azgelişmiş ülkeler arasındaki uçurumlar büyümüş ve netleşmiştir. Son 30 yılın ekonomik ve toplumsal dönüşümleri toplumun bazı kesimlerinin kalıcı nitelikte yoksulluk tehdidiyle karşı karşıya kalmasına, toplumdan dışlanma, marjinalleşme gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler yoksulluk konusunun daha çok ilgi görmesine, farklı yönleri ile ele alınmasına yol açmış, öte yandan yoksullukla mücadele konusunda farklı yaklaşım ve uygulamaları gündeme getirmiştir (Gürses, 2007: 60)”.

Bu önemli sorunu aşma sürecinde yaşanan en manidar durumlardan biri, yoksulluk kavramının tanımlanması ve kuramsallaştırılması üzerinedir. Farklı açılardan, farklı tanımları olmakla birlikte, en genel anlamıyla yoksulluk; gelir eksikliği-azlığına bağlı olarak asgari yaşam düzeyini sürdürmek için gereken mal ve hizmetlerden yararlanamama ve bu durumun beraberinde getirdiği sosyal mahrumiyet, duyusudur. Bu ve benzeri tanımlar bütün boyutlarıyla yoksulluğu kavramsallaştırma ve kuramsallaştırma açısından yetersiz kalmaktadır.

Kelime anlamıyla yoksul, TDK sözlüğünde, (a) geçinmekte çok sıkıntı çeken (kimse, toplum, ülke), yoksul, varlıksız, varyetsiz, fakir, fukara, -zengin, varsıl karşıtı- (b) istenilen nitelikte ve özellikte olmayan, yetersiz kimse şeklinde tanımlanmıştır. Bu anlamda ihtiyaçlarını karşılayamayan kimse, yaşam için gerekli şeylerden mahrum olma, fakirlik, fukaralık anlamına gelen yoksulluğun, toplumsal, sosyolojik, siyasî, dini ve insanî birçok boyutu; gelir dağılımı bozukluğu, ücretlerin düşüklüğü, bölgeler arası kalkınmışlık farkları, göç, işsizlik, savaş ve kentleşme gibi farklı nedenleri; görelî ve mutlak yoksulluk gibi ayrımlı türleri ve gelir yoksulluğu, insanî yoksulluk, kırsal yoksulluk, kentsel yoksulluk, sosyal dışlanmışlık gibi birçok çeşidi vardır.

Literatürde yoksulluk açıklamaları ise, temelde, iki ana başlık altında yapılmaktadır. Bunlardan biri yoksul kişileri kendi yoksullukları için sorumlu görerek ‘kurbanı suçlayanlar’; diğeri yoksulluğun toplumdaki yapısal güçler tarafından üretildiğini ve yeniden üretildiğini söyleyerek ‘sistemi suçlayanlar’dır. Yoksulluk tanımları ise görelî ve mutlak yoksulluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nitekim yoksulluğun tek bir ölçütünün olmaması, ihtiyaçların bireyden bireye, toplumdaki topluma ve zamandan zamana değişiklik göstermesi nedeniyle ki; yoksulluk tanımları çeşitlilik göstermektedir. Örneğin Dünya Bankası’na göre, günde bir miktarın (1 dolar gibi) altında gelir elde edenler, mutlak anlamda yoksul sayılmaktadır. Ancak bir doların bir ülkede alım gücü bölgeden bölgeye değişebileceği gibi, aynı bölgede farklı semtlere göre de değişebilmektedir. Yani ülkenin bir yerinde yaşam diğer yerlerinden daha pahalı, temel ihtiyaçların maliyeti farklı farklı olabilmektedir. Bu durum toplumun genel düzeyine göre belli bir sınırın altında gelir ve harcamaya sahip olmakla ilgili görelî yoksulluk tanımları için de geçerlidir. Meselâ modern dünyada görelî yoksulluk anlayışı devamlı değişmektedir: Bir zamanlar mutfak eşyası, telefon hatta araba bir lüks olarak görülebilirken; artık temel ihtiyaç olarak nitelendirilmektedir. Böylece herkesin üzerinde mutabık kaldığı husus; herkesi, her dönemde kapsayacak bir yoksulluk tanımının olmadığı gerçeğidir.

Bir Kamu Politikası Olarak Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın Yoksullukla Mücadeledeki Rolü (Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma) adlı bu tez, teorik ve ampirik olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü olan teorik bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, yoksulluk olgusu, yoksulluğun nedenleri, türleri, yoksulluğun ölçülmesi ve yoksullukla mücadele etme yöntemleri gibi konular ele alınmıştır. Bu bölümün ikinci kısmında ise, Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın tanımı, amacı, faaliyetleri ile organik-idari ve finansal yapısı gibi konular yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü olan ampirik (alan araştırması) bölümü, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda alan araştırmasının amacı, konusu, önemi, yöntemi, evreni ve örnekleme gibi metodolojik hususlar açıklanmıştır. İkinci bölümün ikinci kısmında ise araştırma verilerinin analizi ve yorumlaması yapılmıştır. Araştırmanın analizi için SPSS 24 paket programı kullanılmış, hipotezler arasındaki ilişki durumunu tespit etmek için Ki Kare (χ^2 : *Chi-Square*) testi yapılmıştır.

Birinci Bölüm

KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Birinci bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, öncelikle, çalışmanın temel bileşenlerinden biri olan yoksulluk olgusu ele alınacaktır. Bu konu içinde yoksulluğun tanımı, nedenleri, yoksulluğu belirleyen faktörler ve yoksulluğun türleri gibi hususlar teorik ve kavramsal açıdan derlenerek, irdelenecektir. Birinci bölümün ikinci kısmında ise, çalışmanın bir diğer temel bileşeni olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ele alınacaktır. Bu kısımda ise, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu, bu Fon'un görevleri, finansal kaynakları ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yapısı, gelirleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu aracılığıyla desteklenen sosyal yardımlar hakkında bilgi verilecektir.

1.1. YOKSULLUK OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Toplum, “tümüyle yinelenen tarzlarda işlevde bulunan, iyi dengelenmiş bir mekanizma olmuş olsaydı, içinde ne anormallikler bulunurdu ne de düzeltimlere konu olurdu. Her sosyo-kültürel sistemde içsel değişimler ve bir önceki kabul edilmiş düzenlilik ve normalliklerden sapmalar bulunur. ‘Değer Yaklaşımı’nı kullanan sosyologlar sosyal problemi bir toplumdaki değer normları ve geçerli sosyal davranışlar arasında bir uygunsuzluk olarak tanımlar ve farklı değer dizgeleri arasında her zaman çatışmalar olduğuna işaret ederler. Bu anlamda, ‘sosyal problem’ teriminin olumsuz sapma ile ilgili olduğu açıktır. Sosyal problem ister patoloji ister sosyal örgütlenmenin bozulması olarak tanımlansın, yine de onaylanan ve istenilen sosyal standartlardan ‘geri kalmış’ bir gerçeği yansıtır” (Fichter, 2002: 203. Dünya tarihi boyunca, yer yer ve zaman zaman şiddeti ve boyutları değişse de, değişmeyen sosyal problemlerden biri, yoksulluktur. Tezin bu kısmında, yoksulluk olgusu, yoksulluğun sınırları, türleri,

ölçülmesi, yoksulluğu belirleyen faktörler ve sebepleri gibi yok yoksulluk olgusunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi genel hatlarıyla ortaya konulmaktadır.

1.1.1. YOKSULLUK OLGUSU

İnsanlık tarihi kadar eski yoksulluk kavramın da karşı teorik ilgi, 17. yüzyıl başlarından itibaren başlamıştır. Düşünür ve kuramcıların yoksulluk ve bölüşüm sorunlarına karşı ilgisi, sanayileşmeye dayalı kapitalizmin yaygınlaşmaya başladığı 18. ve 19. yüzyıllarda giderek artmıştır. İlk yoksulluk araştırmaları da 19. yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır. Sanayileşmiş ülkelerde yoksulluğa ilgi ise 1920'lerin sonunda ortaya çıkan Büyük Dünya Bunalımı'nın yarattığı kitlesel işsizlik sebebiyle canlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yoksulluğa ilgi, gelişmiş ülkeler ağırlıklı bir yörüngeden az gelişmiş ülkelere kaymış ve giderek az gelişmişlikle özdeşleşmiştir (Şenses, 2006). İnsanoğlunun en eski problemlerinin başında gelen yoksulluğun çözüm önerileri, reçeteleri de en az tanımı kadar çeşitlidir. Yoksulluk tanımlarından bazıları, maddi kaynaklardan, bazıları da kültürel başta olmak üzere manevi kaynaklardan mahrumiyet bağlamında kavramlaştırılmıştır. İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu şeklinde salt maddi kaynaklardan yoksun kalınmasının yanında, belirli öğelerden, belirli hizmetlerden de yoksun olunması bağlamında açıklayan farklı yaklaşımlar, çeşitli tanımlar da mevcuttur.

Yoksulluk, “maddi kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kalındığını ifade eden bir durumdur” (Marshall, 1999: 826). Genel anlamıyla yoksulluk, asgari yaşam standardına erişememiş (World Bank, 1990: 26), geçinmek için yeterli olanakları bulunmayan kişiye kısaca yoksul denmektedir. Yalnız, burada önemli olan, geçinmenin ne anlama geldiğidir. Çünkü geçinmek, farklı şartlara bağlı olarak şekil değiştirebileceğinden, her zaman için geçerli olduğu kabul gören şartlarla değişken şartları birbiriyle ölçümlemek gerekecektir. Bu kavram, aynı zamanda sosyal ihtiyaçları da kapsamına alır. İçinde yaşadığı

topluma ayak uydurmak zorunda olan bireyin, bunu sağlayacak bazı olanaklardan yararlanması da gerekmektedir. Eğitimden sağlığa, beslenmeden barınmaya, her açıdan söz konusu olan bu olanakların var olmadığı yerde topluma uyum sağlamak da zorlaşır. Ancak bilinmelidir ki, hayatı yaşanabilir kılan şeyler bunlardan ibaret değildir. Karşılaşılması muhtemel risklere karşı önlem alınması ve güvence sağlanması da gerekir. Yaşam türlü tehlikelerle doludur ve her an için bu tehlikelerle karşılaşılması ihtimal dâhilindedir. Sakatlık, hastalık ve ölüm gibi ne zaman geleceği belli olmayan faktörler her zaman için bir risk olarak kabul edilmelidir. Aksi halde, bu tip faktörlerle karşılaşıldığı zaman çaresiz kalınabilir (Erol, 2006: 10).

Bu tanımlara ek olarak, küreselleşmenin olumsuz etkileri, yeni bir yoksulluk tanımının oluşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda ortaya çıkan “Yeni yoksulluk” tanımlaması, küresel boyutları olan ve kentsel mekânlarda tezahür eden yoksulluğu nitelemektedir. Dolayısıyla “yeni yoksulları tarihin diğer dönemlerindeki yoksullardan ayıran en önemli özellik, gelir azlığından kaynaklanan tüketememe durumu ile sosyal çevreden ve toplumdan dışlanma duygusudur. Günümüz tüketim toplumunda tüketemeyerek normal yaşayışı devam ettiremediği düşünülen bu yoksul kesimin, işsiz olmalarından ziyade tüketememeleri farklı konumda olmalarının sebebidir. Yoksullar, bir toplumun tüm üyeleri için önemli olan topluma aidiyet duygusunu yitirdiklerini ifade etmektedir. Bunun nedeni olarak yoksulların bilgi, beceri ile resmi ve gayri resmi yetki eksiklikleri olduğu öne sürülebilir. Örneğin; yoksulların normal bir işte çalışamamaları yönündeki acizlik ve yetersizlik durumları, yoksulları kendilerini ve ailelerini değersiz olduğu hissini duymalarına varabilecek olumsuz yaşantılara sevk edebilmektedir. Bu olumsuz yaşantılar, yoksul bireylerde büyük strese yol açmakta ve bu bireyleri alkolikliğe, depresyona ve intihara sürüklemekle birlikte, yoksul kesimde suç işleme, boşanma ve ölüm oranlarının artmasına oranlarının artmasına, böylelikle yoksulluk durumunun daha da büyümesine yol açmaktadır. Günümüzde ise en fazla kabul edilen tanımlamanın “insani “yoksulluk” olduğu söylenebilir. İnsani yoksulluk, gelir yoksulluğundan farklı olarak çok temel veya

tahammül edilebilir bir yaşam sürmek için gereken fırsat ve seçimlerden yoksunluğu anlatır (Aksan ve Alptekin, 2009: 1).

Sosyal bilimlerde hemen hemen bütün bilimlerin bir sorun olarak doğrudan ya da dolaylı tartıştığı yoksulluk olgusuna ilişkin birçok değişik bakış açısı getirilmiştir. Bu bakış açılarını tek bir tanımla ya da kavramla çerçevelemek mümkün görülmemektedir. Aşağıdaki tablo yoksulluğa ilişkin farklı kavramları derlemek suretiyle kavramı daha anlaşılır yapmıştır.

Tablo 1: Literatürdeki Yoksulluk Tanımları		
Yoksulluk Tanımları		
Yoksulluk	<i>Genel</i>	Gelir eksikliği-azlığına bağlı olarak asgari yaşam düzeyini sürdürmek için gereken mal ve hizmetlerden yararlanamama ve bu durumun beraberinde getirdiği sosyal mahrumiyet, duygusu geliştirme
Mutlak Yoksulluk	<i>Genel</i>	Hane halkı ya da fertlerin biyolojik olarak kendilerini üretebilmeleri için ihtiyaç duydukları asgari gelir ve harcama düzeyi
Görelî Yoksulluk	<i>Genel</i>	İçinde yaşanılan toplumlardaki asgari yaşam düzeyine sahip olup olmama
Yoksulluk Sınır	<i>Booth</i>	Ailelerin geçim ihtiyaçlarına olanak tanımayan bir düzeyin altı
Birincil Yoksulluk	<i>Rowntree</i>	Ailelerin toplam kazançlarının fiziksel yeterliliği sürdürmek için yetersiz olması
İkincil Yoksulluk	<i>Rowntree</i>	Ailelerin kazandıkları paraların fiziksel yeterliliği devam ettirmede yeterli olup diğer harcamalar için yetersiz olması
Sübjektif Yoksulluk	<i>Drewnowski</i>	Kişi ya da hane halkının kendi için uygun gördüğü tatmin düzeyini sağlamaya yetecek bir gelire sahip olmama

Gelir Yoksulluğu	<i>Drewnowski</i>	Asgari yaşam standardının gerektirdiği temel gereksinimleri karşılayabilmek için yeterli miktarda gelirin elde edilememesi
Yoksulluk	<i>Dünya Bankası</i>	Asgari yaşam standardına ulaşamamak
Ultra Yoksulluk	<i>FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı)</i>	Gelirin tamamının harcandığı halde mutlak yoksulluk kriterinde esas alınan kaloringin %8'inin karşılanabilmesi
Kronik Yoksulluk	<i>WHO (Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Teşkilatı)</i>	Ultra yoksulların beş yıldan fazla sürmesi durumlarının düzelemeyeceğinin kesinlik kazanması
Çalışan Yoksullar	<i>UNCHS (Habitat)</i>	Kamu ve özel sektörün alt düzeylerinde ve marjinal sektörde çalışan ve vasıfsız işgücü
Kent yoksulları	<i>UNCHS (Habitat)</i>	Kent özelinde yaşanan konut sorunlarını ve sosyal dışlanmayı vurgulama
Barınma Yoksulluğu	<i>UNCHS (Habitat)</i>	Ülke genelinde yaşanan konut sorunlarını vurgulama
İnsani Yoksulluk	<i>UNDB (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)</i>	Belli kriterler esasında bir ülke vatandaşlarının insanca yaşama imkânlarının bulunup bulunmadığını tespit etme. Uluslar arası kıyaslama yapabilmek için ülkeleri, yaşam süresi, bilgi ve onurlu bir yaşam standardının ölçülerine göre değerlendirme.
<i>Kaynak: (Erdem, 2003: 27)</i>		

Drewnowski'ye göre ise, yoksulluk (Aktan, 2002:3); “kişilerin ve hane halkının kendileri için uygun görecekları bir tatmini sağlamaya yetecek gelir düzeyine sahip olmamaları veya asgarî yaşam standardının gerektirdiği temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumudur”.

Bu değişik tanımlar çerçevesinde iki değişik tür tanımın öne çıktığı görülmektedir. Bunlar; asgari geçim standardını esas alan mutlak yoksulluk ve toplumdaki gelir dağılımı esasına göre belirlenen görelî yoksulluk tanımlarıdır. “Burada yoksulluk ölçümlerinde ilk yapılması gereken mutlak yoksullukla görelî yoksulluk yaklaşımları arasında bir seçim yapılmasıdır. Örneğin, mutlak yoksulluk kavramına göre bir toplumda hiç kimse yoksul olmayabilir. Ancak, gelir dağılımıyla doğrudan ilişkilendiren görelî yoksulluk kavramına göre toplumda her zaman yoksul olan bir kesim olacaktır (Şenses, 2003: 92)”.

Yoksulluğun dünyanın geleceğini tehdit eden ciddi bir küresel sorun olduğu gerçeğinin kendini giderek daha fazla hissettirmesi, bütün dünya ülkelerinin yoksullukla mücadelede birlikte hareket etme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla, 2000 yılının Kasım ayında 189 ülkenin hükümet başkanları Milenyum Deklarasyonu imzalamışlar ve bu deklarasyonla 2015 yılına kadar belirlenen Milenyum Kalkınma Hedefleri'nin (MDGs) gerçekleştirilmesini taahhüt etmişlerdir. Bu deklarasyonda belirlenen hedefler şunlardır:

Tablo 2: Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Belirtilen Hedefleri

Binyıl Kalkınma Hedefleri Amaçları	Açıklama	Hedefler
AMAÇ 1	<i>Mutlak Yoksulluk ve Açlığın Ortadan Kaldırılmak</i>	(a) 1900 ile 2015 yılları arasında günlük geliri bir doların altında olan nüfusu yarıya indirmek, (b) Kadınlar ve gençler de dâhil olmak üzere, herkes için insan onuruna yaraşır iş yaratmak ve tam ve verimli istihdama ulaşmak, (c) 1900 ile 2015 yılları arasında açlıkla karşı karşıya olan nüfusun oranını yarıya indirmek
AMAÇ 2	<i>Herkesin Evrensel Temel Eğitim Alınmasını Sağlamak</i>	(a) 2015 yılına kadar dünyanın her yerindeki kız ve erkek çocuklarının ilköğretim hakkından eksiksiz yararlanmasını sağlamak.
AMAÇ 3	<i>Kadınların Konumunu Güçlendirmek ve Cinsiyet Eşitliğini Geliştirmek</i>	(a) Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ilk ve orta öğretimde tercihen 2005 yılına kadar ve eğitimin her düzeyinde 2015 yılına kadar ortadan kaldırmak.
AMAÇ 4	<i>Çocuk Ölümlerini Azaltmak</i>	(a) 1990 ve 2015 yılları arasında beş yaş altı çocuk ölümlerinin 2/3 oranında azaltmak
AMAÇ 5	<i>Anne Sağlığını İyileştirmek</i>	(a) 2015 yılına kadar üreme sağlığında evrensel erişimi sağlamak, (b) 1990 ve 2015 yılları arasında gebelik, doğum ve loğusalık sırasında meydana gelen anne ölümlerinin 3/4 oranında azaltmak.
AMAÇ 6	<i>HIV/AIDS, Sıtma ve Diğer Hastalıklarla Mücadele Etmek</i>	(a) 2015 yılında HIV/AIDS yayılımını durdurmuş olmak ve geriletmeye başlatmak, (b) 2010 yılına kadar HIV/AIDS için gerekli olan tedaviye ihtiyaç duyanların tedaviye erişimini sağlamak, (c) 2015 yılına gelindiğinde sıtma ve diğer salgın hastalıkların yayılımını durdurmuş

		olmak ve geriletmeye başlamak.
AMAÇ 7	<i>Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması</i>	(a) Sürdürülebilir kalkınma ilkelerini ülke politikaları ve programları ile bütünleştirmek ve çevresel kaynakların yok oluşunu tersine çevirmek, (b) 2010 yılına kadar önemli bir oranda düşüş sağlayarak bio-çeşitlilik kaybını azaltmak, (c) 2015 yılına kadar güvenli içme suyuna ve temel atık sistemine erişimi olmayan nüfusun oranının yarı yarıya azaltmak, (d) 2020 yılına kadar gecekonduda yaşayan en az 100 milyon kişinin yaşamlarında belirgin bir iyileşme sağlamak.
AMAÇ 8	<i>Kalkınma için Küresel Ortaklıklar Geliştirmek</i>	(a) Açık, kurallara bağlı, tahmin edilebilir, ayrımcılık içermeyen ticaret ve finans sistemleri geliştirmek, (b) En az gelişmiş ülkelerin özel ihtiyaçlarına yönelmek, (c) Denize kıyısı olmayan ülkelerin ve kalkınmakta olan küçük ada ülkelerinin özel ihtiyaçlarını ele almak, (d) Borçları uzun vadede sürdürülebilir hale getirmek için ulusal ve uluslararası önlemler almak ve kalkınmakta olan ülkelerin borç problemleri ile kapsamlı şekilde ilgilenmek, (e) Kalkınmakta olan ülkelerin önemli ilaçlara makul fiyatlarla ulaşması için ilaç şirketleri ile işbirliği yapmak, (f) Başta bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere yeni teknolojilerin özel sektörle işbirliği içinde yaygınlaştırılmasını sağlamak.
<i>(Kuterdem ve Akın, 2011: 3; Özbakır, Selin Nergiz (2016: 2-3)</i>		

1.1.2. YOKSULLUK SINIRI

Yoksulluğun sınırını ve buna bağlı olarak yoksul insanların sayısını belirten ‘sınırdır’. Bu sınırın nereden ve neye göre çizilmesi gerektiği konusunda oldukça büyük bir anlaşmazlık vardır (Marshall, 1999: 828).

Yoksulluk sınırları “genellikle kişi başına düşen parasal gereksinimleri ve bireysel ihtiyaçları kapsayan temel mal ve hizmetleri içeren paketi satın alma gücü olarak tanımlanır. Temel mal ve hizmetler sepetinin değeri birçok şekilde belirlenebilir” (Açıkalın, 2013: 315). Bu bağlamda, yoksulluk türlerini de iki başlık altında inceleyebiliriz: Bunlardan birincisi mutlak yoksulluk, ikincisi ise göreceli yoksulluktur.

1.1.3. YOKSULLUĞUN TÜRLERİ

Yoksulluk sınırının nasıl belirlendiğine göre, yoksulluk türleri de değişiklik göstermektedir. Bu çerçevede yoksulluk sınırının standartlarına göre, yoksulluk türleri de mutlak yoksulluk ve göreceli yoksulluk şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

1.1.3.1. Mutlak Yoksulluk

Yoksulluk ve refah arasında ilişki kurularak yapılan bu tanımlama aslında yoksulluk ile ilgili birçok çalışmada ön plana çıkan ve değinilmeden geçilemeyecek olan hâkim yaklaşımlarla ilgilidir. Bu yaklaşımlardan ilki olan “mutlak yoksulluk sınırı” ile genel olarak hane halkı ya da bireylerin, biyolojik anlamda olağan yaşantılarını devam ettirebilmeleri için ihtiyaç duydukları yiyecek, barınak ve minimum sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan asgari gelir ve harcama düzeyleri ifade edilmektedir. Bu bağlamda maddi kaynaklardan yoksun olma durumu ön plana çıkarken (Aksan ve Alptekin, 2009: 1), aynı zamanda bu yoksulluk halinin evrensel olarak geçerli görülmesi söz konusudur. İnsanın geçimlik standartlarının, aynı yaş ve fiziksel özellikleri taşıyan bütün insanlar için, nerede yaşadıkları fark etmeksizin

benzerlikler taşıdığı düşüncesinden hareketle, belirtilen standardın altına düşen bireyler, yoksul olarak kabul edilir (Giddens, 2005: 309).

Bu yaklaşımda yoksulluk çizgisi, yaşamın sürdürülebilmesi için yeterli miktarda temel gıda maddesinden oluşan gıda sepetinin maliyeti veya bir asgari kalori normunun gerektirdiği tüketim harcamaları esasına göre hesaplanmaktadır. Yoksulluk çizgisinin bu şekilde hesaplanması birçok güçlüğü de beraberinde getirmektedir. Bireyin kalori ihtiyacı yaşına, cinsiyetine ve yaptığı işe göre farklılık gösterdiğinden, minimum kalori ihtiyacını belirlemek, özünde belirsizlik taşıyan bir süreçtir (Gürsel vd., 2000). Dünya Bankası'na göre bu sınır günde \$1'dır. Dolayısıyla günde \$1'dan daha az gelir elde edenler yoksul olarak nitelenirken, hane halkı ya da bir kişinin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan en düşük tüketim düzeyidir" (Dumanlı, 1996: 6).

Bununla birlikte, Dünya Bankası tarafından ve küresel yoksulluğun tanımlanmasında kullanılan yoksulluk sınırı 1985 yılında günlük 1 \$, 1993 fiyatlarıyla 1.08 \$ olarak belirlenmiş, 2005 yılında ise Uluslararası Karşılaştırma Programında, yaşam maliyeti yeni tahminler kullanılarak yeniden değerlendirilmiş ve 2005 fiyatlarıyla 1.25 \$ olarak değiştirilmiştir. Buna göre, Dünyada 1.4 milyar insan aşırı yoksulluk içinde yaşamaktadır. Uluslararası yoksulluk sınırını belirlemesi tipik olarak "temel ihtiyaçların maliyeti" göz önüne alınarak yapılmıştır. İlk olarak minimum kalori alımını sağlayan gıda paketi fiyatlandırması yapılmaktadır. Buna genellikle, yoksulluk sınırına yakın yaşayan insanların gıda dışı harcamaları veri alınarak temel ihtiyaçların maliyetine bu gıda dışı harcamaların maliyeti eklenmektedir. Bu yöntem, minimum kalorinin belirlenmesinde gıda paketleri arasındaki farklılıklar ve gıda dışı harcamalarda meydana gelebilecek değişiklikler nedeniyle yine de uluslararası geçerliliği olması anlamında soru işaretleri bırakmaktadır. Bu nedenle, "görelî yoksulluk" sınırı toplumsal olarak belirlenmiştir ve gelir ile birlikte yükselmektedir. Mutlak yoksulluk sınırı, dünyanın en yoksul ülkelerinde bile yoksul olarak

nitelendirilmemek için gereken tüketimin en alt sınırıyla belirlenir (Açıkalın, 2013: 315).

Birleşmiş Milletler, mutlak yoksulluk tanımında belirtilen insan hayatının devamını sağlayan temel fizyolojik göstergeleri şu şekilde ifade etmektedir (Bildirici, 2011: 4-5):

Beslenme: Vücut kitle endeksi 16'nın üzerinde olmalıdır. (Vücut kitle endeksi, vücut ağırlığının boy uzunluğunun karesine bölünmesi ile elde edilir.)

Barınma: Evlerin her odasında dört kişiden az insan barındırılmalı ve evlerin zemininde toz, çamur veya kil olmamalıdır.

Temiz içme suyu: İçme suyu sadece nehirlerden ve göletlerden gelmemeli v yakında olmalıdır.

Temizlik: Tuvaletler evde olmalı veya eve yakın umumi tuvaletlere erişim olmalıdır.

Sağlık: Ciddi hastalıklarda ve hamilelikte tedavi alınabilmelidir.

Eğitim: Herkes okula gitmeli veya okumayı öğrenebilmelidir.

Bilgiye Erişim: Herkes evinden gazetelere, radyolara, televizyona, bilgisayara veya telefon şebekelerine ulaşabilmelidir.

Hizmetlere Erişim: Herkes topluma sunulan eğitim, sağlık, yasal, sosyal ve finansal hizmetlere erişebilmelidir.

Bu nedenle mutlak yoksulluğun ortaya çıkarılması, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan minimum tüketim ihtiyaçlarının belirlenmesini gerektirir. Mutlak yoksul oranı, bu asgari refah düzeyini yakalayamayanların sayısının toplam nüfusa oranıdır (Ensari, 2010: 9).

1.1.3.2. Göreli Yoksulluk

Görelî yoksulluk, bireylerin, toplumun ortalama refah düzeyinin belli bir oranının altında olması durumudur. Görelî yoksulluk yaklaşımına göre bir kişi, geliri ortalama bir gelir düzeyinin altında kalıyorsa yoksuldur. Görelî yoksulluk, toplumun ortalama refah düzeyinin belli bir oranının altında olma durumunu tanımlar. Bu yaklaşımda, yoksulluk çizgisini belirleme aşamasında genellikle ortalama gelir düzeyinin (ortanca veya aritmetik ortalama) belli bir yüzdesi, standart %50'si, alınmaktadır (Gürsel vd., 2000). Görelî yoksulluk, tanımında, bireyin toplumsal bir varlık oluşu temel alınarak, minimum kalori ihtiyacının yanı sıra, kültürel ve toplumsal açıdan tüketimi zorunlu olan mallar da kapsamaktadır. Dolayısı ile görelî yoksulluk sınırı toplumdaki genel yaşam düzeyini yansıtmaması ve içerisindeki eşitsizliği göstermesi açısından önemlidir (Gürses, 2007: 61-62). Bu eşitsizlik durumu sadece maddî eşitsizlik değildir. Psikolojik bir yönü de vardır. Kişi kendini diğer kesime ait hissedemez. Burada yoksulların kendi yoksulluklarını nasıl algıladıklarının yanı sıra, onların yoksul olmayanlar tarafından nasıl algılandıkları konusunun da önem taşıdığını belirtmek gerekir. Bu açıdan, Simmel'in aşağıdaki yoksulluk durumunu ele alışı bir kez daha toplumsal aidiyetin ve toplumun bireylere olan yaklaşımının önemini gösterecektir: "Yoksullar, ancak yardım edildikleri andan itibaren, yoksullukla ilgili tanımlanan bir grubun parçası haline gelirler. Bu grubu bir arada tutan Şey, kendi üyeleri arasındaki etkileşim değil, bir bütün olarak toplumun ona karşı benimsediği kolektif tavidir." (Erdoğan, 2007: 28).

Yoksulluğun görelî olarak tanımlanmasında ya nüfusun düşük gelirli bir oranı yoksul olarak alınmakta ya da ortalama gelir düzeyinde bir sınır saptanarak bu sınırın altında gelire sahip olanlar yoksul olarak tanımlanmaktadır (Dağdemir, 2002: 2).

1.1.3.3. Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırılması

Mutlak ve görelî yoksulluklar, yoksulluğun tanımlarının ve ölçümlerinin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 3: Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırması	
MUTLAK YOKSULLUK	GÖRELİ YOKSULLUK
Kişi başına tüketilen kalori düzeyine bağlıdır.	Minimum kalori ihtiyacına ilaveten kültürel ve toplumsal açıdan tüketilmesi zorunlu olan malları ifade eder.
Hayatta kalabilmek için gereken 2400 k/cal besin almaya gücü yetmeyenleri kapsar	Ülkelerdeki ortalama gelirin belli bir oranının (%50) altındakileri kapsar
Kalkınmakta olan ülke yoksulluğu olarak bilinir	Kalkınmış ülke yoksulluğu olarak bilinir
Dünyadaki yoksulluk ele alınır, karşılaştırmalar yapılır	Bir ülkedeki yoksullukla ilgilenildiğinde kullanılır
Analiz düzeyinde yararları: Ülkeler arasındaki yoksulluk oranlarının karşılaştırılmasını sağlar / Yoksulluk hakkında sayısal bilgiler verir	Analiz düzeyinde yararı: Gelir dağılımındaki eşitsizliği en açık şekilde verir
Eleştiri: Dengeli beslenme göz ardı edilir / yoksulluğun yoğunluğu ve derinliği hakkında bilgi vermez	Eleştiri: Salt kişi başına ortalama gelir ele alınır. Dolayısıyla kişilerin yaşam standardı hakkında bilgi vermez
(Kaynak: Erdem, 2003: 29)	

1.1.4. OBJEKTİF VE SÜBJEKTİF YOKSULLUK

Objektif yoksulluk, alınması gereken günlük kalori miktarı ya da yapılan tüketim harcamaları gibi tespit edilebilir ve doğruluğu kanıtlanabilir bir standardın ya da standartlar setinin aşağısında kalma durumudur. Sübjektif yoksulluk ise gerekli ya da yeterli düzeyin altında olma konusunda kişilerin kendi değerlendirmelerine dayalı bir görüşe işaret etmektedir. Bazı araştırmacılar, sübjektif memnuniyetin objektif koşullarla ilgili olmadığını belirterek sübjektif yoksulluk tanımına karşı çıkmaktadır. Buradaki karşı çıkışlar, yoksul olmanın kişilerin nasıl hissettiklerine değil, nasıl yaşadıklarına bağlı olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Dolayısıyla, sübjektif bir ölçümün kullanılması kişilerin objektif durumları ile ilgili olarak çok fazla şey ortaya çıkaramayabilir (Metin, 2012: 100).

1.1.5. YOKSULLUK DÖNGÜSÜ

Yoksulluğun ve sosyo-ekonomik bakımdan dezavantajlı olmanın diğer biçimlerinin kuşaklar boyunca sürmesini açıklamak üzere 1970'lerde yaygınlaşan bir kuram. Bu kurama ait önermeye göre, toplumsal »yoksunluğu kuşaktan kuşağa aktaran başlıca mekanizma 'aile patolojisi'dir. Yoksul evler ve mahallelerde eğitim düzeyinin düşük olması, kalıcı işsizlik ve evlerin kötülüğü yine bu olguyla açıklanabilir. Bu kuramın argümanı öz olarak şöyledir: Yoksunluk ve refah yardımlarına bağımlılık tamamen yoksulların kusuru olmasa bile, kesinlikle ciddi yapısal kökenlere de bağlıdır; bu, birey ve topluluk patolojilerine daha az önem vermekle birlikte, daha önceki yoksulluk kültürü teziyle (kadercilik) pek çok ortak yön taşıyan bir yorumdur (Marshall, 1999: 829).

1.1.6. YOKSULLUK KÜLTÜRÜ

Yoksulluk kültürü teorisi, yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya neden olan şeyin bizzat yoksulların kendi özellikleri, değerleri ve kültürü olduğunu iddia etmektedir. Yoksulların bir alt sınıf oluşturduğu ve bu sınıfın kendi durumuna boyun eğdiği söylenmektedir. Bu insanlar, ortaya çıkan fırsatlardan nadiren

yararlanmaktadırlar, çalışmaya ilgili değillerdir ve geleceğe dönük plan yapmazlar. Bu anlayışa göre, yoksullar kendi durumlarını değiştirmek veya maruz kaldıkları sosyal dışlanmanın üstesinden gelmek için çok az bir çaba harcamaktadırlar. İnisiyatiflerini kullanmamakta ve topluma girmemektedirler. Ortaya fırsatlar çıktığı zaman bile yoksulluklarından özgürleşmeyi denememektedirler. Çocukları bu kültürde büyümektedir ve bu değerleri ebeveynlerinden öğrenmektedirler. Böylece yoksulluk ve sosyal dışlanma bir kuşaktan diğerine akıp gitmektedir (Browne, 2015: 428).

1.1.7. YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ

Çok boyutlu ve karmaşık bir hadise olması nedeniyle yoksulluğun ölçülmesi zordur. Yoksulluğun ölçülmesinde atılacak ilk adım kimlerin yoksul olarak kabul edileceğidir. Bunun için öncelikle güvenilir varsayımlara dayanarak yoksullar tanımlanmalı ve daha düşük bir seviyede bulunanların yoksul sayılacakları asgari sınır (yoksulluk sınırı v.b.) belirlenmelidir. Gelirlerinin kaynakları, hane halkı büyüklüğü, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları ve sosyal dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalıp kalmadıkları gibi yoksullarla ilgili bilgiler toplanmalıdır. Yoksulluğun ölçümünde kabaca iki farklı yaklaşımdan söz edilebilir. Birinci yaklaşımda karşılanamayan temel ihtiyaçlar doğrudan gözlemlenir. Olay bazında ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığı tespit edilir. Gözlemlenen durum ile normatif durum her bir ihtiyaç ya da kişi açısından kıyaslanır. Bu Yoksulluğun bu şekilde ölçümüne doğrudan yaklaşım ya da temel ihtiyaçlar yaklaşımı (basic-needs approach) adı verilir. Dolaylı yaklaşım, hane halkının sahip olduğu ve yönettiği kaynakların temel ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan kaynakların bileşimi ve büyüklüğü ile kıyaslanmasına dayanır. Hane halkının sahip olduğu ve yönettiği kaynakların belirli bir gelir veya tüketim seviyesi ile sınırlandırılması halinde yoksulluk sınırı ortaya çıkar. Yoksulluğun ölçümünde kullanılan metotlar, ya gelirleri yoksulluk sınırının altında kalan kişilerin sayısı veya bu kişilerin toplam gelirleri ile yoksulluk sınırı arasındaki

fark üzerinde odaklanırlar. Birinci yaklaşım yoksulluk sorununun boyutunu, ikinci yaklaşım ise yoksulluğun hem boyutunu hem de yoğunluğunu ölçer. World Bank (1993)'e göre yoksulluğun ölçümü ile ilgili tüm yöntemler yoksulluğun tanımlanması konusundaki sübjektiflik nedeniyle belirli bir keyfilik içerirler (Aktan, 2002: 18-19, www.canaktan.org).

Bu çerçevede, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, OECD gibi uluslar arası kurum ve kuruluşların yaklaşımlarında- değişen sosyal norm ve beklentilerin ayarlanması ve karşılanması için keyfi ve öznel süreçleri içeren şüpheli bir çaba olarak görünmektedir. Örneğin, yoksulluk sınırının/çizgisinin nereden çekileceğinin temelinde-ekonomik olanakları kısıt olanların durumunda- nasıl ve ne kadarlık bir gelişme sağlanması gerektiği düşüncesi yatmaktadır. Burada önemli olan yoksulluğun derinliği değil sadece sayısı olmaktadır. Sınır belirlenirken kullanılan fiyat endeksleri, hesaplamalarda kullanılan mal ve hizmet çeşitliliğinin ne amaçla seçildiği, sorunun belirlenmesinde ve çözümünde önemlidir. Şöyle ki, Dünya Bankası verilerine göre, yoksulluk çizgisi günde bir dolardan iki dolara çıkarıldığında yoksulluk oranı, Endonezya'da %15,2'den % 66,1'e sıçramaktadır. Yoksulluk çizgisinin bir dolar olarak belirlenmesi yoksul sayısının düşük gösterilmesine yol açmaktadır. Ayrıca yoksulluğu sadece gelir/harcama kıstasına göre değerlendirerek gelir/harcama kıstası dışındaki yoksulluk göstergelerinin göz önünden uzaklaştırmakta, yoksulluğu homojen bir yapı içerisinde görmekte ve göstermektedir (<http://sosyalpolitika.fisek.org.tr>).

İşte bu amaçla yoksulluk sınırının altında kalan nüfusun oranını belirlemeye yönelik yeni bir ölçü getirilmiştir. Yoksulluk açığı şeklinde tanımlanan bu ölçü ile yoksulluk sınırı altında kalan herkesin bu sınıra ulaşmasını sağlayacak toplam gelir miktarı belirlenmektedir. Bir başka anlatımla yoksulluk açığı, yoksulluk sınırı ile bu sınır altında yaşayan tüm insanların gerçek gelir düzeyleri arasındaki farkın toplamını ifade etmektedir. Kişi başına tüketim veya gelir açısından yoksulluk sınırının altında kalanların oranıyla ifade edilen bu orandan hareketle *Yoksulluk Açığı İndeksi* hesaplanmaktadır. İndeks yoksulluk sınırı altındaki

fakirlerin daha alt düzeyde sınıflandırılması için de kullanılmaktadır. İndeks yoksullarla yoksulluk çizgisi arasındaki açığı yüzdelik olarak ortaya koymaktadır. Yoksullukla ilgili olarak daha değişik indeksler de hazırlanmaktadır. Bu indekslerin doğruluğu konusunda tartışmalar olmasına karşın uluslar arası karşılaştırmalar için günlük 1 dolar, yoksulluk sınırı olarak kullanılmaktadır. Böylece günlük 1 \$ altında gelire sahip olanlar yoksul olarak adlandırılmaktadır (Philipp, 1999: 2). UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) yoksulluğu, insani gelişme için zorunlu olan fırsatlardan (hayat boyu sağlık, yaratıcı bir hayat, ortalama bir hayat standardı, özgürlük, kendine güven, saygınlık) mahrum olma şeklinde tanımlayarak, kavramın sadece parasal bir içeriğe hapsedilmesini engellemiştir. Şüphesiz ki yoksulluğun bu boyutuyla incelenebilmesi için çok geniş ve özellikle sosyal nitelikli istatistiklere ihtiyaç bulunmaktadır. UNDP bu amaçla hayat beklentisi, okuma yazma, çocuk ölüm oranları ve reel satın alma gücü gibi göstergeleri kullanmaktadır. Bu faktörler Beşeri Kalkınma İndekslerine (BKİ) eklenerek insani gelişme derecesinin ölçülmesinde temel oluşturmaktadır. Beşeri Kalkınma İndeksleri 0 ile 1 arasında ifade edilmektedir. Bu açıdan Kanada en yüksek değere (0,960), Sierra Leone ise en düşük değere (0,185) sahip durumdadır. BKİ 1997 yılından beri Beşeri Yoksulluk İndeksi ile desteklenmektedir. Bu indeksle belirli bir toplum içerisindeki yoksulluğun ölçülmesi hedeflenmiştir (Philipp'den akt. Uzun, 2003: 156). Ölçüm yapılırken, önemli üç unsur dikkate alınmakta ve böylece gelir dışında unsurları hesaba katan farklı bir yoksulluk tanımı getirilmektedir. İndekste ortalama hayat seviyesi, temel eğitim, sağlık ve temiz su gibi temel ihtiyaçların ne ölçüde karşılanabildiğini dikkate alan farklı bir ölçüm sistemi kullanılmaktadır (Todaro'dan akt. Uzun, 2003: 157).

Bu bağlamda, “insani yoksulluk, gelir yoksulluğu ile ilişkili bulunmasına rağmen ondan farklıdır. Gelir yoksulluğu ölçümleri mutlak gelir üzerinde odaklanırken, insani yoksulluğun ölçülmesi eğitim düzeyi, sağlık ve temiz su kaynaklarına erişebilme gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Aynı raporda insani yoksulluğu ölçmek amacıyla İnsani Yoksulluk İndeksi (Human Poverty Index) geliştirilmiştir.

Bu indeks gelişmekte olan ülkeler için (HPI-I) şu dört kriterden yola çıkarak hesaplanmaktadır (Gündoğan, 2008: 44)’’: *Gelişmiş lkeler için hesaplanan İnsani Yoksulluk İndeksi ’ni (HPIII) oluşturan kriterler ise şunlardır:*

a) Yaşam Sresi: 40 yaşın altında yaşam beklentisi olanların oranı

b) Eğitim: Okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı

c) Makul bir yaşam standardı: *Makul yaşam standardı derken kastedilenler;*

c-1: Sağlıklı içme suyuna sahip olmayan nüfusun oranı

c-2: Temel sağlık imknlarından yoksun olan nüfusun oranı

c-3: Beş yaşın altında olan ve yeterli beslenemeyen nüfusun oranıdır

d) Sosyal dışlanma: Uzun dönem işsizlik oranı.

1.1.8. YOKSULLUĞU BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Yoksulluğu belirleyen faktörler, değişik sınıflamalara göre, değişik şekillerde yapılmakla birlikte, daha çok, bölgesel, toplumsal, bireysel ve ailevi faktörler olmak üzere dört kategoride ele alınmakta ve değerlendirilmektedir (Doğan, 2014: 12):

Tablo 4: Yoksulluğu Belirleyen Faktörler	
Bölgesel Özellikler	İzolasyon, daha az altyapı ile piyasa ve hizmetlere ulaşım da zorluklar Doğal kaynaklar, elverişli arazi Çevre ve hava koşulları Bölgesel yönetim Eşitsizlik
Toplumsal Özellikler	Altyapı (ör: borulu su) Arazi dağılımı Kamu hizmetlerine erişim (ör: eğitim veya sağlık merkezlerine yakınlık) Sosyal yapı ve sosyal sermaye
Ailevi Özellikler	Hanehalkı büyüklüğü Bağımlılık oranı Hanehalkı reisinin cinsiyeti Mallar (ör: toprak ve diğer üretim faktörleri ile konut, menkul kıymet) İstihdam ve gelir yapısı Hanehalkı fertlerinin eğitim ve sağlık durumları
Bireysel Özellikler	Yaş Eğitim İstihdam durumu Sağlık durumu

1.1.9. YOKSULLUĞUN NEDENLERİNİ AÇIKLAYAN YAKLAŞIMLAR

Yoksulluğun nedenlerini açıklayan yaklaşımlar, iki ana başlık altında toplanabilir: Yoksul kişileri kendi yoksullukları için sorumlu gören kuramlar ile yoksulluğun toplumdaki yapısal güçler tarafından üretildiğini ve yeniden üretildiğini düşünen kuramlar. Birbirine rakip olan bu iki yaklaşım, kimi zaman sırasıyla ‘kurbanı suçla’ ve ‘sistemi suçla’ kuramları olarak tanımlanmaktadır (Giddens, 2012: 398).

Bu çerçevede, yoksulluğun nedenlerini açıklayan yaklaşımlar, iki ana tema üzerinden ele alınabilir. Birincisi, yoksulluğun bireysel mi yoksa yapısal faktörlerden mi kaynaklandığı tartışması; diğeri, yoksulluğun belli sebeplerin yan ürünü mü yoksa sistemin mi özsel/içsel özelliği olduğu tartışmasıdır. Bu tartışma aşağıda üç başlık altında şöyle ele alınmaktadır (Açıkalın, 2013: 322-332)

a) “Yoksulluğun sebeplerini kalıtsal kişisel özelliklere atıfla açıklayan yaklaşım biçiminin temel noktası, kurbanı suçlamak üzerine kuruludur. Yoksul kişi, kendine ait kusurları nedeniyle yoksuldur ve genellikle kalıtsal eksikliklerin kişinin zekâsını etkilediği ileri sürülür.

b) Yoksulluğun toplumsal sistemin bir yan ürün olduğu görüşü Liberal Reformistler tarafından olduğu kadar muhafazakârlar tarafından da benimsenmiştir. Örneğin Charles Murray, ABD’deki sınıf altı sorununu 1960’larda oluşturulan ve 1970’lerde genişletilen refah politikalarının talihsiz bir yan ürünü olarak görür. Murray, bu programların insanları yoksulluktan kurtulmak için stratejiler üretme konusunda sorumsuz hâle getirdiği ve insanların yoksulluklarını sürdürmelerini teşvik edici etkisi olduğunu ileri sürer. Murray’a göre refah devleti politikaları sadece yoksulların rasyonel bir biçimde refah sistemini sömürmelerine yol açar. Çözüm ise sosyal programları ortadan kaldırarak yoksulların çalışmaya başlamalarını ve sorumluluk almaları ve böylece kendilerini yoksulluktan kurtarmalarını sağlamak olmalıdır.

c) Yoksulluğu açıklamakta bir diğer yaklaşım, toplumsal sistemin yarattığı sonuçlar üzerinde durur. Buna göre, yoksulluk tesadüfî bir şey değildir, çağdaş kapitalizmde yoksulluk sınıf sömürüsüne dayanır. Bu anlamda yoksulluk bir yan ürün değil, ekonomik yapı, sınıf ve sömürü üzerine kurulu bir toplumun vazgeçilmez özelliğidir. Yoksulluğun devamından faydalanan güçlü ve ayrıcalıklı aktörlerin bulunduğu kapitalist sistemde, yoksulluk bu aktörlerin çıkarlarının devamlılığı açısından zorunlu bir durumdur. Bu yaklaşım biçimine göre, yoksulluğun son derece önemli politik uygulamaları vardır. Bu yaklaşımın en önemli versiyonu Marksist gelenek olarak tanımlanan ve yoksulluk çağdaş kapitalizmde sınıf sömürüsü temeline dayanmaktadır. Diğer taraftan, sınıf sömürüsüne dayalı yoksulluk açıklamasında, yoksulluğu azaltmak için güçlü, ayrıcalıklı toplumsal güçleri dönüştürmek değil ortadan kaldırmak gerekmektedir. Şiddetli yoksulluğun kalıcı olarak yaşanmasında, ne güçlü elitlerin yoksulluğun çözümüne ilişkin yanlış fikirleri ne de dar bakış açısı bir neden değil fakat bu elitlerin yoksulluğun varlığından çıkar ve iktidarlarının devamlılığını sağlamaları temel etkindir”.

Yukarıda ana hatları çizildiği kadarıyla yoksulluk konusundaki her iki açıklama (*‘kurbanı suçla’* ve *‘sistemi suçla’* kuramları) geniş bir desteğe sahiptir ve yoksulluk hakkındaki kamu tartışmalarında her iki görüşün değişik biçimleriyle sürekli olarak karşılaşılmaktadır. Yoksulluk kültürü görüşünü eleştirenler, bu görüşün savunucularını yoksulluğu 'bireyleştirmek' ve büyük ölçüde kendi denetimleri dışında olan koşullardan yoksulları sorumlu tutmakla suçlamaktadırlar. Onlar yoksulları, düzeni dolandıran bedavacılar olarak değil, kurbanlar olarak görürler. Yine de, yoksulluğun nedenlerini yalnızca toplumun yapısında bulunduğunu görenlerin savlarını eleştirel olmayan bir biçimde kabul etmek konusunda temkinli olmalıyız. Böyle bir bakış açısı, yoksulların yalnızca kendilerini içinde buldukları zor durumu edilgin bir biçimde kabul ettiklerini düşündürmektedir (Giddens, 2012: 399).

1.1.10. YOKSULLUĞA SEBEP OLAN FAKTÖRLER

Yoksulluğa neden olan ya da yoksulluk üzerinde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Söz konusu faktörler her ülke için aynı olmasa da bir takım unsurlar açısından benzerlik göstermektedirler. İşgücü piyasasının durumu, hanehalkı özellikleri, büyüme ve gelir dağılımı, coğrafi özellikler ile sosyal politikalar yoksulluğu etkileyen temel faktörlerdir (app.csgb.gov.tr). Yoksulluğun nedenleri en temelde makro nedenler ve mikro nedenler olmak üzere iki biçimde sınıflandırılabilir:

Tablo 5: Yoksulluğun Makro ve Mikro Nedenleri	
Makro Nedenler	Mikro Nedenler
Yaşanılan coğrafyanın özellikleri (su, toprak, iklim vb. şartların elverişsizliği)	Fiziksel ve ruhsal sağlığın bozuk olması
Savaşlar, doğal afetler, ekonomik krizler	Özürlülük
Teknolojik gelişmelere paralel olarak insan gücüne duyulan ihtiyaçta azalma	Alkol, madde bağımlılığı ve kumar gibi kötü alışkanlıklar
Ülkenin gelir dağılımındaki adaletsizlik	Düşük eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet gibi özellikler
Ülkedeki istihdam politikaları nedeniyle yüksek işsizlik oranı ya da var olan işlerdeki ücretlerin düşük olması	Var olan işler için gerekli beceriye sahip olamama
Ülkedeki siyasi otoritenin yeterince güçlü olmaması nedeniyle yaşanan yolsuzluklar	Ücret sorunları ve işyerindeki kötü yönetimden kaynaklanan sorunlar
Ülkedeki hızlı nüfus artışı	Boşanma, terk edilme, ölüm gibi nedenlerle ailenin dağılması
Toplumda yaşanan sosyal değişimler	Çalışmaya ilişkin olumsuz etik değerler

(göç, çarpık kentleşme, aile yapısındaki küçülmeler)	
Kaynak: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (2007), “SYDV Personeline Yönelik Sosyal Çalışmacı Eğitim Programının Geliştirilmesi Projesi”, Başbakanlık, İstanbul, http://slideplayer.biz.tr/slide/2943907/	

Doğrudan yoksulluğa yol açan nedenlerdeki değişimin ayrıntılı biçimde belirlenmesi, “yoksulluğun asıl nedeninin aylaklık ya da basiretsizliğin ifadesi olan bireysel zayıflıklardan değil, ekonomik ve yapısal faktörlerle toplumsal olumsuzluklardan kaynaklandığını göstermektedir. Aslında, yoksulluğu tümüyle anlayabilmek için, zenginliğin ve toplumsal eşitsizliğin toplumdaki genel dağılımını incelemek gerekir. Nitekim bir dizi kuram bunu yapmaya çalışmaktadır. Liberal neoklasik değerlendirmelerde, kaynakların yeteneklere, vasıflara ve güdülenimlere göre dağıtılmasında piyasanın oynadığı role dikkat çekilmekte ve beraberinde bireysel çabayı getiren bir dürtüler sistemi sağlamak için yoksulluğun gerekli olduğu, yoksulluk içinde kalanların ise yeterli yetenek ve vasıfları taşımadıkları; yoksullara para yardımıyla bulunmanın piyasanın sorunsuz işleyişini bozabileceği iddia edilmektedir. Fakat bu tür değerlendirmeler, yapısal özelliklerden dem vurmalarına karşın, çoğunlukla bireylerin yoksulluklarından kendilerinin sorumlu olduğunu öngören varsayımlarla ilişkilidir: Kusur bu insanların kendi tutumları, inançları ve davranışlarındadır. Bu sav, yalnızca bireyler için değil, ‘yoksulluk kültürü’ gibi kavramlar aracılığıyla aile ve toplumsal gruplar için de öngörülmüştür. Yoksulluk kültürü, başarı, sıkı çalışma ve kendine güvenin karşıtı olan kadercilik, tevekkül ve aylaklıkla nitelendirilen bir kültürel ortamdır ve kuşaktan kuşağa geçme eğilimindedir. Ancak, yoksul insanların yaşamlarını ele alan bir dizi ampirik incelemede bu tür görüşlere karşı çıkıldığı bir gerçektir” (Marshall, 1999: 828)

Marksist değerlendirmeler ise, “yoksulluğun oluşumunda -hem ulusal hem uluslararası anlamda- kapitalizm ve kapitalist çıkarları vurgularlar. Marksist argümana göre, kapitalizm emek sömürüsü üzerine kuruludur ve bu durum, hem ulusal hem küresel çapta geçerlidir. Kapitalist gelişimin düzeyine ve

kapitalistlerin belirli ihtiyaçlarına bağılı olarak, yüksek düzeyde işsizlik ve refah yardımlarının en aza indirilmesi pahasına ucuz emek arayışı ve ücretleri düşük tutmaya yönelik baskılar ağırlık kazanmakta ve böylece kârlar maksimize edilmektedir. Marksist kabuğı soyulmuş bir argümana göre ise, yoksulluk düzeyi, zenginlik ve refah yardımlarının dağılımıyla ilgili süreçler ile iktisadi örgütlenmenin doğasının bir işlevidir. Yoksulluğun piyasanın sorunsuz işlemesi açısından gerekli olduğı savı pek inanılacak bir görüş değildir, fakat eşitsizliğı ve yoksulluğı azaltmaktan çok arttıran politikalar peşindeki güç (iktidar) sahipleri için siyasal ve iktisadi düzeyde oldukça avantajlıdır” (Marshall, 1999: 829).

Bununla birlikte yoksulluğun bir az gelişmiş ülke sorunu olduğı yönündeki görüşlerde oldukça fazladır. Bu anlamda, 2000 yılı verilerine göre, dünya nüfusunun yaklaşık beşte biri yoksuldur ve yoksulların yarısı azgelişmiş ülkelerde toplanmaktadır. Sağlıklı içme suyuna erişemeyen nüfus sayısı yaklaşık 1 milyar, temel halk sağlığı hizmetlerinden yararlanamayanların sayısı yaklaşık 2.5 milyar, yeterince beslenemeyenlerin sayısı ise yaklaşık 900 milyondur (Küle ve Es, iibf.kocaeli.edu.tr, 269). Dünya’da 1,2 milyar insan günde 1 dolardan az gelire sahipken, dünya nüfusunun neredeyse yarısı günlük 2 dolardan daha az bir gelire geçinmek durumundadır. Dolayısıyla dünya nüfusunun yarısının gıda, içme suyu, eğitim, istihdam ve sağlık olanaklarından yeteri kadar yararlanamadığı görülmektedir (Öztürk ve Çetin, 2009: 2668).

1.1.10.1. Gelir Dağılımındaki Adaletsizlikler

Yoksulluğun önde gelen nedeni gelir dağılımındaki eşitsizliklerdir. Bu nedenle gelir eşitsizliğine neden olan tüm faktörlerin aynı zamanda yoksulluğa da neden olduğunu belirtmek gereklidir. Gelir dağılımının yapısı ve zaman içindeki değişimi yoksulluk hakkında önemli bilgiler vermekte ve bu eşitsizlik ülkenin artan refahının da eşitsiz dağılımına neden olmaktadır (İslamoğlu, ty: 3, sakarya.edu.tr).

Bu bağlamda, yoksulluğa sebep olan faktörler konusunda çalışma yapan sosyal bilimciler, yoksulluğun en belirgin nedeninin, gelir dağılımının adaletsizlik olduğu hususunda hemfikirdirler. Tüm azgelişmiş ülkelerde genel görünüm yoksulluk iken; gelişme yolundaki ve gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk, gelir dağılımının adil olmayışından ve bölgelerarası farklılıktan doğmaktadır. Öte yandan ekonomik krizler, doğal afetler, göçler, savaşlar, küreselleşme ve yapısal uyum programlarının getirdiği kısıtlamalar hem yoksulluğun şiddetini artırmakta, hem de yeni yoksullar oluşturmaktadır (Küle ve Es, iibf.kocaeli.edu.tr, 269).

Günümüzde gelir dağılımı kavramıyla birlikte sıklıkla anılan bir diğer kavram da gelir eşitsizliği kavramıdır. Gelir eşitsizliği kavramı, gelir dağılımının "eşitsiz" yanını vurgulamaktadır. Gelir dağılımını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Ancak gelir eşitsizliğine neden olan belli başlı faktörler arasında şunları saymak mümkündür (İslamoğlu, ty: 3, sakarya.edu.tr):

a) Servet dağılımındaki eşitsizlikler: Gelir getirici bir servetin varlığı ve büyüklüğü buna sahip olan kişilerin gelir düzeyini belirlerken, gelir de servet oluşumu için en önemli kaynağı meydana getirmektedir. Gelir, tasarrufları artırarak servet oluşumunu sağlarken, servet de yeni gelirlerin kaynağını oluşturmaktadır.

b) Ücret Farklılıkları: Bağımlı çalışanlar için en önemli ve çoğu zaman da tek gelir kaynağı ücret (veya maaş) geliridir. Bu nedenle bağımlı çalışanlar için ücretler arasındaki farklar gelir eşitsizliğine sebep olan en önemli nedenlerin başında gelmektedir.

c) Demografik Faktörler: Nüfus artışı ve göç de gelir eşitsizliklerine neden olmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, artan nüfusa karşılık yeterli yatırımların yapılmaması yeni işler yaratılamaması sonucunda, işsizlik ve/veya kayıt dışı sektör büyümekte ve buna bağlı olarak gelir dağılımı emek gelirleri aleyhine bozulmaktadır.

d) Sosyal Normlar ve Gelenekler: Gelir eşitsizliğinin önemli nedenlerinden biri sosyal normlar ve geleneklerdir. Buna göre örneğin, toprak mülkiyetinin belli ellerde toplandığı geleneksel toplumlarda toprak sahibi olmayan kişilerin bu toprağı kullanmak için kiralaması gerekmektedir. Kiralar üzerinde devlet kontrolünün olmadığı birçok ülkede, kira sözleşmeleri geleneksel yapı içinde yapılmaktadır. Türkiye'deki yapıya bakacak olursak, yarıcılık sistemi ile toprak sahibi ile kiracı ürünleri yarı yarıya paylaşmaktadır. Bu sistemde hukuki olarak düzenlenmiş veya piyasada belirlenmiş bir kira miktarı bulunmamaktadır. bu nedenle gelirin paylaşımında gelenekler ön planda olmaktadır.

e) İşsizlik ve Diğer Faktörler: Cinsiyet, yaş, doğuştan sahip olunan yetenekler, ebeveynlerin özellikleri, eğitim düzeyi, ailede çalışan fert sayısı gibi faktörler, bireylerin gelir düzeyini belirlemek suretiyle gelir dağılımı üzerinde etkili olmaktadır.

1.1.10.2. Refah Devleti ve Sosyal Politika Unsuru

Günümüzde, dünyadaki gelişmiş ve sanayileşmiş devletin çoğunluğu, refah devletidir. “1940'larda, devletin, insanların barınma, sağlık, eğitim ve asgari düzeyde bir gelir elde etme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetleri ve yardımları sunan sosyal güvence sistemleri aracılığıyla bir refah ortamı sağlamakta başlıca sorumluluğu üstlendiği durumları tarif etmek amacıyla ortaya atılan bir terimdir” (Marshall, 1999: 615).

Refah devletinin önemli rolü, yaşamlarının akışı içinde insanların karşılaştığı risklerin üstesinden gelebilmektir: Bu riskler hastalık, sakatlık, iş kaybı ve yaşlılıktır. Hizmetler, refah devleti ve ülkeden ülkeye değişen harcama düzeyleri aracılığıyla sağlanır. Kimi ülkeler, oldukça gelişmiş bir sosyal güvenlik sistemine sahiptir ve ulusal bütçelerinin büyük bir oranını bunlara ayırmışlardır (Giddens, 2012: 411).

Refah devletinin “amaçları hakkındaki politik uzlaş, 1970'lerde ortadan kalkmaya başladı ve 1980'lerde de Birleşik Krallık'ta Margaret Thatcher'ın A.B.D.'de de Ronald Reagan'ın refah devletinde "kesinti yapma" çabaları sırasında da tartışmalar yoğunlaştı. Sosyal güvenliği azaltma çabalarının merkezinde, aşağıda ifade edilen birkaç ana eleştiri bulunuyordu (Giddens, 2012: 417):

“Bunlardan birincisi, refah devletinin çok büyük finansal maliyetleriyle ilgiliydi. Genel ekonomik gerileme, artan işsizlik ve oldukça büyük sosyal güvenlik bürokrasisinin ortaya çıkışı, sosyal güvenlik harcamalarının düzenli bir biçimde - ve genel ekonomik canlanma sırasında olduğundan daha büyük bir oranda- arttığı anlamına geliyordu. Sosyal güvenlik sistemi üzerinde giderek büyüyen finansal baskıyı gösteren kesintinin savunucularıyla birlikte sosyal güvenlik harcamaları tartışmaları hızlandı. Politika oluşturanlar, "demografik saatli bomba"nın sosyal güvenlik sistemi üzerinde olası yıkıcı etkisini vurguluyorlardı: Sosyal güvenlik hizmetlerine bağımlı olan insanların sayısı, nüfus yaşlandıkça artıyordu, buna karşılık sisteme ödeme yapan çalışma yaşındaki genç nüfus azalıyordu. Bu, olası bir finansal kriz sinyali veriyordu.

İkinci bir eleştiri çizgisi, sosyal güvenlik bağımlılığı anlayışıyla ilgilidir. Var olan sosyal güvenlik kurumlarını eleştirenler, insanların kendilerine bağımsız ve anlamlı bir yaşam sağlayacağı varsayılan o aynı programlara bağımlı hale geldiğini ileri sürüyordu. Bunlar, yardım ödemesinin gelmesine yalnızca maddi olarak değil, psikolojik olarak da bağımlıydılar. Kendi yaşamlarına yönelik etken bir tutumu benimsemek yerine, insanlar sosyal güvenlik sisteminin kendilerini desteklemesini isteyerek teslimiyetçi ve edilgen bir tutumu benimsiyordu”.

Sosyal devletin büyük bir bölümünü sosyal politikalar oluşturmaktadır. “Sosyal politikanın kelime anlamına bakıldığında, Latince bir kelime olan ‘socius’ ve ‘politika’ kavramlarından türediği görülmektedir. Politika, ‘belirli bir amaca yönelik önlemler bütünü’, socius ise ‘ortak dost arkadaş’ anlamlarını taşımaktadır. Bu iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan sosyal politika ise

devletin belirlenen toplumsal amaç ve hedeflere ulaşmak için aldığı kararlar ve yürüttüğü uygulamalar bütünü anlamı taşımaktadır. Bu çerçevede en genel anlamı ile bir sosyal politika tanımı yapmak gerekirse; bir ülkede devletin ülke insanının mutluluğu ve refahı hedefine yönelik olarak ülke insanının sağlığı, eğitimi, güvenliği, beslenmesi, korunması, barınması ve istihdamının sağlanması yönünde aldığı kararlar ve sürdürdüğü uygulamaların bütünü sosyal politika olarak tanımlanabilir” (Bedir, 2012: 3).

Sosyal politikanın ilk ve en genel hedefi, refah seviyesinin yükseltilmesi ve refahın toplumsallaşmasıdır. Sosyal politikanın konularını oluşturan sosyal sorunlarda yaşanılacak olumlu gelişme, sosyal politikanın hedefidir. Örneğin işsizliğin azaltılması, yoksulluk oranının düşmesi ve özürllülerin toplumsal hayata katılmasında yaşanılacak her olumlu gelişme sosyal politikanın vazgeçilmez hedefleridir (Bedir, 2012: 11).

Klasik liberal düşüncenin her türlü devlet müdahalesini reddeden ve piyasayı temel belirleyici kabul eden anlayışı, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan ekonomik olumsuzluklar, büyüyen işçi sınıfı ve onun temelini oluşturduğu Marksist ve kolektivist hareketlerin etkisiyle yeni bir yapılanmanın içine girmek zorunda kalmıştır. Klasik liberalizmin uygulama sahasında, yeni alt sınıf olan işçilerin ağır çalışma koşullarında olumsuz hayat şartlarına maruz kalmaları, korunmaları ve sisteme katılımları sorunlarını gündeme getirmiştir (Özaydın, 2012: 39).

Türkiye’de 1960 sonrası dönemde sosyal politikalarda, geçmiş dönemlere göre genel olarak iyileşmeler olmuştur. 1960-80 döneminde sanayileşmenin ivme kazanması ve sol siyasetin önceki dönemlere göre güçlenmesi, sosyal politika yaklaşımına zemin oluşturan bir faktördür. 1961 Anayasası’nda sosyal haklar güçlü bir ifadeyle koruma altına alınmıştır. 1960-80 dönemi içerisinde sosyal politika alanındaki en olumlu gelişme sosyal güvenlik alanında yaşanmıştır. 1965 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), 1971 yılında da Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer

Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (Bağ-Kur) kurulmuştur. Bu dönemde, işçi yakınlarının da hastalık sigortası kapsamına alınması kabul edilmiştir (Buğra, 2008: 224). Sağlık hizmetleri aynı dönemde sosyalleştirilmiş; ancak büyük kentler dışında eşit dağıtılmamış, özellikle de kırsal kesime dönük sağlık hizmetleri çok düşük düzeylerde olmuştur (Ege, 1998: 16).

1980'li yıllar ile beraber Türkiye adım adım sosyal devlet anlayışından uzaklaşmaya başlamış, artan özelleştirmeler sonucunda eğitim, sağlık gibi temel hizmetler kamusal hizmet olmaktan çıkmıştır. 1987 yılında sağlık alanında yapılan düzenlemelerle, hastanelerin ticari işletmeler gibi yönetilmesi esası ve doktorlara hastane kârlarından paylar verilmesini sağlayan döner sermaye uygulaması benimsenmiştir. Bunun sonucunda, enformel sektörde çalışıp da sosyal güvenlik sisteminden yararlanamayan yoksullar, sağlık hizmetinden iyice mahrum kalmıştır. Konut sorunu ise bir önceki dönemin devamı niteliğinde olup gecekondulardan medet umanların sayısı iyice artmıştır (Buğra, 2008: 226).

Günümüzde ve yakın geçmişimizde ise, Türkiye sosyal devlet olma iddiasını güçlendirmiş ve bu iddianın gereklerini yerine getirecek önemli somut adımlar atmaya başlamıştır. Nitekim eğitim, sağlık, konut, barınma ve sağlık konularında toplumun bütün dezavantajlı kesimlerini kuşatacak sosyal politikalar geliştirilmiştir. Bu tezin kapsamını oluşturan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın etkiliği ve önemi de, bir açıdan, sosyal devlet politikalarında meydana gelen artıştan kaynaklanmaktadır.

1.1.10.3. Ücretlerin Düşüklüğü

Kişilerin yoksul olmalarının en belirgin nedenlerinden biri, az ücret geliri elde etmeleridir. Hane halkları, çeşitli şekillerde edindikleri ve onlara ücret geliri dışında bir gelir sağlayan servetlerinden, özellikle gelirlerinin bazı nedenlerle azaldığı dönemlerde yararlanmaları durumunda, yoksulluktan korunabilmektedir. Ancak düşük ücret geliriyle geçici işlerde çalışan işçiler genellikle yalnızca ücret

gelirlerine bağımlıyken, yüksek ücretlerle sürekli işlerde çalışanlar ise ücret geliri dışında gelirlere de sahiplerdir. (Cankal, 2006: 87).

Türkiye’de 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinin ardından ihracata dayalı politikaya geçilmesiyle beraber ücretler hızla düşmüş ve 80’li yıllar, ücretlerin sürekli olarak eriyip ücretli kesimin giderek yoksullaştığı bir dönem olmuştur. Aynı dönemde, yoksulluk tehdidini en çok yaşayan kesimlerin aldığı asgari ücretin seviyesi de yoksulluk sınırının oldukça gerisinde kalmıştır (Karatepe, 2006).

1.1.10.4. Kayıtdışı İstihdam ve İşsizlik

İşsizlik hem nedenleri hem de sonuçları itibariyle sosyo-ekonomik bir olgudur. Bununla birlikte, işsizliğin bireysel ve toplumsal açıdan neden olduğu problemler, işsizlikle mücadelede sosyal politikalara ayrı bir önem kazandırmaktadır. Aşağıda, işsizliğin etkileri ekonomik, bireysel ve toplumsal açıdan ele alınacaktır (Bedir, 2012: 70-71).

a) İşsizliğin Ekonomik Etkileri:

İşsizlik, ekonomik etkinliğin bir göstergesidir. İşsizlik oranının yükselmesi, bir ekonominin daha fazla üretebilme gücü olduğu hâlde bunu değerlendiremediğini ortaya koymaktadır.

İşsizliğin yükselmesi durumunda tüketici nüfus üzerindeki baskı da artar.

İşsizlik, bağımlılık oranını da etkilemektedir. İşsizliğin arttığı dönemlerde bağımlılık oranı yükselirken azaldığı dönemler de bağımlılık oranı da geriler.

İşsizliğin artması, ekonomideki tasarruf eğiliminin azalmasına ve yatırımların düşmesine neden olur.

İşsizlik, gelir dağılımı eşitsizliğini ve yoksulluğu artırır.

İşsizliğin yükseldiği dönemlerde transfer harcamaları artar.

İşsizlikle birlikte bağımlı çalışanların sayısındaki azalışa bağlı olarak aktif sigortalı sayısı düşer ve dolayısıyla sosyal güvenlik gelirleri azalır.

İşsizliğin artması, çalışan sayısı ve işletme kârlarını olumsuz yönde etkilediğinden vergi gelirleri azalır.

b) İşsizliğin Bireysel Etkileri:

Genellikle tek geçim kaynağı ücret olan birey ve bakmakla yükümlü olduğu ailesi, bireyin işsiz kalması durumunda bu gelir kaynağından yoksun kalır. Bu durumda da bireyin ve ailesinin hayat standardı düşecektir.

Birey, sahip olduğu insan sermayesini, başka bir ifadeyle vasıflarını ve entelektüel yeteneklerini kaybetmeye başlar.

Özellikle işsizliğin uzun süreli olması durumunda bireyin mesleki bilgi ve becerileri aşınır. Bununla birlikte, çalışma yaşamının kazandırdığı çalışma disiplini ve alışkanlıklar ortadan kalkar.

İşsiz kalan birey tembelliğe alışı ve kendini işe yaramaz hisseder.

Uzun süreli işsizlik durumunda bireyin yeni bir iş bulması genellikle zorlaşmakta, yeni bir iş bulması hâlinde ise yeni işindeki istihdam koşulları önceki işine oranla daha kötü olabilmektedir.

İşsiz kalan birey, umutsuzluk ve çaresizlik gibi birçok olumsuz duyguya sürüklenir; özgüvenini, kendisine olan saygısını ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere karşı itibarını kaybeder.

Topluma katkısı olmayan birey moral yönünde çöküntüye uğrar ve topluma olan aidiyet duyguları azalır. Bu durumda, bir yandan çalışma yaşamının kendisine kazandırdığı sosyalleşme sürecinin dışında kalırken, diğer yandan kendisini yaşadığı topluma ait hissetmemesine bağlı olarak topluma karşı kin ve nefret duyguları ile dolar.

c) İşsizliğin Toplumsal Etkileri

İşsizlik; sosyal, ahlaki ve ailevi pek çok değerin kaybolmasına yol açar. Bu sebeple toplumda huzur, güven ve istikrarı bozar.

İşsizlik sosyal dışlanmaya neden olur.

İşsiz kitlelerin artışı, toplumsal çözümleri ve sosyal gerginlikleri artırır. Yapılan bazı araştırmalar, işsizliğin toplumun düzeni ve istikrarı açısından tehdit unsuru olarak kabul edilen hırsızlık, kapkaç, suç işleme eğilimi, boşanma, intihar, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sayılan hususlar çerçevesinde, kişilerin yoksulluğundaki önemli etkenlerden biri, işgücü piyasalarındaki yerleridir. İşgücü piyasası ve yoksulluk arasındaki alaka, işgücüne katılmayanlar, çalıştıkları halde yoksul olanlar ve işgücüne katılıp da işsiz olanlar şeklinde sınıflandırılır. 1960-1980 arasında işsizlik sürekli olarak artmıştır. 1960'ta %3,01 olan işsizlik oranı 1970'te %6,44'e, 1980'de de %8,52'ye yükselmiştir. En az bunun kadar dikkat çekici bir nokta da işsizlik oranının nüfustan daha da hızlı artmasıdır. 1960-80 döneminde nüfus %62, yetişkin nüfus ise %78 artarken, işsizlik oranı %183 artmıştır (Dansuk, 1997).

Türkiye'de hızlı nüfus artışı, göç ve kentleşme ile istihdam yapısı işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Kayıtlı sektörde iş bulamayan işgücü ise, kayıt dışı istihdama yönelmektedir. Bir anlamda işsizlik ile kayıt dışı istihdam arasında doğrudan bir ilişki vardır. İşsizlik arttıkça kayıt dışı istihdamın boyutları da genişlemektedir (Ekin, 2000: 29). Türkiye'de tarım kesiminde istihdamın %89'u, madencilik kesiminde istihdamın %6'sı imalat sanayinde istihdamın %21'i, inşaat kesiminde istihdamın %51'i ve hizmetler sektöründe istihdamın %22'si kayıt dışıdır. Kayıt dışı çalışma ise düşük ücret, sosyal güvenliklikten yararlanamama ve netice olarak yoksulluğu getirmektedir (Lordoğlu, 1989:116).

1.1.10.5. Göç

Gerek uluslararası ve gerekse ülkeler bazında yapılan çalışmalarda göçlerle yoksulluk arasında ciddi bir nedensellik bağı kurulamamıştır (DPT, 2001: 161). Buna karşın; Türkiye’de tarım alanlarının daralması ve bölüşülmesi, verimin düşüklüğü, tarımda makineleşme sonucu insan gücüne gereksinimin azalması gibi kırsalın iticiliği ile eğitim, istihdam, sosyal ve kültürel olanaklarıyla kentin çekiciliği birleştiğinde kırdan kente yoğun bir göç olgusu yaşanmaktadır (Küle ve Es, iibf.kocaeli.edu.tr, 272). Türkiye’de göç olgusunun ve beraberinde getirdiği kentleşmenin nedeni, tarımda, modern üretim tekniklerinin kullanılması, buna karşılık tarımda çalışmasına ihtiyaç duyulan insan gücü miktarının azalması, tarımsal verimliliğin yetersizliği ve toprakların miras yoluyla paylaşılmasıdır (Akad, 1982:135).

Türkiye genelinde kırsal yoksullaşmaya bağlı olarak yaşanmakta olan göç olgusu 1950’lerden bu yana gündemdedir. Göçü hedefleyenler farklı konumlarda olduklarından hedefledikleri bir göç noktasını belirleyip oraya ulaşacak birikimle yola çıkarken, büyük kent merkezlerine istihdam olanaklarını araştırma şansı olmaksızın göçmektedirler. Göç edenler, geldikleri noktadaki yaşam kalitesinin düşmesine olumsuz katkıları nedeniyle geldikleri noktada açıkça dışlanmaktadır. Dolayısıyla göç edenler açısından görece refah duygusu yerini, sahip olduklarını talepleri dışında yitirmeye bağlı psikolojik yoksunluk duygusuna bırakmakta ve sonuçta göç edenlerde yoksulluk yoğunlaşmaktadır. Bu olumsuz kamuoyu baskısı ile birleşen yetersiz istihdam, göç edenlerin geldikleri noktada dip sınıf tanımına uygun bir konuma itilmelerine neden olmaktadır (DPT, 2001).

Türkiye’de ithal ikameci sanayileşme ve büyüme sürecindeki kentleşme ve işçileşme, artan göçler nedeniyle yoksulluğun kentlere taşınmasına neden olmuştur. Bu dönem, tarımın ülke ekonomisinde hâlâ önemli bir yere sahip olduğu yıllar olurken bir taraftan da tarım kesiminde bir kısım dönüşümlerin yaşandığı bir süreç olmuştur (Kepenek ve Yentürk, 2007: 72).

Tarım kesimi ihracat geliri yaratma işlevini sürdürürken, yerli sanayiye girdi sağlama görevini de üstlenmesi sonucu, tarımsal üretimin arttırılması ve ticarileştirilme sürecinin hızlandırılması amaçlanmıştır. Ticarileşme ve makineleşme, kimi bölgelerde küçük köylünün toprakta tutunmasını zorlaştırıcı bir faktör olmuş ve kırsal alandan göçü hızlandırmıştır. Bu durum karşısında hızlanan göçler ile beraber, TÜİK verilerine göre 1980 yılında 25 milyon 100 bin olan kırsal nüfus, 1990 yılına gelindiğinde 23 milyon 146 bine düşmüştür. Bu zaman aralığında kentsel nüfusun oranı %44'ten %59'a yükselmiştir. Bu gelişmeye koşut olarak kentlerdeki gecekondu nüfusu da hızla artmıştır (Karatepe, 2006).

İşgücü piyasalarındaki bu gelişmelerin de katkısıyla, yapısal uyum politikaları uygulayan birçok ülkede gelir dağılımının giderek bozulduğu gözlenmiştir. Birçok ülkede, bir yandan enformel sektör genişlerken, formel sektörde de artan enformelleşme eğilimleri görülmüştür. Formel sektörde çalışanların bir kısmı işini kaybederken diğer kesimlerin çalışma koşullarında da önemli değişiklikler olmuştur (Şenses, 2006).

1970'lerden bu yana özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygınlaşan enformel sektör, önceleri işgücü arzı fazlasının yarattığı sorunlara çözüm getirmeye yönelik bir sektör olarak gelişmiş ve kırsal kesimden şehre göç edip formel sektörde iş bulamayan, kendi işini yaratan ve böylelikle yaşamını kazanan kişilerle açıklanmış, sadece bu açıdan bakılarak geçici bir durum olarak değerlendirilmiştir. Ancak, daha sonra enformel sektörün giderek önem kazanması ve ekonomideki ağırlığının artması sonucunda düşük ücretle ve sigortasız çalışan işçi sayısı artmıştır (DPT, 2001).

Türkiye'de 1999 yılı verilerine göre kentli işsiz sayısı kırsal açık işsiz sayısının üç katı kadardır. Ülkemizde kentleşme ekonomik büyüme ile birlikte yürümediğinden göç yoluyla kente gelenler işsiz kalmakta veya kayıt dışı sektörde çalışmaktadırlar (Özsoylu, 1994: 20).

1.1.10.6. Bölgelerarası Farklılıklar ve Coğrafi Özellikler

Hızlı kentleşme, bir taraftan kentlerde ucuz işgücü arzı sağlayacağı, bir yandan da geniş kitleleri daha ileri bir düzeyde tüketici olarak piyasa ekonomisine sokacağı ve iç pazarı genişleteceği düşüncesiyle desteklenmiş (Kepenek ve Yentürk, 2001); ancak, kırsal alanlardan akan işgücünü istihdam edecek sanayi aynı hızla gelişmemiş, gecekondularda yaşayan ve enformel sektörlerde geçimini sağlamaya çalışan bir göçmen kitlesi kent nüfusunun ağırlıklı bir parçası haline gelmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

Nüfusu hızla artan kentlerde sanayileşmenin çok yavaş gerçekleşmesi, gecekondulaşmanın da artmasına neden olmuştur. 1970'li yılların ortasına doğru Ankara'da nüfusun %61'inin, İstanbul'da %45'inin ve İzmir'de %43'ünün gecekondularda oturduğu saptanmıştır (Kıray, 1998). Özcan'ın çalışmasına göre ise (2003), en büyük gelir eşitsizlikleri, diğer bölgelere göre daha gelişmiş olan Akdeniz, Marmara ve Ege Bölgeleri'ndedir. En düşük eşitsizlik ise Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde göze çarpmaktadır. Ayrıca, kentsel kesimdeki işgücü piyasası gelirlerinin, kırsal kesimdekilere göre daha yüksek olması da sıkça söz edilen bir gerçektir (Cankal, 2006).

Türkiye nüfusunun %16,8'i yoksulluk çizgisinin altında yer almıştır. Bölgelere göre ayrıştırma sonuçlarına bakılırsa en yüksek yoksulluk oranına sahip bölge %49,6 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Bu bölgeyi %33,8 ile Doğu Anadolu Bölgesi, %20,8 ile Karadeniz Bölgesi, %13,3 ile Akdeniz Bölgesi, %12,8 ile İç Anadolu Bölgesi, %10,1 ile Ege Bölgesi ve %4,9 ile Marmara Bölgesi takip etmektedir. (DPT,2010). Türkiye'de gerek iller ve gerekse bölgeler arası gelişmişlik farkları AB ve OECD ülkelerine göre çok daha fazladır. Kişi başına GSYİH endeks değeri, 1983-1998 döneminde, Türkiye ortalaması 100 iken (Elvan. : 327-329); Marmara Bölgesi 156, Ege Bölgesi 125, Akdeniz Bölgesi 95, İç Anadolu Bölgesi 91, Karadeniz Bölgesi 68, Güneydoğu Anadolu Bölgesi 56, Doğu Anadolu Bölgesi 41 olmuştur.

Tablo 6: DPT Araştırmasına Göre Türkiye’de Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik İndeksine Göre Kademeli İl Grupları

1. DERECE GELİŞMİŞ İLLER	2. DERECE GELİŞMİŞ İLLER	3. DERECE GELİŞMİŞ İLLER	4. DERECE GELİŞMİŞ İLLER	5. DERECE GELİŞMİŞ İLLER
İSTANBUL ANKARA İZMİR KOCAELİ BURSA	ESKİŞEHİR ANTALYA TEKİRDAĞ ADANA İÇEL MUĞLA AYDIN BALIKESİR KIRKLARELİ KAYSERİ DENİZLİ	BİLECİK EDİRNE ZONGULDAK ÇANAKKALE ISPARTA MANİSA UŞAK KONYA GAZİANTEP HATAY SAKARYA BOLU BURDUR KIRIKKALE KÜTAHYA NEVŞEHİR ELAZIĞ TRABZON SAMSUN KIRŞEHİR RİZE MALATYA AMASYA KARAMAN AFYON	KASTAMONU ÇORUM GİRESUN ARTVİN ERZİNCAN SİVAS AKSARAY K.MARAŞ BARTIN TOKAT ÇANKIRI SİNOP ORDU ERZURUM DİYARBAKIR YOZGAT ŞANLIURFA	TUNCELİ ADİYAMAN KARS GÜMÜŞHANE BAYBURT BATMAN MARDİN VAN SİİRT İĞDIR HAKKARİ BİTLİS ARDAHAN BİNGÖL AĞRI ŞIRNAK MUŞ
KAYNAK: http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/ucuncu-bol/dpt-illerin.pdf				

81 il arasında sosyo-ekonomik yönden en gelişmiş ilin İstanbul olduğu tespit edilmiştir. İstanbul'u takiben ikinci sırada Ankara, üçüncü sırada ise İzmir yer almaktadır. 81 il içerisinde en geri kalmış ilimiz Muş'tur. Bu ili Şırnak, Ağrı ve Bingöl takip etmektedir. (Bkz: Tablo 6). Sosyo-ekonomik yönden en gelişmiş illerin Marmara ve Ege Bölgeleri'nde, en geri kalmış illerin ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde toplandığı tespit edilmiştir. Marmara Bölgesi en yüksek indeks değerine sahip iken Doğu Anadolu en düşük indeks değerine sahip bulunmaktadır. Ege ve İç Anadolu Bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik indeks değerleri birbirine yakın bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesi de, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun ardından sosyo-ekonomik gelişmenin en düşük olduğu üçüncü bölge durumundadır. Kademeli il grupları içerisinde ise birinci derece gelişmiş iller arasında beş ilimiz bulunmaktadır: İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa. İkinci derece gelişmiş iller arasında en başta Eskişehir yer almaktadır. Bu grupta yer alan diğer illerimiz şunlardır: Antalya, Tekirdağ, Adana, İçel, Muğla, Aydın, Balıkesir, Kırklareli, Kayseri ve Denizli. Üçüncü derece gelişmiş iller arasında 26 ilimiz bulunmaktadır. En fazla iller bu grupta toplanmıştır. Dördüncü derece gelişmiş iller arasında ise 17 ilimiz bulunmaktadır. En son beşinci grup gelişmiş iller arasında ise şunlar yer almaktadır: Tunceli, Adıyaman, Kars, Gümüşhane, Bayburt, Batman, Mardin, Van, Siirt, Iğdır, Hakkâri, Bitlis, Ardahan, Bingöl, Ağrı, Şırnak ve Muş. Sosyo-ekonomik gelişmişlik yönünden bu beş ayrı il grubu incelendiğinde beşinci derece gelişmiş illerin tamamının Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Dördüncü derece gelişmiş illerin çoğunluğu Karadeniz Bölgesi'nde, bir kısmı da yine Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır. Üçüncü derece gelişmiş illerin çoğunluğunun İç Anadolu Bölgesi'nde olduğu görülebilmektedir. İkinci derece gelişmiş illerin çoğunluğu Akdeniz Bölgesi'nde, bir kısmı ise (Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir) ise Marmara Bölgesi'nde toplanmıştır. Birinci derece gelişmiş iller içerisinde ise önceki açıklamalarımızda da belirttiğimiz gibi İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa yer almaktadır (canaktan.org).

1.1.11. KÜRESEL VE BÖLGESEL YOKSULLUK

Bu bölümde önce küresel yoksulluk ve küresel eşitsizlik olguları ele alındıktan sonra, çeşitli istatistikî bilgiler ışığında Türkiye'nin bölgesel yoksulluk analizine ilişkin bazı tahliller ve tespitler yapılacaktır.

1.1.11.1. Küresel Yoksulluk Olgusu

Dünyada, küreselleşme ve neo-liberal politikaların savunucuları emek-sermayenin serbest dolaşımı, kamu sektörünün küçülmesi ve dünya ekonomisi ile bütünleşmenin tüm ülkelerin yararına olacağını, refah ve zenginlik düzeylerinin artacağını ileri sürmekteydi. Serbest piyasa ekonomisinin kendiliğinden düzenleme kapasitesi, uzun dönemde sermaye ve diğer kaynakların eşit paylaşımını sağlayacak, zenginliğin adil dağılımı mümkün olacaktı. Oysa 1990'lar sonrasında zengin ve yoksul ülkeler arasındaki uçurumun giderek büyüdüğü görülmektedir. Dünya ekonomisi ile bütünleşme, dış rekabete açılma veya yapısal uyum politikaları adı altında uygulanan iktisat politikaları ile birlikte yoksulluğun arttığı, gelir dağılımının bozulduğu, bölgesel eşitsizliklerin derinleştiği gözlenmektedir. Neo-liberal politikalarla sosyal devlet uygulamalarının sınırlanması kitleleri ekonomik değişimler karşısında korumasız bırakmış, özelleştirmeler sonrası işsizlik yaygınlaşmıştır. Dünyanın bir bölümünde üretim artışı ve zenginleşme yaşanırken öte yanda yoksulluk artmakta, açlık, eğitimsizlik ve bunların uzantısı olarak ortaya çıkan şiddet olayları ve savaşlar dünya gündemini giderek daha fazla meşgul etmektedir (Gürses, 2007: 60-61).

Küresel düzeyde zengin ve yoksul ülkeler arasındaki uçurumun derinleşmesi ve ülke içindeki gelir dağılımındaki bozulma, eğitsizliği bir kez daha ciddiye alınması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkarmaktadır. Eşitsizlik hem sosyal bir sorun hem de başka sosyal sorunların kaynağı olarak dikkat çekmektedir. Eşitsizlik etik açısından kendi başına bir öneme sahip olmakla birlikte, mutlak

yoksulluk, ekonomik büyüme ve toplumsal barış üzerine olan etkileri açısından da önem taşımaktadır (Subaşat, 2007: 458).

Bugün Parisli bir orta sınıf aile, Güneybatı Asya'nın kırsal kesiminde yaşayan bir aileye oranla yüz kat daha fazla kazanıyor, Filipinli bir çiftçi, New Yorklu bir avukatın bir ayda kazandığına ancak iki yılda erişebiliyor ve Amerikalılar her yıl lokanta ve süpermarketlerde 30 milyar dolar harcıyorlarsa ki bu da Bangladeş'in GSMH'na eşitse, bu durum ortada oldukça büyük bir sorunun olduğuna işaretler (DPT, 2001:109).

Dünyadaki eşitsizliklere bakmanın en bilinen tarzı, Kuzey ile Güneyi, merkez ile çevre yada dünyanın gelişmiş ve az gelişmiş bölgeleri arasındaki farklara odaklanmaktadır. Dipteki milyar'da yer alan insanları büyük çoğunluğu (%70) ve bunların yaşadığı ülkeler Afrika'dadır. Nerede yaşarsa yaşasınlar dipteki milyarın gelirleri diğer gelişmekte olan ülkelerin sadece beşte biri kadar ve yakın gelecekte çarpıcı gelişmeler olmadığı sürece çok daha kötüye gidecektir. Ayrıca yaşam süresinin düşük olması (50 yıl civarında; oysa gelişmekte olan ülkelere bu ortalama 67'dir), yüksek bebek ölümü (dipteki milyara ait çocukların %14'ü beş yaşına gelmeden ölmektedir; oysa diğer gelişmekte olan ülkelere bu rakam %4'tür) gibi çok ciddi başka sorunları da var bunların ve büyük bir ihtimalle kötü beslenmenin semptomlarını da göstermektedirler (Ritzer, 2011: 418).

Bu tartışmalar ışığında, küreselleşme konusunda iyimser ve karamsar yaklaşımlar mevcuttur. İyimserler, globalleşmenin dünyayı tek bir mekân, tek bir iman uyumluluğuna dönüştüren süreçlerin genel adı olduğunu söyleyerek güzel ve mutlu bir gelecek tahmin yaparken; karamsarlar tam tersine bu süreçlerin topluluk ruhunu yıkıcı, parçalayıcı, bireysel kimliklerin üzerinde durdukları sağlam zeminleri aşındırıcı etkilerini öne çıkararak karanlık bir gelecek resmi çizmektedirler (Dilmen, 2007: 100). 1989 öncesi iki kutuplu sistemde küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik boyutları varılmakla birlikte, SSCB'nin çöküşüyle bu boyutların etki sahası hızla genişlemiş, dahası

küreselleşmenin yeni boyutları olan coğrafik, etnik, ideolojik ve teknolojik sorun ve fırsatlar ortaya çıkmıştır (Aydemir ve Kaya, 2007: 280).

Küreselleşme bağlamında yoksulluk konusunda eşitsizlikler mevcutken, bu durum ulusal hatta bölgesel açıdan da benzerlikler gösterebilmektedir. Bu çerçevede aşağıdaki konuda, önce bölgesel yoksulluk olgusu ele alınmış ardından Türkiye'nin bölgesel yoksulluk durumuna ilişkin bazı verilerin analizi yapılmıştır.

1.1.11.2. Bölgesel Yoksulluk Olgusu Ve Türkiye'nin Bölgesel Yoksulluk Analizi

Bölgesel gelir dağılımı, bir ülkede yaratılan gelirin coğrafi olarak dağılımını göstermektedir. Genellikle ülkelerin bütün bölgeleri aynı derecede kalkınmış değildir. Ülke coğrafyası içerisinde bazı bölgeler gelirden fazla pay alırken bazı bölgeler de yeteri kadar pay alamamakta veya geri kalmaktadır. Bölgesel gelir dağılımı adaletinin sağlanması için bölgelerin gelir ve istihdam yapılarının analiz edilerek her bölgenin kendi yapısal özelliklerine uygun çözümler üretilmesi gerekmektedir (Metin, 2012: 91).

Türkiye'de yoksulluğun devamlılık boyutunda tarih başta yer alır. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihten, Cumhuriyet öncesinden devraldığı bir yoksulluk olgusu ve kültüründen söz edilebilir. Uzun savaşlar sonucu ortaya çıkan toprak kayıpları bu topraklarda insan hareketliliğinin (göç vs.) başlıca nedenleri arasındadır, Mono-kültürel tarımın değer kaybı ile birleşen göçler kırsal sakinlerin kentlere yığılmalarına neden olmuştur. Cumhuriyete intikal eden bu tarihsel gerçekler bin dokuz yüz dokuz yüz elliler Türkiye'sinde yoğunlaşan kente göç hareketiyle yoksulluğu üreten ve geliştiren bir demografik dalga olmuştur Bu dönemin ana karakteri hızlı nüfus artışı ve tarımsal ekonominin geleneksel aile işletmelerini dolayısıyla nüfusu besleyecek yeterlikten yoksun oluşudur. 1945 yılında 18,9 milyon olan ülke nüfusu, 2004 itibarıyla 70 milyona ulaşmıştır. 1945 yılında kent olarak adlandırılabilen yerleşim birimlerinde 4,7 milyon insan yaşarken bugün elli milyonu aşkın kişi kentlerde yaşamaktadır. Sonuç itibarıyla

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında %25'i köylerde yaşayan tarım ağırlık bir ülkeden %70'i kentlerde yaşayan bir ülke haline gelmiştir (Doğan, 2009: 584).

Bununla birlikte, Türkiye için 1980 yılı bir dönüm noktası olmuş, dünyadaki değişim rüzgârları ve iç dinamikler sonunda ortaya çıkan köklü dönüşümler 80'lere damgasını vurmuştur. 1970'lerin son yıllarında yaşanan ödemeler dengesi krizini takiben 24 Ocak 1980'de açıklanan istikrar kararları ile ülkenin ekonomi tarihinde yeni bir dönem başlamış, 1960'lardan beri izlenmekte olan ithal-ikameci politikalar terk edilerek, serbest piyasa kurallarının hâkim olduğu, dış dünya ile bütünleşmeyi ve ihracata dayalı sanayileşmeyi hedefleyen bir ekonomi politikası benimsenmektedir. Kamu kesiminin küçültülmesi, finansal liberalizasyon ve özelleştirmeye yönelik uygulamalar yapısal uyum programının öncelikleri arasında yer almaktadır. Yeni ekonomi politikaları, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında çalışanların sosyal haklarının ve sendikal özgürlüklerin kısıtlandığı siyasal ortamda ciddi bir toplumsal muhalefetle karşılaşmadan uygulanabilmiştir. İhracatı, iç talebi kısarık ve ürün maliyetlerini düşürerek artırmayı amaçlayan iktisat programının en doğrudan sonucu çalışanların gelirlerindeki azalmadır. Sanayi kesiminde 1970'lerin sonlarında başlamış olan gerçek ücretlerdeki azalma 1980'ler sonrasında yüzde 40'ları bulmuş, tarımın ticaret hadlerinde ise 1980'lerin sonlarında yüzde 40-50'ye varan dramatik düşüşler gerçekleşmiştir. Boratav (1990), Türk köylüsünün 1978- 1989'da yaşadığı bu ağır ve uzun süreli fiyat şokunu büyük buhranı izleyen 1930'lu yıllara benzetmektedir. 1980 istikrar paketi sonrasında ihracat artışı, ülkenin güvenilirliğinin dış piyasalarda yükselmesi gibi iyileşme belirtileri, 1990'larda yerini peş peşe yaşanan krizlere bırakmıştır. 1994 finansal krizi ile fiyat artışları yüzde 125'i bulurken, ulusal gelir yüzde 6 düşmüştür. 1994 krizi sonrasında verileri çalışan kesimlerin gerçek ücretlerinin azaldığını ve işsizlik rakamlarında artış olduğunu göstermektedir. Yakın dönem ekonomi tarihimizin en büyük krizi ile 2001'de Türk ekonomisi ciddi olarak küçülmüş, Türk lirası değer yitirmiş ve ulusal gelir azalmıştır. Neo-liberal ekonomi politikaları ve küreselleşme Türk ekonomisinde derin izler bırakmış, hızlı büyümeyi derin finansal krizler izlemiş, döneme yüksek enflasyon, eşitsiz

gelir dağılımı ve ekonomik istikrarsızlık damgasını vurmuştur. Belirtilen ekonomik gelişmeler Türkiye'nin yoksulluk profilini derinden etkilemiş, 1980'li yıllardan başlayarak Türkiye, gelirin nispeten eşit dağıldığı bir ülke olmaktan çıkmış, zengin ile yoksul arasındaki farkların uçurum nitelemesini hak edecek boyutlara ulaştığı bir ülke haline gelmiştir (Gürses, 2007: 61-62).

Bugün Türkiye’de bu gelişmelere benzer gelişmeler sonucu ortaya çıkmış çok ciddi bir yoksulluk yaşanmaktadır. Avrupa Birliği’nde yoksulluğu ölçmek için kullanılan temel göstergeye, yani ülkenin ortalama gelirinin % 60’ından daha az bir gelirle yaşayan insanların toplam nüfusa oranına baktığımız zaman, Türkiye’de bu oranın % 25.15’e ulaştığını ve bütün AB üye ülkelerinden ve aday ülkelerden daha yüksek olduğunu görüyoruz. Aynı göstergeye göre, 15 yaş altı çocukların % 32’sinin yoksullukla karşı karşıya olduğunu görüyoruz. Yani yoksulluk çocukları daha çok etkileyen bir sorun olarak ortaya çıkıyor ve özellikle çalışan çocukların durumunda, bir dizi sağlıksız koşula ve şiddet tehlikesine maruz kalmayı birlikte getiriyor. Genel olarak çocuk yoksulluğu, yoksulluğun nesilden nesile kendini yeniden üreten bir olgu olma eğilimini tanımlıyor. Yoksulluk, aynı zamanda, nüfusun büyük bir kısmının sosyal güvence kapsamında olmamasıyla ilgili bir sorun. Nitekim Türkiye’de, kırsal kesimde her dört çalışandan üçünün, kentsel kesimde ise her üç çalışandan birinin sosyal güvence kapsamında olmadığı tahmin ediliyor. Enformel sektörde çalışan kimseler hem çok düşük ücretlerle, güvensiz koşullarda, çok uzun saatler çalışıyorlar hem de hastalık ve yaşlılık durumlarında hiç bir korumaya sahip değiller. Sağlık konusundaki durumun çok çarpıcı göstergelerinden biri, formel sektörde çalışmayan yoksullar için özel olarak geliştirilmiş olan Yeşil Kart dahil hiçbir sağlık sigortası olmayan nüfusun toplam nüfusa oranının % 30’un üstünde olması. (Buğra, 2005: 3).

Türkiye’de belirli bir sürede yaratılan kullanılabilir gelirin, hanehalkı ve fertler arasındaki bölüşümü hesaplanmakta, Zaman içinde yaşam seviyesindeki değişimleri, kentsel ve kırsal alanlar ile farklı sosyo-ekonomik gruptaki hane

halkları arası gelir eşitsizliklerinin analizi yapılmaktadır. Ayrıca (Ensari, 2010: 11):

Bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesine ilişkin politikaların belirlenmesine yardımcı olacak veriler derlenmekte,

Milli gelir hesaplamalarında kullanılan değişkenler belirlenmekte,

Asgari ücret tespit çalışmaları için ihtiyaç duyulan verilerin derlenmesi

Yoksulluk sınırının belirlenmesi vb. diğer sosyo-ekonomik analizler için gerekli veriler elde edilmektedir.

Aşağıda Türkiye’de yoksulluğun durumuna ve bölgesel özelliklerine ilişkin çeşitli tablolar, veriler ve analizler yer almaktadır.

Tablo 7: Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları													
2002-2014													
The poverty rates according to poverty line methods, 2002-2014													
Yöntemler Methods	Fert yoksulluk oranı (%) Percentage of poor individuals (%)												
	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ⁽³⁾	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ⁽⁵⁾
Türkiye-Turkey													
Gıda yoksulluğu (açlık) - Food poverty⁽⁴⁾	1,3 5	1,2 9	1,2 9	0,8 7	0,7 4	0,4 8	0,5 4	0,4 8	.	.	.	.	.
Yoksulluk (gıda+gıda dışı) - Complete poverty (food+nonfood)⁽⁴⁾	26, 96	28, 12	25, 60	20, 50	17, 81	17, 79	17, 11	18, 08	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı - Below 1 \$ per capita per day⁽¹⁾	0,2 0	0,0 1	0,0 2	0,0 1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı - Below 2,15 \$ per capita per day⁽¹⁾	3,0 4	2,3 9	2,4 9	1,5 5	1,4 1	0,5 2	0,4 7	0,2 2	0,2 1	0,1 4	0,0 6	0,0 6	0,0 3
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı - Below 4,3 \$ per capita per day⁽¹⁾	30, 30	23, 75	20, 89	16, 36	13, 33	8,4 1	6,8 3	4,3 5	3,6 6	2,7 9	2,2 7	2,0 6	1,6 2
Harcama esaslı göreceli yoksulluk - Relative poverty based on expenditure⁽²⁾⁽⁴⁾	14, 74	15, 51	14, 18	16, 16	14, 50	14, 70	15, 06	15, 12	.	.	.	.	.

2008 yılında okur-yazar olmayanlarda yoksulluk oranı % 39,59 olurken, ilkokul mezunlarında bu oran % 13,44, lise ve dengi meslek okulları mezunlarında % 5,64, yüksekokul, fakülte ve üstü mezuniyete sahip fertlerde % 0,71 olmuştur. İlköğretime başlamamış olan 6 yaşından küçük çocukların yoksulluk riski ise % 22,53'tür.

2008 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0,54'ü yani 374 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 17,11'i yani 11 933 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1 Doların altında kalan fert bulunmamaktadır. Buna karşın satın alma gücü paritesine göre kişi başı günlük 2,15 Dolar olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında bulunan fert oranı %0,47, yoksulluk sınırı 4,3 Dolar olduğunda yoksul fert oranı ise % 6,83 olarak tahmin edilmiştir. 2007 yılında % 0,48 olarak tahmin edilen açlık sınırının altında yaşayan fert oranı 2008 yılında % 0,54'e yükselmiş, yoksul fert oranı ise % 17,79'dan % 17,11'e düşmüştür. 2008 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 275 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 767 TL olarak tahmin edilmiştir. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda 2007 yılında %34,80 olan yoksulluk oranı 2008 yılında %34,62'ye, kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı da %10,36'dan %9,38'e düşmüştür. 2008 yılında hanehalkı büyüklüğü 3 veya 4 kişi olan hanelerde bulunan fertlerin yoksulluk oranı %8,48 olurken, 7 ve daha fazla olan hanelerde fertlerin yoksulluk oranı %38,20 olarak hesaplanmıştır. 7 ve daha fazla kişiden oluşan hanelerden kentsel yerlerde oturanlar için yoksulluk riski %26,95 iken kırsal yerlerde bu oran %54,03'tür. Hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı %15,42 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran %8,76'ya düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 21,79 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski %9,14 iken kırsal yerlerde bu oran %33,77'dir (www.tuik.gov.tr).

2002 Hanehalkı Bütçe Anketi ile birlikte Türkiye’de ilk kez yoksulluk sınırı ve oranı resmî olarak açıklanmıştır. Yoksullukla ilgili en son açıklanan istatistik ise 2005 Hanehalkı Bütçe Anketi kapsamında yapılan Yoksulluk Çalışmasıdır. 2002, 2003, 2004 ve 2005 yıllarında yapılan Yoksulluk Çalışmalarında; gıda yoksulluğu, gıda ve gıda-dışı yoksulluk, görelî yoksulluk ve günlük geliri 1, 2,15 ve 4,3 dolar sınırlarına göre yoksulluk oranları verilmiştir. 2002 yılı Yoksulluk Çalışmasında dört kişilik bir hanenin aylık yoksulluk sınırı gıda için 133 TL, gıda ve gıda dışı harcamalar için ise 310 TL’dir. 2003 yılında bu rakamlar sırasıyla 168 TL ve 417 TL iken; 2004 yılında sırasıyla 182 TL ve 429 TL’ye; 2005 yılında ise sırasıyla 190 TL ve 487 TL’ye yükselmiştir. 2002, 2003, 2004 ve 2005 yılı Yoksulluk Çalışmaları sonuçlarına göre, gıda yoksulluğu açısından ülkemizde ciddi bir sorunun olmadığı görülmektedir. 2002 rakamlarına göre Türkiye’de fertlerin % 1,35’i; 2003 ve 2004 rakamlarına göre ise % 1,29’u; 2005 rakamlarına göre ise % 0,87’si gıda harcamalarını içeren yoksulluk sınırının altındadır. Gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırı altındaki nüfusun oranı ise 2002 yılında % 26,96 iken, 2005 yılında % 20,50 olarak belirlenmiştir. Eşdeğer kişi başına tüketim harcaması medyan değerinin % 50’sinin yoksulluk sınırı olarak belirlendiği durumda (görelî yoksulluk), 2002 için yoksulluk oranı % 14,74 iken; 2004 yılı için bu oran % 14,18 olarak gerçekleşmiş; 2005 yılında ise tekrar % 16,16’ya yükseldiği tespit edilmiştir (Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013).

Aşağıdaki tabloda 014-2016 tarihleri arasındaki hanehalkı tiplerine göre hanehalkı oranları ile bu oranları ifade ettiği yorumların analizi yer almaktadır.

Tablo 8: Hanehalkı Tiplerine Göre Hanehalkı Oranı, 2014-2016 (%)

HANE HALKI TİPLERİ	2014	2015	2016
Tek Kişilik Hanehalkı	13,9	14,4	14,9
Çekirdek Eşlerden Oluşan Çekirdek Aile	67,4	66,9	66,4
Sadece Eşlerden Oluşan Çekirdek Aile	14,1	14,3	14,2
Eş Ve Çocuklardan Oluşan Çekirdek Aile	45,7	44,8	44,0
Yalnız Ebeveyn Ve Çocuklardan Oluşan Çekirdek Aile	7,6	7,8	8,2
<i>Baba Ve Çocuklardan Oluşan Çekirdek Aile</i>	1,5	1,6	1,7
<i>Anne Ve Çocuklardan Oluşan Çekirdek Aile</i>	6,1	6,2	6,5
Geniş Aileden Oluşan Hanehalkı	16,7	16,5	16,3
Çekirdek Aileden Oluşan Hanehalkı	2,1	2,2	2,4
<i>Kaynak: http://www.tuik.gov.tr</i>			

TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre; Türkiye'de 2012 yılında 3,7 olan ortalama hanehalkı büyüklüğünün azalma eğilimi göstererek 2016 yılında 3,5 kişi olduğu görülmektedir. Çekirdek aile; yalnızca eşlerden veya eşler ve çocuklarından veya yalnız ebeveyn ve en az bir çocuktan oluşan aileler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım kapsamında, ADNKS sonuçlarına göre; ülkemizde çekirdek ailelerden oluşan hane halklarının oranı, 2014 yılında %67,4 iken 2016 yılında %66,4 olmuştur. Tek kişilik hane halklarının oranının ise 2014 yılında %13,9 iken 2016 yılında %14,9'a yükseldiği görülmektedir. Birden fazla çekirdek aile veya en az bir çekirdek aile ile çekirdek aile üyesi olmayan en az bir kişiden oluşan aile olarak tanımlanan geniş ailelerden oluşan hane halklarının oranı, 2014 yılında %16,7 iken 2016 yılında %16,3

olmuştur. Çekirdek aile bulunmayan hane halklarının oranının ise 2014 yılında %2,1 iken 2016 yılında %2,4'e yükseldiği görülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24646>).

Öte yandan, TÜİK'in 10 Mayıs 2017 tarihli ve 24646 sayılı bültenine göre, gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçlarına göre; eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırı incelendiğinde, yoksulluk sınırının altında yaşayan bireylerin oranının 2015 yılında %21,9 olduğu görülmüştür. Hanehalkı tipine göre yoksulluk oranı incelendiğinde ise tek ebeveynli ve en az bir çocuğu olan hane halklarının %29,3'ünün hesaplanan göreceli yoksulluk sınırının altında yaşadığı gözlenmektedir. Bununla birlikte, bağımlı çocuk; 18 yaşından küçük olan veya 18-24 yaşında olup ekonomik açıdan pasif ve ebeveynlerinden en az biri ile yaşayan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bağımlı çocuğu olan hane halklarının yoksulluk oranı %26,7 iken bağımlı çocuğu olmayan hane halklarının yoksulluk oranı %7,9 olmuştur (<http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24646>).

Aşağıdaki tabloda, 2015-2016 tarihlerinde, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirlerine göre sıralı yüzde 20'lik grupların durumuna ilişkin tablo ve analizler yer almaktadır.

Tablo 9: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirlerine Göre Sıralı Yüzde %20'lik Gruplar, 2015,2016

Yüzde 20'lik fert grupları	2015	2016
Toplam	100,0	100,0
İlk %20 (En düşük)	6,1	6,2
İkinci %20	10,7	10,6
Üçüncü %20	15,2	15,0
Dördüncü %20	21,5	21,1
Son %20 (En yüksek)	46,5	47,2
P80/P20 Oranı	7,6	7,7
Gini Katsayısı	0,397	0,404
Gelir referans dönemi, bir önceki takvim yılıdır. Tablolardaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı, toplamı veremeyebilir.		
TÜİK, 18 Eylül 2017 Tarihli ve 24576 Sayılı Bülteni		

TÜİK'in 18 Eylül 2017 Tarih ve 24576 Sayılı bültenine değerlendirildiğinde; hanehalkı kullanılabilir gelirinin, hanehalkı büyüklüğü ve kompozisyonu dikkate alınarak hesaplanan eşdeğer hanehalkı büyüklüğüne bölünmesi ile elde ettiği eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre; en yüksek gelire sahip yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay bir önceki yıla göre 0,7 puan artarak %47,2, en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun aldığı pay 0,1 puan artarak %6,2 olmuştur. Buna göre; toplumun en zengin %20'sinin gelirinin en yoksul %20'sinin gelirine oranı şeklinde hesaplanan P80/P20 oranı 7,6'dan 7,7'ye yükselmiştir (tuik.gov.tr).

Aynı rapora göre, Türkiye'de ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri bir önceki yıla göre %15,9 artarak 16 bin 515 TL'den 19 bin 139 TL'ye yükselmiştir. Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk oranı bir önceki yıla

göre 0,4 puanlık düşüş ile %14,3 olarak gerçekleşmiştir. Medyan gelirin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre ise yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 0,7 puan azalarak %21,2 olmuştur. Hanehalkı tiplerine göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranlarına bakıldığında; tek kişilik hane halklarının yoksulluk oranının bir önceki yıla göre 0,8 puan artışla %8,9, bağımlı çocuğu olmayan hane halklarının yoksulluk oranının 0,8 puan düşüşle %4, bağımlı çocuğu olan hane halklarının yoksulluk oranının ise 0,2 puan düşüşle %17,9 olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan sürekli yoksulluk oranı, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ına göre son yılda ve aynı zamanda önceki üç yıldan en az ikisinde de yoksul olan fertleri kapsamaktadır. Buna göre, 2015 yılında sürekli yoksulluk oranı %15,8 iken 2016 yılında bu oran %14,6 olmuştur. Ayrıca, Finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddi yoksunluk; çamaşır makinesi, renkli televizyon, telefon ve otomobil sahipliği ile beklenmedik harcamalar, evden uzakta bir haftalık tatil, kira, konut kredisi, borç ödemeleri, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek ve evin ısınma ihtiyacının ekonomik olarak karşılanamama durumu ile ilgili hane halklarının algılarını yansıtıyor. Yukarıda belirtilen dokuz maddenin en az dördünü karşılayamayanların oranı olarak tanımlanan ciddi maddi yoksunluk oranı 2015 yılında yüzde 30,3 iken 2016 yılında 2,6 puanlık artışla yüzde 32,9'a yükseldi. (tuik.gov.tr).

Aşağıdaki tabloda 2014 yılına göre, satın alma gücü paritesi kullanılarak ve kullanılmadan Türkiye için hesaplanan gelire dayalı göreceli yoksulluk sınırına göre bölgesel yoksul sayıları ve yoksulların oranı ile bu oranların yorumlarına dayalı analiz yer almaktadır.

Tablo 10: Satın Alma Gücü Paritesi (Sgp) Kullanılarak Ve Kullanılmadan Türkiye İçin Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Bölgesel Yoksul Sayıları Ve Yoksulların Oranı, 2014

Türkiye, İBBS, 2. Düzey

2014	Medyan gelirin %50'sine göre - 50% of the median income						Medyan gelirin %60'ına göre - 60% of the median income					
	Yoksulluk sınırı Poverty threshold (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi) Number of the poor (Thousand person)		Yoksulların oranı (%) Share of the poor (%)		Yoksulluk sınırı Poverty threshold (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi) Number of the poor (Thousand person)		Yoksulların oranı (%) Share of the poor (%)	
	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾	SGP kullanılarak ⁽¹⁾	SGP kullanılmadan ⁽²⁾
Türkiye – Turkey	5 390	5 554	10 451	11 332	100 ,0	100 ,0	646 8	666 5	15 801	16 501	100 ,0	100 ,0
TR10 (İstanbul)	5390	5554	781	554	7,5	4,9	646 8	666 5	500	105 3	9,5	6,4
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	5390	5554	71	71	0,7	0,6	646 8	666 5	142	142	0,9	0,9
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	5390	5554	168	170	1,6	1,5	646 8	666 5	284	293	1,8	1,8
TR31 (İzmir)	5390	5554	373	356	3,6	3,1	646 8	666 5	609	597	3,9	3,6
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	5390	5554	142	162	1,4	1,4	646 8	666 5	294	315	1,9	1,9
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	5390	5554	159	198	1,5	1,7	646 8	666 5	318	398	2,0	2,4
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	5390	5554	139	172	1,3	1,5	646 8	666 5	263	284	1,7	1,7
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	5390	5554	250	244	2,4	2,2	646 8	666 5	410	407	2,6	2,5
TR51 (Ankara)	5390	5554	252	228	2,4	2,0	646 8	666 5	418	386	2,6	2,3
TR52 (Konya, Karaman)	5390	5554	242	303	2,3	2,7	646 8	666 5	366	427	2,3	2,6

Tablo 11: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları Ve Yoksulluk Oranları, 2015-2016

Number of the regional poor and regional poverty rate by equivalised household disposable income, 2015, 2016						
[Türkiye, İBBS 2. Düzey - Turkey, SR Level 2]						
Yoksulluk riski Risk of poverty	Yoksulluk sınırı (TL) Poverty threshold (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi) Number of the poor (Thousand person)		Yoksulluk oranı (%) Poverty rate (%)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Medyan gelirin %50'sine göre - 50% of the median income						
Türkiye - Turkey	6 246	7 116	11 219	11 026	14,7	14,3
TR10 (İstanbul)	7 920	9 059	1 596	1 490	11,1	10,2
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	7 371	9 407	159	231	9,9	14,2
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	5 879	6 757	189	150	11,7	9,2
TR31 (İzmir)	7 479	9 097	518	527	12,8	12,9
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	6 773	7 538	257	249	9,1	8,8
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	6 079	6 835	211	224	7,3	7,7
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	7 196	8 345	365	360	9,7	9,4
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	7 562	8 013	334	293	9,7	8,4
TR51 (Ankara)	8 388	9 658	577	584	11,4	11,3
TR52 (Konya, Karaman)	6 188	6 937	234	234	10,3	10,2
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	6 976	7 613	401	425	14,1	14,7
TR62 (Adana, Mersin)	5 170	6 533	432	618	11,2	15,9
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	4 447	5 308	363	332	11,9	10,8
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde,	5 570	6 229	125	153	8,6	10,6

Nevşehir, Kırşehir)						
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	5 844	6 453	273	237	11,8	10,2
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	6 886	7 678	85	49	8,6	5,1
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	6 245	6 749	89	86	12,3	12,0
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	5 370	6 364	287	248	10,9	9,4
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	6 030	6 932	225	195	9,1	7,8
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	5 209	6 914	119	116	11,5	11,3
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	3 901	4 374	157	112	13,9	10,0
TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	4 991	5 927	177	204	10,7	12,3
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	3 104	3 956	110	210	5,3	10,1
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	4 467	4 899	226	212	8,7	8,0
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	2 807	3 351	444	403	12,7	11,3
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	3 272	3 352	205	186	9,7	8,7
Medyan gelirin %60'ına göre - 60% of the median income						
Türkiye - Turkey	7 495	8 539	16 706	16 328	21,9	21,2
TR10 (İstanbul)	9 504	10 871	2 560	2 602	17,8	17,8
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	8 845	11 288	282	366	17,6	22,6
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	7 055	8 109	311	277	19,2	17,0
TR31 (İzmir)	8 975	10 916	804	804	19,9	19,7
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	8 128	9 046	448	433	15,9	15,3
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	7 295	8 202	454	435	15,6	15,0
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	8 636	10 014	614	583	16,3	15,3
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	9 074	9 616	566	512	16,4	14,7
TR51 (Ankara)	10 066	11 589	987	1 008	19,4	19,5

TR52 (Konya, Karaman)	7 426	8 324	379	358	16,6	15,7
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	8 371	9 135	579	589	20,3	20,3
TR62 (Adana, Mersin)	6 204	7 840	672	848	17,4	21,8
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	5 336	6 369	574	585	18,8	19,1
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	6 684	7 474	191	234	13,1	16,1
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	7 012	7 744	426	447	18,3	19,2
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	8 263	9 214	118	102	12,0	10,5
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	7 493	8 099	128	122	17,8	16,9
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	6 444	7 637	467	485	17,6	18,4
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	7 236	8 318	402	345	16,3	13,9
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	6 251	8 297	203	197	19,6	19,1
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	4 681	5 249	267	200	23,7	17,7
TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	5 989	7 113	296	310	17,9	18,7
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	3 724	4 747	212	386	10,3	18,5
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	5 360	5 879	363	363	13,9	13,8
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	3 368	4 021	773	643	22,1	18,0
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	3 927	4 023	343	362	16,3	16,9

TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2016

TURKSTAT, Income and Living Conditions Survey, 2016

Gelirlerin referans dönemi bir önceki takvim yılıdır.

Reference period of incomes is the previous calendar year.

Her bölge için eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin medyan değeri kullanılarak ayrı ayrı yoksulluk sınırı hesaplanmıştır.

Separate poverty threshold is calculated for each region by using median value of equivalised household disposable income.

Tablo 12: Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayısı Ve P80/P20 Oranı, 2015-2016

[Türkiye, İBBS 2. Düzey - Turkey, SR Level 2]					
	Gini katsayısı Gini coefficient			P80/P20 oranı S80/S20 ratio	
	2015	2016		2015	2016
Türkiye - Turkey	0,397	0,404		7,6	7,7
TR10 (İstanbul)	0,397	0,413		7,1	7,4
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	0,328	0,356		5,2	6,1
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	0,373	0,357		6,6	6,0
TR31 (İzmir)	0,385	0,384		7,0	6,9
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	0,318	0,321		4,9	5,0
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	0,354	0,332		5,4	5,0
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	0,354	0,341		5,6	5,3
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	0,321	0,317		5,0	4,8
TR51 (Ankara)	0,382	0,395		6,6	6,8
TR52 (Konya, Karaman)	0,366	0,355		6,0	5,7
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	0,373	0,381		6,7	7,0
TR62 (Adana, Mersin)	0,396	0,414		7,2	8,1
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,386	0,367		7,0	6,1
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	0,308	0,335		4,7	5,5
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	0,358	0,369		6,1	6,2
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	0,315	0,315		4,9	4,5
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	0,310	0,340		5,1	5,9

TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	0,358	0,346		5,9	5,5
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	0,332	0,356		5,3	5,5
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	0,352	0,315		5,8	5,0
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0,400	0,365		7,4	6,0
TRB1 (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	0,359	0,340		6,0	5,5
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	0,374	0,412		5,8	7,7
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	0,319	0,328		4,9	4,9
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	0,420	0,380		8,1	6,6
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	0,352	0,362		5,6	5,9
TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2016					
TURKSTAT, Income and Living Conditions Survey, 2016					
Gelirlerin referans dönemi bir önceki takvim yılıdır.					
Reference period of incomes is the previous calendar year.					

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 25 Eylül 2017 Tarih ve 24580 Sayılı Bültenine göre, Türkiye'de ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2016 yılında 19 bin 139 TL iken, İBBS 2. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge, 26 bin 486 TL ile önceki yıl olduğu gibi yine TR51 (Ankara) olmuştur. Bu bölgeyi, 26 bin 041 TL ile TR10 (İstanbul) Bölgesi ve 23 bin 612 TL ile TR31 (İzmir) Bölgesi izlenmiştir. Ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin en düşük olduğu bölgeler ise 8 bin 679 TL ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt), 8 bin 794 TL ile TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) ve 11 bin 088 TL ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) şeklinde sıralanmıştır. Gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini katsayısı, sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, bire yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade etmektedir. Gini katsayısı Türkiye'de 2016 yılı itibarıyla 0,404 iken, bu değerin en düşük olduğu bölgeler; 0,315 ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) ve TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt) ve 0,317 ile TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) oldu. Gini

katsayısının en yüksek olduğu bölgeler ise 0,414 ile TR62 (Adana, Mersin), 0,413 ile TR10 (İstanbul) ve 0,412 ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) oldu. Diğer bir yoksulluk sınırı olan medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alınarak hesaplanan gelire dayalı göreceli yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgeler ise %22,6 ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), %21,8 ile TR62 (Adana, Mersin) ve %20,3 ile TR61 (Antalya, Isparta, Burdur) oldu. Bu oranın en düşük olduğu bölgeler ise TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) (%10,5), TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) (%13,8) ve TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) (%13,9) bölgeleri oldu (tuik.gov.tr ve haberler.com).¹

1.1.12. YOKSULLUKLA MÜCADELE ETME YÖNTEMLERİ

Yoksullukla mücadele politikaları hem bireylerin insanca yaşamaları, hem de diğer toplumsal sorunların önüne geçilmesi bakımından önemlidir. Literatürde yoksullukla mücadele ile ilgili üç farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar dolaylı yaklaşım, dolaysız yaklaşım ve radikal reform yaklaşımıdır. Radikal reform yaklaşımı, diğer iki yaklaşımın aksine kişilere değil, yoksul bölgelerdeki insanların refah seviyelerini artırmaya yönelik projelere odaklanmaktadır. Yoksullar için örneğin kredi, yerel düzeyde sulama, içme suyu, ulaşım, sağlık ve eğitime yönelik alt yapı çalışmalarında istihdam olanakları oluşturmak açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede örneğin GAP, bir bölgesel kalkınma projesi olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki yoksullukla mücadelede radikal bir reform sayılabilmektedir. Dolaylı yaklaşımda ise ülkede genel olarak ekonomik büyümenin sağlanması halinde dolaylı biçimde yoksulluğun azaltılabileceği düşüncesi temel alınmaktadır. Bu bağlamda ekonomik büyüme ile birlikte eğitim, sağlık alanında iyileşme olacağı, istihdam artışı yoluyla ekonomide işsizliğin azalacağı, gelir dağılımının iyileşeceği ve böylece dolaylı biçimde yoksulluğun

¹ Daha fazla bilgi için bkz. www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24580 ve <https://www.haberler.com/gelir-ve-yasam-kosullari-arastirmasi-bolgesel-10063037-haberi/>

azalacağı vurgulanmaktadır. Dolaysız yaklaşıma göre de başta beslenme, sağlık, eğitim ve konut gibi temel ihtiyaçlar olmak üzere yoksulların yaşam standartlarını ilgilendiren konularda somut program ve politikalar uygulanmalı ve yoksul kesimlere sağlanan transferlere önem verilmelidir (Kızıler, 2017: 84).

Tarihsel olarak, özellikle 20. yüzyıl içerisindeki değişik dönemlerde benimsenen yoksullukla mücadele stratejilerine bakıldığında, esas olarak iki temel politika grubunun uygulandığını söylemek mümkündür. *İlk grup politikalar*, daha çok II. Dünya Savaşı'nın ardından 1980'lere kadar bütün dünyada yaygın olan, yoksullukla doğrudan mücadele amacını güden ve esas olarak bir sosyal güvenlik ağını öngören sosyal politikalar niteliğinde iken; "küreselleşme" döneminin bir ürünü olarak görülebilecek ikinci grup politikalar, doğrudan yoksulluğu azaltmak için tasarlanmamış olsalar da, dolaylı olarak yoksulluğu azalttığı ileri sürülen, yoksulluğun önemli bir kaynağı olan işsizlik sorununu azaltmak ile iktisadi büyümeyi sağlayacak türden politikalar (Gündoğan, 2008: 48)

Türkiye'de yoksulluk sorununun çözümünde son yıllara kadar, dolaylı yaklaşım ağırlıklı olarak benimsenmiş, işsizlik sorunuyla mücadelede olduğu gibi, yoksullukla mücadele de ekonomik büyümeye havale edilmiş ve beş yıllık kalkınma planlarında hızlı ekonomik büyümenin işsizlik ve yoksulluk gibi sorunları kendiliğinden çözeceği gibi iyimser bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım tarzının işsizlik sorununu çözemediği ve nasıl ki bu sorunun çözülebilmesi için özel politikaların, yani istihdam politikalarının gerekliliği gerçeği ortaya çıkmışsa, aynı şekilde, mülkiyetin ve üretim araçlarının bu denli eşitsiz dağılımının bulunduğu ülkemizde, büyümenin kendiliğinden yoksulluk sorununu çözemeyeceği geç de olsa anlaşılmış ve böylece dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında yer alan Türkiye'de, yoksullukla mücadelede büyümenin yanında doğrudan mücadele yöntemlerinin de uygulanması, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizde bugün için, doğrudan yoksullukla mücadeleye yönelmiş önemli bazı uygulamalardan söz edilebilir. Bunlardan belki de en önemlisi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'dur (SYDTF).

“Yoksulluk içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlara yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici önlemler alarak, gelir dağılımının iyileştirilmesine katkı sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek” amacıyla, 3294 sayılı yasa ile 1986 yılında kurulan Fon, 2004 yılında Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlüğe dönüştürülmüştür (Gündoğan, 2008: 52).

Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2’nci maddesinde, *Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir*, hükmü yer almaktadır. Anayasanın belirtilen bu hükmünde görüldüğü üzere sosyal devlet anlayışı 1982 Anayasasında açıkça vurgulanmıştır. Türkiye’de ilk defa 1961 Anayasası ile yönetim anlayışımıza giren sosyal devlet ilkesi, 1982 Anayasasının başlangıç bölümünde ise; *Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu* ifadesiyle yer bulmuştur (İncedal, 2013: 69).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda yer alan sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak, kurumsal olarak bu görevi yerine getirmek üzere çeşitli kurum ve kuruluşlara farklı yetki ve görevler verilmiştir. Aşağıdaki kısımda, bu kurumların başında gelen ve Ülkemizde, 1980 sonrası geliştirilen ve sosyal devleti yoksulluk karşısında temel bir güvence olarak gören anlayışın bir tezahürü olan Sosyal Yardımlaşma ve Danışma Vakıfları’nın niteliği, idari, hukuki ve örgütsel yapısı üzerinde durulacaktır.

1.2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA TEŞVİK FONU VE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI

Birinci bölümün ilk kısmında yoksulluk olgusunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi genel hatlarıyla ortaya konulmuştur. Birinci bölümün, bu, ikinci kısmında ise, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu ve Vakıfları'nın idari, hukuki, mali yapısı ortaya konularak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu aracılığıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yaptığı sosyal yardım türleri anlatılmıştır.

1.2.1. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU

Ülkemizde yukarıda bahsedildiği gibi, gücünü, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının *Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk Devletidir*, hükmünden alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulmuştur (sosyalyardimlar.aile.gov.tr).

2001 yılında Başbakanlığa bağlanan Fon'un temel amacı, “fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir”. Ayrıca, 4/7/2012-6353/17 md. ve 4/7/2012-6353/17 md Ek fıkralarıyla eklenen bir kanunla, ayrıca, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmakla veya bu kuruluşlarca aylık veya gelir bağlanmış olmakla birlikte, Fon Kurulunca belirlenecek ölçütlere göre; hane içindeki kişi başına düşen geliri, on altı yaşından büyükler için belirlenen aylık net asgari ücretin 1/3'ünden az olan kişilerden fakir ve muhtaç durumda bulunanlar da bu Kanun kapsamındadır. Bunun yanı sıra, her türlü acil durum ve afetten zarar görenler ve şehit yakınları ile gaziler ise, Fon Kurulu ile

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nca belirlenecek kriter ve süreler çerçevesinde bu Kanun ile sağlanacak haklardan yararlandırılır (mevzuat.gov.tr).

1.2.1.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Görevleri

3294 sayılı kanuna göre, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun Görevleri dört başlık altında toplanmıştır (sosyalyardimlar.aile.gov.tr):

- a- Fonda toplanan kaynakların, Bakanlıkça ve il ve ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülecek sosyal yardım proje ve programları ile yatırım programları çerçevesinde dağıtım önceliklerini belirlemek ve dağıtımına karar vermek,
- b- İl ve ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nda çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak,
- c- İl ve ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile diğer kurum ve kuruluşlardan gelen sosyal yardım amaçlı talep ve teklifleri değerlendirmek,
- d- Toplumda dayanışma ve paylaşma bilincini geliştirmek ve desteklemek üzere bilimsel, sosyal ve kültürel programlar ve projeler önermek, hazırlanan projelere destek sağlamaktır.

1.2.1.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Finansal Kaynakları

3294 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini

sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) kurulmuştur. Fon kaynaklarının dağıtım ve kullanım kararları, SYDT Fon Kurulu tarafından alınmakta ve Kurul kararları Başbakan tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe konulmaktadır. Fon Kurulu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanının başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarı, İçişleri, Maliye ve Sağlık Bakanlıklarının Müsteşarları ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşur. Fonun yardım faaliyetleri il ve ilçelerde bulunan 1000 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) kanalıyla yürütülmektedir (sosyalyardimlar.aile.gov.tr).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu, Fon'un amaçları ve görevleri doğrultusunda, üstlendiği görevleri yerine getirmek üzere farklı ve çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır. Fonda toplanan kaynak, Fon kurulunda alınan kararlar doğrultusunda, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü eliyle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na aktarılmakta ve yardımlar Vakıflar tarafından vatandaşlara ulaştırılmaktadır. Fon'un kaynakları şunlardan oluşmaktadır (sosyalyardimlar.aile.gov.tr):

- a) Kanun ve Karamelerle Kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10'a kadar aktarılabacak miktarlar.
- b) Gelir ve kurumlar vergisi tahsilât toplamının %2,8'i.
- c) Trafik para cezalarının %50'si.
- d) RTÜK gelirlerinin %15'i.
- e) Bütçeye konulacak ödenekler.
- f) Her nevi bağış ve yardımlar ve diğer gelirler.

1.2.2. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, vakıf kavramı, “a) Bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk, para; b) Bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk ve paranın idare edildiği yer; c) Birçok kişi tarafından kurulan ve toplum yararına çalışmayı ilke edinen kuruluş” (tdk.gov.tr) gibi anlamlara gelecek şekilde tanımlanmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakıfları; vatandaşların yaşadıkları kriz, doğal afet ve benzeri olağanüstü durumlarda gerekli müdahalenin hızlı bir şekilde yapıldığı, devletin vatandaşa en hızlı bir şekilde ulaşabildiği, vatandaşların devlete olan güvenini muhafaza eden ve artıran, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde dağılımını sağlayan, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik eden, Türkiye’nin ‘vakıf’ geleneğinin modern şartlarda yeni ve etkili bir örneği olan, sivil toplum katkı ve katılımına açık bir sistemi bulunan kurumlardır (megep.meb.gov.tr).

3294 sayılı kanunun 7. Maddesi’ne göre, bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulur (mevzuat.gov.tr).

Bu çerçevede, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, anayasamızda belirtilen sosyal devlet ilkesinden hareketle 1986 yılında 3294 sayılı Kanun’la yoksul vatandaşların desteklenmesi, toplumsal dayanışma bilincinin güçlendirilmesi, sosyal barışın korunması amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) ve Türkiye genelinde Medeni Kanun hükümlerine tabi olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) kurulmuştur (megep.meb.gov.tr).

1.2.2.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Yapısı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, 3294 sayılı kanunun amacına uygun çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede kurulmuştur. Vakıflar, devlet ile yoksul vatandaşlar arasında sosyal yardımların doğrudan ve en kısa sürede vatandaşlara ulaştırılması açısından bir köprü görevi görmektedirler. Vakıfların karar organları, "Vakıf Mütevelli Heyeti"dir. İl ve ilçelerdeki tüm yardım programları, bu mütevelli heyetlerin kararları ile yürürlüğe girmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Genel Müdürlük arasında hiyerarşi olmayıp, Vakıflar Özel Hukuk Tüzel Kişiliği şeklinde örgütlenmişlerdir (sosyalyardimlar.gov.tr).

Sosyal yardım ve proje destek programları için yapılan başvurularda vakıf çalışanlarının yaptığı merkezi veri tabanı sorgulamaları ve sosyal incelemeler göz önünde bulundurularak nihai karar Vakıf Mütevelli Heyetleri tarafından verilmektedir. Vakıf örgütlenmesinin bir diğer avantajı da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Vakıf Mütevelli Heyetleri bölgedeki diğer kamu birimlerinin temsilcileri olan atanmış üyeler ile yerel aktörler arasından seçilmiş üyeleri barındırarak yönetim kavramının önemli bir uygulamasını sergilemektedir. Vakıflarda merkezi kamu idarelerinin bölgedeki birimleri ile yereldeki aktörlerin eşit temsilini sağlamak amacıyla Mütevelli Heyetleri şu üyelerden oluşturulmuştur (sosyalyardimlar.gov.tr):

Tablo 13: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları İl ve İlçe Merkezleri Mütevelli Heyetleri

VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ DOĞAL ÜYELER	
İl Merkezlerinde	İlçelerde
Vali (Vakıf Başkanı)	Kaymakam (Vakıf Başkanı)
Belediye Başkanı	Belediye Başkanı
Defterdar	Mal Müdürü
İl Millî Eğitim Müdürü	İlçe Millî Eğitim Müdürü
İl Sağlık Müdürü	Sağlık Grup Başkanı
İl Tarım Müdürü	İlçe Tarım Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürü (İl SHÇEK Müdürü)	İlçe Müftüsü
İl Müftüsü	
VAKIF MÜTEVELLİ HEYETİ SEÇİLMİŞ ÜYELER	
İl Merkezlerinde	İlçelerde
Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri iki kişi)	STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)	Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)

1.2.2.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Finansal Gelirleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın temel finansal kaynağı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu ve bu Fon'un gelirleridir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, bu fondan elde ettiği kaynağı, Fon kurulunda alınan kararlar doğrultusunda, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanabilmektedir.

Bu çerçevede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın gelirleri (sosyalyardimlar.gov.tr);

- a) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan miktardan,
- b) Her nevi fitre-zekât-kurban derileri ve bağışsık yardımlarından,
- c) İşletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve
- d) Diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Fonda toplanan kaynak, Fon Kurulu kararları ile ülke genelinde kurulu bulunan 1000 SYDV'na aktarılmakta, bu kaynakların yanı sıra Vakıfların kendi gelirleri de kullanılarak, ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar ulaştırılmaktadır.

1.2.2.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın Yaptığı Sosyal Yardımların Özellikleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın yaptığı sosyal yardımların özellikleri ile ilgili olarak şunlar söylenebilir (Çengelci'den akt. SYDV, 2007: 19):

Sosyal yardım, esas itibariyle sosyal güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde kullanılan bir yöntemdir,

Sosyal yardım, sosyal hizmetler kapsamına da bir uygulama alanı ve hizmet şekli olarak girmektedir,

Sosyal yardımlarda, ilgililerin finansman prim esasına dayalı herhangi bir katkıda bulunmaları söz konusu olmayıp ihtiyaçlar karşılıksız olarak giderilmektedir,

Sosyal yardımlar, sosyal güvenlik açısından ancak kanunla düzenlenmiş oldukları ve resmi veya yarı resmi nitelikteki kuruluşlar tarafından yürütüldükleri takdirde gerçek bir sosyal güvenlik hizmeti olarak kabul edilebilmektedir,

Sosyal yardımlar, parasal sosyal gelirler şeklinde sunulabileceği gibi aynı yardımlar ve bakım, tedavi, rehabilite etme ve yetiştirme gibi hizmet yönü ağır basan nesnel sosyal gelirler şeklinde de sunulabilmektedir,

Sosyal yardımlar kural olarak kişilerin muhtaçlıklarının araştırılmasına ve kontrolüne dayalı olarak ve ihtiyaçlarının şeklini ve şiddetini ölçü alarak sağlanmaktadır,

Sosyal yardımlar, kişileri, durumlarına ve özelliklerine göre, en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirerek muhtaçlıktan kurtarma amacını taşımaktadır.

1.2.2.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Aracılığıyla Desteklenen Sosyal Yardım ve Destekler²

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yardımlar, sekiz ana başlık altında ele alınabilir: Bunlar: Barınma yardımları; Doğum yardımı uygulaması; Eğitim yardımları; Aile yardımları; Sağlık yardımları; Engelli yardımları; Eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakdi

² Bu kısımda yer alan bilgiler için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Resmi Web Sitesinde yer alan bilgilere başvurulmuştur. *Detaylı bilgi için Bkz.:*

yardım programı; Muhtaç asker ailelerine yönelik düzenli nakdi yardım programı şeklindedir.

1.2.2.4.1. Barınma Yardımları:

Oturulamayacak derecede eski bakımsız ve sağlıksız evlerde yaşayan muhtaç vatandaşlara evlerinin bakım ve onarımı için ayni veya nakdi olarak yapılan yardımlardır.

1.2.2.4.2. Doğum Yardımı Uygulaması

Doğum yardımı uygulamasında; Türk vatandaşlarına ve mavi kart sahiplerine, canlı doğan birinci çocuğu için 300 TL, ikinci çocuğu için 400 TL, üçüncü ve sonraki çocukları içinse 600 TL tutarında doğum yardımı yapılmaktadır. Doğum yardımı annenin sağ ve Türk Vatandaşı olması durumunda anneye verilmekte, başvurular ise Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, Sosyal Hizmet Merkezleri ve yurtdışında Konsolosluklar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kişilerin başvuruları ise ilgili kurumlarına yapılmaktadır.

1.2.2.4.3. Eğitim Yardımları

Etkili bir sosyal yardım politikası oluşturulmasında ve yoksullukla mücadelenin başarılı olmasında eğitim faktörü kritik bir önemli olarak nitelendiren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu açısından eğitim yardımları büyük yer tutmaktadır ve büyük bir çeşitlilik arz etmektedir. Bunlar; eğitim materyali yardımı, şartlı eğitim yardımı, öğle yemeği yardımı, ücretsiz kitap yardımı, öğrenci barınma, taşıma ve iâşe yardımı, yüksek öğrenim bursları, engelli öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması yardımı gibi yardımlardır.

Bunlardan, *Eğitim Materyali Yardımı* ile ilköğretim ve lisede okuyan fakir ve yardıma muhtaç ailelerimizin çocuklarının önlük, ayakkabı, çanta, kırtasiye gibi temel okul ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Şartlı Eğitim Yardımı ile nüfusun en yoksul % 6'lık kesiminde yer alan ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen ailelere, çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla, 'Şartlı Eğitim Yardımı' yapılmaktadır. Şartlı Eğitim Yardımı'nın, aylık ödeme miktarları; İlköğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 35 TL; İlköğretime devam eden kız öğrenci için/aylık 40 TL; Ortaöğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 50TL; Ortaöğretime devam eden kız öğrenci için/ aylık 60 TL şeklindedir.

Öğle Yemeği Yardımı ile 8 yıllık temel eğitimdeki taşınmalı eğitim uygulaması kapsamında okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmektedir.

Ücretsiz Kitap Yardımı ile kaynağı Fondan aktarılacak suretiyle MEB tarafından ilköğretim öğrencilerinin kitapları ücretsiz verilmektedir.

Öğrenci Barınma, Taşıma, İaşe Yardımı ile Taşınmalı sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nca destek verilmektedir.

Engelli Öğrencilerin Okullarına Ücretsiz Taşınması ile "Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilerin Okullara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi" yürütülmektedir.

Yüksek Öğrenim Bursları ile 1989 yılından itibaren, ailesi dar gelirli yüksek öğrenim öğrencilerine başarılı olmaları şartıyla, her yıl 9 ay süresince Fon kaynaklarından karşılıksız burs verilmekteydi. Yüksek öğrenim bursları, 2003-2004 öğretim yılından itibaren Kredi ve Yurtlar Kurumu'na devredilmiştir.

1.2.2.4.4. Aile Yardımları

Aile yardımları, gıda ve yakacak yardımları şeklinde iki ayrı şekilde yapılmaktadır.

1.2.2.4.4.1. Gıda Yardımları

İhtiyaç sahibi ailelerin gıda ve giyim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Ramazan ayı ve Kurban Bayramı öncesinde yılda iki kez Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na (SYDV) kaynak aktarılmaktadır.

1.2.2.4.4.2. Yakacak Yardımları

2003 yılından itibaren Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömür SYDV aracılığı ile ihtiyaç sahibi ailelerimizin kışlık yakacak ihtiyacının karşılanması amacıyla hane başına en az 500 kg olmak üzere dağıtılmaktadır. Ayrıca yoksul ailelere yakacak yardımı programı ile ülkemizin atıl vaziyetteki yeraltı kaynakları ekonomiye kazandırılmakta; ulaşım sektörüne ve istihdama ciddi katkı sağlanmaktadır.

1.2.2.4.5. Sağlık Yardımları

Sağlık Yardımları, tedavi destekleri ve şartlı sağlık yardımı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

1.2.2.4.5.1. Tedavi Destekleri

Sağlık yardımı kapsamında; yeşil kartla karşılanmayan ve yeşil kartı olmayan vatandaşların ödeme güçlerini aşan sağlık giderleri ile sosyal güvenceden yoksun vatandaşların ilaç ve tedavi giderleri karşılanmaktayken 01.01.2012 tarihi itibarıyla 5510 Sayılı Kanunun Genel Sağlık Sigortası (GSS) hükümlerinin

yürürlüğe girmesi ile birlikte tüm vatandaşların tedavi ve sağlık hizmeti bedelleri GSS kapsamına alınmıştır.

1.2.2.4.5.2. Şartlı Sağlık Yardımı

Şartlı Sağlık Yardımı kapsamında, nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ailelere 0-6 yaş arası çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürmeleri şartı ile düzenli nakit para yardımı yapılmaktadır. Gebe kadınların doğumlarını hastanede gerçekleştirmeleri ve düzenli olarak doktor kontrolüne gitmeleri şartıyla verilen Şartlı Sağlık Yardımı Gebelik yardımları şu şekildedir:

Doğumun hastanede yapılması halinde 1 kereye mahsus 75 TL.

Düzenli muayenelerin yapılması halinde doğumdan önce aylık 35 TL.

Doğumdan sonra 2 kereye mahsus 35 TL.

1.2.2.4.6. Engelli Yardımları

Engelli Yardımları, engelli öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması ve engelli ihtiyaç yardımları olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

1.2.2.4.6.1. Engelli Öğrencilerin Okullarına Ücretsiz Taşınması Projesi

“Özel Eğitime Gerekksinim Duyan Öğrencilerin Okullara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi” Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü işbirliği ile uygulanmaktadır.

1.2.2.4.6.2. Engelli İhtiyaç Yardımları

Sosyal güvenceden yoksun özürlü vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürütülen bir sosyal yardım programıdır.

1.2.2.4.7. Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Düzenli Nakdi Yardım Programı

Kadınların yoksulluktan daha fazla etkilendiği gerçeğinden hareketle oluşturulan “Eşi Vefat Etmiş Kadınlar için Bir Nakit Sosyal Yardım Programı Geliştirilmesine Yönelik Araştırma Projesi” bağlamında, kanıta dayalı sosyal politika anlayışı çerçevesinde, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakdi sosyal yardım programı başlatılması kararı alınmıştır. Hedef kitledeki eşi vefat etmiş kadın vatandaşların resmi ikametgâhlarının bulunduğu il/ilçe sınırları içinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakfına başvuru yapması ile süreç başlamakta ve başvuru sürecinden yardımın ödenmesine yardım programına ilişkin tüm işlemler Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBS) üzerinden yürütülmektedir. İlgili Vakfın Mütevelli Heyeti tarafından yardım programından yararlanmasına yönelik karar verilen eşi vefat etmiş kadınlara muhtaçlıkları ve şartları sağlama durumları devam ettiği süre içerisinde aylık 250 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 500 TL düzenli nakdi yardım verilmektedir.

1.2.2.4.8. Muhtaç Asker Ailelerine Yönelik Düzenli Nakdi Yardım Programı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca zorunlu askerlik hizmetini yürüten muhtaç er ve erbaşların ailelerine yönelik düzenli nakdi yardımları içermektedir. Buna göre, askere giden kişi evliyse ve eşinin sosyal güvencesi yoksa Vakıf Mütevelli Heyetin muhtaçlık kararı vermesi şartıyla askerin eşi programdan faydalandırılmaktadır. Askere giden kişi bekârsa ve anne-babasının sosyal güvencesi yoksa Vakıf Mütevelli Heyetinin muhtaçlık kararı vermesi şartıyla

askerin annesi programdan faydalandırılmaktadır. Askere giden kişi evli ise, programdan resmi nikâhlı eşi faydalandırılır. Askere giden kişi bekâr ise başvuru önceliği annenindir; anne hayatta değil ise baba başvuruda bulunabilir. 2022 sayılı Kanuna göre Yaşlılık veya Engelli Maaşı alan ve eşi/oğlu askerde olan kişiler ayrıca bu yardım programından da faydalanabilmektedir. Benzer şekilde şartlı Nakit Transferi programından da faydalanmaya devam edebilmektedirler.

İkinci Bölüm

AMPİRİK ÇALIŞMA

Çalışmanın ampirik bölümünden oluşan ikinci bölüm, üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, çalışmanın evrenini oluşturan Kars'ın Arpaçay ilçesinin coğrafi, idari, sosyo-ekonomik yapısı ile iklimi ve nüfusu gibi genel özellikleri anlatılmıştır. İkinci kısmında, saha çalışmasının konusu, önemi, evreni, örnekleme, sınırlılıkları, hipotezleri ile araştırmanın uygulanma teknikleri ve yöntemleri gibi metodolojik hususlara yer verilmiştir. Üçüncü kısmında ise, SPSS 24 paket programı aracılığıyla analiz edilen veriler yorumlanarak tezin problemlerinin cevaplarının izi sürülmüştür.

2.1. ARPAÇAY İLÇESİNİN COĞRAFİ, İDARİ VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın evrenini oluşturan Arpaçay ilçesi Kars iline bağlıdır. Aşağıda Arpaçay'ın coğrafi yapısı, iklimi, nüfusu, idari ve ekonomik yapısı gibi bilgilere yer verilmiştir. Evrenin genel yapısına ilişkin bilgilerin, ampirik verilerin daha gerçekçi yorumlanmasına ve analiz edilmesine zemin teşkil edeceği düşünülmektedir.

2.1.1. COĞRAFİ YAPISI

Arpaçay İlçesinin, Doğusunda Ermenistan toprakları ve Akyaka İlçesi; Güneyinde Kars İli bulunmakta olup, Kuzeyinde Çıldır İlçesi ve Batısında da Susuz İlçesi toprakları vardır. Ermenistan ile sınır hattı ise 10 km'dir. İlçenin alanı 605 m² olup, yüksekliği ortalama 1675 metredir. İklimi karasal karakter gösterirken; arazi az dalgalı olup, küçük çaplı tepeler vardır. İlçe hudutlarından geçen Kars Çayı ve bir kısmı İlçe sınırlarımızda kalan Çıldır Gölü'nden akan Telek Suyu ilçenin coğrafi değerleri arasındadır.

2.1.2. İKLİMİ VE NÜFUSU

İklimi karasal karakter gösterir. Yazın ortalama sıcaklık 19,7 °C, kışın ortalama (-) 4,3°C'dir. Kar yağışında ortalama kar kalınlığı ilçe merkezinde 42 cm olmakta, yağmur ise m² ye 30–40 kg arası düşmektedir.

Adrese Dayalı Nüfus Sistemi sonuçlarına göre toplam 14,835 kişinin yaşadığı Arpaçay'da nüfusun 2.893'ü ilçe merkezinde, 17.728'i ise köylerde yaşamaktadır. Nüfusun cinsiyete göre dağılımına bakıldığında toplam erkek nüfusun 10.421, toplam kadın nüfusunun ise 10.021 olduğu görülmektedir. Nüfusun %50.81'i erkek, %49.19'u kadındır. 1990 sayımına göre İlçe Nüfusu 32.272'idi. Nüfus sonuçlarına göre %36,6 azalma mevcuttur. İstanbul, Ankara, Bursa göç edilen illerden önemli olan birkaçıdır.

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1965	59.911	2.303	57.608
1970	61.528	3.111	58.417
1975	62.310	2.651	59.659
1980	58.982	3.151	55.831
1985	57.995	3.414	54.581
1990	27.016	2.815	24.201
2000	24.995	4.453	20.542
2007	21.673	2.983	18.690
2008	20.962	2.737	18.225
2009	20.442	2.468	17.974
2010	20.154	2.503	17.651
2011	19.832	2.549	17.283
2012	19.724	2.956	16.768
2013	19.302	2.844	16.458
2014	18.737	2.843	15.894
2015	18.156	2.870	15.286
2016	17.728	2.893	14.835

2.1.3. İDARİ YAPISI

Arpaçay'a 48 köy bağlıdır. Merkez belediyesinden başka Koçköy kasabasında da belediye teşkilatı vardır. İlçe belediyesinin kuruluşu 1927, Koçköy Belediyesi'nin kuruluşu ise 1972 yılında olmuştur. İlçe merkezi ve köylerin yerleşimi genellikle toplu ve düzlük olmakla beraber Akmazdam, Dağköy, Kardeştepe, Taşbaşı, Taşlağıl, Melikköy, Karakale, Hasançavuş, Kırac, Bacioğlu ve Çıldır istikametindeki 8 köy dağlık karakter gösterir. 21 Kasım 1997 tarih ve 97/48293 sayılı müşterek kararname ile Çıldır ilçesine bağlı 8 köy ilçeye bağlanmış ve 40 olan köy sayısı 47'ye çıkmıştır.

2.1.4. SOSYO-EKONOMİK YAPISI

İlçe ekonomisinin karakteristik özelliği tarım ve hayvancılıktır. Süt işletmeciliği geleneksel, aile tipi mandıracılık şeklinde değerlendirilmektedir. İlçede meraya dayalı besicilik yapılmaktadır. İlçedeki tarımsal üretim çoğunlukla hayvancılığı desteklemek için yapılır. Bu nedenle tahıl ve ot üretimi çoğunluktadır. Sulamayla birlikte pancar ekimi yaygınlaşmaya başlamıştır. İlçe ekonomisinde hayvancılığın payı % 65-70, tarımın payı ise %30-35 seviyesindedir. İlçede tarım ve hayvancılıkta örgütlenme olmayıp, aile işletmeciliği şeklinde üretim yapılmaktadır.

İlçe ekonomisine katkıda bulunan bir diğer faktör de halıcılıktır. İlçe genelinde hemen hemen her köyde Arpaçay halısı dokunmaktadır. Halıları geleneksel Kafkas motifleriyle ve tamamen doğal boyama yöntemi kullanılarak dokunur.

2.2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu kısımda alan araştırmasının konusu, amacı, önemi, evreni, örnekleme, sınırlılıkları, problemleri ile uygulanma teknikleri ve yöntemi gibi metodolojik hususlara yer verilmiştir.

2.2.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

İnsanoğlu var olduğu günden bu güne kadar süregelen yoksulluk sorunu, 21. yüzyıla girerken de dünyanın en büyük problemlerinden biridir. Bugün kimi sosyal bilimciler modern dünyanın en zengin dönemini yaşadığını iddia ederken; bazı sosyal bilimciler de zenginliğin adil ve eşit dağıtılmadığını, bireysel, toplumsal ve hatta küresel ölçekte zengin ve fakir arasındaki makasın her zamankinden daha fazla açıldığını belirtmektedirler. Bu konuda, taraflar, kendi argümanlarını güçlendirecek çeşitli veriler sunmakla birlikte; herkesin üzerinde uzlaştığı husus; insanlığın en eski sorunlarından biri olan yoksulluğun, günümüzün de en temel ve en trajik sorunlarından biri olduğudur.

Bu önemli sorunu aşma sürecinde yaşanan en dikkat çeken durumlardan biri, yoksulluk kavramının tanımlanması ve kuramsallaştırılması üzerinedir. Nitekim yoksulluğun ölçülmesinden tutun; yoksullukla başa çıkma yöntemlerine ve hatta basit anlamda yoksulluğun tanımına kadar hemen hemen her konuda, yoksulluk olgusu, literatürde ve akademide karşıt ve farklı görüşlerin yer aldığı bir arena görünümündedir.

Öte yandan, dünya ölçeğinde, genel-geçer bir yoksulluk literatürü oluşturulmak istense de; bu gayretler yoksulluğun uluslararası, ulusal ve yerel bir boyutu olduğu gerçeği ile dengelenmek zorundadır. Başka bir deyişle yoksulluğun tanımına, ölçülme yöntemlerine veya çözümüne ilişkin her öneri her zaman her yerde işe yaramayacağından; yoksulluğun psikolojik (bireysel), sosyal (toplumsal), kültürel

(küresel) açıdan nev-i şahsına münhasır bir tarafının olduğu göz ardı edilmemelidir.

Ülkemiz açısından, Anayasamızın 2. Maddesine göre, *Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.* Anayasamızda yer alan sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak, kurumsal olarak bu görevi yerine getirmek üzere çeşitli kurum ve kuruluşlara farklı yetki ve görevler verilmiştir. Bu bağlamda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, devleti yoksulluk karşısında temel bir güvence olarak gören anlayışın bir tezahürü olan ‘Sosyal Devlet’ ilkesinin bir gereği olup, sosyal hakların tesisinin sağlamakla görevle kamu kurumlarından biridir. Bu çerçevede bu çalışmada; yoksullukla mücadele politikaları ekseninde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’nın yoksullukla mücadeledeki rolü ve önemi ve işlevi ele alınacaktır.

2.2.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türkiye’nin toplumsal yapısının bir gereği olarak, “köy konusu 1960-1980 döneminde de önemini korumuş ve o yıllarda üniversitelerde görev yapan pek çok sosyolog köy sosyolojisi çalışması yapmıştır. 1960-1980 döneminde, köyün ekonomik yapısına, üretim ilişkilerine, köylerdeki değişim eğilimlerine, kapitalizmin köylere girip girmediğine, köy yapısının hangi özellikleri ile değişime uğradığına bu değişimin kapitalist üretim tarzına geçiş adına gelecek vaat edip etmediğine ilişkin araştırmalar yapılmış, gözlemlerde bulunulmuşsa da” (Kaçmazoğlu, ty: 126); literatürde bugün köy sosyolojisinin ihmal edildiğine dair yüksek sesli serzenişlere rastlanabilmektedir. Bu çalışmanın evreni büyük oranda köylerden (ve köylülerden) oluştuğundan, elde edilen verilerin ve yapılan analizlerin köy sosyolojisi yazınına kendi çapında bir katkı sunacağı söylenebilir. Bu açıdan bu katkı, çalışmanın dikkate değer önemlerinden biridir.

Diğer taraftan ise, literatürde bol bol ifade edildiği üzere, dünya ölçeğinde yoksulluk sorununun çözümüne ilişkin çeşitli çözüm önerileri ve yol haritaları sunulsa da; yoksulluğun nevi şahsına münhasır bir tarafının olduğu göz ardı edilmemelidir. Ülkemizde ise, ulusal ölçekte yoksullukla mücadele reçeteleri sunulsa da; bölgesel sorunların olduğu ve dolayısıyla özgün çözüm yollarının gerekliliği aşikârdır. Bu sorunun açılması sürecinde bir sosyal politika uygulaması olarak, Ülkemizde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın rolü ve önemi her geçen gün artmaktadır. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı; yoksulluk olgusu ve yoksullukla mücadele politikaları ekseninde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın rolü, önemi ve etkisini bir alan araştırması ile irdelemektedir.

Bu anlamda çalışmanın diğer bir önemi, araştırmanın konusundan ve amacından kaynaklanmaktadır. Nitekim Ülkemizde sayısı 1000'i bulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yoksullukla mücadele edip edemediği ve yahut mücadelede ne düzeyde başarılı olduğu ve nasıl yaptığı hususları oldukça önem taşımaktadır.

2.2.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ, ÖRNEKLEMİ VE SINIRLILIKLARI

Arpaçay'ın, 2016 yılı verilerine göre, “9.153'ü erkek, 8.575'i kadın olmak üzere toplam nüfusu, 17.728'dir (nufusu.com)”. İlçenin toplam köy sayısı ise, 48'dir.

Çalışmanın evreni Arpaçay; örnekleme ise Arpaçay'da yaşayan ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan doğrudan yardım alan vatandaşlardır.

Daha önce Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yoksullukla mücadeledeki rolü ve önemine ilişkin benzeri akademik çalışmalar mevcuttur. Ancak Kars ili örneğinde benzer ve başka çalışmanın olmaması nedeniyle çalışmanın evreni olarak Kars'ın Arpaçay ilçesi seçilmiştir.

Çalışmanın örnekleme belirlenirken; anket tekniğinde, “10.000 kişi üzerindeki evren için en az 384 örneklemin seçilmesi gerekliliğinden (Altunışık ve diğ. 2007: 127), 400 kişiye yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak anket uygulanmıştır. Bu süreçte toplam 48 köyün 35’inde saha çalışması yapılmıştır. Bu anlamda köy sayısı mümkün olduğu kadar geniş tutularak örneklemin evreni tam anlamıyla yansıtması hedeflenmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları; 18 yaş ve üstü; aylık geliri 395 TL ve altı ve hane geliri aylık 1300 TL ve altı olan katılımcılardan oluşmaktadır.

2.2.4. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI, UYGULAMA TEKNİKLERİ VE YÖNTEMİ

Tezin, saha çalışması için, görüşmecilerle içinde açık uçlu sorularında yer aldığı, bir anket uygulanmıştır. Anket son halini alıp, sahaya çıkılmadan önce 50 kişiye pilot uygulama yapılmıştır. Anket sorularına son şekli verilmeden önce yapılan bu ön pilot uygulamada, katılımcılara yüzyüze sorular yöneltilmiş ve katılımcıların anlamadıkları, yanlış veya eksik anladıkları sorular tespit edilerek, anket foruma son şekli verilmiştir. Böylelikle anket forumunun veya anket sorularının yapısal veya içeriksel hatalarından kaynaklı sorunlar tespit edilerek, bu hatalar en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’ndan doğrudan yardım alan vatandaşlara uygulanan anket formunda toplam 39 soru yer almıştır. Bunların 37 tanesi kapalı uçlu anket sorusu, iki tanesi ise açık uçlu mülakat sorularıdır. *Açık uçlu mülakat sorularından biri*, SYDV’lerinin yaptığı yardımlardan duyulan memnuniyetin veya memnuniyetsizliğin derinlemesine sebeplerinin konuşulduğu bir sorudur. *Diğeri ise*, katılımcıların devletin yoksullukla mücadelesinde ne tür beklenti ve önerilerinin sorulduğu sorudur. Kapalı uçlu sorular ise, görüşmecilerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim ve gelir düzeyi, mesleği, sosyal güvencesinin türü, hane halkı tipi ve kişi sayısı gibi sosyodemografik sorulardır.

Bunun yanı sıra, anket sorularında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan daha çok hangi tür yardım aldıkları; aldıkları yardımı bir hak olarak görüp görmedikleri, yardımların halkı çalışmamaya sevk eden ve yine halkı yardımlara bağımlı hale getiren bir yanının olup olmadığı, aldıkları yardımdan memnun olup olmadıkları, yardımları yeterli bulup bulmadıkları gibi sorular yer almaktadır.

Elde edilen veriler, SPSS 24 paket programında analiz edilmiştir. Çalışmada belirlenen bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlere göre nasıl değişiklik gösterdiğini belirlemek üzere çaprazlamalar yapılmıştır. Bu çaprazlamalarda hipotezler arasındaki ilişki durumunu tespit etmek için Ki-Kare testi yapılmıştır.

Saha çalışmasında, birçok sorunla karşılaşmıştır. Bunlardan ikisi sözü edilmeye değerdir. *Birincisi* katılımcıların sosyodemografik özellikleridir. Yani araştırmanın örneklemini Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan kimseler oluşturmaktadır. Doğal olarak, katılımcıların cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik özelliklerinden kaynaklı sorunları ve engellilik, yaşlılık, ağır işitme, sorulara odaklanamama gibi biyolojik problemleri anketin uygulanmasını güçleştirmiştir. Bundan dolayıdır ki, alan araştırması için 6 ay gibi çok uzun bir zaman harcanmıştır. Bu sorunları asgariye indirmek amacıyla, sadece araştırmacının kendisi, yüz yüze görüşerek soruları kendisi okumuş, yazmış ve işaretlemiştir. Özellikle mülakat cevapları için görüşmecilerin ifadeleri olduğu gibi not alınmıştır. Bu çabalar, görüşmecilerin durumlarından kaynaklı sorunları asgariye indirme hususunda oldukça faydalı olmuştur. *Sözü edilen ikinci zorluk çıkaran husus;* çalışmanın evreninin coğrafi özelliklerinden kaynaklıdır. Çalışmanın evrenini oluşturan Kars'ın Arpaçay ilçesinde toplam 48 köy vardır. Bunlardan 35 köye gidilmiştir. Köylerin dağınık olması da sahada karşılaşılan zorluklardan diğeridir.

2.2.5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ

- 1- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşların genel olarak sosyo-demografik özellikleri nasıldır?
- 2- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar başka kurum ve kişilerden düzenli yardım almakta mıdır?
- 3- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan işsiz vatandaşların işsizlik durumları bir yapı meselesi midir, yoksa bir tercih midir?
- 4- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan işsizlerin iş arayıp aramama durumu ile sosyo-demografik özellikler arasında bir ilişki var mıdır?
- 5- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan işsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi nedir? Ayrıca sosyo-demografik faktörler ile işsizlere göre iş bulamamalarının sebepleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 6- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alanlardan sosyal güvencesi olmayan katılımcıların sosyal güvence yaptırmama nedenleri nedir? Sosyo-demografik faktörler ile sosyal güvence yaptırmama nedenleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 7- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşların yardımları nereden ve nasıl alabilecekleri hususundaki bilgi kanalları nelerdir/nerelerdir?
- 8- Yörede vatandaşlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'nun aracılık ettiği yardımlardan, en çok hangi yardım türüne ihtiyaç duymaktadırlar? En faydalı olduklarına inandıkları yardım türü hangisidir?
- 9- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, aldıkları yardımları, verilmesi gereken bir hak olarak mı görmektedirler? Sosyo-

demografik faktörler ile yardımların yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmeme ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

10- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak mı görmektedirler? Sosyo-demografik faktörler ile yardımları devletin yapması gereken bir zorunluluk görüp görmeme ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

11- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, yardımların halkı çalışmamaya sevk edip, halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediği hakkındaki görüşleri nelerdir? Sosyo-demografik faktörler ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlara göre, yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri arasındaki ilişki nasıldır?

12- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşların yardımlara bakış açısı nasıldır? Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından yardım alan vatandaşların yardım almayı iyi bir şey mi, yoksa kötü bir şey olarak mı görmektedirler? Sosyo-demografik faktörler ile yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmeme hususu arasındaki ilişki nasıldır.

13- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, yardımlara başvurma ve yardımları edinme hususunda bürokratik süreci nasıl değerlendirmektedirler? Vatandaşlara göre, bürokratik yoğunluk var mıdır? Sosyo-demografik faktörler ile katılımcılara göre yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olması hususu arasındaki ilişki nasıldır?

14- Yardımlar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşların yaşamlarını rahatlatmakta mıdır? Sosyo-demografik faktörler ile vatandaşların aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasındaki ilişki nasıldır?

15- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, aldıkları yardımları yeterli bulmakta mıdırlar? Sosyo-demografik faktörler ile vatandaşların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmadıkları hususu arasındaki ilişki nasıldır?

16- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşlar, aldıkları yardımlardan memnun mudurlar? Sosyo-demografik faktörler ile vatandaşların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları arasındaki ilişki nasıldır?

17- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'ndan yardım alan vatandaşların devletin yoksullukla mücadelede beklenti ve önerileri var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

2.3. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Bu kısımda, alan araştırmasından elde edilen veriler, SPSS 24 paket programında analiz edilerek yorumlanmıştır. Bu süreçte, hipotezler arasındaki ilişkin anlamlı veya anlamsız olduğunu tespit etmek için (χ^2) $P < 0,05$ olmak üzere Ki-Kare testi uygulanmıştır.

2.3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Bu çalışma, hâlihazırda, Arpaçay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım veya destek almakta olan katılımcılara uygulanmıştır. Bu açıdan bu grup, literatürde 'özel olarak korunması gereken gruplar' kavramlaştırmasına da denk gelmektedir.

Özel olarak korunması gereken gruplar kavramını tanımlamak, kimlerin bu kavramın kapsamı içinde yer aldığını belirlemek oldukça güçtür. Literatürde bu konuda bir fikir birliği bulunmamaktadır. Ayrıca kavram konusunda da birliktelik sağlanamamaktadır. Özel olarak korunması gereken gruplar kavramı yerine literatürde (sosyal) risk grupları, dezavantajlı gruplar, handikaplı gruplar gibi farklı kavramlar kullanılmaktadır. Özel olarak korunması gereken gruplar kavramı ile genelde toplumdaki çoğunluğa göre daha zayıf konumda bulunan, korunmaya veya bakıma muhtaç olan, eğitim, istihdam, sağlık, siyaset gibi yaşamın farklı alanlarına katılmakta sorun yaşayan, sahip oldukları dezavantajlar nedeniyle toplumdan dışlanma ve ayrımcılığa uğrama riski taşıyan gruplar anlaşılmaktadır. "Özel olarak korunması gereken gruplar; toplumda yetersiz yaşam koşulları içinde yaşayan; demografik değişkenlere bağlı olarak, farklı nicelik ve nitelik gösteren; fizyolojik, psikolojik, sosyal, sağlık, ekonomik, siyasal ve kültürel açılardan çağdaş yaşam koşullarına ulaşmak için devletin sorumluluğunda ve organizasyonunda, toplumsal güvenlik içinde, toplumsal koruma ve hizmete gereksinim duyan sosyal gruplardır. Özel olarak korunması gereken gruplar arasında çocuklar, gençler, yaşlılar, özürlüler, göçmenler, azınlıklar, eski

hükümlüler, kadınlar, tek ebeveynli aileler ve yoksullar yer almakta ancak literatürde bunlara farklı dezavantaja sahip diğer gruplar da eklenmektedir (Tokol, 2012: 175).

Bu bağlamda, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinden cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, aylık gelir-aylık hane gelirleri ve meslekleri aşağıda tablolastırılarak belirtilmiş ve yorumlanmıştır. Buna göre;

2.3.1.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tablo 14: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı		
Cinsiyet	f	%
<i>Kadın</i>	81	<i>20,7</i>
<i>Erkek</i>	311	<i>79,3</i>
Toplam	392	100
<i>Std. Error of Mean: ,02048;</i> <i>Std. Deviation: ,40541;</i> <i>Variance: ,164;</i> <i>Range: 1,00</i>		

Katılımcıların %20,7'si kadın, %79' gibi büyük bir çoğunluğu erkektir. Buna göre katılımcıların, yaklaşık her beş kişiden dördü erkeklerden oluşmaktadır. Bunun çalışmanın verilerinin daha geçerli olması açısından önemi büyüktür. Zira araştırmanın örneklemini oluşturan yörede, kamusal alanda erkekler daha çok aktiftir ve daha çok söz sahibidir. Bu duruma getirebileceğimiz bir diğer yorumsa resmi kurumların ilçe merkezinde olması, başvurularda fayda sahibinin kendisinin olması gerektiği için günlük vesait sıkıntısından dolayı bayanlar köyde kalırken erkekler herhangi bir işlerinden dolayı ilçeyi ziyaretlerinde başvuruyu da kendileri yapmaktadırlar, bayanların başvuruları özellikle dul ve boşanmış bayanların kendileri yaparken, evli bayanlar genelde bayanların başvurması gerektiği durumlarda (Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık, Muhtaç Asker Ailesi Yardımı) veya eşlerinin yatalak engelli veya hasta olması durumlarında vâkifa gelerek başvuru yapmaktadırlar.

2.3.1.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 15: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı			
Yaşınızı belirtiniz		f	%
Yaş aralığı	18-24	2	,5
	25-44	150	37,8
	45-64	181	45,6
	65 yaş ve üstü	64	16,1
	Toplam	397	100
<i>Std. Error of Mean: ,03581;</i> <i>Std. Deviation: ,71350;</i> <i>Variance: ,509;</i> <i>Range: 3,00;</i> <i>Median: 49,50;</i> <i>Mode: 41;</i> <i>Min: 20 yaş;</i> <i>Max: 85 yaş</i>			

Katılımcıların %45,6'sı gibi büyük bir çoğunluğu 45-64 yaş aralığında, %37,8'i 25-44 yaş aralığında, %16,1'i 65 yaş ve üstü ve %0,5'i de 18-24 yaş aralığındadır. Buna göre, 83,4'ü gibi büyük bir oranı 25-64 yaş aralığındakilerden oluşmaktadır. Katılımcılardan en küçük yaştaki 20 yaşında; en büyük yaştaki ise 85 yaşındadır. Toplam 400 kişiden 397 kişi yaşını belirtmiştir. Bu 397 kişinin yaş ortalaması ise 49,50'dir. Buna göre katılımcıların çok büyük bir oranı orta yaştan üstündekilerden oluşmaktadır. Çalışmanın yaşla ilgili bölümlerini bu eksenle değerlendirmek faydalı olacaktır. Bu kısım ile ilgili şu yorum yapılabilir: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlıkları'ndan verilen merkezi ve vakıf imkânları ile yardımlarda bekâr ve genç vatandaşların özel durumları olmadığı sürece olumlu sonuç alamamaktadır. Bu durum genç ve bekârlarda ciddi bir caydırıcılık yarattığı için başvuruları genelde birlikte yaşadıkları anne veya babaları yapmaktadırlar.

2.3.1.3. Katılımcıların Medenî Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 16: Katılımcıların Medenî Durumlarına Göre Dağılımı			
Medeni durumunuz nedir?			
		f	%
Medeni Durum	Evli	285	73,3
	Bekâr	22	5,7
	Boşanmış-Dul	82	21,1
	Toplam	389	100
<i>Error of Mean: ,04159;</i> <i>Std. Deviation: ,82027;</i> <i>Variance: ,673;</i> <i>Range: 2,00;</i>			

Katılımcıların %73,3'ü gibi büyük bir çoğunluğu evli, %21,1'i boşanmış-dul ve %5,7'si de bekârdır. Katılımcılardan bekârların oranının düşüklüğü ve boşanmış-dulların oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Bu kısım ile ilgili yapılabilecek yorumlarda şu söylenebilir: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlıkları'ndan verilen merkezi ve vakıf imkânları ile yardımlarda; dul veya eşinden ayrılan bayanlar bölgedeki iş imkânlarının kısıtlı olmasından dolayı maddi olarak normal şartlardaki başvuru sahiplerine oranla daha mağdur durumdadırlar. Bölgedeki işsizlik sebebiyle köy ortamında ya çocuklarıyla birlikte yaşamaya çalışan ya da ebeveyn veya yakınlarının yanında hayatlarını sürdürmeye çalışan bu fayda sahiplerine biraz daha hassas yaklaşılmaktadır.

2.3.1.4. Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı

Tablo 17: Katılımcıların Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı			
Öğrenim düzeyiniz nedir			
		f	%
Öğrenim Düzeyi	Okuryazar değil	89	22,6
	İlkokul ve/veya ortaokul mezunu	204	51,9
	Lise mezunu	97	24,7
	Yüksekokul ve/veya üstü	3	,8
	Toplam	393	100
<i>Std. Error of Mean: ,03581;</i> <i>Std. Deviation: ,70981;</i> <i>Variance: ,504;</i> <i>Range: 3,00;</i>			

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu olan %51,9'u ilkokul veya ortaokul mezunu, %24,7'si lise mezunu iken; 22,6'sı okuryazar değildir. %0,8'i gibi çok az bir oranı ise yüksekokul ve üstü eğitim düzeyindedir. Buna göre katılımcılardan neredeyse yarısı, ilkokul veya ortaokul mezunu; diğer yarısı ise okuryazar olmayanlardan ve lise mezunlarından oluşmaktadır. Bu verilere göre, bölgenin sosyodemografisinin, eğitim düzeyi düşük, orta yaş ve üzeri insanlardan oluştuğu söylenebilir. Bunun en önemli sebeplerinden biri, bölgede iş olanaklarının, nitelikli eğitim ve sağlık imkânlarının düşük olması olabilir.

2.3.1.5. Katılımcıların Aylık Gelirlerine Ve Aylık Hane Gelirlerine Göre Dağılımı

Tablo 18: Katılımcıların Aylık Gelirlerine Ve Aylık Hane Gelirlerine Göre Dağılımı					
Aylık geliriniz ne kadardır?			Aylık hane geliriniz ne kadardır?, Sizinki dahil, haneye giren bütün gelirleriniz ne kadardır.		
	f	%		f	%
395 TL ve altı	397	100	1300 TL ve altı	397	100
396-2500	0	0,0	1301-2500	0	0,0
2501-5000	0	0,0	2501-5000	0	0,0
5001 TL ve üstü	0	0,0	5001 ve üstü	0	0,0
Toplam	397	100	Toplam	397	100

Katılımcılardan hepsi (%100), aylık 395 TL ve altı gelir düzeyindeki katılımcılardan ve aylık 1300 TL ve altı aylık hane gelir düzeyindeki katılımcılardan oluşmaktadır. Burada iki hususu belirtmekte fayda vardır. Birincisi, katılımcıların tamamının aylık hane gelirinin 395 TL ve altındakilerden oluşması, çalışmanın örneklem grubu ile alakalıdır. Nitekim çalışmanın örneklem grubu, SYDV'ından aktif olarak yardım alan veya daha önceden yardım almış, aylık geliri 395 TL'nin altındaki sigortası olmayan vatandaşlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların tamamının, aylık gelirin 395 TL ve altı gelire sahip vatandaşlardan oluşması, aynı zamanda, bu çalışmanın sınırlılıkları arasındadır. İkincisi katılımcıların tamamının aylık gelirinin 1300 TL ve altında gözükməsi

hususudur. Yöre insanı, daha çok kışın hayvancılık ve yazın daha çok tarımla uğraşan vatandaşlardan oluşmaktadır. Bu açıdan SYDV'larından yardım alıyor olsalar dahi, özellikle köydeki vatandaşlar, ek gelirlere sahiptirler. Ancak çalışmada, her ne kadar bu çalışmanın bilimsel amaçlarla yapılıyor olduğu söylene de ve her ne kadar elde edilen verilerin başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağı hususu dikkatlice anlatılsa da, katılımcılar gelirlerini ısrarla 1300 TL ve altı olarak ifade etmişlerdir. Bu hassas durum göz ardı edilmeden, çalışma boyunca, katılımcıların beyanlarının esas alınmasında fayda vardır.

2.3.1.6. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Tablo 19: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı		
Mesleğiniz (Ne iş yapıyorsunuz?)	f	%
Hayvancılık – Çiftçilik	243	63,0
İşsiz	65	16,8
Ev hanımı – Öğrenci	58	15,0
Diğer	20	5,2
Toplam	386	100
<i>Std. Error of Mean: ,08930;</i> <i>Std. Deviation: 1,75441;</i> <i>Variance: 3,078;</i> <i>Range: 5,00</i>		

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu olan %63'ü hayvancılık ve çiftçilik yapmaktadır. %16,8'i işsiz, %15'i de ev hanımı-öğrencilerden oluşmaktadır. %5,2'si de diğer mesleklerde çalışanlardan oluşmaktadır. Diğer meslekler şunlardır: köy kıraathanesi işletme, yaz aylarında köyün çobanlığını yapmak, köy bekçiliği, korukçuluk (yaz ayları boyunca köyün sınırlarını korumak, ekili arazinin tahrip olmasını önlemek) özellikle göl ve çevresindeki köylerde balıkçılık, yaz aylarında ekim ve hasat zamanı gündelik ırgatlık, Köyden il ve ilçe merkezine yolcu taşımacılığı (bu kişiler almış oldukları normal plakalı araçlarla yolcu taşımacılığı yapmaktadırlar) bölgede yapılan inşaat ve gündelik işlerde çalışanlar.

2.3.2. KATILIMCILARIN SYDV'LARINDAN ALMIŞ OLDUKLARI MAAŞ TÜRLERİ

Tablo 20: Katılımcıların SYDV'larından Almış Oldukları Maaş Türleri		
SYDV'ından şimdiye kadar hangi çeşit maaş aldınız?		
	f	%
Eşi vefat eden kadınlara yönelik yardım programı	56	30,4
2022 - 65 yaş aylığı	53	28,8
Engelli yakını aylığı	26	14,1
Muhtaç asker ailesi yardımı	26	14,1
Engelli aylığı	23	12,5
Toplam	184	100
Std. Error of Mean: ,09510; Std. Deviation: 1,29006; Variance: 1,664; Range: 4,00		

Katılımcıların %30,4'ü şimdiye kadar SYDV'larından eşi vefat eden kadınlara yönelik yardım programından faydalanırken; %28,8'i 65 yaş aylığı, %14,1'i engelli yakını aylığı, %14,1'i muhtaç asker ailesi yardımı, %12,5'i de engelli aylığı almaktadırlar veya almışlardır.

2.3.3. İŞSİZ KATILIMCILARIN AKTİF OLARAK İŞ ARAYIP ARAMAMA DURUMLARI

Tablo 21: İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu		
İşsizseniz şu anda aktif olarak iş arıyor musunuz?		
	f	%
Evet	181	45,6
Hayır	216	54,4
Toplam	397	100
Std. Error of Mean: ,02503; Std. Deviation: ,49868; Variance: ,249; Range: 1,00		

Dar anlamda “istihdam, Üretim faktörlerinden biri olan emeğin gelir sağlamak amacıyla çalışması/ çalıştırılması iken; geniş anlamda istihdam; Üretim faktörlerinin (Emek, Sermaye, Doğal Kaynaklar, Girişimci) gelir sağlamak amacıyla çalışması/ çalıştırılmasıdır. Bununla yanı sıra, dar anlamda ‘tam

istihdam', Mevcut çalışma koşulları ve cari ücret düzeyinde çalışmak isteyen herkesin iş bulduğu istihdam düzeyidir. Genel olarak %3-5 düzeyinde bir işsizlik kabul edilir. Geniş anlamda 'tam istihdam' ise, bir ekonomide üretim faktörlerinin tümünün üretime katılmasıdır. Ekonominin mevcut üretim potansiyelinden tam olarak yararlanılmasıdır" (Bedir, 2012: 66). Tam istihdam, hedefi, hemen hemen bütün Batı toplumlarında hükümet politikasının bir parçası haline gelmiştir (Giddens, 2012: 829).

İşsizlik ise, "bireyi ve toplumu temel alarak iki farklı şekilde tanımlanabilir. Toplum açısından işsizlik, üretici kaynakların bir bölümünün kullanılamaması anlamına gelmektedir. Birey açısından ise işsizlik, çalışma isteğinde, gücünde ve çalışmaya hazır bir durumda olan bireyin, cari ücret ve mevcut çalışma koşullarında belirli sürelerle iş aramasına rağmen bulamaması durumu olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, ILO işsizliği tanımlarken üç temel unsurdan yola çıkmaktadır. Bu unsurlar" (Bedir, 2012: 68); *İş Sahibi Olmama (iş Yok)*; ücretli ya da kendi hesabına çalışma şeklinde istihdam edilmemiş olanlar. *İş Arama*; belirli bir süre önce iş arama yönünde belirgin adımlar atmış olanlar. *İşe Başlamaya Hazır Olma*; referans dönemi boyunca ücretli ya da kendi hesabına çalışma şeklinde istihdam edilmeye hazır olanlar şeklindedir.

Genel işsizlik istatistiklerinde, iki "ayrı" tür işsizliğin dikkati çeker. Bazen "geçici işsizlik" olarak anılan *friksiyonel işsizlik* ile bireylerin iş değiştirme, mezuniyet sonrası veya sağlık sorunları sonrasında iş aramaları gibi doğal nedenlerle, iş piyasasına kısa sürelerle girip çıkmaları kastedilmektedir. Buna karşın *yapısal işsizlik*, belirli bireyleri etkileyen durumlardan çok, ekonomideki büyük dalgalanmalardan kaynaklanan işsizlikleri tanımlamaktadır. Örneğin Britanya'daki ağır sanayinin gerilemesi, daha yüksek düzeyde bir yapısal işsizliğe etkide bulunmuştur (Giddens, 2012: 830).

Bu alan araştırmasında, katılımcıların %45,6'sı aktif olarak iş aradığını söylerken; %54,4'ü iş aramadığını belirtmiştir. İş aramayanların büyük çoğunluğu ev

hanımları, öğrenciler ve hayvancılık-çiftçilik yapanlar oluşturmaktadır. Öte yandan alan araştırması, SYDV'lardan aktif olarak yardım alan vatandaşlara uygulandığından, katılımcılar arasında sağlık sorunları, ileri yaş faktörü, düşük düzeyde eğitim seviyesinde olma gibi sebeplerle iş aramayan kimselerin çoğunlukta olmasına sebep olmuş olabilir. Dolayısıyla katılımcıların büyük çoğunluğu daha çok yörede sanayiciliğin gelişmemesi nedeniyle yapısal nedenlerle işsizken; bir kısmı da yörede hayvancılığın ve tarımın mevsimlik çalışmaya (ırgat) dayanması nedeniyle friksiyonel bir nitelik taşımaktadır.

2.3.3.1. Cinsiyet İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 22: Cinsiyet İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki			İşsiz katılımcıların aktif olarak iş arayıp aramadıkları hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	17	63	80
		%	21,3	78,8	100
	Erkek	f	161	148	309
		%	52,1	47,9	100
Toplam		f	178	211	389
		%	45,8	54,2	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Ailenin ekonomiden farklı ve 'ayrı' bir kişisel hayat alanı olarak ele alınması ve tartışılması kadının konumunun da ev içinde belirlenmesine neden olur. Ev işini somut olarak tanımladığımızda evin içinde ev kadını tarafından yapılan çalışmadır: Yemek, çamaşır yıkama, ütü, dikiş, alışveriş, temizlik anlamında evin ve çocukları n bakımındır. Oysa üretken emek kendi emek gücünün değerini üretir ve kapitalist için artıkdeğer üretir. Ancak sermayeyle değiş tokuş yapan emek artık değer üretebilir düşüncesinden hareketle ev içi emeği üretken emek olamaz. Oysa bu emek erkeğin emek gücünün yeniden üretimine hizmet etmektedir (Karkıner, 2013: 139).

İşsiz erkeklerin %52,1'i, kadınların %21,3'ü aktif olarak iş **aradıklarını** ifade ederken; kadınların %78,8'i, erkeklerin ise %47,9'u aktif olarak iş **aramadıklarını** belirtmiştir. Buna göre aktif olarak iş arayan erkek oranı, kadınlardan fazladır. Bunun anlaşılabilir taraflarından biri araştırmanın yapıldığı evrenle (yer) alâkalıdır. Araştırma daha çok köylerde yaşayanlara yapıldığından, köydeki kadınların aktif olarak iş arama gibi bir kaygılarının olmaması anlaşılabilir bir durumdur. Öte yandan dikkat edildiği üzere erkeklerin yaklaşık yarısı (%52,1), kadınların da yaklaşık beşte biri (%21,3) iş aramaktadır. Bu oranlar oldukça yüksektir. Şu açıdan; köylerde yaşayanların bir şekilde iş arıyor olması köydeki mevcut işlerinden memnun olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu sosyolojik açıdan sorunlu bir tablodur. Çünkü köylerde yaptıkları işten memnun olmayan ve aktif olarak iş arayan bir çoğunluk, köylerin geleceği açısından düşündürücüdür. Bu açıdan köylerde özellikle çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan kişilerin yaptıkları işten memnun olmalarını sağlayacak sosyal politikalar üretmek gerekir.

2.3.3.2. Yaş İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 23: Yaş İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki			İşsiz katılımcıların aktif olarak iş arayıp aramadıkları hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	2	0	2
		%	100	0,0	100
	25-44	f	126	24	150
		%	84,0	16,0	100
	45-64	f	52	127	179
		%	29,1	70,9	100
	65 yaş ve üstü	f	0	63	63
		%	0,0	100	100
Toplam		f	180	214	394
		%	45,7	54,3	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %100'ü, 25-44 yaş aralığındakilerin %84'ü, 45-64 yaş aralığındakilerin %29,1'i aktif olarak iş aradıklarını ifade ederken; 65 yaş ve üstündekilerden aktif olarak iş aradığını söyleyen hiç kimseye rastlanmamıştır. Yaş ile işsiz katılımcıların aktif olarak iş arayıp aramadıkları hususu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yaş aralığı arttıkça iş arayanların oranı düşmüştür. Yaş düştükçe iş arayanların oranı artmaktadır. Bu oran 18-24 yaş aralığına geldiğinde ise %100'e dayanmaktadır.

2.3.3.3. Medeni Durum İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 24: Medeni Durum İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki			İşsiz katılımcıların aktif olarak iş arayıp aramadıkları hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	146	137	283
		%	51,6	48,4	100
	Bekâr	f	19	3	22
		%	86,4	13,6	100
	Boşanmış-Dul	f	10	71	81
		%	12,3	87,7	100
Toplam		f	175	211	386
		%	45,3	54,7	100

(χ^2) P : $0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bekârların %86,4'ü, evlilerin %51,6'sı ve boşanmış dulların %12,3'ü aktif olarak iş aradığını ifade etmiştir. Buna göre sırasıyla en çok bekârlar, ikinci sırada evliler ve son sırada da boşanmış-dullar aktif olarak iş aramaktadırlar.

2.3.3.4. Meslek İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 25: Meslek İle İşsiz Katılımcıların Aktif Olarak İş Arayıp Aramadıkları Hususu Arasındaki İlişki			İşsiz katılımcıların aktif olarak iş arayıp aramadıkları hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	133	108	241
		%	55,2	44,8	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	11	46	57
		%	19,3	80,7	100
	İşsiz	f	33	32	65
		%	50,8	49,2	100
	Diğer	f	1	19	20
		%	5,0	95,0	100
Toplam		f	178	205	383
		%	46,5	53,5	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hayvancılık-çiftçilik yapanların %55,2'si, işsizlerin %50,8'i, öğrenci ve ev hanımlarının %19,3'ü aktif olarak iş aradıklarını belirtmişlerdir. Burada en çok dikkati çeken husus, işsizlerden iş arayanların oranının düşüklüğü ve hayvancılık çiftçilik yapanlardan iş arayanların oranının yüksekliğidir. Sosyal politikaların işsizlerin daha çok işe yönelmesini sağlayacak yollar bulması ve bunların da işe kazandırılmasını sağlayacak yeni yaklaşımlar geliştirmesi gerekmektedir. Zira işsizlerin aktif olarak iş aramaması iş olanaklarının olmamasından kaynaklı olabilir. Burada dikkatleri çeken diğer önemli mesele çiftçilik-hayvancılıkla uğraşanlardan yaklaşık her iki kişiden birisinin aktif iş aradığını söylemesidir. Bu açıdan yörede hayvancılık-çiftçiliğin gelecek vaat eden bir meslek dalı olarak görülmesi yöre ve ülkemiz açısından son derece önemlidir. Yörede hayvancılık-çiftçilikle uğraşanlar münferit teşviklerle destekleniyor olsa da; hayvancılık-çiftçiliğin sorunlarının daha kalıcı politikalarla çözülmesi gerekmektedir.

2.3.4. İŞSİZLERE GÖRE İŞ BULAMAMALARININ EN ÖNEMLİ SEBEBİ

Tablo 26: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi		
İş aradığınız halde iş bulamıyorsanız, sizce, bunun en önemli sebebi nedir?		
	f	%
Sağlık sorunları	131	35,0
Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	110	29,4
Aracı bulamamak	63	16,8
Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	46	12,3
Yetersiz eğitim	11	2,9
Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	10	2,7
Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	3	,8
Toplam	374	100
<i>Std. Error of Mean: ,10840;</i> <i>Std. Deviation: 2,09644;</i> <i>Variance: 4,395;</i> <i>Range: 7,00</i>		

Katılımcıların %35 gibi büyük bir çoğunluğu sağlık sorunları nedeniyle, %29,4'ü bulunduğu yerde iş olanakları olmaması ve yetersiz özlük hakları sebebiyle, %16,8'i aracı bulamadığı, %12,3'ü ev hanımı-öğrenci olduğu veya ileri yaş durumu nedeniyle, %2,9'u yetersiz eğitim, %2,7'si çiftçilik-hayvancılık yaptığı için ve %08,'i de bir uzmanlığı veya deneyimi olmadığı için iş bulamadığını ifade etmiştir. Katılımcılara göre iş bulamamalarının en önemli üç sebebinden biri sağlık sorunları, ikincisi bulundukları yerlerde iş olanaklarının olmaması veya olan iş olanaklarının da özlük haklarını yetersizliği; üçüncüsü ise aracı bulamamaktır. Burada yetersiz eğitim veya uzmanlık-deneyim sahibi olmamaktan kaynaklı iş bulamadığını düşünenlerin oranı (%3,7) ise oldukça düşüktür. Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu yetersiz eğitim veya uzmanlık-deneyim sahibi olma gibi faktörlerin işsizliğin temel sebebi olarak görmemektedirler.

2.3.4.1. Cinsiyet İle İşsizlere Göre İş Bulunamamasının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki

Tablo 27: Cinsiyet İle İşsizlere Göre İş Bulunamamasının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki			İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi							
			Yetersiz eğitim	Aracı bulamamak	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	Sağlık sorunları	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	Toplam
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	0	2	44	0	12	17	1	76
		%	0,0	2,6	57,9	0,0	15,8	22,4	1,3	100
	Erkek	f	11	60	2	3	96	111	9	292
		%	3,8	20,5	0,7	1,0	32,9	38,0	3,1	100
Toplam		f	11	62	46	3	108	128	10	368
		%	3,0	16,8	12,5	0,8	29,3	34,8	2,7	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Kadınların %57,9'u gibi büyük bir çoğunluğu öğrenci, ev hanımı olduğundan ve/veya yaş faktöründen dolayı, %22,4'ü sağlık sorunları nedeniyle, %15,8'i bulunduğu yerde iş olanaklarını bulunmaması ve/veya ücretlerin düşük ve özlük haklarını olmaması gibi sebeple, %2,6'sı da aracı (torpil) olmadığından dolayı iş bulamadıklarını düşünmektedirler. Yetersiz eğitim ve bir uzmanlığının olmamasından dolayı iş bulamadığını düşünen kadın ise hiç yoktur. Bu açıdan yöredeki kadınların çok büyük bir çoğunluğu ev kadınlığını bir meslek/iş gibi görmektedir. Bunda köy yaşantısında kadınların ev işlerinden başka diğer işlere de destek olmasının payı büyüktür. Zira yörede kadınlar ev işlerinin yanı sıra, kışın hayvancılık, yazın da çiftçilik işlerinden aktif olarak görev alabilmektedirler. Erkekler açısından ise erkeklerin %38'i gibi büyük çoğunluğu sağlık sorunları, %32,9'u bulundukları yerde iş olanaklarının olmaması, ücretlerin düşük ve özlük hakların yetersiz olması, %20,5'i aracı bulamamak, %3,8'i yetersiz eğitim, %3,1'i çiftçilik hayvancılık yapıyor olmak, %1'i bir uzmanlık sahibi olmamak veya

deneyim sahibi olmamak, %0,7'si öğrenci olması veya yaş faktörü gibi sebeplerle işsiz olduğunu ve iş bulamadığını söylemektedir. Yörede işsiz erkeklerin iş bulamamasının en önemli sebepleri arasında bulundukları yerde iş olanaklarının olmaması ve mevcut iş olanaklarının da ücretlerinin düşük olması ve özlük haklarının yetersiz olması ve sağlık sorunları gibi faktörler gelmektedir.

2.3.4.2. Yaş İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki

Tablo 28: Yaş İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki			İşsizlere göre iş bulunamamasının en önemli sebebi							
			Yetersiz eğitim	Aracı bulamamak	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	Sağlık sorunları	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	Toplam
Yaş	18-24	f	0	0	0	0	2	0	0	2
		%	0,0	0,0	0,0	0,0	100	0,0	0,0	100
	25-44	f	4	47	13	0	76	8	1	149
		%	2,7	31,5	8,7	0,0	51,0	5,4	0,7	100
	45-64	f	6	16	25	3	30	78	6	164
		%	3,7	9,8	15,2	1,8	18,3	47,6	3,7	100
	65 yaş ve üstü	f	1	0	7	0	2	45	2	57
		%	1,8	0,0	12,3	0,0	3,5	78,9	3,5	100
	Toplam	f	11	63	45	3	110	131	9	372
		%	3,0%	16,9	12,1	0,8	29,6	35,2	2,4	100

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %100'ü bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması gibi nedenlerle iş bulamadığını söylemektedir.

24-45 yaş aralığındakilerin büyük bir çoğunluğu da bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması, %31,5'i aracı bulamaması, %8,7'si öğrenci veya ev hanımı olması, %5,4'ü sağlık sorunları ve %2,7'si de yetersiz eğitim gibi sebeplerle iş bulamadığını düşünmektedir. Bu açıdan 24-45 yaş aralığındakilerin %82,5'i gibi büyük bir çoğunluğu bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, özlük haklarının yetersiz olması ve aracı (torpil) olmadığından iş bulamadığını ifade etmektedir.

45-64 yaş aralığındakilerin %47,6'sı sağlık sorunları, %18,3'ü bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, %15,2'si bir uzmanlık veya deneyim sahibi olmaması, %9,8'i aracı bulamaması, %3,7'si yetersiz eğitim ve %3,7'si de çiftçilik ve hayvancılık yapıyor olması sebebiyle iş bulamadığını belirtmektedir.

65 yaş üstündekilerin %78,9'u sağlık sorunları, %12,3'ü öğrenci ve ev hanımı olması sebebiyle, %3,5'i çiftçilik ve hayvancılık yapıyor olması münasebetiyle, %1,8'i de yetersiz eğitim nedeniyle iş bulamadığını söylemiştir.

Buna göre yaş kategorilerini 18-44 yaş ve 45 ve üstü şeklinde iki kategoride incelediğimizde, 18-44 yaş aralığındakiler birincisi sırada bulundukları yerde iş olanaklarının bulunmaması, özlük haklarının yetersiz olması ve ikincisi sırada torpil (nepotizm) olmaması gibi nedenlerle iş bulamadıklarını düşünmektedirler. 45 yaş ve üstündekiler ise birinci sırada sağlık sorunları ve ikinci sırada bulundukları yerde iş olanaklarının bulunmaması, yetersiz özlük hakların gibi nedenlerle iş bulamadıklarını belirtmektedirler. Bu çerçevede yaş ile işsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.4.3. Medeni Durum İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki

			İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi							
			Yetersiz eğitim	Aracı bulamamak	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve özlük hakların yetersiz olması	Sağlık sorunları	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	Toplam
Medeni Durum	Evli	f	10	51	9	3	91	94	10	268
		%	3,7	19,0	3,4	1,1	34,0	35,1	3,7	100
	Bekâr	f	1	8	1	0	9	1	0	20
		%	5,0	40,0	5,0	0,0	45,0	5,0	0,0	100
	Boşanmış-Dul	f	0	0	36	0	8	33	0	77
		%	0,0	0,0	46,8	0,0	10,4	42,9	0,0	100
Toplam		f	11	59	46	3	108	128	10	365
		%	3,0	16,2	12,6	0,8	29,6	35,1	2,7	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Evlilerin %35,1'i gibi büyük bir çoğunluğu sağlık sorunları, %34'ü bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük haklarının yetersiz olması gibi sebeplerle iş bulamadığını, %3,7'si yetersiz eğitim, %3,7'si hayvancılık ve çiftçilikle uğraşıyor olması, %3,4'ü öğrenci veya ev hanımı olması nedeniyle iş bulamadığını ifade etmiştir. Evlilerin büyük bir çoğunluğu başta sağlık sorunları olmak üzere, özellikle bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, yetersiz özlük hakları gibi sebeplerle iş buladığını söylemiştir. Çalışmanın evreni çeşitli sebeplerle SYDV'larından yardım alan vatandaşlardan olduğundan bunların arasında çeşitli sağlık sorunları

yaşayanların var olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda devletin özellikle sağlık sorunları yaşayanları, mümkünse iş hayatına kazandırabilecek sosyal politikalarını arttırması gerekmektedir.

Öte yandan bekârların %45 gibi büyük bir çoğunluğu bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması gibi sebeplerle iş bulamadığını, %40'ı gibi yine önemli bir çoğunluğu aracı bulamadığı, %5'lik kesimleri de yetersiz eğitim, sağlık sorunları, öğrenci veya ev hanımı olması gibi nedenlerle iş bulamadığını söylemektedir. Buna göre bekarların çok büyük bir çoğunluğu açısından iş bulunamamasının temel nedenlerinden biri bulundukları yerde iş olanaklarının bulunmaması, yetersiz özlük hakları ve aracı bulunamaması durumudur.

Boşanmış dulların ise %46,8'i öğrenci ev hanımı olması, %42,9'u sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını söylerken; %10,4'ü bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, kötü özlük hakları sebebiyle iş bulamadığını düşünmektedir. Buna göre boşanmış-dulların kendilerini potansiyel çalışan, iş insanı olarak görmedikleri söylenebilir. Zira boşanmış dulların 89,7'si gibi çok büyük bir çoğunluğu ev hanımı olduğu ve sağlık sorunları bulunduğu için iş aramamaktadır.

Bu çerçevede medeni durum ile işsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.4.4. Meslek İle İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi Arasındaki İlişki

			İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi							
			Yetersiz eğitim	Aracı bulamamak	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi	Sağlık sorunları	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	Toplam
Katılımcıların Meslekleri	Hayvancılık-Çiftçilik	f	7	45	3	3	86	76	9	229
		%	3,1	19,7	1,3	1,3	37,6	33,2	3,9	100
	Ev hanımı-Öğrenci	f	0	0	36	0	9	10	1	56
		%	0,0	0,0	64,3	0,0	16,1	17,9	1,8	100
	İşsiz	f	3	17	5	0	12	20	0	57
		%	5,3	29,8	8,8	0,0	21,1	35,1	0,0	100
	Diğer	f	1	0	0	0	1	17	0	19
		%	5,3	0,0	0,0	0,0	5,3	89,5	0,0	100
Toplam		f	11	62	44	3	108	123	10	361
		%	3,0	17,2	12,2	0,8	29,9	34,1	2,8	100
<i>(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.</i>										

Hayvancılık-çiftçilik yapanların %37,6'sı gibi büyük bir çoğunluğu, iş bulamamasının en önemli sebebinin, bulundukları yerde iş olanaklarının olmaması ve özlük haklarının yetersiz olması, %33,2'si sağlık sorunları, %19,7'si aracı bulamaması, %3,9'u çiftçilik hayvancılıkla uğraşması, %3,1'i yetersiz eğitim, %1,3'ü öğrenci-ev hanımı olması ve %1,3'ü de bir uzmanlığı bulunmaması olduğunu düşünmektedir.

Ev hanımı-öğrencilerin %64,3'ü gibi büyük bir çoğunluğu işsizliğinin en önemli sebebinin ev hanımı/öğrenci olması, %17,9'u sağlık sorunları, %16,1'i bulundukları yerde iş olanağının olmaması-özlük haklarının yetersiz olmasından kaynaklı

olduğunu düşünmektedirler. Burada daha önce ifade edildiği üzere ev hanımlarının iş bulamamasının en önemli nedenini ev hanım olmasına bağlamasının çeşitli altyapısal nedeni vardır. Bunlardan biri, yörede kadınlar için ev hanımlığı doğal bir meslek olarak görülmektedir. Bu açıdan nitelikli bir eğitim almamışsa, ev hanımlığı kadınlar için olağan bir meslek olarak görülmektedir. İkincisi ise ev hanımlığının ev işleri dışında ek külfetlerinin de olmasıdır. Nitekim ev hanımları yazın çiftçilik, kışın hayvancılık işlerinin önemli bir parçasıdır.

İşsizlerin ise %25,1'i gibi büyük bir çoğunluğu sağlık sorunlarının, %29,8'i aracı bulamamasının, %21,1'i bulundukları yerde iş olanaklarının olmamasının, %8,8'i ev hanımı-öğrenci olmasının, %5,3'ü de yetersiz eğitiminin iş bulmasının önündeki en önemli engel olduğunu düşünmektedirler. Buna göre, işsizlere göre işsiz olmalarının en önemli sebeplerinin başında sağlık sorunları gelmektedir. Sık sık ifade edilmek durumunda olduğu üzere, çalışmanın örneklemini SYDV'larından yardım alan vatandaşlardır. Dolayısıyla bunlar içinde çeşitli şekillerde sağlık sorunları bulunan vatandaşlar da vardır. Öte yandan işsizler için 'adam bulmak' da iş bulma sürecinde önemli hususlardan biridir.

Bir başka açıdan da, katılımcılardan, iş bulamamasının en önemli nedenini sağlık sorunları, yetersiz eğitim ve aracı bulunamaması olduğunu düşünenlerin en büyük çoğunluğunu işsizler, öğrenci-ev hanımı olmalarını işaret edenlerin en büyük çoğunluğunu öğrenciler-ev hanımları, bir uzmanlık sahibi olmamalarını ve bulundukları yerde iş olanağı olmadığını söyleyenlerin en büyük çoğunluğunu hayvancılık-çiftçilik yapanlar oluşturmaktadır.

2.3.5. KATILIMCILARIN SAHİP OLDUKLARI SOSYAL GÜVENCE TÜRÜ

Tablo 31: Katılımcıların Sahip Oldukları Sosyal Güvencelerinin Türü		
Sosyal güvenceniz var mı? Varsa sosyal güvencenizin türü nedir?	f	%
Yeşil Kart (Primini devlet ödüyor)	398	<i>100</i>
SSK (Kendisi veya anne-baba-çocuğundan)	0	<i>0,0</i>
Emekli Sandığı (Kendisi veya anne-baba-çocuğundan)	0	<i>0,0</i>
Bağkur (Kendisi veya anne-baba-çocuğundan)	0	<i>0,0</i>
Özel Sigorta	0	<i>0,0</i>
Genel Sağlık Sigortası (Primini kendisi ödüyor)	0	<i>0,0</i>
Toplam	398	<i>100</i>

Katılımcıların tamamı (%100) primini devletin ödediği yeşil kart kullanmaktadır. Bu durum aynı zamanda SYDV'larından yardım alınabilmesinin de genel koşullarından biridir. SYDV'larından yardım alabilme genel koşulları başında aylık gelirin asgari ücretin 1/3 den az olması gerekmektedir. Genel Sigortasında bu durum G0 olarak adlandırılmaktadır, başvuru yapan kişilerin gelir durumlarının asgari ücretin 1/3 den fazla olması durumunda zaten G0 çıkmamaktadır. Bu noktada vakıftan yardım alan kişilerden istisnai durumlar hariç tamamı G0 (Yeşil Kart)'lıdırlar. Verilen yardımlarda istisnai durum olarak adlandırdığımız durumlarda; başta şehit ve gazi yakınları gelmektedir. Bu kişiler bu durumlarından dolayı maaş alıyor olsalar da istisnai durumlarında kendilerine ayni ve nakdi yardımlar verilmektedir, her yılın ramazan ve kurban bayramlarında vatandaşa verilen bayram yardımlarından şehit ve gazi yakınları da faydalandırılmakla beraber ayni olarak verilen kömür yardımlarından da koşulsuz yararlanmaktadırlar. Bununla beraber ciddi sağlık durumlarında vatandaşa alınabilecek tıbbi cihaz ve sağlık yardımlarında gerekli görülmesi ve müteveli heyeti tarafından kabul edilmesi durumunda tek seferlik sağlık yardımları da verilmektedir. Tek seferlik yardımlara SYDV başkanlıklarının sorumluluk bölgesinde vatani görevini yapmakta bulunan muhtaç Mehmetçiklerde eklenebilir, bölgede askerlikleri sırasında acil ihtiyaçları için başvuru yapan Mehmetçiklerin resmi ikametgâhlarının bulunduğu SYDV başkanlıkları ile iletişime geçilerek

G0'lı olup olmadıkları, maddi durumları hakkında görüş alınmasının akabinde Mütevelli Heyetinin uygun görmesi ile yardım yapılmaktadır.

2.3.6. SOSYAL GÜVENCESİ OLMAYAN KATILIMCILARIN, SOSYAL GÜVENCE YAPTIRMAMA VEYA YAPTIRAMAMA NEDENLERİ

Tablo 32: Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri		
Sosyal güvenceniz yok ise neden yaptırmadınız?	f	%
Düzenli bir işimin olmaması	194	50,1
Maddi imkânsızlıklardan dolayı	99	25,6
Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum	94	24,3
Toplam	387	100
<i>Std. Error of Mean: ,05516;</i> <i>Std. Deviation: 1,08515;</i> <i>Variance: 1,178;</i> <i>Range: 3,00.</i>		

Dar anlamda sosyal güvenlik, “gelir transferinin toplumsal düzeyde gerçekleştirilmesine yönelik mekanizmaların ve bunları düzenleyen hukuk düzeninin bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre, hangi tehlikelerin, hangi zararlarının, nasıl ve ne miktarda-seviyede karşılanacağını belirlenmesi dar anlamda sosyal güvenlik tanımını gerekli kılmıştır. Bu çerçevede, insanların tanımlanmış sosyal risklerle (hastalık, iş kazaları, meslek hastalıkları, analık, yaşlılık, malullük, ölüm, işsizlik, aile gelirinin yetmezliği) karşılaşmaları hâlinde ortaya çıkan gelir kesilmesinin/azalmasının telafi edilmesi ve tedavi ihtiyacının karşılanması için ortaya çıkan gider artışlarının karşılanması anlamına gelmektedir. Sayılan bu tehlikeler ILO, tarafından belirlenen sosyal güvenlik risklerini oluşturmaktadır. Geniş anlamda sosyal güvenlik dar anlamdaki sosyal güvenliğin anlam ve kapsamını genişleterek, sebebi ne olursa olsun muhtaçlık ve yoksulluk yaratan her türlü duruma karşı korunma garantisi sağlanması anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla sosyal güvenlik, sosyal politika ile anlam ve kapsam bakımından bütünleşmektedir. Dar anlamda sosyal güvenliğin kapsamına giren tehlikelere ilaveten aile, konut, şehirleşme, eğitim, meslek seçimi, istihdam, sağlık ve hijyen, iş sağlığı ve güvenliği, ülke içi yer değiştirme ve uluslar arası göç gibi

yoksulluk yaratma riski bulunan her durum geniş anlamda sosyal güvenliğin ilgi alanına girmektedir. Geniş anlamda sosyal güvenli;

- a) Fertlere ve ailelerine ekonomik güvence sağlamak,
- b) ‘Önlemek, ödemekten ucuzdur’ anlayışına uygun olarak sosyal güvenliğin önleyici fonksiyonunu güçlendirmek,
- c) Kişiliğin serbestçe geliştirilmesi ve insan mutluluğunun artırılması, amaçlarını da kapsamına almış tedbirler bütünüdür” (Alper, 2012: 124).

Sosyal güvenliğin amacı ve önemi şöyle ifade edilebilir (aofdestek.net):

İktisadi Önemi: Sosyal güvenli, özünde iktisadi güvenliktir. Sosyal güvenli ile sağlanan şey gelir garantisidir. Sosyal güvenli bir başka açıdan bakıldığında bir tasarruf sistemidir. Kişiler tehlikelerin sonuçlarına ve muhtaçlık riskine karşı mücadele aracı olarak tasarruf yaparlar. Dolayısı ile sosyal güvenli sistemleri toplam tasarruf miktarını artırıcı bir etki yaratır.

Hukuki Önemi: Sosyal güvenliğin bir hak olarak kabul edilmiş olması, kişinin sosyal güvenliğe kavuşması yönünden önemli bir garanti sağlar. Geçmişte bireyler ve toplum sosyal güvenliğini sağlamak için kendi imkânları ile sorunu çözmek zorunda kalmaktaydı. Hâlbuki sosyal güvenli hakkının kabul edilmesi ile bu güvenliği sağlama yükümlülüğünü devlet üstlenmiş olmakta, sosyal güvenli hakkının hayata geçirilmesi ile sosyal güvenli ihtiyacı bütün vatandaşlar bakımından giderilmiş olmaktadır.

Siyasi Önemi: Sosyal güvenliğin bir insan hakkı olarak kabul edilmesi ve bütün vatandaşların sosyal güvenli şemsiyesine alınması devletin siyasi birlik ve bütünlüğüne de büyük ölçüde katkı sağlar. Çünkü devlet toplumun siyasi birliğini temsil eden bir organizasyondur.

Katılımcıların %50,1’i düzenli bir işi olmadığı için, %25,6’sı maddi imkânsızlıklardan dolayı, %24,3’ü de nasıl yaptırılabilceğini bilmediğinden

sosyal güvence yaptırmamıştır. Bu açıdan katılımcıların yaklaşık %75'i gibi büyük bir oranı düzenli bir işi olmadığı ve biraz da bundan dolayı maddi imkânsızlıklardan dolayı, sosyal güvence yaptıramazken; yaklaşık %25 gibi büyük bir oranı ise sosyal güvenliğin ne olduğunu ve nasıl yaptırılacağı bilmemektedir. Bu büyük oranın azaltılması ve mümkün olduğu kadar vatandaşın sosyal güvence yaptırabilmesi için çeşitli kampanyalar yapılmalı ve çeşitli politikalar oluşturulmalıdır.

2.3.6.1. Cinsiyet İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki

Tablo 33: Cinsiyet İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki			Sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri			Toplam
			Maddi imkânsızlıklardan dolayı	Düzenli bir işimin olmaması	Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum	
Cinsiyet	Kadın	f	17	15	47	79
		%	21,5	19,0	59,5	100
	Erkek	f	80	176	45	301
		%	26,6	58,5	15,0	100
Toplam		f	97	191	92	380
			25,5	50,3	24,2	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Kadınların %59,5'i gibi çok büyük bir çoğunluğu sosyal güvenceyi nasıl yaptıracağını bilmediğinden, %21,5'i maddi imkânsızlıklardan dolayı, %19'u ise düzenli bir işinin olmaması sebebiyle sosyal güvence yaptırmadığını söylemektedir. Buna göre kadınların sosyal güvenceyi nasıl (ve neden) yaptıracağı hususunda bilgi sahibi olmaması, bu konuda kadınların bilgilendirilmesi üzerine ayrıca bir çalışmanın yapılması gerekliliğini, net bir şekilde ortaya koymaktadır. Erkeklerin ise %58,5'i gibi büyük bir çoğunluğu düzenli bir işinin olmaması,

%26,6'sı maddi imkânsızlıklardan dolayı, %15'de nasıl yaptıracığını bilmemesi sebebiyle sosyal güvence yaptırmamıştır. Buna göre yörede erkeklerin sosyal güvence yaptırmamalarının en önemli sebeplerinin başında erkeklerin düzenli bir işinin olmaması gelmektedir. Burada aslında yöredeki erkeklerin büyük bir çoğunluğu hayvancılık ve çiftçilik yapmaktadır. Hayvancılık daha çok kış aylarında, çiftçilik ise yaz aylarında iş yükü getirmektedir. Ancak bu işlerin gelirleri devlet nezdinde kayıt alınmadığından, çalışanlar sigorta gibi özlük haklara sahip olamadığı gibi, devlet açısından da bir vergi kaybına sebep olabilmektedir. Bu bağlamda cinsiyet ile sosyal güvence yaptırmama nedeni arasında anlamlı bir farklılık vardır. Erkeklerin daha çok düzenli bir işi olmaması sebebiyle sosyal güvence yokken; kadınların, daha çok, nasıl sosyal güvence yaptıracaklarını bilmedikleri için sosyal güvenceleri yoktur. Anketin bu kısmında verilen cevaplarda, bölgede yaşayan vatandaşların büyük bir çoğunluğunda G0 yani eski tarihlerdeki ismiyle Yeşil Kart kullanarak sağlıktan ücretsiz yararlanabildiği gibi SYDV başkanlıklarından verilen yardımlardan da yararlanma imkanı olduğu için vatandaşların büyük bir çoğunluğu, Bağ-kur veya dışarıdan sigorta primi yatırma gibi sosyal güvence yollarını tercih etmemektedirler. İlerleyen yaşlarda da sürekli değişim içinde olan sisteme yabancı kalan vatandaşlar ve eşlerini kaybeden bayanlar emeklilik yolları hakkında yeterince bilgili olmamaktalar.

2.3.6.2. Yaş İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki

Tablo 34: Yaş İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki			Sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri			Toplam
			Maddi imkânsızlıklardan dolayı	Düzenli bir işimin olmaması	Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum	
Yaş	18-24	f	0	2	0	2
		%	0,0	100	0,0	100
	25-44	f	24	110	13	147
		%	16,3	74,8	8,8	100
	45-64	f	57	68	53	178
		%	32,0	38,2	29,8	100
	65 yaş ve üstü	f	18	12	28	58
		%	31,0	20,7	48,3	100
Toplam		f	99	192	94	385
		%	25,7	49,9	24,4	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin hepsi düzenli bir işinin olmaması sebebiyle sosyal güvence yaptıramadıklarını söylemektedir.

25-44 yaş aralığındakilerin %74,8'i düzenli bir işi olmadığı, %16,3'ü maddi imkansızlıklardan ve %8,8'i nasıl yaptırabileceğini bilmediğin sosyal güvencesi olmadığını söylemektedir. 18-44 yaş aralığındakilerin büyük bir çoğunluğu açısından, sosyal güvencelerinin olmamasının en önemli sebebi, düzenli işlerinin olmamasıdır. Burada bir kez daha özellikle genç kesim arasında iş ve işsizliğin önemi anlaşılmaktadır. Düzenli bir iş kişinin, sosyal hayatta sistemin daha değerli bir parçası olması, sağlıklı ve iyi nitelikli bir yaşam sürmesi açısından son derece önemli bir rolü ve işlevi vardır.

45-64 yaş aralığındakilerin %38,2'si düzenli işinin olmaması, %32'si maddi imkansızlıklardan ve %29,8'i ise nasıl yaptıracağını bilemediğinden sosyal güvenceleri olmadığını söylemektedir.

65 yaş ve üstündekilerin ise %48,3'ü gibi çok büyük bir çoğunluğu nasıl yaptıracağını bilmediğinden, %31'i maddi imkânsızlıklardan ötürü, %20,7'si de düzenli bir işinin olmaması sebebiyle sosyal güvencesi olmadığını ifade etmişlerdir.

Buna göre 45 yaş ve üstündekiler açısından özellikle nasıl sahip olacağını bilememekten kaynaklı sosyal güvence yaptırmayanların oranı artmaktadır.

Başka bir açıdan da yaş arttıkça nasıl yaptırılacağını bilmediğinden ve maddi imansızlıklardan dolayı sosyal güvence yaptırmayanların oranı artmış; düzenli bir işi olmadığı için sosyal güvence yaptıramadığını söyleyenlerin oranı düşmüştür. Diğer bir deyişle yaş azaldıkça (gençlerde), düzenli bir işi olmadığı için sosyal güvence yaptırmadığını söyleyenlerin oranı artmıştır. Bu açıdan yaş ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.6.3. Medeni Durum İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki

Tablo 35: Medeni Durum İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki			Sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri			Toplam
			Maddi imkânsızlıklardan dolayı	Düzenli bir işinin olmaması	Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum	
Medeni Durum	Evli	f	74	162	39	275
		%	26,9	58,9	14,2	100
	Bekâr	f	4	17	1	22
		%	18,2	77,3	4,5	100
	Boşanmış-Dul	f	18	13	50	81
		%	22,2	16,0	61,7	100
Toplam		f	96	192	90	378
		%	25,4	50,8	23,8	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Evlilerin %58,9'u büyük bir çoğunluğu, düzenli bir işi olmaması sebebiyle, %26,9'u maddi imkânsızlıklardan dolayı, %14,2'si de nasıl yaptıracağını bilmediğinden sosyal güvence yaptırmadığını ifade etmiştir. Bekârların büyük çoğunluğu olan %77,3'ü düzenli bir işleri olmadığı için, %18,2'si maddi imkânsızlıklardan dolayı, %4,5'i de nasıl yaptıracağını bilmediğinden sosyal güvence yaptırmadığını belirtmiştir. Boşanmış/dulların ise %61,7'si gibi büyük bir çoğunluğu nasıl yaptırabileceğini bilmediğinden, %22,2'si maddi imkânsızlıklardan, %16'sı da düzenli işi olmadığından sosyal güvence yaptırmadığını söylemiştir. Buna göre evli ve bekârların büyük çoğunluğu düzenli işlerinin olmaması ve maddi imkânsızlıklardan dolayı sosyal güvence yaptırmazken; boşanmış/dulların büyük çoğunluğu nasıl yaptırılacağını bilmediğinden ve maddi imkânsızlıklardan dolayı sosyal güvence yaptırmamıştır. Bu çerçevede (χ^2) $p: 0,00 < 0,05$ olduğundan) medeni durum ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.6.4. Meslek İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki

Tablo 36: Meslek İle Sosyal Güvencesi Olmayan Katılımcıların, Sosyal Güvence Yaptırmama Nedenleri Arasındaki İlişki			Sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri			Toplam
			Maddi imkânsızlıklardan dolayı	Düzenli bir işimin olmaması	Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum	
Katılımcıların Mesleği	Hayvancılık-Çiftçilik	f	55	156	28	239
		%	23,0	65,3	11,7	100
	Ev hanımı-Öğrenci	f	12	10	32	54
		%	22,2	18,5	59,3	100
	İşsiz	f	24	19	19	62
		%	38,7	30,6	30,6	100
	Diğer	f	6	4	9	19
		%	31,6	21,1	47,4	100
Toplam	f	97	189	88	374	
	%	25,9	50,5	23,5	100	

(χ^2) *P*: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hayvancılık-çiftçilik yapanların %65,3'ü olan büyük bir çoğunluğu düzenli bir işi olmaması sebebiyle, %23'ü maddi imkansızlıklardan dolayı ve %11,7'si de nasıl yaptırabileceğini bilmediği için sosyal güvence yaptırmadığını söylemiştir. Buna göre hayvancılık-çiftçilikle uğraşların çok büyük çoğunluğu açısından, sosyal güvence yaptıramamalarının en büyük sebebi düzenli bir işlerinin olmamasıdır. Yörede çiftçilik daha çok ticarete yönelik olarak değil; temelde yapılan hayvancılığa destek olmak için yapılmaktadır. Hayvan ticareti ise genellikle yılın yaz aylarında canlanmakta ve sıcak para getirmektedir. Bu durumdan kaynaklı olarak çiftçilik-hayvancılıkla ilgilenenlerin temel sorunlarından biri, (iyi kazananlarda dâhil) gelirin düzenli olmamasıdır.

Ev hanımı-öğrencilerin %59,3'ü olan büyük çoğunluğu nasıl sosyal güvence yaptırabileceğini bilmediğinden, %22,2'si maddi imkânsızlıklardan dolayı, %18,5'i de düzenli bir işi olmaması sebebiyle sosyal güvence yaptırmamıştır. Buna göre ev hanımları-öğrencilerin büyük çoğunluğuna göre, sosyal güvence yaptıramamalarının en önemli sebebi nasıl sosyal güvence yaptırılabilirliğini bilmemeleridir. Yörede kadınlar daha ev işleriyle ilgilenmektedirler. Kamusal alan ise daha çok erkekler açıktır. Bunun bir sonucu olarak kadınların büyük çoğunluğunun sosyal güvencenin ne olduğunu, nasıl yaptırılabilirliğini bilmemesi hususu anlaşılabilir bir şeydir.

İşsizlerin %38,7'si maddi imkânsızlıktan dolayı, %30,6'sı düzenli işinin olmaması nedeniyle, %30,6'sı da nasıl yaptırabileceğini bilmediği için sosyal güvence yaptırmamıştır. İşsizlerin ise büyük bir çoğunluğu maddi imkânsızlıklardan dolayı sosyal güvence yaptırmamıştır. Burada maddi imkânsızlıklar ve düzenli işin olmaması arasında sebep-sonuç ilişkisi de vardır. Neticede düzenli işin olmayanlar, daha fazla maddi imkânsızlıklar yaşayabilir.

Başka bir açıdan da sosyal güvence yaptırmamasının en önemli sebebini maddi imkânsızlıklara bağlayanların büyük çoğunluğunu (%38,7) işsizler, düzenli iş olmamasına dayandıranların büyük çoğunluğunu (%65,3) hayvancılık çiftçilik yapanlar, sosyal güvencenin ne olduğunu bilmemesine ve nasıl yapılacağı hakkında fikir sahibi olmamasına dayandıranların büyük çoğunluğunu (%59,3) ise ev hanımları oluşturmaktadır. Bu çerçevede meslek ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların, sosyal güvence yaptırmama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.7. KATILIMCILARIN YAŞADIKLARI HANE TİPİ VE YAŞADIKLARI HANEDEKİ KİŞİ SAYISI

Tablo 37: Katılımcıların Yaşadıkları Hane Tipi ve Yaşadıkları Hanedeki Kişi Sayısı					
Hane halkı türünüz nedir?			Hanenizde kaç kişi yaşıyor?		
	f	%		f	%
Çekirdek Aile (Anne-Baba-Çocuk)	325	86,9	1-4 kişi	141	35,6
Geniş Aile (Anne-Baba-Hala-Dede-Çocuk vb.)	49	13,1	5-9 kişi	240	60,6
			10 kişi ve üzeri	15	3,8
Toplam	374	100	Toplam	396	100
Std. Error of Mean: ,01747; Std. Deviation: ,33787; Variance: ,114; Range: 1,00.			Std. Error of Mean: ,02722; Std. Deviation: ,54170; Variance: ,293; Range: 2,00.		

Aile “akraba bağlantılarıyla doğrudan doğruya bağlanan, yetişkin üyelerin çocuklara bakma sorumluluğunu üstlendiği bir insanlar topluluğudur” (Giddens, 2012: 246). Ailenin “birincil işlevi, biyolojik ve kültürel yeniden üretimdir; yani, çocukların dünyaya getirilmesi ve büyütülmesidir. Aile, farklı kültürlerde ve toplumlarda farklı biçimlerde tanımlanabilir ve farklı bileşenlerden oluşabilir. Modern toplumlarda en sık rastlanılan aile biçimi, “çekirdek aile”dir. Çekirdek aile, birbirleriyle evlilik bağıyla bağlı iki yetişkin ile çocuklarından oluşur. Geniş aile ise ikiden fazla kuşağın oluşturduğu bir aile türüdür. Burada evli olan çocuklar da kendi çocuklarıyla birlikte, anne ve babalarının oluşturduğu haneye dâhil olurlar” (Bora, 2012: 81-83).

“Ferhunde Özbay’a göre kapitalizm öncesi dönemde Türkiye’de geniş aile normları geçerlidir. Özellikle tarımsal yapıda 1950’lerde kırsal alanlarda toprakta özel mülkiyetin artması ve köylülerin küçük meta üreticilerine dönüşmeleri tarımda kapitalist dönüşümün önünü kapatır. Küçük meta üreticisi işletmelerde iş bölümü aile içerisinde yaşa ve cinsiyete göre farklılaşır ve burada bahsi geçen aile ise çekirdek ailedir. Türkiye’de aile yapısına baktığımızda tek bir aile yapısını görmek mümkün değildir. 1968 yılında yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ataerkil geniş aile Türkiye’de toplam hanelerin beşte birini oluşturur. Dahası

aileler çekirdek ailelere dönüşse bile Batı'daki anlamı ile izole olmuş bir çekirdek aileden bahsetmek oldukça zor görünmektedir. Alan Duben (2002)'in de belirttiği gibi geniş aile çözülsün bile Türkiye'de akrabalık ilişkileri varlığını devam ettirmektedir" (Kırkner, ty: 66).

Bu alan araştırmasında, katılımcıların %86,9'u çekirdek halinde yaşayanlardan oluşurken; %13,1'i de geniş ailelerden oluşmaktadır. Katılımcıların %60,6'sı 5-9 kişilik bir ailede, %35,6'sı 1-4 kişilik bir ailede ve %3,8'i 10 kişi ve üzeri kişinin yaşadığı bir ailede yaşamaktadır. Bu açıdan kentleşmenin arttığı ülkemizde, çekirdek ailelerin sayısında her zaman daha fazla artış olurken; geniş aile, yörenin bir özelliği olarak varlığını sürdürmektedir.

2.3.8. KATILIMCILARIN YARDIMLARI NEREDEN VE NASIL ALABİLECEKLERİ HUSUSUNDAKİ BİLGİLENME KANALLARI/KAYNAKLARI

Tablo 38: Katılımcıların Yardımları, Nereden Ve Nasıl Yardım Alabilecekleri Hususundaki Bilgilenme Kanalları/Kaynakları		
Sosyal yardım edinebileceğinizden nereden ve nasıl haberdar oldunuz?		
	f	%
Akraba/komşu/tanıdıklardan	171	43,3
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından	151	38,2
Muhtardan – imamdan – öğretmenden	72	18,2
Televizyon, radyo gibi Kitle İletişim Araçlarından	1	,3
Toplam	395	100
Std. Error of Mean: ,05901; Std. Deviation: 1,17278; Variance: 1,375; Range: 3,00.		

Katılımcıların %43,3'ü gibi büyük bir çoğunluğu sosyal yardımın nereden nasıl ve nasıl alınabileceğine dair bilgiyi akraba, komşu ve tanıdıklarından, %38,2'si SYDV'lerinin kendisinden, %18,2'si muhtardan, imamdan, öğretmenden ve %0,3'ü de kitle iletişim araçlarından öğrenmişlerdir. Buna göre sosyal yardımlaşma fonunun yardımları ve bunların kapsamı akraba, komşu ve tanıdık

sohbetlerinde mevzu bahis yapılmaktadır. Bu da sosyal yardımlaşma Vakıflarının halk nezdinde nasıl bir etkiye sahip olduğunun önemli bir göstergesidir.

2.3.9. KATILIMCILARIN SYDV HARIÇ, BAŞKA BİR KURUMDAN YARDIM ALIP ALMADIKLARI HUSUSU

Tablo 39: Katılımcıların SYDV Hariç, Başka Bir Kurumdan Yardım Alıp Almadıkları Hususu		
Şimdiye kadar SYDV hariç başka bir kurumdan yardım aldınız mı?		
	f	%
Sadece SYDV'dan yardım aldım	397	99,3
Komşular – Akrabalar ve çocuklar/damatlar/gelinler	2	,5
Kızılay- SHÇEK'dan (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) gibi Devletin diğer kurumlarından yardım aldım	1	,3
Toplam	400	100
<i>Std. Error of Mean: ,01222;</i> <i>Std. Deviation: ,24444;</i> <i>Variance: ,060;</i> <i>Range: 4,00</i>		

Katılımcıların %99,3'ü gibi çok büyük bir oranı sadece SYDV'larından yardım almıştır. Bunun yanı sıra %,5'i komşular, akrabalardan ve %0,3'ü gibi çok küçük bir oranı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan yardım almıştır. Bu da SYDV'larının, yörede, ihtiyacı olan vatandaşa destek olan tek kurum/kişi olduğunu göstermektedir. Bu da SYDV'larının rolünü ve önemini göstermesi açısından son derece önemlidir.

2.3.10. KATILIMCILARIN SYDV'LARINDAN ALDIKLARI YARDIM TÜRLERİ

Tablo 40: Katılımcıların Şimdiye Kadar Sydv'larından Hangi Tür Yardımları Aldıkları Hususu				
Şimdiye kadar SYDV'larından hangi tür yardım aldınız? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)		Aldım	Almadım	Toplam
Yakacak yardımı	f	355	43	398
	%	89,2	10,8	100
Diğer aile yardımı	f	342	53	395
	%	86,6	13,4	100
Gıda yardımı	f	256	141	397
	%	64,5	35,5	100
Şartlı nakit transferi eğitim sağlık yardımı (nakit yardım)	f	235	59,6	394
	%	59,6	40,4	100
Diğer sağlık yardımları	f	82	313	395
	%	20,8	79,2	100
Barınma yardımı	f	74	316	390
	%	19,0	81,0	100
Sağlık yardımı (Tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz)	f	28	364	392
	%	7,1	92,9	100
Terör mağdurları yardımı	f	3	389	392
	%	,8	99,2	100
Aşevi yardımı	f	0	390	390
	%	0,0	100,0	100

Katılımcılar bu soruya şimdiye kadar SYDV'larından hangi tür yardım aldıklarını birden fazla şık işaretleyerek cevap vermişlerdir. Bu çerçevede katılımcıların %89,2'si gibi çok büyük bir çoğunluğu yakacak yardımı almıştır. Bu oran alınan yardımlar içinde en yüksek olanıdır. Bunun yanı sıra %86,6'sı diğer aile yardımı, %64,5'i gıda yardımı, %59,6'sı şartlı nakit transferi eğitim ve sağlık yardımı, %20,8'i diğer sağlık yardımları, %19'u barınma yardımı, %7,1'i sağlık yardımı (Tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz) ve %0,8'i terör mağdurları yardımı almıştır. Burada dikkat edilmesi gereken husus sağlık yardımının birkaç başlık altında yapılıyor olmasıdır. Bu açıdan şartlı nakit yardımı, diğer sağlık yardımları

ve sağlık yardımı başlıkları bir arada düşünüldüğünde, sosyal yardımlar içinde sağlık yardımının büyük bir yer kapladığı da anlaşılabacaktır. Bu hususlarda göz önünde bulundurmak kaydıyla, en fazla rağbet gören yardımlar, sırasıyla, yakacak yardımı; diğer aile yardımı; gıda yardımı; şartlı nakit transferi eğitim sağlık yardımı (nakit yardım); diğer sağlık yardımları; barınma yardımı; sağlık yardımı (Tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz); terör mağdurları yardımı yapılmaktadır.

2.3.11. KATILIMCILARIN SOSYAL YARDIMI YOKSULLARA VERİLMESİ GEREKEN BİR HAK OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU

Tablo 41: Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu		
Sosyal yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüyor musunuz?		
	f	%
Evet	337	85,1
Hayır	59	14,9
Toplam	396	100
Std. Error of Mean: ,01792; Std. Deviation: ,35653; Variance: ,127; Range: 1,00		

Katılımcıların %85,1'i sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olduğunu düşünürken; %14,9'u bir hak olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Burada görüldüğü üzere katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu açısından, sosyal yardımlar yoksullara verilmesi gereken bir haktır. Anketin bu kısmında vatandaşların büyük bir çoğunluğunun yardımları bir hak olarak görmesinde başlıca nedenler son yıllarda sosyal yardımlardaki çeşitlilik ve artıştan dolayı vatandaşların büyük bir çoğunluğu çeşitli isimlerde sosyal yardım almaktadırlar. Bu çeşitlilik ve artıştan dolayı vatandaşlar toplumun geniş bir kesiminin yararlandığı bu yardımların en az birinden yararlanmayı kendilerinde hak olarak görmektedirler.

2.3.11.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmeme Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 42: Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmeme Durumu Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	75	5	80
		%	93,8	6,3	100
	Erkek	f	254	54	308
		%	82,5	17,5	100
Toplam		f	329	59	388
		%	84,8	15,2	100

(χ^2) P : 0,01<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,01<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Kadınların %93,8'i sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görürken; %6,3'ü bunu mutlak bir hak olarak nitelendirmemektedirler. Erkeklerin ise %82,5'i sosyal yardımı yoksullara verilen bir hak olarak nitelendirirken; %17,5'i bir hak olarak görmemektedir. Burada görüldüğü üzere cinsiyet ile sosyal yarımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmeme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır. Şöyle ki, kadınların çok büyük bir oranı (%93,8), erkeklere göre (%82,5) daha fazla devletin yaptığı sosyal yardımları bir hak olarak görebilmektedirler. Kadınların, erkeklerden daha çok bunu bir hak olarak görebilmeleri, çalışmanın evreniyle de alakalıdır. Zira araştırmanın metodolojisinde belirtildiği üzere, çalışmanın evreni ve sınırlılıkları, SYDV'larından yardım alan, aylık geliri 395 TL'nin altındaki vatandaşlardır. Bundan mütevellit, sosyolojik olarak kadınların, erkeklere göre daha fazla, yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmeleri anlaşılabilir bir şeydir. Öte yandan, yörede, kadınlarda bu oran daha çok olmakla birlikte, erkeklerde bu sosyal yardımı bir hak olarak görme potansiyelinin oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir.

2.3.11.2. Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 43: Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evete	Hayır	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	2	0	2
		%	100	0,0	100
	25-44	f	120	29	149
		%	80,5	19,5	100
	45-64	f	158	20	178
		%	88,8	11,2	100
	65 yaş ve üstü	f	54	10	64
		%	84,4	15,6	100
Toplam		f	334	59	393
		%	85,0	15,0	100

(χ^2) P: 0,19>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

18-25 yaş aralığındakilerin %100'ü, 25-44 yaş aralığındakilerin %80,5'i, 45-64 yaş aralığındakilerin %88,8'i ve 65 yaş ve üstündekilerin de %84,4'ü sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler. Yaş İle Yaş ile katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

2.3.11.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 44: Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evete	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına	Evli	f	237	45	282
		%	84,0	16,0	100
	Bekâr	f	18	4	22
		%			

göre dağılımı		%	81,8	18,2	100
	Boşanmış-Dul	f	73	8	81
		%	90,1	9,9	100
Toplam		f	328	57	385
		%	85,2	14,8	100

(χ^2) P: 0,35>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur

Boşanmış-dulların %90,1'i, evlilerin %84'ü ve bekârların %81,8'si sosyal yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler. Buna göre boşanmış/dulların çok büyük bir çoğunluğu olmak üzere en çok boşanmış/dullar, ikinci sırada evliler ve son sırada da bekârlar sosyal yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler.

2.3.11.4. Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 45: Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	202	39	241
		%	83,8	16,2	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	54	4	58
		%	93,1	6,9	100
	İşsiz	f	50	14	64
		%	78,1	21,9	100
	Diğer	f	18	1	19
		%	94,7	5,3	100
Toplam		f	324	58	382
		%	84,8	15,2	100

(χ^2) P: 0,07>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Ev hanımı-öğrencilerin %93,1'i, hayvancılık-çiftçilik yapanların %83,8'i ve işsizlerin %78,1'i sosyal yardımları, yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler. Burada dikkat çeken en önemli husus, en çok ev hanımlarının yardımları, yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmeleridir. Burada bir kere daha anlaşılmaktadır ki, 'bireylerin devlete olan ihtiyaçları arttıkça, keyfi

nedenlerden kaynaklanmasa bile, yardımları kendilerine verilmiş bir hak olarak görme eğilimleri de artmaktadır'. Özellikle ev hanımlarının yardımları bir hak olarak görme eğilimleri, ancak, bu sosyopsikolojik gerçeklik üzerinden anlaşılabilir.

2.3.11.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 46: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımı Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	7	4	11
		%	63,6	36,4	100
	Aracı bulamamak	f	50	13	63
		%	79,4	20,6	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	43	2	45
		%	95,6	4,4	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	3	0	3
		%	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	90	18	108
		%	83,3	16,7	100
	Sağlık sorunları	f	115	15	130
		%	88,5	11,5	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	8	2	10
		%	80,0	20,0	100
Toplam		f	316	54	370
		%	85,4	14,6	100

(χ²) P: 0,06>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) P: 0,06 > 0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Bir uzmanlık-deneyim sahibi olmayanların %100'ü, ev hanımlarının, öğrencilerin ve yaş nedeniyle iş bulamadığını düşünenlerin %95,6'sı, sağlık sorunları yaşayanların %88,5'i, bulunduğu yerde iş imkânı olmadığını ve özlük haklarının kötü olduğunu söyleyenlerin %83,3'ü, çiftçilik-hayvancılık yapanların %80'i,

aracı bulamadı için iş bulamadığını iddia edenlerin %79,4'ü ve yetersiz eğitimden dolayı iş bulamadığını düşünenlerin %63,6'sı sosyal yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler.

Burada iki husus dikkatleri çekmektedir. Birinci dikkat çeken husus, işsizliğin sebebinin ne görürse görsün, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun yardımlara verilmesi gereken bir hak olarak gördüğüdür. İkincisi ise uzmanlık-deneyimi olmayanların, aracı olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin, bulunduğu yerde iş imkânı olmadığını söyleyenlerin ve hatta ev hanımlarının ve çiftçilik-hayvancılık yapanların da büyük bir oranının yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmesidir. Bu durum katılımcıların sistemi suçlamasından kaynaklanmış olabilir. Buna göre vatandaşlar adını böyle koyamasa da, mevcut durumlarının yapısal sorunlardan diğer bir deyişle sistemden kaynaklandığını da düşünüyor olabilirler. Öte yandan sağlık sorunları yaşayanlar, ileri yaş nedeniyle iş bulamayanlar ise yaşamlarını devam ettirmek, ihtiyaçlarını gidermek adına yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüyor olabilirler.

2.3.12. KATILIMCILARIN DEVLETİN SOSYAL YARDIM YAPMASINI BİR ZORUNLULUK OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU

Tablo 47: Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu		
Sizce, devlet sosyal yardım yapmak zorunda mıdır?		
	f	%
Evet	330	83,5
Hayır	65	16,5
Toplam	395	100
Std. Error of Mean: ,01868; Std. Deviation: ,37125; Variance: ,138; Range: 1,00.		

Katılımcıların %83,5'ine göre devlet sosyal yapmak zorundayken; %16,5'ine göre devletin böyle bir zorunluluğu yoktur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun, sosyal yardımları devletin yapması gereken bir zorunluluk olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu çerçevede katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre, sosyal yardımlar, yoksullara verilmesi gereken bir hak ve devletin yapmakla zorunlu olduğu bir görevidir. Anketin bu kısmında verilen cevaplara bakılacak olduğunda, verilen yardımların çeşitliliğinden dolayı toplumun pek çok kesimi bu yardımlardan faydalanmakta, en az bir yardımdan faydalanmak isteyen vatandaşlar yardımların kendilerine verilmesi konusunda bunu kendilerinde bir hak olarak görmektedirler.

2.3.12.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 48: Cinsiyet İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	74	7	81
		%	91,4	8,6	100
	Erkek	f	249	57	306
		%	81,4	18,6	100
Toplam		f	323	64	387
		%	83,5	16,5	100

(χ^2) P: 0,03<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 41 ve Tablo 48 birbirine benzer sorulardır. Tablo 40, cinsiyet ile katılımcıların sosyal yardım yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmeme durumu arasındaki ilişki gösterirken; Tablo 48 cinsiyet ile katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bu anlamda iki tablo arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. Nitekim kadınların %91,4'ü, erkeklerin ise %81,4'ü devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler.

Bu açıdan, Tablo 41’da, Tablo 48’ye benzer şekilde kadınlar, erkeklerden daha fazla devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak nitelendirmektedirler. Bu açıdan cinsiyet ile katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.12.2. Yaş İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 49: Yaş İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	2	0	2
		%	100	0,0	100
	25-44	f	117	31	148
		%	79,1	20,9	100
	45-64	f	156	22	178
		%	87,6	12,4	100
	65 yaş ve üstü	f	53	11	64
		%	82,8	17,2	100
Toplam		f	328	64	392
		%	83,7	16,3	100

(χ^2) P: 0,18>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

18-24 yaş aralığındakilerin %100’ü, 25-44 yaş aralığındakilerin %79,1’i, 45-64 yaş aralığındakilerin %87,6’sı ve 65 yaş ve üstündekilerin %82,8’i devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler. Bu bağlamda (χ^2) P: 0,18>0,05 olduğundan yaş ile katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

2.3.12.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 50: Medeni Durum İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	230	50	280
		%	82,1	17,9	100
	Bekâr	f	18	4	22
		%	81,8	18,2	100
	Boşanmış-Dul	f	73	9	82
		%	89,0	11,0	100
Toplam		f	321	63	384
		%	83,6	16,4	100

(χ^2) P: 0,32>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Boşanmış/dulların %89'u, evlilerin %82,1'i ve bekârların %81,8'i devletin sosyal yardımlarda bulunmasını zorunluluk olarak görmektedirler. Buna göre en çok boşanmış/dullar, sonra evliler, sonrada bekârlar en çok devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler.

2.3.12.4. Meslek İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 51: Meslek İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	200	41	241
		%	83,0	17,0	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	50	6	56
		%	89,3	10,7	100
	İşsiz	f	49	16	65
		%	75,4	24,6	100
	Diğer	f	18	1	19
		%	83,3	16,7	100

		%	94,7	5,3	100
Toplam		f	317	64	381
		%	83,2	16,8	100

(χ^2) P: 0,10>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Ev hanımlarının %89,3'ü, hayvancılık-çiftçilikle uğraşanların %83'ü ve işsizlerin %75,4'ü devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler. Burada da görüldüğü üzere, en fazla ev hanımları, devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler.

2.3.12.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 52: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Devletin Sosyal Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri hususu		Toplam
			Evet	Hayır	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	7	4	11
		%	63,6	36,4	100
	Aracı bulamamak	f	49	14	63
		%	77,8	22,2	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	41	4	45
		%	91,1	8,9	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	3	0	3
		%	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	87	20	107
		%	81,3	18,7	100
Sağlık sorunları	f	115	15	130	
	%	88,5	11,5	100	
Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	8	2	10	
	%	80,0	20,0	100	
Toplam		f	310	59	369
		%	84,0	16,0	100

(χ^2) P: 0.12>0.05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Bir uzmanlık-deneyim sahibi olmayanların %100'ü, ev hanımlarının, öğrencilerin ve yaş nedeniyle iş bulamadığını düşünenlerin %91,1'i, sağlık sorunları yaşayanların %88,5'i, bulunduğu yerde iş imkânı olmadığını ve özlük haklarının kötü olduğunu söyleyenlerin %81,3'ü, çiftçilik-hayvancılık yapanların %80'i, aracı bulamadı için iş bulamadığını iddia edenlerin %77,8'i ve yetersiz eğitimden dolayı iş bulamadığını düşünenlerin %63,6'sı devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak nitelendirmektedir.

2.3.13. KATILIMCILARIN SOSYAL YARDIMLARIN HALKI ÇALIŞMAMAYA SEVK EDİP ETMEDİĞİNE VE HALKI YARDIMLARA BAĞIMLI HALE GETİRİP GETİRMEDİĞİNE DAİR GÖRÜŞLERİ

Tablo 53: Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri		
Sizce, sosyal yardımlar, halkı çalışmamaya sevk edip ediyor ve halkı yardımlara bağımlı hale getiriyor olabilir mi?		
	f	%
Evet	108	27,1
Hayır	284	71,4
Fikrim Yok	6	1,5
Toplam	398	100
Std. Error of Mean: ,02358; Std. Deviation: ,47043; Variance: ,221; Range: 2,00.		

Katılımcıların %27,1'ine göre sosyal yardımlar halkı çalışmamaya sevk edip halkı yardımlara bağımlı hale getirirken; %71,4'ü ise sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk etme ve yardımlara bağımlı hale getirme gibi olumsuz bir işlevinin olmadığını düşünmektedirler. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu, yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiği ve yardımlara bağımlı hale getirdiği gibi olumsuzlayıcı bir yaklaşım tarzına katılmamaktadırlar. Anketin bu kısmına verilen cevaplarda genç ve çalışabilecek durumda olan vatandaşlar bu yardımları kendilerine bir hak olarak görürken, yaşı ilerlemiş ve genç nüfusa oranla bu yardımlara yabancı olan kesim gençlerin verilen bu yardımlardan dolayı

iş hayatından soğudukları yardımlara bağımlı oldukları ve bu durumun kendilerinde oluşturacağı alışkanlıklardan dolayı ilerde sosyal politikalarda meydana gelebilecek değişiklikler sonrasında mağdur olmalarından endişeliler.

2.3.13.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 54: Cinsiyet İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	18	63	0	81
		%	22,2	77,8	0,0	100
	Erkek	f	90	213	6	309
		%	29,1	68,9	1,9	100
Toplam		f	108	276	6	390
		%	27,7%	70,8	1,5	100

(χ^2) P: 0,18>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Erkeklerin %29,1'i, kadınların ise %22,2'si sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğini düşünmektedirler. Burada anlamlı denebilecek düzeyde bir farklılık olmasa da, sosyal yardımların, vatandaşla yardımlar arasında bağımlılık yarattığını düşünen erkeklerin oranı, kadınlardan daha fazladır. Bu durumu kadınlar açısından ayrıca değerlendirmek mümkündür. Sosyal yardımların bağımlılık yarattığına ve halkı çalışmamaya sevk ettiğine inanan kadınların oranının erkeklerden daha az olmasının sebebi, yardım yapılsa da yapılmasa da kadınların pozisyonunda bir değişikliğin olmamasıdır. Zira yörede kadınlar ev işlerinin yanı sıra hayvancılık ve çiftçilik yapmaktadır. Dolayısıyla yardım alan kadınların iş beğenmeme ya da yaptıkları işi daha az yapma gibi bir durumları yoktur. Ancak şu husus da göz ardı edilmemelidir ki, katılımcılardan her dört ya da beş kişiden biri açısından, sosyal yardımların halkı

çalışmamaya sevk etme veya halkı yardımlara bağımlı hale getirme gibi bir işlevi de yoktur.

2.3.13.2. Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 55: Yaş İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	2	0	0	2
		%	100	0,0	0,0	100
	25-44	f	51	96	3	150
		%	34,0	64,0	2,0	100
	45-64	f	35	142	2	179
		%	19,6	79,3	1,1	100
	65 yaş ve üstü	f	18	45	1	64
		%	28,1	70,3	1,6	100
Toplam		f	106	283	6	395
		%	26,8%	71,6	1,5	100

(χ²) P: 0,02<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,02<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındaki katılımcıların %100'ü, 25-44 yaş aralığındakilerin %34'ü, 45-64 yaş aralığındakilerin %19,6'sı ve 65 yaş ve üstündekilerin %28,1'i sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğini düşünürken; 25-44 yaş aralığındakilerin %64'ü, 45-64 yaş aralığındakilerin %79,3'ü ve 65 yaş ve üstündekilerin %70,3'ü sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk etmediğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirmediğini düşünmektedir. 18-25 yaş aralığındakiler iki kişiden oluştuğundan bu kategori hesaba katılmaksızın, sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip ettiğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğini düşünenlerin en büyük çoğunluğunu 25-

44 yaş aralığındakiler oluştururken; böyle düşünenlerin en az olduğu yaş aralığı 65 yaş ve üstüdür. Araştırma SYDV'larından aktif olarak yardım alan veya daha önce yardım almış kişilerden oluştuğundan, bu soruya, katılımcıların daha çok pragmatist kaygılarla cevap verdiği düşünülmektedir. Çünkü özellikle ileri yaştakiler yardımların halkı çalışmamaya sevk etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirmediğine inanmaktadır. Bunda da aldıkları reel yardımların ellerinden gitmemesi için ortaya koydukları bir düşüncenin bir rolü olabilir.

2.3.13.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 56: Medeni Durum İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	75	203	5	283
		%	26,5	71,7	1,8	100
	Bekâr	f	16	6	0	22
		%	72,7	27,3	0,0	100
	Boşanmış-Dul	f	15	66	1	82
		%	18,3	80,5	1,2	100
Toplam		f	106	275	6	387
		%	27,4%	71,1	1,6	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bekarların %72,7'si, evlilerin %26,5'i ve boşanmışların/dulların %18,3'ü sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğine inanmaktadırlar. Başka bir açıdan ifade etmek gerekirse; boşanmış dulların %80,5'i, evlilerin %71,7'si ve bekarların da %27,3'ü sosyal yardımların halkı çalışmamaya yönelttiğine ve halkın yardımlara bağımlı hale gelmesine neden olduğuna inanmamaktadırlar. Medeni durum ile katılımcıların sosyal

yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.13.4. Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 57: Meslek İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık	f	65	174	2	241
	– Çiftçilik	%	27,0	72,2	0,8	100
	Ev hanımı	f	14	43	1	58
	– Öğrenci	%	24,1	74,1	1,7	100
	İşsiz	f	24	38	3	65
		%	36,9	58,5	4,6	100
	Diğer	f	2	18	0	20
		%	10,0	90,0	0,0	100
Toplam		f	105	273	6	384
		%	27,3	71,1	1,6	100

(χ^2) $P: 0,05 > 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

İşsizlerin %36,9'u, hayvancılık-çiftçilik yapanların %27'si ve ev hanımlarının %24,1'i sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğine inanmaktadırlar. Başka bir açıdan bakıldığında da, ev hanımlarının %74,1'i, hayvancılık-çiftçilik yapanların %72,2'si ve işsizlerin %58,5'i sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğine ve insanları yardımlara bağımlı hale getirdiğine dair bir anlayışa katılmamaktadırlar, böyle bir anlayışı kabul etmemektedirler. Bu açıdan, sırasıyla, en çok ev hanımları, sonra hayvancılık-çiftçilikle uğraşanlar ve sonrada işsizler sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiği ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiği yönündeki anlayışlara karşı çıkmaktadırlar ve yardımların olması gerektiğine inanmaktadırlar.

2.3.13.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 58: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Sosyal Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	4	7	0	11
		%	36,4	63,6	0,0	100
	Aracı bulamamak	f	22	40	1	63
		%	34,9	63,5	1,6	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	13	32	1	46
		%	28,3	69,6	2,2	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	1	2	0	3
		%	33,3	66,7	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	35	72	1	108
		%	32,4	66,7	0,9	100
	Sağlık sorunları	f	26	103	2	131
		%	19,8	78,6	1,5	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	1	9	0	10
		%	10,0	90,0	0,0	100
Toplam		f	102	265	5	372
		%	27,4	71,2	1,3	100

(χ²) P: 0,64>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) P: 0,64>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Yetersiz eğitimi olduğundan dolayı iş bulamadığına inananların %36,4'ü, aracı bulamadığı için işi olmadığını düşünenlerin %34,9'u, bir uzmanlığı-deneyimi olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %33,3'ü, bulunduğu yerde iş olanağı olmadığı için iş bulamadığını düşünenlerin %32,4'ü, öğrenci-ev hanımı olduğu için iş bulamadığını ifade edenlerin %28,3'ü sağlık sorunlarından dolayı

çalışmadıklarını söyleyenlerin %19,8'i ve çiftçilik-hayvancılık yaptığı için iş bulamadığını belirtenlerin %10'u sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip ettiğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğine inanmaktadırlar. Başka bir açıdan, diğer bir deyişle, çiftçilik-hayvancılık yapanların %90'ı, sağlık sorunları yaşayanların %78,6'sı, öğrenci-ev hanımı oldukları için veya yaş nedeniyle iş bulamadığını düşünenlerin %69,6'sı, bulunduğu yerde iş olanağı olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %66,7'si, bir uzmanlık-deneyim sahibi olmadıkları için iş bulamadıklarını söyleyenlerin %66,7'si, yetersiz eğitimden dolayı iş bulamadığını düşünenlerin %63,6'sı ve aracı bulamadığından dolayı iş arayanların %63,5'i sosyal yardımları halkı çalışmamaya sevk etme veya halkı yardımlara bağımlı hale getirme gibi bir olumsuz rolü olmadığına inanmaktadırlar.

2.3.14. KATILIMCILARIN, YARDIM ALMAYI KÖTÜ BİR ŞEY OLARAK GÖRÜP GÖRMEDİKLERİ HUSUSU

Tablo 59: Katılımcıların, (Nereden Ve Kimden Gelirse Gelsin) Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu		
Sizce, yardım almak (nereden ve kimden gelirse gelsin) kötü bir şey midir?		
	f	%
Evet	44	11,1
Hayır	345	86,9
Fikrim Yok	8	2,0
Toplam	397	100
Std. Error of Mean: ,01761; Std. Deviation: ,35081; Variance: ,123; Range: 2,00		

Katılımcıların %86,9'u gibi çok büyük bir oranına göre yardım almak kötü bir şey değilken; %11,1'ine göre yardım almak nereden ve kimden gelirse gelsin kötü bir şeydir. Bu açıdan katılımcıların büyük bir çoğunluğunun, yardım almaya kötü bir durum, kötü bir şey olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Bu çerçevede yaş, cinsiyet v.d. sosyodemografik özelliklere göre yardım almanın kötü bir şey olarak değerlendirilmesine ilişkin çapraz tablolar ise, yorumlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

2.3.14.1. Cinsiyet İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 60: Cinsiyet İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	10	71	0	81
		%	12,3	87,7	0,0	100
	Erkek	f	34	266	8	308
		%	11,0	86,4	2,6	100
Toplam		f	44	337	8	389
		%	11,3	86,6	2,1	100

(χ^2) P : 0,33>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) P: 0,33>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kadınların %12,3'ü yardım almayı kötü bir şey olarak nitelendirirken; %87,7'si böyle değerlendirmemektedir. Erkeklerin ise %11'i açısından yardım almak kötü bir şey iken; %86,4'ü yardım almayı kötü bir olarak nitelendirmemektedir. Burada en dikkat çekici husus, yardım almayı kötü bir şey olarak görenlerden ziyade; kötü bir şey olarak nitelendirmeyenlerin oranıdır. Nitekim aralarında anlamlı bir fark olmamakla birlikte kadınların %87,7'si, erkeklerin de %86,4'ü açısından yardım almak-nereden ve kimden gelirse gelsin- kötü bir şey değildir. Bu durum oldukça manidardır ve sosyal yardımlar ve vatandaşlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından oldukça çarpıcıdır.

2.3.14.2. Yaş İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 61: Yaş İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	0	1	1	2
		%	0,0	50,0	50,0	100
	25-44	f	21	124	4	149
		%	14,1	83,2	2,7	100

	45-64	f	14	164	1	179
		%	7,8	91,6	0,6	100
	65 yaş ve üstü	f	7	55	2	64
		%	10,9	85,9	3,1	100
Toplam		f	42	344	8	394
		%	10,7%	87,3	2,0	100
(χ2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.						

18-24 yaş aralığındakilerin %50'si, 25-44 yaş aralığındakilerin %83,2'si, 45-64 yaş aralığındakilerin %91,6'sı ve 65 yaş ve üstündekilerin %85,9'u yardım almayı kötü bir şey olarak görmemektedirler. Katılımcılar arasında yardım almayı kötü bir şey olarak gördüğünü söyleyenler içinde en büyük oran, 25-44 yaş aralığındakilerdir.

2.3.14.3. Medeni Durum İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 62: Medeni Durum İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	32	247	3	282
		%	11,3	87,6	1,1	100
	Bekâr	f	7	12	3	22
		%	31,8	54,5	13,6	100
	Boşanmış-Dul	f	4	76	2	82
		%	4,9	92,7	2,4	100
Toplam		f	43	335	8	386
		%	11,1	86,8	2,1	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bekarların %31,8'i, evlilerin %11,3'ü ve boşanmışların/dulların %4,9'u yardım almanın kötü bir şey olduğuna inanmaktadırlar. Başka bir açıdan boşanmışların dulların %92,7'si, evlilerin %87,6'sı ve bekarların %54,5'i yardım almayı kötü bir şey olarak görmemektedirler. Bu açıdan en az boşanmışlar/dullar, sonra evliler ve en son da bekarlar açısından (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almak

kötü bir şeydir. Bu çerçevede medeni durum ile katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 41, Tablo 47 ve Tablo 53 ve Tablo 62’de görüldüğü üzere, medeni durum ile katılımcıların sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmedikleri; devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görüp görmedikleri; sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine dair görüşleri ve sosyal yardım almayı kötü bir şey olarak nitelendirip nitelendirmedikleri hususları arasında bir paralellik ve uyum vardır. Şöyle ki; SYDV’larından yardım alan vatandaşlardan en çok boşanmışlar/dullar, sonra evliler ve en son da bekârlar sosyal yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler, devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak nitelendirmektedirler. Bununla paralel olarak yine en çok boşanmışlar/dullar, sonra evliler ve en son da bekarlar (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almanın kötü bir şey olduğunu düşünmektedirler ve sosyal yardımların halkı çalışmaya sevk etme ve halkı sosyal yardımlara bağımlı hale getirme gibi bir işlevinin olmadığına inanmaktadırlar. Özellikle kadın boşanmış-dulların, içinde bulunmaları muhtemel mağduriyet ve yoksulluk şartları ve yaş durumları, en çok, bu kesimin, sosyal yardımları bir hak olarak görmelerine, devletin yapması gereken bir zorunluluk olarak nitelendirmelerine sebep teşkil ediyor olabilir. Öte yandan evlilerinde, evli olmaktan, doğal olarak kaynaklı giderlerini karşılayabilmek üzere kendilerine yapılan yardımı daha fazla hak olarak görüyor olabilirler. Burada bir kez daha ifade etmek gerekir ki, araştırmanın evreni SYDV’larından aktif olarak yardım alan aylık geliri 395 TL’nin altında olan vatandaşlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu tabloya bakarak, boşanmış/dul veya evli olmak gibi ekonomik ve sosyal külfetleri barındıran koşullar içinde olmalarının, bu şartlardaki vatandaşların, yardımları daha az kötü bir şey olarak nitelendirmelerine, yardımları devletin bir zorunluluğu ve kendilerine verilmesi gereken bir hak olarak görmelerine daha fazla sebep olmuş olabilir. Bu açıdan insanların yaşam koşulları onların devletten

beklentilerinin niteliğini ve şeklini etkileyen çok önemli bir faktördür. Buradan da sosyo-ekonomik düzeyleri ve yaşam şekilleri farklı bireylerin, ‘sosyal devletten’ farklı beklentiler içinde olduğunu sonucunu çıkarabiliriz.

2.3.14.4. Meslek İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 63: Meslek İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	25	210	6	241
		%	10,4	87,1	2,5	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	8	50	0	58
		%	13,8	86,2	0,0	100
	İşsiz	f	9	53	2	64
		%	14,1	82,8	3,1	100
	Diğer	f	1	19	0	20
		%	5,0	95,0	0,0	100
Toplam		f	43	332	8	383
		%	11,2	86,7	2,1	100

(χ^2) P : $0,66 > 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) P: 0,66 > 0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

İşsizlerin %14,1'i, ev hanımı-öğrencilerin %13,8'i, hayvancılık çiftçilik yapanların %10,4'ü yardım almanın kötü bir şey olduğuna inanmaktadırlar. Diğer bir perspektiften, hayvancılık-çiftçilik yapanların %87,1'i, ev hanımlarının %86,2'si ve işsizlerin %82,8'i (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almanın kötü bir olmadığını düşünmektedirler. Buna göre sırasıyla en çok, hayvancılık-çiftçilik yapanları, sonra ev hanımları sonra da işsizler yardım almayı kötü bir şey olarak nitelendirmemektedirler.

2.3.14.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 64: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların, Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcıların, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almayı kötü bir şey olarak görüp görmedikleri hususu			Toplam
			Evete	Hayır	Fikrim Yok	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	0	11	0	11
		%	0,0	100	0,0	100
	Aracı bulamamak	f	6	53	3	62
		%	9,7	85,5	4,8	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	6	40	0	46
		%	13,0	87,0	0,0	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	0	3	0	3
		%	0,0	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	15	91	2	108
		%	13,9	84,3	1,9	100
	Sağlık sorunları	f	13	115	3	131
		%	9,9	87,8	2,3	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	1	9	0	10
		%	10,0	90,0	0,0	100
Toplam		f	41	322	8	371
		%	11,1	86,8	2,2	100
(χ ²) P: 0,87>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.						

Bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı iş bulamadığını belirtenlerin %13,9'u, öğrenci-ev hanımı olduğu için iş bulamadığını söyleyenlerin %13'ü, çiftçilik-hayvancılık yaptığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %10'u, sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını ifade edenlerin %9,9'u, aracı olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %9,7'si yardım almanın kötü bir şey olduğunu düşünmektedirler. Diğer taraftan, bir uzmanlık-deneyimi olmadığı ve yetersiz eğitimi olduğu için iş bulamadığını düşünenlerin %100'ü, sağlık sorunları olduğu

için işsiz olduğunu söyleyenlerin %87,8'i, ev hanımı olduğu için işi olmadığını düşünenlerin %87'si, aracısı olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %85,5'i, bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı için işsiz olduğunu söyleyenlerin %84,3'ü, (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almanın kötü bir şey olmadığını ifade etmişlerdir.

2.3.15. KATILIMCILARIN, YARDIMLARA BAŞVURMA VE YARDIMLARI EDİNME SÜRECİNDE BÜROKRASİNİN YOĞUN OLUP OLMADIĞI DAİR GÖRÜŞLERİ

Tablo 65: Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu		
Sizce, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünüyor musunuz?		
	f	%
Evet	14	3,5
Hayır	363	91,4
Fikrim Yok	20	5,0
Toplam	397	100
Std. Error of Mean: ,01469; Std. Deviation: ,29263; Variance: ,086; Range: 2,00		

Bürokrasi kelimesi, ilk olarak, istikrarlı bir yönetimini oluşturan devlet daireleri ya da bürolarının (Fransızca bir kelime olan bureaux ofis anlamına gelir) toplamını ifade etmekle birlikte, kavram, kamu işlevlerini siyasi liderlikteki değişikliklere bağlı kalmadan devam ettirir (Shafritz, Russell ve Borick, 2017: 226). Basit anlamıyla bürokrasi, a) uzlaşma esasına dayalı hiyerarşik ilişki ve formel kurallara göre düzenlenmiş büyük ölçekli örgüttür. b) Siyasal kararların uygulamaya geçirildiği çalışan personelin hak, sorumluluk ve ilişkilerinin yazılı olarak belirlendiği, bütün işlerin hiyerarşiye uygun olarak yerine getirilmesinin zorunlu olmasından dolayı formalitelerin önem kazandığı kamu kurumları veya bu kurumlarda çalışan insanlardır. c) Bir işin sonuçlandırılması için zorunlu görülen idari işlemler dizisidir (Demir ve Acar, 2005: 66). Genel anlamıyla

bürokrasi ise, devlet memurlarının, bir devletin çalışanlarının tümü; kırtasiyecilikten veya belirli bir unsurdan müteşekkil herhangi bir verimsiz teşkilata da atıf yapan yapısal düzenlemeler kümesidir (Shafritz, Russell ve Borick, 2017: 239). Bu çalışmada “*Sizce, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusu daha çok, “bir işin sonuçlandırılması için zorunlu görülen idari işlemler dizisi”nin uzun veya ağır aksak, hantal, kırtasiyecilik ve kuralcılık ile işlemlerin gerekli olup olmadığı hususu ile ilgilidir.

Nitekim işin sonuçlandırılması yapılan işlemlerin uzun ve gereksiz olması, hizmet alan vatandaşın zamanının, parasının ve emeğinin boşa harcanmasına sebep olabileceği gibi; devlet kaynaklarının, finansal ve mali değerlerinin, zamanın ve personelinin de gereksiz yere harcanması anlamına da gelebilecektir. Bu durum da verimsizlik ve kötü yönetim anlamına gelecektir. Bürokraside verimsizlik ve kötü yönetim, bürokratik örgütlerde görülen olumsuz davranış ve işlemleri anlatır. İşlerin ağır aksak yürümesi, hantallık, yetkinin kötüye kullanılması ve kuralcılık vb gibi bürokrasinin pejoratif (aşağılanan) boyutunu yansıtmakla birlikte aynı zamanda onu tanımlayan nitelikler olarak görülebilir (Demirci ve Önder, 2012: 384).

Bu çerçevede araştırmaya katılan katılımcıların 3,5’i yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğunluğundan şikâyet ederken; %91,4’ü gibi büyük bir çoğunluğu, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde yoğun bürokrasi olmadığını ifade etmiştir. Bu açıdan, yaş, ekonomik gelir ve sağlık sorunları açısından, çoğunluğu toplumun dezavantajlı bireylerinden oluşan vatandaşların büyük bir kesiminin bürokratik engellerden dert yanmaması oldukça olumlu karşılanabilecek bir durumdur. Tabii ki öncelikle toplumlarda yoksul ve engelli vatandaşların olmaması, bu mümkün değilse bile en asgari düzeyde olması arzulanan bir şeydir. Ancak diğer taraftan toplumun orta ve üst kesimlerine göre, daha dezavantajlı durumda olan vatandaşların, hizmet alırken

bürokratik engellere karşılaşmamak üzere nitelikli hizmet alması da arzulanacak şeyler arasındadır.

2.3.15.1. Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 66: Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olup olmadığı hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	5	74	2	81
		%	6,2	91,4	2,5%	100
	Erkek	f	9	281	18	308
		%	2,9	91,2	5,8%	100
Toplam		f	14	355	20	389
		%	3,6%	91,3	5,1	100

(χ^2) P: 0,19>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kadınların %6,2'si, erkeklerin ise %2,9'u yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünürken; kadınların %91,4'ü, erkeklerin de %91,2'si bürokratik yoğunluk olmadığını söylemektedirler. Burada göre aralarında (χ^2) P: 0,05 koşuluna göre anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte, bürokratik külfet olduğuna inanan kadınların oranı, erkeklerden daha fazladır. Bu bağlamda aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri başta olmak üzere SYDV'lerinde bürokratik yükü hafifletmek adına kadınlara, daha fazla, pozitif ayrımcılık yapılabilir. Neticede özellikle SYDV'lerinden hizmet alan vatandaşların gelir düzeyi, yaş gibi sosyodemografik özellikleri ve engellilik gibi birçok hassasiyetleri birbirine benzese de kadın vatandaşların durumunun daha hassas olduğu göz önünde bulundurulabilir.

2.3.15.2. Yaş İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 67: Yaş İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olup olmadığı hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	0	1	1	2
		%	0,0	50,0	50,0	100
	25-44	f	6	133	11	150
		%	4,0	88,7	7,3	100
	45-64	f	3	171	4	178
		%	1,7	96,1	2,2	100
	65 yaş ve üstü	f	3	57	4	64
		%	4,7	89,1	6,3	100
Toplam		f	12	362	20	394
		%	3,0	91,9	5,1	100
(χ2) P: 0,01<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.						

65 yaş ve üstündekilerin %4,7'si, 25-44 yaş aralığındakilerin %4'ü, 45-64 yaş aralığındakilerin %1,7'si ve 18-24 yaş aralığındakilerin %0'ı yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu iddia etmektedirler. Yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünenler arasında en büyük çoğunluğu 65 yaş ve üstü (%4,7) vatandaşlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu konuda hassasiyet gösterilse de SYDV'lerinde 65 yaş ve üstü vatandaşların yardımlara ulaşma ve onları edinme sürecinde daha fazla pozitif ayrımcılığa tabi tutulmaları vatandaş memnuniyeti açısından işlevsel olabilir. Tablo 67'dan elde edilen verilere göre, (χ^2) P: 0,01<0,05 olduğundan yaş ile yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğunluğuna bakış açısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.15.3. Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 68: Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olup olmadığı hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	11	260	11	282
		%	3,9	92,2	3,9	100
	Bekâr	f	1	16	5	22
		%	4,5	72,7	22,7	100
	Boşanmış-Dul	f	2	76	4	82
		%	2,4	92,7	4,9	100
Toplam		f	14	352	20	386
		%	3,6	91,2	5,2	100

(χ^2) P : $0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bekârların %4,5'i, evlilerin %3,9'u ve boşanmışların/dulların %3,9'u yardımlara ulaşma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünmektedirler. Buna göre en çok bekâr olanlar, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğunluğundan şikayet etmektedirler. Burada özellikle bekâr katılımcılar, bürokrasi derken, reel olarak yardım alabilmeyi kastetmiş olabilirler. Zira sosyal politikalar bağlamında sosyal yardımlar, daha az dezavantajlıdan, daha çok dezavantajlıya doğru bir silsile şeklinde yapılmaktadır. Yardımlara ulaşma ve edinme sürecindeki bürokrasiden dert yananlara bakıldığında en az dert yanandan en çok dert yanana doğru sıralamanın boşanmışlar/dullar, evliler ve bekârlar şeklinde olduğu görülmektedir.

2.3.15.4. Meslek İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 69: Meslek İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olup olmadığı hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	6	221	13	240
		%	2,5	92,1	5,4	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	3	52	3	58
		%	5,2	89,7	5,2	100
	İşsiz	f	5	56	4	65
		%	7,7	86,2	6,2	100
	Diğer	f	0	20	0	20
		%	0,0	100	0,0	100
Toplam		f	14	349	20	383
		%	3,7	91,1	5,2	100

(χ²) P: 0,37>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) $P: 0,37 > 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Hayvancılık-çiftçilik yapanların %92,1'i, ev hanımlarının %89,7'si, işsizlerin %86,2'si yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olmadığını düşünmektedirler. Anketin bu kısmında verilen cevaplarda vatandaşlar başvurularında sadece kimlik fotokopileriyle Vakıflara gelmeleri yeterli olmakta, matbu evrakların vakıf tarafından karşılandığı yardımlarda vatandaşların farklı bir kurumu dolaşma veya herhangi bir farklı evrak getirmelerine gerek kalmamaktadır. Bu nedenle bürokrasinin yoğunluğu hissedilmemektedir.

2.3.15.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki

Tablo 70: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Yardımlara Başvurma Ve Yardımları Edinme Sürecinde Bürokrasinin Yoğun Olup Olmadığı Hususu Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olup olmadığı hususu			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim Yok	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	0	11	0	11
		%	0,0	100	0,0	100
	Aracı bulamamak	f	4	55	4	63
		%	6,3	87,3	6,3	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	3	41	2	46
		%	6,5	89,1	4,3	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	0	3	0	3
		%	0,0	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	3	99	6	108
		%	2,8	91,7	5,6	100
	Sağlık sorunları	f	3	120	8	131
		%	2,3	91,6	6,1	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	0	10	0	10
		%	0,0	100	0,0	100
Toplam		f	13	339	20	372
		%	3,5%	91,1	5,4	100

(χ²) P: 0.90>0.05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) P: 0,90>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrenci-ev hanımı olduğu için iş bulamadığını söyleyenlerin %6,5'i, aracısı olmadığı için iş bulamadığını dile getirenlerin %6,3'ü, bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı iş bulamadığını ifade edenlerin %2,8'i ve sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığından bahsedenlerin %2,3'ü yardımlara başvurma ve yardımlara edinme sürecinde bürokratik sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre en çok ev hanımı olduğu iş bulamadığını söyleyenler ile aracısı olmadığı için bulamadığını ifade edenler yoğun bürokrasiden dert yanarken; en az yetersiz eğitimi olduğu için ve bir uzmanlığı-deneyimi olmadığı için iş bulamadığını

söyleyenler yoğun bürokrasinden şikayet etmektedirler. Başka bir açıdan, bir uzmanlık-deneyimi olmadığı ve yetersiz eğitimi olduğu için iş bulamadığını söyleyenlerin tamamı (%100'ü), bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı için işsiz olduğunu söyleyenlerin %91,7'si, sağlık sorunları olduğu için işsiz olduğunu söyleyenlerin %91,6'sı, ev hanımı olduğu için işi olmadığını düşünenlerin %89,1'i, aracısı olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %87,3'ü yardımlara başvurma ve edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olmadığını ifade etmişlerdir.

2.3.16. KATILIMCILARIN ALDIĞI YARDIMLARIN YAŞAMLARINI RAHATLATIP RAHATLATMADIĞINA DAİR GÖRÜŞLERİ

Tablo 71: Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri		
Sizce aldığınız yardımlar yaşamınızı rahatlattı mı?	f	%
Evet	284	71,7
Hayır	112	28,3
Toplam	396	100
<i>Std. Error of Mean: ,02266;</i> <i>Std. Deviation: ,45094;</i> <i>Variance: ,203;</i> <i>Range: 1,00;</i>		

Katılımcıların %71,7'si katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlattığını; %28,3'ü aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlatmadığını ifade etmektedirler.

2.3.16.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamalarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 72: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	65	15	80
			<i>81,3</i>	<i>18,8</i>	<i>100</i>
	Erkek	f	214	94	308
			<i>69,5</i>	<i>30,5</i>	<i>100</i>
Toplam		f	279	109	388
		%	<i>71,9</i>	<i>28,1</i>	<i>100</i>

(χ^2) P: 0,03<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Kadınların %81,3'ü, erkeklerin ise %69,5'i yardımların yaşamlarını rahatlattığını; erkeklerin %30,5'i, kadınların ise %18,8'i aldıkları yardımların hayatlarını rahatlatmadığını düşünmektedir. Aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünen kadınların oranı erkeklerden daha fazladır. SYDV'lerinin kadınlara yönelik şu yardımları vardır: Eşi Vefat Kadınlara Yönelik Yardım Program, Engelli Aylığı, Engelli Yakını Aylığı, Muhtaç Asker Ailesi Yardımı, 2022 65 Yaş Maaşı. Bu açıdan yörede yardımların özellikle kadınlarda olmak üzere, muhatapları üzerinde olumlu bir işlevi olduğu aşikârdır. Böylelikle cinsiyet ile katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Anketin bu kısmında verilen yardımların geneline baktığımızda yine yaşı ilerlemiş olan vatandaşların cinsiyet fark etmeksizin yardımlardan memnun oldukları görülmektedir, daha önceki dönemlerde çok aşına olmadıkları bu yardımları ilerleyen yaşlarda tanıdıkları ve bir kıyaslama yapmalarından dolayı devlete karşı daha minnettar ve yardımlardan daha memnundurlar.

2.3.16.2. Yaş İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 73: Yaş İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	1	1	2
		%	50,0	50,0	100
	25-44	f	85	64	149
		%	57,0	43,0	100
	45-64	f	146	32	178
		%	82,0	18,0	100
	65 yaş ve üstü	f	50	14	64
		%	78,1	21,9	100
Toplam		f	282	111	393
		%	71,8%	28,2	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %50'si, 25-44 yaş aralığındakilerin %57'si, 45-64 yaş aralığındakilerin %82'si ve 65 yaş ve üstündekilerin %78,1'i aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünmektedirler. Buna göre 65 yaş ve üstündekilerde bir miktar düşme olsa da yaş arttıkça, aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünenlerin oranı da artmıştır. Bu bağlamda SYDV'lerinden yardım alan genç vatandaşlarda yardımların yaşamlarını rahatlatma işlevi, ileri yaştakilere göre daha azdır. Böylelikle yaş ile katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

2.3.16.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamalarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 74: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamalarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamalarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	201	81	282
		%	71,3	28,7	100
	Bekâr	f	2	20	22
		%	9,1	90,9	100
	Boşanmış-Dul	f	73	8	81
		%	90,1	9,9	100
Toplam		f	276	109	385
		%	71,7%	28,3	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Boşanmış dulların %90,1'i, evlilerin %71,3'ü ve bekarların %9,1'i aldıkları yardımların yaşamalarını rahatlatıldığını söylemektedir. Burada dikkat çeken hususlardan biri boşanmış dulların %90,1'i aldıkları yardımın yaşamalarını rahatlatıldığını söylerken; bekârların da %90,9'u aldıkları yardımların yaşamalarını rahatlatmadığını ifade etmesidir. Burada çok derin bir uçurum vardır. Bu durum iki açıdan okunabilir: Birincisi boşanmışların-dulların yardımlara daha kesin ve kolay ulaşabiliyor olmasından kaynaklıdır. Bekârlar yaşları itibarıyla, (şehit yakını, engelli olmak gibi özel durumları olmadıkları farz edildiğinde, yardım almaları, boşanmış dullara göre daha zordur. Eşi Vefat Eden Kadınlara Yönelik yardıma baktığımızda eşinin evliliği süresinde hayatını kaybetmiş olması gerekmektedir, sahte ve keyfi boşanmalara sebebiyet vermemek amacıyla bu şartla verilen yardım dışında SYDV başkanlıkları tarafından verilen nakdi ve aynı yardımlarda da boşanmış olan bayanların boşanma sebepleri mütevellî heyeti tarafından önem arz etmektedir. İkincisi bu durumun stratejik olabileceği gerçeğidir. Zira herhangi bir özel durumu yoksa, sosyal bir politika olarak, genç bekarların, çalışma sisteminin içinde daha çok yer alıp, kendi ayakları üzerinde durmaları beklenebilir ve istenebilir. Bu çerçevede medeni durum ile

katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.16.4. Meslek İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 75: Meslek İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	181	60	241
		%	75,1	24,9	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	45	12	57
		%	78,9	21,1	100
	İşsiz	f	30	34	64
		%	46,9	53,1	100
	Diğer	f	17	3	20
		%	85,0	15,0	100
Toplam		f	273	109	382
		%	71,5	28,5	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Ev hanımları-öğrencilerin %78,9'u, hayvancılık-çiftçilik yapanların %75,1'i, işsizlerin %46,9'u aldıkları yardımın yaşamlarını rahatlattığını ifade etmektedirler. Anketin bu kısmında verilen cevaplarda özellikle ev hanımlarının bu yardımlardan memnun olmalarının sebeplerinin başında, vakıf imkanlarıyla verilen yardımların bir çoğunda sosyal inceleme doğrultusunda ailede şiddetli geçimsizlik, eşte fiziksel şiddet, alkol ve kumar gibi kötü alışkanlıkların olması durumunda verilen yardımlarda evde yaşayan bayanlar öncelikli tutulmaktadır. Bu çerçevede meslek ile katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.16.5. Hane Tipi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 76: Hane Tipi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamalarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamalarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların hane tipi	Çekirdek Aile	f	236	87	323
		%	73,1	26,9	100
	Geniş Aile	f	33	15	48
		%	68,8	31,3	100
Toplam		f	269	102	371
		%	72,5	27,5	100
(χ ²) P: 0,53>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.					

Çekirdek ailelerin %73,1'i, geniş ailelerin ise %68,8'i aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını ifade etmektedirler. Burada yapılan yardımların daha çok çekirdek ailelerin yaşamlarını kolaylaştırdığı ve rahatlattığı görülmektedir. Bu durum geniş ailelerin doğasından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü geniş ailelerde baba, anne, çocuklar, dede, nine ve bazen de hala, teyzeler birlikte yaşayabildiğinden, yapılan yardımların geniş nüfuslara sahip aileler üzerindeki rahatlatıcı işlevi azalıyor olabilir.

2.3.16.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki

Tablo 77: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldığı Yardımların Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığına Dair Görüşleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri		Toplam
			Evet	Hayır	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	5	6	11
		%	45,5	54,5	100
	Aracı bulamamak	f	39	23	62
		%	62,9	37,1	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	38	8	46
		%	82,6	17,4	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	3	0	3
		%	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	64	44	108
		%	59,3	40,7	100
	Sağlık sorunları	f	111	19	130
		%	85,4	14,6	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	6	4	10
		%	60,0	40,0	100
Toplam		f	266	104	370
		%	71,9	28,1	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bir uzmanlık-deneyim sahibi olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %100'ü, sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını ifade edenlerin %85,4'ü, ev hanımı, öğrenci oldukları için veya yaş nedeniyle iş bulamadığını düşünenlerin %82,6'sı, çiftçilik-hayvancılık yaptıkları için çalışmadıklarını söyleyenlerin %60'i bulundukları yerde iş imkânı olmadığı için iş bulamadığını belirtenlerin %59,3'ü, aracı bulamadı için iş bulamadığını iddia edenlerin %62,9'u ve yetersiz eğitimden dolayı iş bulamadığını düşünenlerin %45,5'i aldıkları yardımların hayatlarını rahatlatmış görüşündedirler. Bu çerçevede işsizlere göre iş bulamamalarının en

önemli sebebi ile katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.17. KATILIMCILARIN ALDIKLARI YARDIMLARI YETERLİ BULUP BULMAMA DURUMLARI

Tablo 78: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları		
Aldığınız yardımları yeterli buluyor musunuz?	f	%
Evet	291	73,1
Hayır	107	26,9
Toplam	398	100
<i>Std. Error of Mean: ,02225;</i> <i>Std. Deviation: ,44392;</i> <i>Variance: ,197;</i> <i>Range: 1,00</i>		

Katılımcıların %73,1'i aldıkları yardımı yeterli bulurken; %26,1'i yetersiz bulmuştur. Diğer bir deyişle, yaklaşık, her dört kişiden üçü aldıkları yardımı yeterli olarak nitelendirirken; her dört kişiden biri yetersiz bulmuştur. Bunlardan hangi sosyodemografik özelliktekilerin ne kadarının yeterli bulup bulmadığı hususu ise aşağıdaki çaprazlama tablolarında, yorumlamalarıyla birlikte yer almaktadır.

2.3.17.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 79: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	66	15	81
		%	81,5	18,5	100
	Erkek	f	220	89	309
		%	71,2	28,8	100
Toplam		f	286	104	390
		%	73,3	26,7	100
<i>(χ^2) P: 0,06>0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.</i>					

Kadınların %81,5'i, erkeklerin ise %71,2'si aldıkları yardımları yeterli bulurken; erkeklerin %28,8'i, kadınların da %18,5'i aldıkları yardımları yeterli bulmamaktadırlar. Bu açıdan (χ^2) P: 0,05 olmak üzere cinsiyet ile katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları arasındaki anlamlı bir ilişki yok görünse de aldıkları yardımları yeterli bulan kadın oranının erkeklerden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

2.3.17.2. Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 80: Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları		Toplam	
			Evet	Hayır		
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	1	1	2	
		%	50,0	50,0	100	
	25-44	f	88	62	150	
		%	58,7	41,3	100	
	45-64	f	149	30	179	
		%	83,2	16,8	100	
	65 yaş ve üstü	f	51	13	64	
		%	79,7	20,3	100	
Toplam			f	289	106	395

	%	73,2	26,8	100
<i>(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.</i>				

18-24 yaş aralığındakilerin %50'si, 25-44 yaş aralığındakilerin %58,7'si, 45-64 yaş aralığındakilerin %83,2'si ve 65 yaş ve üstündekilerin %79,7'si aldıkları yardımların yeterli olduğunu düşünmektedirler. Buna göre 65 yaş ve üstündekilerde bir miktar düşme olsa da yaş arttıkça, aldıkları yardımların yeterli olduğunu düşünenlerin oranı da artmıştır. Bu bağlamda SYDV'larından yardım alanlardan, aldıkları yardımların yeterli olduğunu düşünen ileri yaştakilerin oranı genç yaştakilere göre daha fazladır. Başka bir deyişle aldıkları yardımları yeterli bulanların oranı ileri yaştakilerde daha yüksektir. Bu açıdan, $(\chi^2) P: 0,00<0,05$ olduğundan, yaş ile katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.17.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 81: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	207	76	283
		%	73,1	26,9	100
	Bekâr	f	2	20	22
		%	9,1	90,9	100
	Boşanmış-Dul	f	74	8	82
		%	90,2	9,8	100
Toplam		f	283	104	387
		%	73,1	26,9	100
(χ2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.					

Boşanmış dulların %90,2'si, evlilerin %73,1'i ve bekarların %9,1'i aldıkları yardımı yeterli bulmaktadırlar. Burada da boşanmış/dulların %90,2'si aldıkları yardımı yeterli bulurken; bekarların da %90,9'u yetersiz bulmaktadır. Öte yandan evlilerin ise %73,1'i aldıkları yardımı yeterli bulurken; %26,9'u da yetersiz bulmaktadır. Buna göre boşanmışların/dulların çok büyük bir çoğunluğu ve

evlilerin büyük bir çoğunluğu aldıkları yardımı yeterli bulurken; bekârların çok büyük bir çoğunluğu da yetersiz bulmaktadır. Eşi Vefat Eden Kadınlara Yönelik yardıma baktığımızda eşinin evliliği süresinde hayatını kaybetmiş olması gerekmektedir, sahte ve keyfi boşanmalara sebebiyet vermemek amacıyla bu şartla verilen yardım dışında SYDV başkanlıkları tarafından verilen nakdi ve ayni yardımlarda da boşanmış olan bayanların boşanma sebepleri mütevellî heyeti tarafından önem arz etmektedir. Bu çerçevede medeni durum ile katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.17.4. Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 82: Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık-Çiftçilik	f	183	58	241
		%	75,9	24,1	100
	Ev hanımı-Öğrenci	f	47	11	58
		%	81,0	19,0	100
	İşsiz	f	32	33	65
		%	49,2	50,8	100
	Diğer	f	18	2	20
		%	90,0	10,0	100
Toplam		f	280	104	384
		%	72,9	27,1	100

(χ^2) P: 0.00<0.05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Ev hanımları-öğrencilerin %81'i, hayvancılık-çiftçilik yapanların %75,9'u ve işsizlerin %49,2'si aldıkları yardımların yeterli bulmakta ve aldıkları yardımların yeterli olduğunu düşünmektedirler. Buna göre sırasıyla en fazla ev hanımları, sonra hayvancılık-çiftçilik yapanlar ve sonra da işsizler aldıkları yardımları yeterli bulmuşlardır. Bu bağlamda meslek ile katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.17.5. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 83: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	7	4	11
		%	63,6	36,4	100
	Aracı bulamamak	f	41	22	63
		%	65,1	34,9	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	39	7	46
		%	84,8	15,2	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	3	0	3
		%	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	65	43	108
		%	60,2	39,8	100
	Sağlık sorunları	f	112	19	131
		%	85,5	14,5	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	6	4	10
		%	60,0	40,0	100
Toplam		f	273	99	372
		%	73,4	26,6	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bir uzmanlık veya deneyim sahibi olmadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin tamamı (%100), sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını ifade edenlerin %85,5'i, ev hanımı, öğrenci oldukları için veya yaş nedeniyle iş bulamadığını düşünenlerin %84,8'i, aracı bulamadı için iş bulamadığını iddia edenlerin %65,1'i, yetersiz eğitimden dolayı iş bulamadığını düşünenlerin %63,6'sı, bulundukları yerde iş imkânı olmadığı için iş bulamadığını belirtenlerin %60,2'si, çiftçilik-hayvancılık yaptıkları için çalışamadıklarını söyleyenlerin %60'i aldıkları yardımları yeterli bulmuşlardır. Buna göre, işsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi ile katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama

durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu açıdan en fazla uzmanlık ve deneyim sahibi olmadıkları iş bulamadıklarını söyleyenler ve sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını belirtenler aldıkları yardımları yeterli bulurken; en az bulundukları yerde iş imkânı olmadığı için çalışamadıklarını ifade edenlerle çiftçilik-hayvancılık yapanlar aldıkları yardımlardan memnundurlar. Bu açıdan bakıldığında sağlık sorunları ve deneyim-uzmanlık yoksunluğu şeklinde çalışma hayatının dışında olmak zorunda olanlar; çiftçilik-hayvancılık yaptığı için veya bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı için çalışamadıklarını ifade edenlere göre aldıkları yardımlardan daha memnundurlar. Bu açıdan bulundukları yerde iş imkânı olmayanlar veya çiftçilik hayvancılık yapanlar açısından şartlar zorlandığında iş bulma ve çalışma imkânı daha olası iken; sağlık sorunları ve uzmanlık yoksunluğu gibi nedenlerle iş bulamayanların böyle bir olasılığı veya imkânları daha kısıtlıdır. Bu bağlamda denilebilir ki, sosyal yardımlara olan zorunlu bağımlılık arttıkça, verilen yardımları yeterli bulma eğilimi de artmaktadır. Başka bir açıdan söylemek gerekirse, sosyal yardım sistemleriyle zorunlu bağımlılık ilişkisi olmayanların yardımları yeterli bulma ve onlardan memnun olma oranları daha düşük olmaktadır. Yani sosyal yardım sistemlerinin, kendileriyle zorunlu bağımlılık ilişkisi içinde olanları, biraz daha iradi bağımlılık ilişkisi kuranlara göre memnun etme ihtimali daha yüksek ve kolay olmaktadır.

2.3.18. KATILIMCILARIN ALDIKLARI YARDIMLARDAN MEMNUN OLUP OLMAMA DURUMLARI

Tablo 84: Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları		
Aldığınız yardımlardan memnun musunuz?	f	%
Evet	314	79,1
Hayır	83	20,9
Toplam	397	100
<i>Std. Error of Mean: ,02043;</i> <i>Std. Deviation: ,40716;</i> <i>Variance: ,166;</i> <i>Range: 1,00.</i>		

Katılımcıların %79,1'i aldıkları yardımlardan genel olarak memnunken; %20,9'u memnun değildirler. Bu konuda katılımcılarla mülakatlar yapılmıştır. Mülakat verileri sonuçta, yapılan yardımlardan memnun olanlar ve olmayanlar şeklinde iki kategoride ele alınıp değerlendirilebilir:

a) Görüşmecilerin %79,1'i, Aldıkları Yardımlardan Memnundurlar. Bu Görüşmecilere Ait Mülakat Verileri ve Yorumları

Memnun olan vatandaşların büyük bir çoğunluğu, farklı türlerde, değişik ihtiyaçlarını karşıladığı, imkansızlıklarını giderdiği, sorunlarını çözdüğü için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan aldığı yardımlardan memnun olduğunu ifade etmiştir:

2016 yılında çocuğum şehit oldu. Ondan dolayı eşim ve kendim maaş alıyoruz memnunuz (E, 66, İlkokul Mezunı)

Engeli çocuğum var. Maaş ve evde bakım yardımı alıyorum. Yardımlar yeterli ve çok memnunum (E, 42, İlkokul Mezunı)

Kendim şehit babasıyım. Çocuğumun durumundan dolayı maaş, kömür ve bayramlarda nakdi yardım alıyorum. Verilen yardımlardan son derece memnunum. (E, 58, Ortaokul Mezunı).

Tüm gelirlerimi bu kurumdan alıyorum. Çok memnunum. (K, 57 Okuryazar değil)

Düzenli olarak vakıftan nakdi yardım alıyorum. İki oğlum var, Bursa'da ve İstanbul'da olduklarından, onlardan bir fayda olmuyor bana. Onlardan alamıyorum. Buraya geliyorum (E, 63, İlkokul Mezunı)

İki yıl önce eşimi kaybettim. Dul aylığı alıyorum. Vakıf imkânlarıyla yaşadığım evim onarıldı. Yakacak gıda vb yardımları da buradan alıyorum (K, 59, Okuryazar değil)

Engelli oldum için maaş alıyorum. Okuyan çocuğuma çocuk parası alıyorum. Kışın kömür, bayramlarda para alıyorum. Çok memnunum (E, 44, Ortaokul mezunu)

Yeşil kartım var. Asker olan çocuğuma maaş, kışlık kömür, bayramda para alıyorum. Geçtiğimiz yılda evim için para verildi. Çok memnunum (E, 55, İlkokul mezunu)

Sağlıktan ücretsiz yararlanıyorum, zaman zaman ihtiyaç durumunda vakıftan yakacak ve para alıyorum (E, 44, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu)

Eşimi kaybettim, vakıf yardımlarıyla iki çocuk büyüttüm. 65 yaşından sonra maaş alıyorum, memnunum (K, 66, Okuryazar değil)

Daha önce evimde çökme yaşandı. Vakıftan para aldım. Her ihtiyaç durumunda buradan yardım almaktayım, memnunum (E, 64, İlkokul mezunu)

Eşim cezaevinde sosyal hizmetlerden yardım alıyorum bakıma muhtacım yardımlardan memnunum (K, 28, Lise Mezunu)

Ailede herkes istediği gibi doktora gidebiliyor yardım alıyoruz memnunum (E, 66, okuryazar değil)

Çocuğum var işsiz kendim işsiz vakıftan geçiniyoruz (E, 53, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu)

Görüldüğü gibi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal devlet olmasının bir tezahürü olarak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu aracılığıyla, barınma, sağlık, eğitim, temel ihtiyaçların giderilmesi gibi konularda, toplumun ihtiyacı olan kesimlerine doğrudan yardımcı olmaktadır. Bununla ilgili birçok görüşmeci, memnuniyetini, “Allah devletten razı olsun. Çok Memnunum (E, 63, Okuryazar Değil)”; Devletimize şükrediyoruz (E,49, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu); Allah devlete zeval vermesin (E,71, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu) diyerek dile getirmiştir.

Bu konuda bazı görüşmeciler de, ihtiyaç olduğunda, kapısı çalınacak bir devlet kurumu olmasının yarattığı memnuniyet ve güvene dikkat çekmiştir. Bu konuda görüşmecilerden bir kısmı, “Yardımlardan son derece memnunum. Her türlü ihtiyacımızda kapısını çalacağımız bir kurumun olması çok güzel (E,67, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu)” diyerek, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın sosyal devlet ilkesinin somut tezahürleri olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin bir kısmı da, “Hayatımızı tam dörtörtük yaşamamıza imkan sağlamıyorsa da sonuçta adı üzerinde yardım memnunuz

(E,63,okuryazar değil); “*Verilen yardımlar iyi; ama miktar olarak yetersiz* (E,51, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu)” şeklinde konuşarak, yardımların daha da iyileştirilmesi istemiş ve böylece yardımlardan kısmen memnuniyet duyduklarını belirtmişlerdir. Kısmen memnun olduklarını ifade eden vatandaşların büyük bir kısmı da; yardımların yeterli ve memnuniyet yaratacak çeşitlilikte ve miktarda olduğunu söylese de; bu vatandaşların kısmen memnun olmalarına neden olan farklı kaygılar ve sebeplere rastlanmıştır. Bu şekilde düşünen vatandaşların bir bölümü, “*65 yaş maaşı almaktayım. Verilen yardımlardan memnunum gençlere yapılan yardımları zararı buluyorum, alışkanlık yaptığını düşünüyorum* (E, 68, Okuryazar değil); “*Verilen yardımlar vatandaşlarda alışkanlık ve tembellik yaratsa da memnunum* (E,44,Lise Mezunu)”, şeklinde konuşarak, yardımların bağımlılık yarattığını ve son tahlilde vatandaşları tembelliğe ittiğini iddia etmişlerdir.

Yapılan yardımlardan kısmen memnun olduğunu ifade eden görüşmecilerden başka bir bölümü de, “*Verilen yardımları faydalı buluyorum. Fakat iş imkanı sunulursa yardıma gerek kalmaz* (E, 42, İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu)”, gibi cümlelerle, devletin yardım politikaları yerine, istihdam yaratan, yeni iş imkanları açan veya yerel üretim dinamiklerini canlandıran politikalara yönelmesini istemişlerdir.

a) Görüşmecilerin %20,9’u Aldıkları Yardımlardan Memnun Değildirler. Bu Görüşmecilere Ait Mülakat Verileri ve Yorumları

Katılımcılar arasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’nın yardımlarından memnun olamayanların oranı, memnun olanlara göre daha düşüktür. Memnun olmayanlarla yapılan mülakatlarda, katılımcıların memnuniyetsizliğinin en önemli nedenlerinden biri, alınan yardımların yetersiz bulunmasıdır. Böyle düşünen görüşmecilerin, ekseriyetle ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Verilen yardımların miktarını yetersiz buluyorum (E, 55, *İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu*)

Engelli çocuğumdan dolayı engelli maaşı ve bakım aylığı almaktayım. Aldığım yardımlar yeterli değil; tüm bunların yerine iş istiyorum (E,38, *Lise Mezunu*)

Devletin yaşlı engelli ve dullara yapılan yardımları artırması; gençlere ise yardım yerine iş olanağı sunması (E, 26, *Lise Mezunu*)

İki ayda bir defa verilen 500 TL maaşla 4 çocuk okutuyorum. Yeterli değil (K, 44, *İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu*)

Düzenli olmaması ve verilen miktar yetersiz olmasından dolayı memnun değilim (E, 43, *İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu*)

Evli ve 3 çocuk babasıyım şimdiye kadar vakıftan 1 kez 300 tl para yardımı ve 35 tl çocuk parası alıyorum yetersiz buluyorum (E, 37, *Lise Mezunu*)

Eşimi kaybettim, işim yok. Verilen yardımlar yetersiz (K, 68, *okuryazar değil*)

Verilen yardımlar işsiz ve geliri olmayan birisi için çok yetersiz (E 42, *İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu*)

Yardımların sayısı yeterli herkes yardım var. Fakat miktarlar çok yetersiz (E,52, *İlköğretim/Ortaöğretim Mezunu*).

Katılımcılardan bir kısmı da, “Kendim işsizim iş bulamıyorum. Yaşımı bahane gösterip yardımda vermiyorlar (E, 37, *Lise Mezunu*)”; “Yardımlardan asgari ücretle çalışanlar faydalanamıyor. Bu çalışan kesimi cezalandırmaktır (E,44, *Lise Mezunu*)”; “Doğu ve güneydoğu da iş imkânı yok. Yaşım genç olduğu için yardım çıkmıyor (E,25, *Lise Mezunu*)”; “Verilen yardımlardan sadece çocuk parasından ve sağlıktan yararlanabiliyorum (E,41, *Lise Mezunu*)”; “Bekâr olduğum için yardım verilmiyor (E, 29, *Lise Mezunu*)”, şeklinde konuşarak, verilen yardımlardan değil; yardım alabilmek için gerekli olan şartlardan ve bu şartların bürokratik yapısından şikâyet etmişlerdir.

2.3.18.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 85: Cinsiyet İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	72	9	81
		%	88,9	11,1	100
	Erkek	f	236	72	308
		%	76,6	23,4	100
Toplam		f	308	81	389
		%	79,2	20,8	100

(χ^2) P : 0,01<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,01<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Kadınların %88,9'u, erkeklerin ise %76,6'sı aldıkları yardımlardan memnuniyet duyduklarını ifade ederken; erkeklerin %23,4'ü, kadınların ise %11,1'i aldıkları yardımlardan memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre aldıkları yardımlardan memnuniyet duyan kadınların oranı erkeklerden daha fazladır. Bu açıdan cinsiyet ile katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 72, Tablo 79 ve Tablo 85 birlikte ele alındığında, aldıkları yardımların yeterli bulan, yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünen ve yardımlardan memnuniyet duyan kadın oranı, erkeklerden daha fazladır. Verilen yardımlarda özellikle engellilerin, dul bayanların, kimsesi olmayanların, yaşlıların vb durumda bulunan hedef kitlenin daha çok önemsenmesinden dolayı orta yaş erkeklerdense dul ve kimsesiz bayanlar yardımlarda daha öncelikli olarak ele alınmaktadır bu sebeplerden dolayı memnuniyetleri arasında da doğru bir orantı bulunmaktadır.

2.3.18.2. Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 86: Yaş İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	1	1	2
		%	50,0	50,0	100
	25-44	f	95	55	150
		%	63,3	36,7	100
	45-64	f	161	17	178
		%	90,4	9,6	100
	65 yaş ve üstü	f	55	9	64
		%	85,9	14,1	100
Toplam		f	312	82	394
		%	79,2	20,8	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %50'si, 25-44 yaş aralığındakilerin %63,3'ü, 45-64 yaş aralığındakilerin %90,4'ü ve 65 yaş ve üstündekilerin %85,9'u aldıkları yardımlardan memnundurlar. Buna göre 65 yaş ve üstündekilerde bir miktar düşme olsa da yaş arttıkça, aldıkları yardımlardan duyulan memnuniyet düzeyi de artmıştır. Bu çerçevede SYDV'lerinden yardım alan ileri yaştaki vatandaşların oranı, genç yaştakilerden daha yüksektir. Bu veriler ışığında, (χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan, yaş ile katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları arasındaki anlamlı bir farklılık vardır.

Bu çerçevede, yaş ile Tablo 71'te katılımcıların aldığı yardımların yaşamlarını rahatlatıp rahatlatmadığına dair görüşleri; Tablo 78'te yardımları yeterli bulup bulmama durumları ve Tablo 81'de yardımlardan memnun olup olmama durumları arasında benzer bir ilişki vardır. Şöyle ki, yaş arttıkça, katılımcıların aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünenlerin, yardımları yeterli bulanları ve yardımlardan memnun olanların oranı da artmıştır. Bu sonuçlar iki açıdan değerlendirilebilir. Birincisi, sonuçta genç yaştakilerle ileri yaştakilerin, hayatların memnuniyet deyince, kastettikleri şeyin farklı olacağı gerçeğidir. Zira

genç yaştakilerin hayattan memnuniyet derken; yardımların yeterliliğinden bahsederken ve memnuniyet düzeyleri mevzu bahis edilirken, bahsettikleri şey, daha çok boyutlu ve daha geniş kapsamlı ve daha farklı olabilir. Yörede yaşlıların rahatlıklarını etkileyebilecek, hayattan memnun olmalarını sağlayabilecek bileşenler, genç yaştakilere göre daha basit ve daha tekdüzedir. Böylelikle, sosyal yardımların, ileri yaştakilerde, genç yaştakilere göre daha fazla memnuniyet yaratması anlaşılabilir. Başka bir deyişle, ileri yaştakilerin, genç yaştakilerden daha fazla SYDV'lerinin yardımlarının hayatlarını kolaylaştırdığını, aldıkları yardımların yeterli olduğunu ve bundan daha fazla menün kaldıklarını ifade etmeleri, ikinci bir husustan kaynaklanmış olabilir. Ancak bu durum büsbütün kötü bir şey olmayabilir. O da şudur ki, genç yaştakilerin sosyal yardımlara tamamen bel bağladığı bir durumun, toplumsal açıdan olumsuz sonuçları olabilir. Bu durum bu sonuçların ikincisi hususudur. Bu açıdan *ikinci hususta*, bu tablolara göre, olan ile normatif olan yani olması gereken arasında bir paralellik olduğu düşünülmektedir. Zira temenniler sosyal devlet olmanın gereği olarak, devletin, ihtiyacı olan herkese, sonsuz memnuniyet duyacağı ölçüde, yardımcı olması ve bunun hiçbir sakıncasının olmaması yönündedir. Ancak reel siyasi uygulamada, elde edilen tecrübeler şunu göstermektedir ki; bir toplumda sağlıklı, üretken olabilecek genç kitlelerin yardımlara bağımlı olması, ideal bir toplum anlayışına ters düşmektedir. Nitekim ideal bir toplumda, sağlıklı ve nitelikli genç kesim, üretim sisteminin en önemli parçalarından biridir. Bu şekilde, genç kesimin üretime katıldığı bir ekonomik ve sosyolojik toplumsal sistemde, devletin sosyal devlet olma misyonunun boyutu genişleyecek ve sosyal yardımların niteliği artacaktır. Bu açıdan bu tablolarda görüldüğü üzere, bir kısmının, SYDV'lerinin oluşturduğu sosyal yardımlar, ileri yaştakilerin yaşamlarını, genç yaştakilere göre daha fazla rahatlatmaktadır; bu yardımlar ileri yaştakiler tarafından daha fazla yeterli bulunmaktadır ve ileri yaştakiler bu yardımlardan daha çok memnundurlar. Bu somut durumlar silsilesi, normatif olanla da örtüşmektedir.

2.3.18.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 87: Medeni Durum İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	222	60	282
		%	78,7	21,3	100
	Bekâr	f	6	16	22
		%	27,3	72,7	100
	Boşanmış-Dul	f	77	5	82
		%	93,9	6,1	100
Toplam		f	305	81	386
		%	79,0	21,0	100

(χ^2) P : $0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Boşanmış ve dulların %93,9'u, evlilerin %78,7'si ve bekârların %27,7'si aldıkları yardımlardan memnundurlar. Buna göre, boşanmışların/dulların %93,9'u aldıkları yardımlardan memnunken; bekârların da %72,7'si memnun değildir. Bu çerçevede, medeni durum ile katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öte yandan, Tablo 74, Tablo 81 ve Tablo 87 arasında bir paralellik olduğu görülmektedir. Nitekim medeni durum ile alınan yardımların yaşamları rahatlatma durumu, yardımları yeterli bulma durumu ve yardımlardan memnuniyet duyma durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Zira boşanmışlar/dulların çok büyük bir oranı ve evlilerin büyük bir oranı, aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını, yardımları yeterli bulduklarını ve yardımlardan memnuniyet duyduklarını ifade ederken; bekârların çok büyük bir oranı, aldıklarını yardımların yaşamlarını rahatlatmadığını, yardımları yeterli bulmadıklarını ve yardımların memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

2.3.18.4. Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki

Tablo 88: Meslek İle Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları Arasındaki İlişki			Katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları		Toplam
			Evet	Hayır	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık – Çiftçilik	f	196	44	240
		%	81,7	18,3	100
	Ev hanımı – Öğrenci	f	51	7	58
		%	87,9	12,1	100
	İşsiz	f	37	28	65
		%	56,9	43,1	100
	Diğer	f	18	2	20
		%	90,0	10,0	100
Toplam		f	302	81	383
		%	78,9	21,1	100

(χ^2) P : $0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Ev hanımlarının/öğrencilerin %87,9'u, hayvancılık-çiftçilik yapanların %87,7'si, işsizlerin ise %56,9'u aldıkları yardımlardan memnuniyet duymaktadırlar. Buna göre sırasıyla, önce ev hanımları, sonra hayvancılık-çiftçilik yapanlar ve sonra da işsizler aldıkları yardımlardan en çok memnundurlar. Bu çerçevede meslek ile katılımcıların aldıkları yardımlardan memnun olup olmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bu bağlamda Tablo 75, Tablo 82 ve Tablo 88 arasında bir paralellik vardır. Şöyle ki; sırasıyla en çok ev hanımları, sonra hayvancılık-çiftçilikle uğraşanlar ve sonra da işsizler sosyal yardımların yaşamlarını rahatlattığını, aldıkları yardımları yeterli gördüklerini ve bu yardımlardan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda yine verilen sıralamayla en çok ev hanımları, ikinci sırada hayvancılık/çiftçilikle uğraşanlar ve son sırada da işsizler yardımların, yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmekte ve devlet açısından yapılması gereken bir zorunluluk olarak nitelendirmektedirler. Böylelikle en çok ev hanımları, sonra hayvancılık ve çiftçilikle uğraşanlar ve en son da işsizler yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiği ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiği yönünde bir

anlayışa karşı çıkmaktadırlar. Bu çerçevede bir kere daha ifade etmek gerekir ki, bireylerin aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığına dair inançları arttıkça, yardımları yeterli bulup onlardan memnun oldukça, yani bir nevi devlete olan ihtiyacı artıp bağımlı hale geldikçe, kendilerine yapılan yardımı, daha fazla, bir hak olarak görmekte, yardımları daha fazla devletin yapması gereken bir zorunluluk olarak nitelendirme eğilimine girmektedirler.

2.3.19. KATILIMCILARA GÖRE, SYDV’NİN VERDİĞİ YARDIM TÜRLERİ İÇİNDE, EN FAYDALI OLDUKLARINA İNANDIKLARI YARDIM TÜRLERİ

Tablo 89: Katılımcılara Göre, Sydv’nin Verdiği Yardım Türleri İçinde, En Faydalı Olduklarına İnanıkları Yardım Türü		
Vakıfta verilmekte olan yardım türlerinden size göre en faydalı olan yardım hangisidir. (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)	f	%
Sağlık Yardımları	386	96,5
Nakdi yardımlar	381	95,3
Kömür Yardımları	346	86,5
Gıda Yardımları	331	82,8
Barınma Yardımları	304	76,0

Katılımcıların %96,5’i SYDV’lerinde verilmekte olan yardım türlerinden en faydalı olanlarından birinin sağlık yardımları, %95,3’ü nakdi yardımlar, %86,5’i kömür yardımları, %82,8’i gıda yardımları ve %76’sı da barınma yardımları olduğunu belirtmiştir. Bu soruda katılımcılar, isterlerse birden fazla şık işaretleyebilmişlerdir. Buna rağmen sağlık yardımları en faydalı bulunan yardım türüken; en az faydalı bulunan yardım türü barınma yardımları olmuştur.

2.3.20. KATILIMCILARA GÖRE, KARŞI KARŞIYA KALDIKLARI EN ÖNEMLİ SORUNLARINI ÇÖZMEK İÇİN EN ÇOK İHTİYAÇ DUYDUKLARI DEVLET DESTEĞİ TÜRÜ

Tablo 90: Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü		
Karşı karşıya kaldığınız en önemli sorununuzu çözmek için devletin hangi sosyal yardımına (desteğine) en çok ihtiyacınız var?	f	%
Parasal destek	106	59,6
İş bulma konusunda yardım	42	23,6
Yatacak/kalacak yer	22	12,4
Psikolojik destek	1	,6
Fikrim Yok	7	3,9
Toplam	178	100
<i>Std. Error of Mean: ,11458;</i> <i>Std. Deviation: 1,52868;</i> <i>Variance: 2,337;</i> <i>Range: 5,00.</i>		

Katılımcıların, yoğunluk açısından sırasıyla, %59,6'sı gibi büyük bir çoğunluğu, en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün nakdi (parasal) yardımlar olduğunu, %23,6'sı iş bulma konusunda yardım olduğunu, %12,4'ü yakacak yardımı olduğunu söylerken; sadece %0,6'sı en çok ihtiyaç duydukları devlet desteğinin psikolojik yardım olduğunu ifade etmiştir. Buna göre, yörede, SYDV'larından yardım alanların öncelikli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü parasal destekler; en az ihtiyaç duydukları devlet desteği türü ise psikolojik destektir. Buna göre yardım alan vatandaşlar daha çok somut nakdi yardımları almak istemektedirler. Ancak nakdi yardımların kişinin öncelikli sorunları çözmek üzere kullanılıp kullanılmayacağı bir muammadır. Bu açıdan bu yardım türü verilirken veya verilmeden önce, bu yardım türünün, giderilmesi için verilen sorun için harcanıp harcanmadığı veya harcanıp harcanmayacağı hususu netleştirilmelidir.

2.3.20.1. Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 91: Cinsiyet İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	4	31	0	1	3	39
		%	10,3	79,5	0,0	2,6	7,7	100
	Erkek	f	17	72	1	41	3	134
		%	12,7	53,7	0,7	30,6	2,2	100
Toplam		f	21	103	1	42	6	173
		%	12,1%	59,5	0,6	24,3	3,5	100
(χ ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.								

Kadınların %79,5'i gibi çok büyük bir çoğunluğu, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunları çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün nakdi (parasal) yardım olduğunu, %10,3'ü yatacak kalacak yer yardımı olduğunu, %2,6'sı iş bulma konusunda yardım olduğunu ifade etmişlerdir. Erkeklerin ise %53,7'si gibi büyük bir çoğunluğu parasal desteğin, %30,6'sı iş bulma konusunda yardımın, %12,7'si yatacak/yatacak yer yardımının, %0,7'si de psikolojik desteğin en çok ihtiyaç duydukları yardım türü olduğunu söylemektedirler.

Bir başka açıdan, kadınların %79,5'i, erkeklerin ise %53,7'si parasal yardım; erkeklerin %30,6'sı kadınların ise %2,6'sı iş bulma konusunda yardım beklediklerini ifade etmişlerdir. Buna göre kadınların büyük bir çoğunluğu açısından en öncelikli yardım türü parasal yardım gibi görünmektedir. En düşük oran ise iş bulma konusundadır. Erkeklerin de kadınlar kadar yüksek olmasa da,

karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü parasal yardımlardır. Cinsiyet ile karşı karşıya kalınılan en önemli sorunları çözmek için en çok ihtiyaç duyulan devlet desteği türü arasındaki en önemli farklılıklardan biri iş arama yönündeki destekle ilgilidir. Bu hususta erkekler kadınlardan belirgin bir şekilde, daha fazla iş desteğini önceseler de bu oran nakdi yardım beklentilerine göre oldukça düşüktür. Sosyal politika ve vatandaş arasındaki sağlıklı bir ilişkide düzenli bir iş beklentisinin daha yüksek olması beklenir. Bu açıdan nakdi yardımların, düzenli bir iş beklentisinden daha çok öncelenmesi ise bu açıdan manidardır.

Tablo 91 açısından bir başka önemli husus ise yakacak, yatacak yer yardımının hem yüksek hem de kadın ve erkek arasında anlamlı bir farklılık şeklinde yorumlanamayacak şekilde birbirine yakın olmasıdır. Bunun sebebi ise yörenin uzun ve ağır kış şartlarından dolayı özellikle yakacak olmak üzere yakacak, yatacak yer yardımlarının rolü ve önemidir. Bu açıdan katılımcılardan, yaklaşık her on kişiden biri açısından karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü yatacak yer ve yakacak yardımdır. Bu da, özellikle bu yardımların yöre açısından önemini ortaya koyması açısından dikkat çekicidir.

2.3.20.2. Yaş İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 92: Yaş İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/Kalacak Yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	0	0	0	2	0	2
		%	0,0	0,0	0,0	100	0,0	100
	25-44	f	8	23	0	31	3	65
		%	12,3	35,4	0,0	47,7	4,6	100
	45-64	f	8	51	1	8	2	70
		%	11,4	72,9	1,4	11,4	2,9	100
	65 yaş ve üstü	f	5	30	0	1	2	38
		%	13,2	78,9	0,0	2,6	5,3	100
Toplam		f	21	104	1	42	7	175
		%	12,0	59,4	0,6	24,0	4,0	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %100'ü karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün iş bulma konusunda yardım olduğunu söylemişlerdir.

25-44 yaş aralığındakilerin %47,7'si en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün iş bulma konusunda yardım olduğunu, %35,4'ü nakit destek olduğunu, %12,3'ü ise yatacak yer-yakacak yardımı olduğunu düşünmektedirler. Buna göre 18-24 yaş aralığındakilerin en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün iş bulma konusunda yardım olduğu anlaşılmaktadır.

45-64 yaş aralığındakilerin %72,9'u gibi çok büyük bir çoğunluğunun, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü parasal destek, %11,4'ü iş bulma konusunda yardım olduğunu, %11,4'ü de yatacak yer-yakacak yardımı olduğunu ifade etmişlerdir.

65 yaş ve üstündekilerin %78,9'u gibi çok büyük bir çoğunluğu ise en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün parasal destek olduğunu, %13,2'si yatacak yer ve yakacak yardımı olduğunu, %2,6'sı ise iş bulma konusunda yardım olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre 45 yaş ve üstü vatandaşların karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün ise parasal destek olduğu görülmektedir.

Başka bir açıdan yaş arttıkça yatacak yer-yakacak yardımı isteyenlerin ve parasal destek isteyenlerin oranı artmış; iş bulma konusunda yardım isteyenlerin oranı düşmüştür. Diğer bir deyişle genç yaştakilerde en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün iş bulma konusunda destek isteği olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar son derece betimleyici ve açıklayıcıdır. Buna göre yörede genç vatandaşlarda iş bulma konusunda devlet desteği beklentisi daha yüksekken; ileri yaştakilerde yakacak ve nakit para desteği beklentisi daha yüksektir. Bu çerçevede yaş ile katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.20.3. Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 93: Medeni Durum İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	14	68	1	26	4	113
		%	12,4	60,2	0,9	23,0	3,5	100
	Bekâr	f	3	1	0	15	0	19
		%	15,8	5,3	0,0	78,9	0,0	100
	Boşanmış-Dul	f	3	37	0	0	3	43
		%	7,0	86,0	0,0	0,0	7,0	100
Toplam		f	20	106	1	41	7	175
		%	11,4	60,6	0,6	23,4	4,0	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Evlilerin %60,2'si en çok ihtiyaç duydukları yardım türünün parasal destek, %23'ü iş bulma konusunda yardım, %12,4'ü yakacak ve/veya yatacak yer yardımı, %0,9'u da psikolojik destek olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre evlilerin çoğunluğunun öncelikli ihtiyaç duydukları yardım türü parasal destektir. Bekârların %78,9'u karşı karşıya kaldıkları sorunları çözmek için en çok ihtiyaç duydukları yardım türünün iş bulma konusunda destek olduğunu, %15,8'i yakacak/yatacak yer yardımı olduğunu ve %5,3'ü de parasal destek olduğunu söylemişlerdir. Buna göre bekarların en öncelikli ihtiyaç duydukları yardım türü iş bulma hususudur. Bekârların ilgili başlıklar içinde en az öncelik duydukları yardım türü ise parasal destek ve psikolojik destektir. Boşanmış/dulların ise %86'ı gibi çok büyük bir çoğunluğu öncelikli ihtiyaç duydukları yardım türünün parasal

destek olduğunu, %7'si de yakacak/yatacak yer yardımı olduğunu ifade etmişlerdir.

Başka bir açıdan da boşanmış/dulların %86'sı, evlilerin %60,2'si, bekarların %5,3'ünün en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü parasal destektir. Parasal desteğe sırasıyla en fazla boşanmış-dullar, evliler ve bekarlar ihtiyaç duymaktadırlar. Bekârların %78,9'u, evlilerin %23'ü öncelikli olarak ihtiyaç duydukları devlet desteği türü iş bulma konusunda yardımdır. Boşanmış-dullardan iş bulma konusunda yardım beklentisinde olan hiç kimseye rastlanmamıştır. Buna göre, öncelikli olarak, iş bulma konusunda devlet desteğine en çok ihtiyacı olanlar bekârlardır. Bunun yanı sıra, bekârların %15,8'i, evlilerin %12,4'ü ve boşanmış dulların %7'si en çok ihtiyaç duydukları yardım türünün yakacak-yatacak yer yardımı olduğunu söylemişlerdir.

Bu çerçevede, medeni durum ile katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.20.4. Meslek İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 94: Meslek İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık	f	8	49	0	29	4	90
	– Çiftçilik	%	8,9	54,4	0,0	32,2	4,4	100
	Ev hanımı	f	2	27	1	1	2	33
	– Öğrenci	%	6,1	81,8	3,0	3,0	6,1	100
	İşsiz	f	11	25	0	9	0	45
		%	24,4	55,6	0,0	20,0	0,0	100
	Diğer	f	1	3	0	0	1	5
		%	20,0	60,0	0,0	0,0	20,0	100
Toplam		f	22	104	1	39	7	173
		%	12,7	60,1	0,6	22,5	4,0	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Hayvancılık-çiftçilik yapanların %54,4'ü gibi büyük bir çoğunluğu en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün parasal destek, %32,2'si iş bulma konusunda yardım, %8,9'u da yatacak/yatacak yer yardımı olduğunu söylemişlerdir. Buna göre hayvancılık-çiftçilik yapanların en çok ihtiyaç duydukları yardım türü parasal destek olsa da, en çok dikkat çeken ikinci büyük oranını iş bulma konusunda yardım olduğu dikkatleri çekmektedir. Bu durum daha önce de ifade edildiği gibi, sorunlu olarak görünmektedir. Çünkü hayvancılık-çiftçilik yapanların bu kadar çok oranda, kendilerini işsiz gibi nitelendirmeleri ve iş bulma konusunda talepkâr olmaları, hayvancılık-çiftçiliğin, iş tatmini ve iş sevgisi açısından, çok cazip olmadığını göstermektedir. Oysa hayvancılık-çiftçilik uygun

politikalar geliştirildiğinde, yörenin doğasından kaynaklı olarak, en gelecek vaat edebilecek iş alanı olma potansiyeli taşımaktadır.

Ev hanımlarının/öğrencilerin %81,8 gibi çok büyük bir çoğunluğu öncelikli yardım beklentisi türünün parasal destek, %6,1'i yakacak yardımı, %3'ü iş bulma ve %3'üde psikolojik destek olduğunu söylemişlerdir. Burada da en çok dikkat çeken husus, ev hanımlarından/öğrencilerden aktif olarak iş arayanların düşüklüğü ve nakit para türünde yardım isteyenlerin yükseklidir.

İşsizlerin ise %55,6'sı gibi büyük bir çoğunluğu en öncelikli yardım türü taleplerinin parasal yardım, %24,4'ü yakacak yardımı, %20'si de iş bulma konusunda yardım olduğunu ifade etmişlerdir. Burada dikkat çeken durum, işsizlerin iş bulma konusunda yardım taleplerinin düşüklüğüdür. İşsizler arasında, çalışma SYDV'larından yardım alanlardan oluştuğundan, sağlık sorunları çekenler vardır. Oranın en büyük sebebi buradan kaynaklanmaktadır. Ancak bu durumda olmayanların da, öncelikli ihtiyaç duydukları destek türünün, iş bulma değil de; nakit parasal destek istediği olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, meslek ile katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3.20.5. Hane Tipi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 95: Hane Tipi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların hane tipi	Çekirdek Aile	f	15	76	0	40	6	137
		%	10,9	55,5	0,0	29,2	4,4	100
	Geniş Aile	f	1	23	1	2	1	28
		%	3,6	82,1	3,6	7,1	3,6	100
Toplam		f	16	99	1	42	7	165
		%	9,7	60,0	0,6	25,5	4,2	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Çekirdek ailelerin %55,5'i önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türünün parasal destek olduğunu, %29,2'si iş bulma konusunda yardım olduğunu ve %10,9'u da yakacak yardımı olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan geniş ailelerin %82,1'i gibi çok büyük bir çoğunluğu öncelikli ihtiyaç duydukları yardım türünün parasal destek olduğunu, %7,1'i iş bulma konusunda yardım olduğunu ve %3,6'sı da yakacak yardım olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çerçeve hem çekirdek ailelerin hem de geniş ailelerin ihtiyaç duydukları öncelikli devlet desteği türü parasal yardımdır. Ancak çekirdek aileler daha çok iş bulma konusunda yardım (çekirdek ailelerin %29,2'si, geniş ailelerin %7,1'i) ve yakacak yardımını (çekirdek ailelerin %70,9'u, geniş ailelerin %3,6'sı) daha çok

talep ederken; geniş aileler daha çok parasal destek (*geniş ailelerin %82,1'i, çekirdek ailelerin %55,5'i*) yönünde devlet desteği beklemektedirler.

2.3.20.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 96: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	3	4	0	0	0	7
		%	42,9	57,1	0,0	0,0	0,0	100
	Aracı bulamamak	f	4	11	0	15	2	32
		%	12,5	34,4	0,0	46,9	6,3	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	2	20	1	1	2	26
		%	7,7	76,9	3,8	3,8	7,7	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	0	2	0	1	0	3
		%	0,0	66,7	0,0	33,3	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	3	12	0	21	1	37
		%	8,1	32,4	0,0	56,8	2,7	100
	Sağlık sorunları	f	1	46	0	4	2	53
		%	1,9	86,8	0,0	7,5	3,8	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	0	3	0	0	0	3
		%	0,0	100	0,0	0,0	0,0	100
Toplam		f	13	98	1	42	7	161
		%	8,1	60,9	0,6	26,1	4,3	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi ile katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü arasında anlamlı bir ilişki vardır:

Yetersiz eğitimi olduğu için iş bulamadığını söyleyenlerin %57,1'i öncelikli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu devlet desteği türünün parasal destek, %49,9'u ise yakacak desteği olduğunu ifade etmiştir. Eğitimi yetersiz olduğu için iş bulamadığını ifade edenlerin büyük çoğunluğunun en fazla ihtiyaç duyduğu devlet desteği türü nakdi para yardımıdır.

Aracı bulamadığı için iş bulamadığını düşünenlerin %46,9'u gibi büyük bir çoğunluğu, öncelikli sorununu çözmek için en çok ihtiyaç duyduğu devlet desteğinin iş bulma konusunda yardım, %34,4'ü parasal destek, %12,5'i de yakacak yardımı olduğunu söylemiştir. Buna göre aracı olmadığı iş bulamadığını ifade edenlerin büyük çoğunluğunun ihtiyaç duyduğu devlet desteği türü iş bulma konusunda yardımdır.

Ev hanımı, öğrenci olduğu ve ileri yaşlılıktan dolayı iş bulamadığını ifade edenlerin %76,9'u öncelikli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu yardım türünün parasal destek olduğunu, %7,7'si yakacak yardımı olduğunu, %3,8'i iş bulma konusunda, %3,8'i de psikolojik destek olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre ev hanımı olduğundan dolayı çalışamadığını söyleyenlerin çok büyük bir çoğunluğunun öncelikli yardım beklentisi de parasal destektir.

Bir uzmanlığı-deneyimi olmadığından iş bulamadığını ifade edenlerin %66,7'si öncelikli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu yardım türünün parasal yardım olduğunu; %33,3'ü de iş bulma konusunda destek olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda bir uzmanlığı-deneyimi olmadığından iş bulamadığını ifade edenlerin çok büyük bir çoğunluğunun öncelikli ihtiyaç duyduğu devlet desteği türü nakdi para desteğidir.

Bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı veya özlük haklarının yetersiz olması nedeniyle iş bulamadığını ifade edenlerin %56,8'i öncelikli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu yardım türünün iş bulma konusunda yardım olduğunu, %32,4'ü parasal destek, %8,1'i de yakacak yardımı olduğunu söylemiştir. Bu çerçevede bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı için iş bulamadığını belirtenlerin en fazla ihtiyaç duydukları devlet desteği türü iş bulma konusunda yardımdır.

Sağlık sorunları sebebiyle iş bulamadığını ifade edenlerin %86,8'i öncelikli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu yardım türünün parasal destek olduğunu, %7,5'i iş bulma konusunda yardım olduğunu söylemiştir. Bu açıdan sağlık sorunları sebebiyle iş bulamadığını ifade edenlerin büyük bir çoğunluğunun da öncelikli yardım beklentisi de parasal destektir.

Çiftçilik-hayvancılık yaptığı için iş bulamadığını ifade edenlerin tamamı (%100), en önemli sorununu çözmek için en fazla ihtiyaç duyduğu yardım türünün parasal destek olduğunu söylemiştir.

Başka bir açıdan, işsizlere göre, iş bulunamamasının en önemli sebepleri arasında, yakacak yardım (42,9) isteyen en büyük çoğunluk yetersiz eğitimi olduğu için iş bulamadığını düşünenlerden; parasal destek (%86,8) sağlık sorunları yaşadığı için iş bulamadığını belirtenlerden, iş bulma konusunda yardım ise bulunduğu yerde iş imkânı olmadığından iş bulamadığını söyleyenlerden oluşmaktadır. Buna göre yetersiz eğitim, ev hanımı olması, bir uzmanlık-deneyim sahibi olmaması, sağlık sorunları nedeniyle iş bulamadığını söyleyenlerin çok büyük bir çoğunluğu, öncelikli sorunlarını çözmek için daha çok nakdi parasal yardımlara öncelikli olarak ihtiyaç duyarken; sadece aracı bulamadığı ve bulunduğu yerde iş imkânı olmadığı için iş bulamayanların öncelikli bekledikleri devlet desteği türü iş bulma konusunda yardımdır.

2.3.20.7. Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki

Tablo 97: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Katılımcılara Göre, Karşı Karşıya Kaldıkları En Önemli Sorunlarını Çözmek İçin En Çok İhtiyaç Duydukları Devlet Desteği Türü Arasındaki İlişki			Katılımcılara göre, karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü					Toplam
			Yatacak/kalacak yer	Parasal destek	Psikolojik destek	İş bulma konusunda yardım	Fikrim Yok	
Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları	Evet	f	12	82	1	22	7	124
		%	9,7	66,1	0,8	17,7	5,6	100
	Hayır	f	10	24	0	20	0	54
		%	18,5	44,4	0,0	37,0	0,0	100
Toplam		f	22	106	1	42	7	178
		%	12,4	59,6	0,6	23,6	3,9	100

(χ^2) $P: 0,00<0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Katılımcılardan aldıkları yardımları yeterli bulmayanların %44,4'ü en önemli sorunlarını çözmek için en çok ihtiyaç duydukları devlet desteğinin parasal destek, %37,'si iş bulma konusunda yardım, %18,5'i ise yakacak yardımı olduğunu ifade etmişlerdi. Öte yandan aldıkları yardımı yeterli bulanların ise %66,1'i en çok ihtiyaç duydukları devlet desteğinin nakdi yardım, %17,7'si iş bulma konusunda yardım, %9,7'si yakacak yardımı ve %0,8'i de psikolojik yardım olduğunu ifade etmişlerdir.

Başka bir açıdan ise en çok ihtiyaç duyduğu devlet desteği türünün yakacak yardımı (aldıkları yardımları yeterli bulmayanların %18,5', yeterli bulanların %9,7'si) ve iş bulma konusunda yardım (aldıkları yardımları yeterli bulmayanların %37'si, yeterli bulanların %17,7'si) olduğunu söyleyenlerin

çoğunluğunu aldıkları yardımları yeterli bulmayanlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, en çok ihtiyaç duyduğu devlet desteği türünün parasal yardım (aldıkları yardımları yeterli bulanların %66,1'i, yeterli bulmayanların %44,4'ü) olduğunu söyleyenlerin çoğunluğunu ise aldıkları yardımları yeterli bulanlar oluşturmaktadır

2.3.21. KATILIMCILARIN GENEL OLARAK HAYATLARINDAN MEMNUN OLUP OLMADIKLARI HUSUSU

Tablo 98: Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri		
Genel olarak düşündüğünüzde hayatınızdan memnun musunuz?	f	%
Memnun değilim	55	14,0
Memnunum	319	81,2
Fikri Yok	19	4,8
Toplam	393	100
Std. Error of Mean: ,02908; Std. Deviation: ,57646; Variance: ,332; Range: 3,00.		

Katılımcıların %81,2'si gibi büyük bir çoğunluğu genel olarak hayatlarından memnun olduklarını ifade ederken; %14'ü memnun değildir.

2.3.21.1. Cinsiyet İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 99: Cinsiyet İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikri Yok	
Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	Kadın	f	9	66	5	80
		%	11,3	82,5	6,3	100
	Erkek	f	46	245	14	305
		%	15,1	80,3	4,6	100
Toplam		f	55	311	19	385
		%	14,3	80,8	4,9	100

(χ^2) P : $0.59 > 0.05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

(χ^2) $P: 0,59 > 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kadınların %82,5'i, erkeklerin ise 80,3'ü genel olarak hayatlarından memnun olduğunu söylerken; erkeklerin %15,1'i kadınların ise %11,3'ü hayatlarından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre yörede genel olarak hayatlarından memnun olan kadınların oranı, erkeklerden daha fazladır. Ancak bu farklılık (χ^2) $P: 0,59 > 0,05$ olduğundan, (χ^2) $P: 0,05$ kıstası temel alındığında, iki değişken arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2.3.21.2. Yaş İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 100: Yaş İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikri Yok	
Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	18-24	f	0	2	0	2
		%	0,0	100	0,0	100
	25-44	f	37	104	7	148
		%	25,0	70,3	4,7	100
	45-64	f	14	155	7	176
		%	8,0	88,1	4,0	100
	65 yaş ve üstü	f	4	55	5	64
		%	6,3	85,9	7,8	100
Toplam		f	55	316	19	390
		%	14,1	81,0	4,9	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

18-24 yaş aralığındakilerin %100'ü genel olarak hayatlarından memnun olduğunu söylerken; memnuniyetsizlik içinde olduğunu söyleyen katılımcıya rastlanmamıştır. 25-44 yaş aralığındakilerin %70,3'ü genel olarak hayatından memnun olduğunu belirtirken; memnun olmadığını söyleyenlerin oranı %25'tir. 45-64 yaş aralığındakilerin %88,1'i genel olarak hayatından memnun olduğunu ifade ederken; %8'i memnun olmadığını söylemiştir. 65 yaş ve üstündekilerin ise %85,9'u genel olarak hayatından memnun; %6,3'ü memnun değildir.

Buna göre ileri yaştakilerde genel olarak hayattan duyulan memnuniyet düzeyi artmıştır. Öte yandan genel olarak hayatlarından memnun olup olmadıkları hakkında fikri olmayan kararsızların oranı da yaş arttıkça artmıştır. Bununla birlikte genç yaştakilerde, ileri yaştakilere göre hayattan duyulan memnuniyetin oranı daha düşüktür. Bu bağlamda yaş ile katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.21.3. Medeni Durum İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 101: Medeni Durum İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikri Yok	
Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı	Evli	f	36	232	11	279
		%	12,9	83,2	3,9	100
	Bekâr	f	10	10	2	22
		%	45,5	45,5	9,1	100
	Boşanmış-Dul	f	8	68	5	81
		%	9,9	84,0	6,2	100
Toplam		f	54	310	18	382
		%	14,1	81,2	4,7	100

(χ^2) P : $0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bekarların %45,5'i, evlilerin %12,9'u ve boşanmışların/dulların %9,9'u genel olarak hayatlarından memnun olmadıklarını ifade ederken; boşanmışların/dulların %84'ü, evlilerin %83,2'si ve bekarların da %45,5'i genel olarak hayatlarından memnundurlar. Hemen ifade etmek gerekir ki, bir insanın hayattan memnun olduğunu söylemesi son derece muallak bir konudur. Çünkü hayattan memnun olmak derken, hayattan memnun olmaya sebep olabilecek her türlü değişken işin içine girer. Bunlar maddi durum, sağlık durumu, gelecekte beklenen v.d. gibi. Ancak bu çalışma SYDV'lerinin yoksullukla etkisi üzerine olduğundan, katılımcıların bu eksenle sorulara cevap verdiği farz edilmektedir. Bu bakımdan, bir sıralama yapılacak olursa, en fazla boşanmışların/dulların, sonra evlilerin,

sonrada bekârların genel olarak hayatlarından memnun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu tabloyu SYDV özelinde sosyal devletin yoksullukla mücadelesindeki rolü ve önemine gönderme yapacak şekilde okumak gerekir. O zaman da sosyal yardımların, medeni durum açısından, yardıma ihtiyacı olanlara, bu sıralamayı gözetecek şekilde, daha fazla destek olduğu gibi bir sonuç ortaya çıkar. Bu çerçevede medeni durum ile katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.21.4. Meslek İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 102: Meslek İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikri Yok	
Katılımcıların mesleklerine göre dağılımı	Hayvancılık	f	30	202	6	238
	– Çiftçilik	%	12,6	84,9	2,5	100
	Ev hanımı	f	9	43	5	57
	– Öğrenci	%	15,8	75,4	8,8	100
	İşsiz	f	16	43	5	64
		%	25,0	67,2	7,8	100
	Diğer	f	0	17	3	20
		%	0,0	85,0	15,0	100
Toplam		f	55	305	19	379
		%	14,5	80,5	5,0	100

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

İşsizlerin %25'i, ev hanımlarının/öğrencilerin %15,8'i ve hayvancılık-çiftçilik yapanların %12,6'sı genel olarak hayatlarından memnun değildirler. Başka bir açıdan, hayvancılık-çiftçilik yapanların %84,9'u ev hanımlarının/öğrencilerin %75,4'ü ve işsizlerin %67,2'si genel olarak hayatlarından memnundurlar. Burada görüldüğü üzere en çok hayvancılık-çiftçilik yapanlar; en az işsizler genel olarak hayatlarından memnundurlar. Meslek ile katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.3.21.5. Hane Tipi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 103: Hane Tipi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatından duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikri Yok	
Katılımcıların hane tipi	Çekirdek Aile	f	43	265	12	320
		%	13,4	82,8	3,8	100
	Geniş Aile	f	8	34	7	49
		%	16,3	69,4	14,3	100
Toplam		f	51	299	19	369
		%	13,8	81,0	5,1	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Çekirdek aile mensuplarının %82,8'i genel olarak hayatlarından daha memnunkirken; geniş aile mensuplarının %69,4'ü genel olarak hayatlarından daha memnundurlar. Araştırma bir kez daha ifade etmek gerekir ki, SYDV'lerinden yardım alan düşük gelirli vatandaşlara uygulanmıştır. Bu anlamda geniş aileler, fazla kişilerden kaynaklı birçok isteği, sınırlı gelirlerle daha fazla karşılamak durumunda olduğundan, bu dar gelirli geniş ailelerin genel yaşamsal memnuniyetlerini düşürmek şeklinde etkilemiş olabilir.

2.3.21.6. İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri

Tablo 104: İşsizlere Göre İş Bulamamalarının En Önemli Sebebi İle Katılımcıların Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikrim Yok	
İşsizlere göre iş bulamamalarının en önemli sebebi	Yetersiz eğitim	f	3	7	0	10
		%	30,0	70,0	0,0	100
	Aracı bulamamak	f	10	47	4	61
		%	16,4	77,0	6,6	100
	Öğrenci – Ev hanımı olmak ve/veya yaş faktörü	f	4	36	5	45
		%	8,9	80,0	11,1	100
	Bir uzmanlık sahibi olmamak ve/veya deneyimi olmamak	f	0	3	0	3
		%	0,0	100	0,0	100
	Bulunduğu yerde iş olanaklarının bulunmaması, ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması	f	29	77	1	107
		%	27,1	72,0	0,9	100
	Sağlık sorunları	f	8	115	8	131
		%	6,1	87,8	6,1	100
	Çiftçilik ve/veya hayvancılık yapıyor olmak	f	0	10	0	10
		%	0,0	100	0,0	100
Toplam		f	54	295	18	367
		%	14,7	80,4	4,9	100

(χ²) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

(χ^2) $P: 0,00 < 0,05$ olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bir uzmanlık-deneyim sahibi olmadığını iddia edenlerin ve çiftçilik-hayvancılık yaptığı için iş bulamadığını düşünenlerin tamamı (%100), sağlık sorunları yaşadığı için iş bulamadığını söyleyenlerin %87,8'i, ev hanımı olduğu için çalışmadığını söyleyenlerin %80'i, aracı bulamadığı işe giremediğini düşünenlerin %77'si, bulundukları yerde iş imkânı olmadığı için işe giremediğini söyleyenlerin %72'si, yetersiz eğitimi olduğu için işe giremediğini düşünenlerin %70'i genel olarak hayatlarından memnundurlar.

2.3.21.7. Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Genel Olarak Hayatlarından Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 105: Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmama Durumları İle Genel Olarak Hayatınızdan Duydukları Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişki			Katılımcıların genel olarak hayatınızdan duydukları memnuniyet düzeyleri			Toplam
			Memnun değilim	Memnunum	Fikrim Yok	
Katılımcıların aldıkları yardımları yeterli bulup bulmama durumları	Evet	f	13	265	10	288
		%	4,5	92,0	3,5	100
	Hayır	f	42	54	9	105
		%	40	51,4	8,6	100
Toplam		f	55	319	19	393
		%	14	81,2	4,8	100

(χ^2) P: 0,00<0,05 olduğundan iki değişken arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Aldıkları yardımları yeterli bulanların %92'si genel olarak hayatlarından memnunken; aldıkları yardımları yeterli bulmayanların %51,4'ü genel olarak hayatından memnundur. Bu tablo son derece manidar ve anlamlıdır. Zira aldıkları yardımları yeterli bulan katılımcıların genel olarak hayatlarından duydukları memnuniyet oranı son derece yüksektir. Bu durum, SYDV Vakıfları özelinde, sosyal yardımların genel olarak insanların hayatlarından memnuniyet duymasında ne kadar etkili olduğunun bir göstergesidir. Bu açıdan, ampirik veriler ışığında, SYDV'larıyla somutlaşan sosyal devlet politikalarının toplumun dezavantajlı vatandaşlarının yaşam memnuniyetine olumlu yönde katkı sağladığını söyleyebiliriz.

SONUÇ

Yoksulluk, günlük temel ihtiyaçların tamamını veya büyük bir kısmını karşılayacak yeterli gelire sahip olmama durumudur. Özellikle, yiyecek, içecek, barınma, giyim-kuşam gibi temel ihtiyaçlara zor erişmek veya erişememek yoksulluk olarak tanımlanabilmektedir. Ancak kimi gelişmiş ülkelerde bu tanımın standartlarında değişiklik görülmektedir. Yoksulluk, ülkeden ülkeye veya bölgeden bölgeye değişik nedenlerle ortaya çıkabilir. Başlıca nedenler arasında çevresel nedenler, ekonomik nedenler, siyasî nedenler ve toplumsal nedenler sayılabilmektedir (wikipedia.org/wiki/Yoksulluk). Günümüz tüketim toplumunun tüketemeyenleri olarak toplumsal yapıda yer bulmaya çalışan yoksulların mağduriyeti, toplumda yaşanan ayrışmalar sebebiyle şüphesiz geçmişten daha tehlikeli bir boyuta gelmiştir (Aksan ve Alptekin, 2009: 1).

Yoksulluk konusunda, bir yandan kurbanı suçlayan, öte yandan sistemi suçlayan yaklaşımlar; bir yandan mutlak yoksulluk öte yandan görelî yoksulluk tanımları; bir yandan yoksulluğun sebebini sosyolojik, ekonomik, kültürel etkenlerle, öte yandan psikolojik faktörlerle açıklama gayretleri; yoksulluğun dağılımını bir yandan küresel eşitsizliklere bağlama arayışları, öte yandan ulusal ve hatta bölgesel dinamiklerle açıklama çabaları yoksulluk olgusunu kuramsal ve kavramsal açıdan çok boyutlu, disiplinlerarası ve karmaşık bir konu yapmaktadır. Bu kısaca bahsi edilen konularda farklı görüş açıları ve değişik yaklaşımlar kadim bir sorun olan yoksulluk olgusunu, literatürel açıdan da çetrefilli bir konu haline getirmektedir.

Bu çalışmada bu konunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi, mümkün olduğu kadar genel ve temel tartışmalar etrafında ele alınmıştır. Tezin temel iddiası ve yoksulluk konusundaki literatürel alana katkısı daha çok ampirik bölümde yer almaktadır. Tezin ampirik bölümü, Kars'ın Arpaçay ilçesi örneğinde, bir kamu politikası olarak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yoksullukla mücadeledeki etkisini ve rolünü araştırmaktadır. Bu çerçevede, tezin yapıldığı

dönemde, hâlihazırda Arpaçay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım ve destek almakta olan 400 kişi ile yüzyüze görüşme yapılarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında, aşağıdaki tespitler, sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur:

Sosyo-Demografik Özellikler

Katılımcıların, yaklaşık her beş kişiden dördü erkeklerden oluşmaktayken; yaş ortalaması, 49,50'dir. Katılımcıların neredeyse yarısı ilkokul veya ortaokul mezunu olup, yine çoğunluğu hayvancılık ve çiftçilik yapmaktadır. Bununla birlikte katılımcılardan hepsi aylık 395 TL ve altı; aylık 1300 TL ve altı hane geliri düzeyindeki katılımcılardan oluşmaktadır. Bu açıdan SYDV'larından yardım alıyor olsalar dahi, özellikle köydeki vatandaşlar, ek gelirlere sahiptirler. Ancak çalışmada, her ne kadar bu tezin bilimsel amaçlarla yapılıyor olduğu söylene de ve elde edilen verilerin başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacağı hususu dikkatlice anlatılsa da, katılımcılar gelirlerini ısrarla 1300 TL ve altı olarak ifade etmişlerdir. Bu durum da göz ardı edilmeden, çalışma boyunca, katılımcıların beyanlarının esas alınmasında fayda olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu (%86,9) çekirdek ailede yaşayanlar oluşturmaktadır. Bu açıdan kentleşmenin ve bireyselleşmenin arttığı ülkemizde, çekirdek ailelerin sayısında her zaman daha fazla artış olurken; geniş aile, yörenin bir özelliği olarak hala varlığını sürdürmektedir.

İstihdam ve İşsizlik İle İlgili Bulgular

Katılımcıların yarısından fazlası iş aramadığını belirtmiştir. İş aramayanların büyük bir çoğunluğu ev hanımları, öğrenciler ve hayvancılık-çiftçilik yapanlardan oluşturmaktadır. Öte yandan çalışma SYDV'lardan aktif olarak yardım alan vatandaşlara uygulandığından, bunlar arasında sağlık sorunları nedeniyle iş aramayan kimseler de vardır. Ancak katılımcıların çoğunluğunun iş aramaması hususu, bütünüyle bu tür yapısal koşullara da bağlanamaz. Yörede iş olanaklarının

olmaması ve temel geçim kaynağının tarım hayvancılık olması da yüksek düzeyde işsizlik oranlarının nedenlerinden bazılarıdır. Bu açıdan yörede, sosyal devletin ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın rolü ve işlevi oldukça fazladır. Sosyo-demografik faktörler açısından, aktif olarak iş arayan erkek oranı, kadınlardan fazladır. Yaş ile işsiz katılımcıların aktif olarak iş arama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bekârlarda, genç yaştakilerde, iş arayanların oranı evlilere ve ileri yaştakilere göre daha fazladır. Mesleki açıdan ise, hayvancılık-çiftçilik yapanlardan iş arayanların oranı, işsizlerden daha fazladır. Araştırma verilerine göre, Türkiye’de sosyal politikaların, işsizlerin daha çok işe yönelmesini sağlayacak yollar bulması ve bunların da işe kazandırılmasını sağlayacak yeni alanlar sağlaması gerekmektedir. Burada dikkatleri çeken diğer önemli mesele çiftçilik-hayvancılıkla uğraşanlardan yaklaşık her iki kişiden birisinin aktif aradığını söylemesidir. Bu açıdan yörede hayvancılık-çiftçiliğin gelecek vaat eden bir meslek dalı olarak görülmesi, bölge ve ülkemiz açısından son derece önemlidir. Yörede hayvancılık-çiftçilikle uğraşanlar münferit teşviklerle destekleniyor olsa da; hayvancılık-çiftçiliğin sorunlarının daha kalıcı politikalarla çözülmesi gerekmektedir.

Yörede, katılımcılara göre iş bulamamalarının en önemli iki sebebinden biri sağlık sorunları, ikincisi bulundukları yerlerde iş olanaklarının olmaması veya olan iş olanaklarının da özlük haklarının yetersizliğidir. Sosyo-demografik faktörler açısından, 18-44 yaş aralığındakilere ve işsiz erkeklere göre, iş bulamamalarının en önemli sebeplerinden biri, bulundukları yerde iş olanaklarının olmaması ve mevcut iş olanaklarında da ücretlerinin düşük olması ve özlük haklarının yetersiz olmasıdır. Yaş açısından 45 yaş ve üstündekiler ise daha çok sağlık sorunları sebebiyle iş bulamadıklarını belirtmektedirler. Çalışmanın evreni çeşitli sebeplerle SYDV’larından yardım alan vatandaşlardan oluştuğundan bunların arasında çeşitli sağlık sorunları yaşayanların var olduğu göz ardı edilmemelidir. Boşanmış-dulların çok büyük bir oranının (%89,7) kendilerini potansiyel çalışan olarak görmedikleri söylenebilir. Bu çerçevede mesleki açıdan en fazla ev hanımları iş aramamaktadırlar. Ev hanımlarının iş bulamamasının en önemli nedenlerinden

biri, yörede kadınlar için ev hanımlığının doğal bir meslek olarak görülmesi; ikincisi ise ev hanımlığının ev işleri dışında da fazladan külfetlerinin de olmasıdır. Nitekim ev hanımları yazın çiftçilik, kışın hayvancılık işlerinin önemli bir parçasıdır.

Sosyal Güvenlik Konusu ve Bu Konudaki Bulgular

Katılımcıların tamamı, primini devletin ödediği yeşil kart kullanmaktadır. Sosyal güvenlik genel olarak; gelir düzeyi ne olursa olsun, kişilere belirli sosyal riskler karşısında gelir ve sağlık güvencesi sağlama görevini yerine getiren uygulamalar ve politikalar bütünüdür. Katılımcıların büyük bir oranı düzenli bir işi olmaması ve maddi imkânsızlıklardan dolayı, sosyal güvence yaptıramadıklarını belirtmiştir. Araştırma verilerine göre, kadınların sosyal güvenceyi nasıl (ve neden) yaptıracığı hususunda bilgi sahibi olmaması, bu konuda kadınların bilgilendirilmesi üzerine ayrıca bir çalışmanın yapılması gerektiğini, net bir şekilde ortaya koymaktadır. Erkeklerin ise, sosyal güvence yaptırmamalarının en önemli sebeplerinin başında, düzenli bir işlerinin olmaması gelmektedir. Boşanmış dullar, ev hanımları ve 45 yaş ve üstündekiler sosyal güvenceyi nasıl ve nereden yaptıracaklarını bilmemektedirler. Hayvancılık-çiftçilikle uğraşanların çok büyük çoğunluğu açısından, sosyal güvence yaptıramamalarının en büyük sebebi düzenli bir işlerinin olmamasıdır. İşsizlerin ise büyük bir çoğunluğu maddi imkânsızlıklardan dolayı sosyal güvence yaptırmamıştır. Bu bağlamda, sosyal güvence yaptıramamalarının en önemli sebebini maddi imkânsızlıklara bağlayanların büyük çoğunluğunu *işsizler*; düzenli işleri olmamasına dayandıranların büyük çoğunluğunu *hayvancılık çiftçilik yapanlar*; sosyal güvencenin ne oluşunu bilmemelerine ve nasıl yapılacağı hakkında fikir sahibi olmamasına dayandıranların büyük çoğunluğunu ise *ev hanımları* oluşturmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Önemi, Katılımcıların Bilgilenme Kanalları ve En Çok Aldıkları Yardım Türleri

Katılımcıların çok büyük bir oranı (%99,3), hayatları boyunca sadece SYDV'larından yardım almıştır. Bu da SYDV'lerinin, yörede, ihtiyacı olan vatandaşa destek olan en önemli kurum olduğunu gösterdiğinden, sosyal devletin somutlaşan bir hali olarak SYDV'lerinin rolü ve önemi hakkında fikir vermektedir. Katılımcıların yarıya yakını sosyal yardımın nereden ve nasıl alınabileceğine dair bilgiyi akraba, komşu ve tanıdıklarından öğrenmiştir. Bu ise, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın halk nezdinde itibar gördüğünün bir göstergesidir. Katılımcıların en çok aldıkları yardım türü ise, yoğunluğuna göre şunlardan oluşmaktadır: 1) Yakacak yardımı; 2) aile yardımı; 3) gıda yardımı; 4) şartlı nakit transferi eğitim ve sağlık yardımı; 5) sağlık yardımları; 6) barınma yardımı; 7) sağlık yardımı (Tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz) ve 8) terör mağdurları yardımudur. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sağlık yardımının birkaç başlık altında yapıyor olmasıdır. Bu açıdan şartlı nakit yardımı, diğer sağlık yardımları ve sağlık yardımı başlıkları bir arada düşünüldüğünde, sosyal yardımlar içinde sağlık yardımının büyük bir yer kapladığı da anlaşılabacaktır.

Katılımcıların Sosyal Yardımları Yoksullara Verilmesi Gereken Bir Hak Olarak Görüp Görmedikleri Hususu

Katılımcıların çok büyük bir oranı (%85,1), sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedir. Sosyo-demografik faktörler açısından en fazla, kadınlar, boşanmış/dullar ve ev hanımları, yapılan yardımları yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmektedirler. Buradan anlaşılmaktadır ki, *'bireylerin devlete olan ihtiyaçları arttıkça, yardımları kendilerine verilmiş bir hak olarak görme eğilimleri de artmaktadır'*. Mesleki açıdan ise iki husus dikkatleri çekmektedir. *Birincisi*, katılımcıların genelinde, yardımları kendilerine verilmesi gereken bir hak olarak görme eğiliminin yüksek olmasıdır. *İkincisi* ise

bulunduğu yerde iş imkânı olmadığını söyleyenlerin yardımları, daha fazla, yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görmesidir. Bu durum katılımcıların sistemi suçlamasına ve adını kavramsal olarak koyamaması da, mevcut durumlarının yapısal sorunlardan kaynaklandığını düşündüklerini göstermektedir.

Katılımcıların Devletin Yardım Yapmasını Bir Zorunluluk Olarak Görüp Görmedikleri Hususu

Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğuna göre (%83,5) devlet sosyal yardım yapmak zorundadır. Kadınlar, boşanmış dullar, evliler, ev hanımları; erkeklere, bekârlara, çalışabilecek durumda olanlara göre daha fazla, devletin sosyal yardım yapmasını bir zorunluluk olarak görmektedirler. Böylelikle, bir kez daha anlaşılmaktadır ki, toplumun bakıma muhtaç kesimi, yaşlıları ve düşkünleri devletin sosyal devlet olmasını daha fazla önemsemektedirler ve bu ilkeyi bir zorunluluk olarak nitelendirmektedirler.

Katılımcıların Yardımların Halkı Çalışmamaya Sevk Edip Etmediğine Ve Halkı Yardımlara Bağımlı Hale Getirip Getirmediğine İlişin Görüşleri

Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre (%71,4), sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk etme ve yardımlara bağımlı hale getirme gibi olumsuz bir işlevi yoktur. Erkekler, kadınlara göre daha fazla, sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğini düşünmektedirler. Sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğini ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğini düşünenlerin en büyük çoğunluğunu 25-44 yaş aralığındakiler oluştururken; böyle düşünenlerin en az olduğu yaş aralığı 65 yaş ve üstüdür. Araştırma SYDV'larından aktif olarak yardım alan veya daha önce yardım almış kişilerden olduğundan, bu soruya, katılımcıların daha çok pragmatist kaygılarla cevap verdiği düşünülmektedir. Çünkü özellikle ileri yaştakiler, yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiğine inanmaktadır. Bunda da ileri yaşlılıktan dolayı yardımları bir hak görme ve aldıkları yardımların ellerinden gitmemesi düşüncesi etkili olmuş gibi

görülmektedir. Sosyo-demografik faktörler açısından, en çok sırasıyla, boşanmış-dullar, ev hanımları, hayvancılık-çiftçilikle uğraşanlar ve sonrada işsizler sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiği ve halkı yardımlara bağımlı hale getirdiği yönündeki anlayışlara karşı çıkmaktadırlar ve yardımların olması gerektiğine inanmaktadırlar. Burada bir husus, araştırmanın dikkatini çekmiştir. O da şudur, “yardımların halkı çalışmamaya sevk ettiğini düşünenler, daha çok bunu kendileri dışındaki kimseler için düşünmekte ve söylemektedirler”. Yani “*görüşmeciler, yardımlar, beni bağımlı hale getirmekte ve çalışmamaya sevk etmektedir*” dememektedirler. Katılımcılar, yardımları, daha çok kendilerine hak olarak görmekte, yardımların diğerleri için olumsuz etkileri olabileceğini düşünmektedirler.

Katılımcıların Yardım Almayı Kötü Bir Şey Olarak Görüp Görmedikleri Hususu

Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre (%86,9), yardım almak kötü bir şey değildir. *En az* boşanmışlar/dullar, sonra evliler ve en son da bekârlar açısından (nereden ve kimden gelirse gelsin) yardım almak kötü bir şeydir. Buna göre, insanların sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya ihtiyacı arttıkça, yardımları kötü bir şey olarak görme eğilimleri de düşmektedir. Örneğin, en çok boşanmış ve dullar, bekârlara göre daha fazla, sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüp görmekte; devleti bu anlamda zorunlu kılmakta, sosyal yardımların halkı çalışmamaya sevk edip etmediğine ve halkı yardımlara bağımlı hale getirip getirmediğine inanmakta ve sosyal yardım almayı kötü bir şey olarak nitelendirmemektedirler.

Katılımcılara Göre Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları’nda Bürokrasi

Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu (%91,4), yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde yoğun bürokrasi olmadığını ifade etmiştir. Bu açıdan, yaş, ekonomik gelir ve sağlık sorunları açısından, çoğunluğu toplumun dezavantajlı bireylerinden oluşan vatandaşların büyük bir kesiminin bürokratik

engellerden dert yanmaması oldukça olumlu karşılanabilecek bir durumdur. Gereksiz ve aşırı bürokratik yük, kamusal hizmetlerin her alanı için eleştirilebilecek bir hususken; Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri başta olmak üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf'ları açısından bu husus bir kat daha önemlidir. Nitekim hedef kitlesi itibariyle kadınların, yaşlıların, dulların, engellilerin, sosyo-ekonomik açıdan toplumun düşkün kesimlerinin daha fazla hizmet aldıkları bir kurumdur. Araştırma verilerine göre, yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünenler arasında en büyük çoğunluğu 65 yaş ve üstü (%4,7) vatandaşlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu konuda hassasiyet gösterilse de SYDV'larında 65 yaş ve üstü vatandaşların, engellilerin yardımlara ulaşma ve onları edinme sürecinde daha fazla pozitif ayrımcılığa tabi tutulmaları vatandaş memnuniyeti açısından işlevsel olabilir.

Katılımcıların Aldıkları Yardımın Yaşamlarını Rahatlatıp Rahatlatmadığı Hususu

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%71,7), aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını belirtmiştir. Sırasıyla kadınlar, 65 yaş üstündekiler (*65 yaş ve üstündekilerde bir miktar düşme olsa da yaş arttıkça, aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını düşünenlerin oranı da artmıştır*), ev hanımları, hayvancılık-çiftçilik yapanlar ve işsizler, aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını, daha fazla, düşünmektedirler.

Katılımcıların Aldıkları Yardımları Yeterli Bulup Bulmadıkları Hususu

Katılımcıların yaklaşık, her dört kişiden üçü aldıkları yardımı yeterli olarak nitelendirirken; her dört kişiden biri yetersiz bulmuştur. Kadınlar, ileri yaştakiler (*yaş arttıkça, aldıkları yardımların yeterli olduğunu düşünenlerin oranı da artmıştır*), boşanmış-dullar, ev hanımları, hayvancılık-çiftçilik yapanlar ve işsizler aldıkları yardımları daha fazla yeterli bulmaktadırlar. Buna göre, toplumda

insanların yardımlara olan ihtiyacı arttıkça, aldıkları yardımlara kanaat etme, yeterli bulma ve yardımlardan memnun olma oranları da artmaktadır.

Katılımcıların Aldıkları Yardımlardan Memnun Olup Olmama Durumları

Katılımcılardan yaklaşık her dört kişisinden biri, aldıkları yardımlardan genel olarak memnundurlar. Kadınlar, ileri yaştakiler, boşanmış-dullar, ev hanımları, hayvancılık-çiftçilik yapanlar ve işsizler daha fazla aldıkları yardımların yaşamlarını rahatlattığını, yardımları yeterli bulduklarını ve yardımlardan memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç bir açıdan olumlu olarak nitelendirilebilir. Şöyle ki; ideal bir toplumda, sağlıklı ve nitelikli genç kesim, üretim sisteminin en önemli parçalarından biridir. Nitekim genç kesimin üretime katıldığı bir ekonomik ve toplumsal sistemde; devletin sosyal devlet olma misyonunun boyutu genişleyecek ve niteliği zenginleşecektir. Böylelikle genç katılımcıların ileri yaştakilere göre yardımlardan daha az memnuniyet duyması, genç kesimi çalışma hayatının bir parçası yapma ve orada tutma açısından önem taşımaktadır.

Katılımcıların En Çok İhtiyaç Duydukları Yardım Ve Destek Türü

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın, yardıma ihtiyaç duyanlara yaptıkları yardımların niteliği ve niceliği şehirden şehre değiştiği gibi, bölgesel arası farklılıklar da göstermektedir. Bu açıdan SYDV'lerinin yörede en faydalı bulunan yardım türlerinin, yörenin sosyokültürel ve sosyokültürel yapısı hakkında fikir vermesi muhtemeldir. Bu anlamda yörede katılımcılar sırasıyla en fazla 1) sağlık yardımlarını, 2) nakdi yardımları, 3) kömür yardımlarını, 4) gıda yardımlarını, 5) barınma yardımlarını en çok faydalı bulmaktadırlar. Öte yandan, yörede, SYDV'larından yardım alanların, en önemli sorunlarını çözmek için, en çok ihtiyaç duydukları devlet desteği türü parasal destekler; en az ihtiyaç duydukları devlet desteği türü ise psikolojik destektir. Buna göre yardım alan vatandaşlar daha çok somut nakdi yardımları almak istemektedirler. Sosyal-demografik faktörler açısından, genç vatandaşlarda, bekârlarda, bulunduğu yerde

iş imkanı olmadığı için iş arayanlarda, iş bulma konusunda *devlet desteği* beklentisi daha yüksekken; ileri yaştakilerde, boşanmış ve dullarda, sağlık sorunu sebebiyle iş aradığını söyleyenlerde *yakacak ve nakit para desteği* beklentisi daha yüksektir. Diğer taraftan, hayvancılık-çiftçilik yapanların en çok ihtiyaç duydukları yardım türü parasal destek olsa da; en çok ihtiyaç duydukları ikinci destek türü, 'iş bulma konusunda yardım'dır. Bu durum sorulu görünmektedir. Çünkü hayvancılık-çiftçilik yapanların bu kadar çok oranda, kendilerini işsiz gibi nitelendirmeleri ve iş bulma konusunda talepkâr olmaları, hayvancılık-çiftçiliğin, iş tatmininin çok düşük olduğunu göstermektedir. Oysa hayvancılık-çiftçilik uygun politikalar geliştirildiğinde, yörenin doğasından kaynaklı olarak, en fazla gelecek vaat edebilecek iş alanı olma potansiyeli taşımaktadır.

Katılımcıların Genel Olarak Hayatlarından Memnuniyet Düzeyleri Ve Bunda Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları'nın Rolü Ve İşlevi

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu genel olarak hayatlarından memnundur. Erkeklerde, gençlerde, bekârlarda, işsizlerde, geniş aile mensuplarında hayatlarından memnun olma oranı, kadınlara, yaşlılara ve boşanmış-dullara göre daha düşüktür. Şunu ifade etmek gerekir ki, hayattan memnun olmaya sebep olabilecek faktörler içine maddi durum, sağlık durumu veya sosyal yaşam birçok değişken girdiğinden; bir insanın hayattan memnun olduğunu söylemesi son derece tartışmalı bir konudur. Ancak bu çalışma SYDV'lerinin yoksullukla etkisi üzerine olduğundan, katılımcıların bu ekseninde sorulara cevap vermesi istenmiştir. Nitekim araştırma verilerinden birine göre, aldıkları yardımları yeterli bulanların %92'si, yeterli bulmayanların %51'4'ü genel olarak hayatlarından memnundur. Bu durum, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları özelinde, sosyal yardımların genel olarak insanların hayatlarından memnuniyet duymasında işlevsel ve etkili olduğunu göstermektedir. Bu açıdan, ampirik veriler ışığında, SYDV'leriyle somutlaşan sosyal devlet politikalarının toplumun dezavantajlı vatandaşlarının yaşam memnuniyetine olumlu yönde katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Son olarak şunu ifade edebiliriz ki, sosyal politika bağlamında yoksulluk olgusu, ekonomik, siyasi, toplumsal, dini ve hatta insani farklı ve birçok boyutu olan disiplinlerarası bir konudur. Bu çerçevede sosyal politika, sosyal devlet bağlamında bir zorunluluk olduğu gibi; devletin çalışan-çalış(a)mayan; üreten-üret(e)meyen, hak eden-hak etmeyen dinamiklerini de hesaba katarak düzenlemesi gereken bir politikalar silsilesidir. Nitekim kapitalist düzende, liberal politikaların sosyal devlet iddiasıyla dizginlenmesi çabası, bir ülkenin çalışan genç sayısı, nüfusunun niteliği, GYMH, GSYİH ve hatta sosyolojisi gibi birçok bileşenle dengelenmek zorundadır.

Bu tezin ampirik verilerinden elde edilen bilgiler ışığında şunu ifade edebiliriz ki, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Ülkemizin yıllardan beri gelen vakıf kültürünün bir devamı olup, sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak, yoksullukla mücadelede çok etkili ve önemli bir role sahiptir. Örnekleme Arpaçay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan vatandaşlardan oluşan bu çalışmanın benzerlerinin yardım almayan kimselere de uygulanması bu konuya başka açıdan değerli katkılar sunabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, Neriman (2013), **Kent Yoksulluğu**, Sosyal Bilimlerde Kent Sosyolojisi İçinde, Ed: Emre Gökalp, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2978, Eskişehir.
- AKAD İsmail (1982), **Endüstri Sosyolojisi**, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir
- AKSAN, Gamze ve Duygu Alptekin (2009), **Küresel Yoksulluk, Yoksulluk Kültürü ve Toplumsal Aidiyet Bağlamında Yoksulluğun Yeni Yüzü**, Uluslararası Davraz Kongresi Bildiri Kitabı, Isparta
- AKTAN Coşkun Can ve VURAL Yaşar (2002), **Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri**, <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-yoksulluk.pdf>, Erişim Tarihi: 04.07.2017
- ALPER, Yusuf (2012), **Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.
- AYDEMİR Cahit (2007), **Mehmet Kaya, Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü**, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Bahar- C.6 S.20 (260-282)
- BEDİR, Eyüp (2012), **İstihdam, İşsizlik, Ücretler ve Çalışma Koşulları**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.
- BEDİR, Eyüp (2012), **Sosyal Politikaya İlişkin Genel Bilgiler ve Sosyal Politikanın Araçları**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.
- BİLDİRİCİ, Zeki (2011), **“Avrupa Birliği'nde Yoksullukla Mücadele ve Türkiye'nin Uyum Sürecindeki Yeni Uygulamalar”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BORA, Aksu (2012), **Aile, Ataerkillik ve Toplumsal Cinsiyet**, Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar İçinde, Ed: Fatime Güneş, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2616, Eskişehir.
- BOZKURT Veysel (2000), **Küreselleşmenin İnsani Yüzü**, Alfa Yayınları, Bursa

- BROWNE, Ken (2015), **Sosyolojiye Giriş**, Çev: İbrahim Kaya, Say Yayınları, İstanbul.
- BUĞRA, Ayşe (2008), **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, İletişim Yayınları, İstanbul.
- DAĞDEMİR, Özcan (2002), **Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Analizi: 1987-1994**, Yoksullukla Mücadele Stratejileri Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, Ankara.
- DANSUK, Ercan (1997), **Türkiye’de Yoksulluğun Ölçülmesi ve Sosyo-Ekonomik Yapılarla İlişkisi**, DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT 2472, Ankara.
- DEMİR, Ömer ve ACAR, Mustafa (2005), **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Adres Yayınları, Ankara.
- DEMİRCİ, Fatih ve ÖNDER, Özgür (2012), **Bürokrasi, Siyaset Bilimi İçinde**, Ed: Halis Çetin, Orion Yayınları, Ankara.
- DİE, **Hanehalkı Gelir Dağılımı ve Tüketim Harcamaları Anketleri, 1987-1994**.
- DİLMEN, Necmi Emel (2007), **Bireyselleşen Küre, Küreselleşme Üzerine Notlar**, Ed.: Oğuz Kaymakçı, Nobel Yayınları, Ankara.
- DOĞAN, Eda (2014), **Türkiye’de Yoksulluğun Ölçülmesi**, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Yayın No: 2880, Ankara.
- DOĞAN, İsmail (2009), **Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar**, Pegem Yayınları, Ankara.
- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007), **2007-2013 Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele, Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara. Devlet Planlama Teşkilatı, DPT: 2742
- DPT (2001), **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele ÖİK Raporu**, Ankara.
- DUMANLI, Recep (1996), **Yoksulluk ve Türkiye’deki Boyutları**, DPT Yayını, Ankara.
- EGE, Rıdvan (1998), **Atatürk ve Cumhuriyet Dönemi Sağlık Hizmetleri, 1923-1998**, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara. 64
- EKİN, Nusret (2000), **Türkiye’de Yapay İstihdam ve İstihdam Politikaları**, İTO Yayını, İstanbul.

ELVAN, Lütfi. **Türkiye’de Bölgelerarası İktisadi Gelişmişlik Farklarının GSYİH (İller Endeksi) Esas Alınarak Karşılaştırılması**, Planlama Dergisi, 42.Yıl Özel Sayısı.

ENSARİ Sıddık, Tük’in **Yoksulluk Analizleri Üzerine**, http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/87/MFY7_Siddik_Ensari_Yoksulluk_Analizleri.pdf. Erişim: 20 Nisan 2017

ERDEM Tevfik, (2003), **Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma**, Ankara Kent Yoksulları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

ERDOĞAN Necmi (2007), **Yoksulluk Halleri**, İletişim Yayınları, İstanbul.

EROL Nihal (2006), **Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya

FICHTER, Joseph (2002), **Sosyoloji Nedir**, Çev: Nilgün Çelebi, Anı Yayınları, Ankara.

GIDDENS, Anthony (2008), **Sosyoloji**, Çev: Cemal Güzel, İstanbul: Kırmızı.

GIDDENS, Anthony (2012), **Sosyoloji**, Çev: Cemal Güzel, İstanbul: Kırmızı.

GÜNDOĞAN, Naci (2008), **Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele**, Ankara Sanayi Odası Yayınları, <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedy/ocak-subat2008/Dosya.pdf>, Erişim Tarihi: 14.08.2017

GÜRSEL, Seyfettin, Haluk Levent, Raziye Selim. ve Özlem Sarıca (2000), **Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk, Avrupa Birliği ile Karşılaştırma**, Yayın no: TÜSİAD-T/2000-12/295, İstanbul.

GÜRSES, Didem (2007), **Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 17 Sayı 1 Haziran, ss. 59-74

HOCAOĞLU, Durmuş, **Küreselleşme, Küresel Köy, Küresel Yağma ve Küresel Yoksulluk**, Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, I Cilt, İstanbul.

<http://app.csgeb.gov.tr/cdd/pdf/sayi5/files/assets/common/downloads/page0097.pdf>, Erişim Tarihi: 10.11.2017

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Sosyal%20Dayan%C4%B1%C5%9Fma.pdf, Erişim Tarihi: 06.10.2017

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Sosyal%20Dayan%C4%B1%C5%9Fma.pdf, Erişim Tarihi: 01.10.2017

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Yoksulluk>, Erişim Tarihi: 07.3.2017

<http://www.aofdestek.net/sosyal.guvenlik/62794-sosyal.guvenlik.1.unite.ozeti.html>, Erişim Tarihi: 07.6.2017

<http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/ucuncu-bol/dpt-illerin.pdf>, Erişim Tarihi: 07.6.2017

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3294.pdf>, Erişim Tarihi: 09.6.2017

<http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-Vakıflari/sydvlerin-yapisi>, Erişim Tarihi: 07.11.2017

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a015f558f3ca2.01115899, Erişim Tarihi: 03.10.2017

<http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=2464>, Erişim Tarihi: 10.6.2017

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24646>, Erişim Tarihi: 15.6.2017

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4151>, Erişim Tarihi: 18.5.2017

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=4151>, Erişim Tarihi: 19.5.2017

<https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/hakkimizda/sosyal-yardimlasma-ve-dayanismayi-tesvik-fonu/sydtf-tarihce>, Erişim Tarihi: 17.10.2017

<https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardim-programlarimiz/barinma-yardimlari>, Erişim Tarihi: 09.10.2017

<https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/uygulamalar/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-Vakıflari>, Erişim Tarihi: 4.5.2017

<https://www.haberler.com/gelir-ve-yasam-kosullari-arastirmasi-bolgesel-10063037-haberi/>, Erişim Tarihi: 15.5.2017

https://www.nufusu.com/ilce/arpacay_kars-nufusu, Erişim Tarihi: 01.5.2017

www.tuik.gov.tr, 18 Eylül 2017 ve 24576 Sayılı Bülteni, Erişim Tarihi, 01.11.2017

Yoksul Kimdir, **Yoksulluk Nasıl Ölçülür**, <http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/yoksul-kimdir-yoksulluk-nasil-olculur/>, Erişim Tarihi: 03.09.2017.

İNCEDAL, Sümer (2013), **Türkiye’de Yoksulluğun Boyutları, Mücadele Politikaları ve Mücadele Araçları**, Yayımlanmamış Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi, Ankara.

İSLAMOĞLU, Emel (ty), **Yoksulluğun Nedenleri ve Mücadele Yöntemleri**, http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/50975/48048/gelir_da%C4%9F%C4%B1l%C4%B1m%C4%B1_b%C3%B6l%C3%BCm11.docx, Erişim Tarihi: 20.11.2017

KAÇMAZOĞLU, Bayram (ty), **1960-80 Döneminde Türkiye’de Sosyoloji**, Türkiye’de Sosyoloji İçinde, Ed: Çağatay Özdemir, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2638, Eskişehir.

KARATEPE Umar (2006), **Türkiye’de İktisadi Büyüme Stratejileri ve Yoksulluk**, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARKINER, Nadide (2013), **Kadın, Aile ve Toplum**, Sosyolojiye Giriş İçinde, Ed: Nadir Suğur, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2551, Eskişehir.

KARKINER, Nadide (ty), **Türkiye’de Aile Kurumu ve Nüfusla İlgili Sorunlar**, Türkiye’nin Toplumsal Yapısı İçinde, Ed: Zerrin Sungur, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2665, Eskişehir.

KAYMAKÇI Oğuz (2007), **Küreselleşme Üzerine Notlar**, Nobel Yayınları, Ankara

KEPENEK Yakup ve Nurhan Yentürk (2007), **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

KIRAY, Mübeccel B., (1998), **Kentleşme Yazıları**, Bağlam Yayınları, İstanbul. 65

KIZILÇELİK, Sezgin (2008), **Sefaletin Sosyolojisi**, Anı Yayınları, Ankara.

KIZILER, Neslihan (2017), **Neslihan Türkiye’de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Transfer Harcamaları**, Journal of Life Economics, Sayı, 11, ss: 77-100

KUTERDEM N., Kerem ve AKIN Demir (2011), **Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Afet Risklerini Azaltma Çabaları Arasındaki İlişki**, 1. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, 11-14 Ekim 2011, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

KÜLE Hüner, Muharrem Es (2010), **Türkiye’de Kentsel Yoksulluk: Kocaeli Örneği**, <http://iibf.kocaeli.edu.tr/ceko/ssk/kitap50/15.pdf>, Erişim Tarihi, 19 Mart 2016.

LORDOĞLU, Kuvvet (1989). **Enformel ve Yabancı Kaçak İstihdam Üzerine Notlar**, Petrol-İş Yayını, Ankara.

MARSHALL, Gordon (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, Çev: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

METİN, Banu (2012), **Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.

ÖZAYDIN, Mehmet, Merve (2012), **Sosyal Politikanın Tarihsel Gelişimi**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.

ÖZBAKIR, Selin Nergiz (2016), **Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri**, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6360_1470056885.pdf

ÖZDEK, Yasemin (2002), **“Küresel Yoksulluk ve Küresel Şiddet Kısacasında İnsan Hakları”**, Editör: Yasemin Özdek, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları, TODAĞE Yayınları

ÖZSOYLU Ahmet Fazıl (1994). **“Kayıtdışı Ekonomiden Kim Kazanıyor? Kim Kaybediyor?”**, Ekonomik Forum Dergisi Şubat Sayısı, TOBB Yayını, Ankara.

ÖZTÜRK, Mustafa ve Başak Işıl ÇETİN (2009), **“Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar”**, Journal of Yasar University, 3(11), İstanbul.

RİTZER, George (2011), **Küresel Dünya**, Çev: Melih Pakdemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

- SEYİDOĞLU Halil (1999), **"Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama"**, Turhan Kitabevi, İstanbul.
- SHAFRITZ Jay, RUSSELL E, BORICK, Christopher (2017), **Kamu Yönetiminin Tanınmak**, Çeviri Editörü: Nail Öztaş, Nobel Yayınları, Ankara.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (2007), **"SYDV Personeline Yönelik Sosyal Çalışmacı Eğitim Programının Geliştirilmesi Projesi"**, Başbakanlık, İstanbul, <http://slideplayer.biz.tr/slide/2943907/>, Erişim Tarihi: 07.6.2017.
- SUBAŞAT, Turan (2007), **Küreselleşme ve Eşitsizlik**, Küreselleşme Üzerine Notlar, Ed.: Oğuz Kaymakçı, Nobel Yayınları, Ankara
- ŞENSES, Fikret (2003), **Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk**, İletişim Yayınları. İstanbul.
- TOKOL, Aysen (2012), **Özel Olarak Korunması gereken Gruplar**, Sosyal Politika İçinde, Ed: Abdurrahman İlhan Oral ve Yener Şişman, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 2628, Eskişehir.
- TUTAR, Hasan, (2000), **Küreselleşme Sürecinde İşletme Yönetimi**, Hayat Yayınları, İstanbul.
- UZUN, Ayşe Meral, (2003), **Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası**, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2. Ss: 155-173.
- YELDAN, Erinç (2003), **"Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi Bölüşüm, Birikim ve Büyüme"**, İletişim Yayınları, İstanbul.
- YILDIZ, Özkan (2008), **GAP İllerinde Sosyal ve Ekonomik Dönüşüm**, Ege Akademik Bakış Dergisi, 8 (1) 2008: 287-300

Ekler: ANKET FORMU

ANKET NO	Tarih	Başlama saati	Bitiş saati

Sayın Cevaplayıcı;

*Bu araştırma Yüksek Lisans öğrencisi Sinan KURTBAŞ'ın **BİR KAMU POLİTİKASI OLARAK SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN YOKSULLUKLA MÜCADELEDEKİ ROLÜ** (Arpaçay Örneğinde Ampirik Bir Çalışma) başlıklı yüksek lisans tezi için bilimsel bir amaçla yapılmaktadır. Bu görüşmede alınan cevaplar kesinlikle başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacak, başka amaçlarla kullanılmayacaktır. Bu nedenle sorulara dikkatli ve içtenlikle cevap vererek tamamen bilimsel amaçlı olan bu araştırmaya yardımcı olacağınızı umuyoruz. Teşekkür ederiz.*

1- Cinsiyet:

- (1) Kadın
- (2) Erkek

2- Yaşınız: (.....)

- (1) 18-24
- (2) 25-44
- (3) 45-64
- (4) 65 ve üstü

3- Medeni Durumu:

- (1) Evli
- (2) Bekâr
- (3) Boşanmış / Dul

4- Öğrenim Durumu:

- (1) Okuryazar değil
- (2) İlkokul ve Ortaokul mezunu
- (3) Lise ve dengi
- (4) Yüksekokul ve üstü

5- Aylık geliriniz ne kadardır.

- (1) 395 ve altı
- (2) 396-1300
- (3) 1301-2500
- (4) 2501 ve üstü

6- Aylık hane geliriniz ne kadardır. Sizininki dâhil, haneye giren bütün gelirler ne kadardır?

- (1) 1300 TL ve altı
- (2) 1301-2500
- (3) 2501-5000
- (4) 5001 ve üstü

7- Vakıftan aktif olarak almış olduğunuz maaş veya maaşlar hangileridir?

- (1) Engelli aylığı
- (2) 2022 - 65 yaş aylığı
- (3) Engelli yakını aylığı
- (4) Eşi vefat eden kadınlara yönelik yardım programı
- (5) Muhtaç asker ailesi yardımı

8- Ne iş yapıyorsunuz:

- (1) Kamu Kurumu
- (2) Özel sektör
- (3) Hayvancılık – Çiftçilik
- (4) Emekli
- (5) Ev hanımı – Öğrenci
- (6) Serbest Meslek
- (7) İşsiz
- (8) Diğer.....

9- İşsizseniz şu anda aktif olarak iş arıyor musunuz?

- (1) Evet
- (2) Hayır

10- İş aradığınız halde bulamıyorsanız sizce bunun en önemli nedeni nedir?

- (1) Yetersiz eğitim
- (2) Aracı bulamamak
- (3) Öğrenci-Ev hanımı olmak ve/veya yaş
- (4) Deneyimli olmamak
- (5) İş olanaklarının olmaması
- (6) İş imkânlarının az; ücretlerin düşük ve sigorta gibi özlük hakların yetersiz olması
- (7) Sağlık nedenleri
- (8) Çiftçilik ve hayvancılık yapıyor olmak
- (9) Diğer.....

11- Sosyal bir güvenceniz var mı?

- (1) SSK - Kendisi veya Anneden /Babadan /Çocuğundan
- (2) Emekli Sandığı - Kendisi veya Anneden /Babadan /Çocuğundan
- (3) Bağkur - Kendisi veya Anneden /Babadan /Çocuğundan
- (4) Özel Sigorta
- (5) Yeşil Kart (Primini devlet ödüyor)
- (6) Genel Sağlık Sigortası (Kendi ödüyor)
- (7) Yok

12- Sosyal güvenceniz yok ise neden yaptırmadınız

- (1) Maddi imkânsızlıklardan dolayı
- (2) Düzenli bir işimin olmaması
- (3) Tercih etmiyorum
- (4) Nasıl yaptırabileceğimi bilmiyorum
- (5) Diğer.....

13- Hane halkı tipini belirtiniz?

- (1) Çekirdek Aile (Anne-Baba-Çocuk)
- (2) Geniş Aile (Anne-Baba-Hala-Dede-Çocuk vb.)

14- Hanenizde kaç kişi yaşıyor?

- (1) 1-4 kişi
- (2) 5-9 kişi
- (3) 10 ve üstü

15- Sosyal yardım alınabileceğinden nasıl haberdar oldunuz?

- (1) Muhtardan – imamdan – öğretmenden
- (2) Akraba/komşu/tanıdıklardan
- (3) Televizyon, radyo gibi Kitle İletişim Araçlarından
- (4) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından
- (5) Diğer.....

16- Başka bir kurumdan yardım alıyor musunuz? (Birden fazla şık işaretleyebilir)

- (1) Belediyeden yardım aldım
- (2) SYDV
- (3) Sivil toplum örgütlerinden
- (4) Komşular – Akrabalar ve çocuklar/damatlar/gelinler
- (5) Hayırsever insanlardan
- (6) Kızılay- SHÇEK'dan (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) gibi Devletin diğer kurumlarından yardım aldım
- (7) Diğer (Lütfen açıklayınız).....

17. Sosyal Yardımlaşma Vakfından Hangi Yardımı/Yardımları Aldınız?

	SOSYAL YARDIMLAR	ALDIM	ALMADIM
17	Gıda yardımı	(1)	(2)
18	Yakacak yardımı	(1)	(2)
19	Barınma yardımı	(1)	(2)
20	Diğer aile yardımları	(1)	(2)
21	Şartlı nakit transferi eğitim/sağlık yardımı (Nakit yardım)	(1)	(2)
22	Sağlık yardımı (Tedavi destek, ilaç, tıbbi malzeme, cihaz)	(1)	(2)
23	Diğer sağlık yardımları	(1)	(2)
24	Aşevi faaliyetleri	(1)	(2)
25	Terör Mağdurları Yardımı	(1)	(2)
26	Diğer	(1)	(2)

SİZCE;		Evet	Hayır	Fikrim Yok Bilmiyorum
27	Sosyal yardımı yoksullara verilmesi gereken bir hak olarak görüyor musunuz?	(1)	(2)	(3)
28	Devlet sosyal yardım yapmak zorunda mıdır?	(1)	(2)	(3)
29	Sosyal yardımlar halkı çalışmamaya sevk ediyor ve halkı yardımlara bağımlı hale getiriyor olabilir mi?	(1)	(2)	(3)
30	Yardım almak kimden-nereden gelirse gelsin kötü bir şey midir?	(1)	(2)	(3)
31	Yardımlara başvurma ve yardımları edinme sürecinde bürokrasinin yoğun olduğunu düşünüyor musunuz?	(1)	(2)	(3)
32	Aldığınız yardımlar yaşamınızı rahatlatmış mı?	(1)	(2)	(3)
33	Aldığınız yardımları yeterli buluyor musunuz?	(1)	(2)	(3)
34	Aldığınız yardımlardan memnun musunuz?	(1)	(2)	(3)
35- Cevabınız Evet/Hayır ise; Neden?				

36- Vakıfta verilmekte olan yardım gruplarından size göre en faydalı olan yardım veya yardımlar hangileridir?

- (1) Nakdi yardımlar
- (2) Gıda yardımları
- (3) Kömür Yardımları
- (4) Barınma Yardımları
- (5) Sağlık Yardımları

37- Şu anda karşı karşıya kaldığınız en önemli sorununuzu çözmek için devletin aşağıda adını saydığım hangi desteğine en çok ihtiyacınız var

- (1) Yatacak/kalacak yer
- (2) Parasal destek
- (3) Psikolojik destek
- (4) Hukuki destek
- (5) İş bulma konusunda yardım
- (6) Fikrim Yok

38- Genel olarak düşündüğünüzde hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?

- (1) Hiç memnun değilim
- (2) Memnun değilim
- (3) Memnunum
- (4) Çok memnunum
- (5) Fikrim Yok

39- Devletin yoksullukla mücadelesinde beklenti ve önerileriniz nelerdir?

[illegible]

ÖZGEÇMİŞ

SİNAN KURTBAŞ

11/06/1983 yılında Kars/Arpaçay’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı yerde tamamladıktan sonra 2003 yılında girmeye hak kazandığı Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Dış Ticaret Bölümünden 2005 yılında mezun oldu. Staj uygulamasını Barsan Global Lojistik bünyesinde Kağıthane -merkez- ve Ambarlı’da dış ticaret alanında ve lojistik alanlarında yaptı.

2007 yılında Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü’nü kazandı. Lisans eğitiminin ardından BAYÇEL adlı şirkette Muhasebe sorumlusu ve Ardahan Öğretmenevi Müdürlüğünde Muhasebe Sorumlusu olarak görev yaptı.

Şu anda Arpaçay Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf’nda Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olarak çalışmaktadır. Çeşitli mesleki kurslar ve kişisel gelişim üstüne çok sayıda sertifika sahibi olan Kurtbaş’ın KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK “Kamu ve Özel Sektöre Dair Uygulamalı Bir Analiz”³ başlıklı uluslararası bilimsel bir dergide yayımlanmış bir makalesi bulunmaktadır.

³ Kurtbaş, Sinan (2014), Kurumsal Sosyal Sorumluluk (Kamu ve Özel Sektöre Dair Uygulamalı Bir Analiz), Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 7, ss: 53-84